

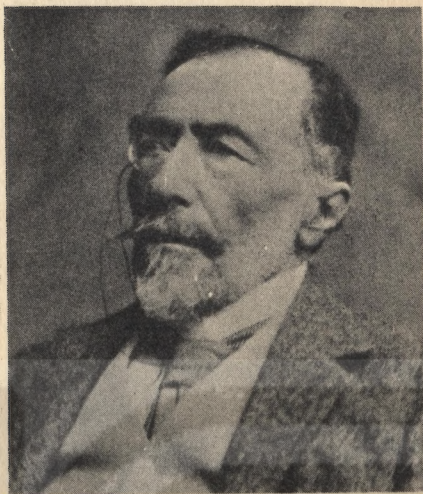
Joseph Conrad

1372

Joseph Conrad

Talfun

ISBN 973-21-0295-0

156 lei +
2 lei T.L.

160 lei TOTAL

editura minerva

«Amîndouă narațiunile cuprinse în volumul de față, **Hotarul de umbră** și **Talfun**, au ca temă peripețiile unei traversări marine, fie prin liniștitul dar perfidul golf al Siamului, ca în primul caz, fie prin zona bîntuită de furtuni și uragane din Marea Chinei, în cel de al doilea. Totodată, în ambele texte e vorba de aventura colectivă a unor echipaje supuse unor încercări dramatice, opresive, copleșitoare, din partea unui univers potrivnic și ucigător...»

MIRCEA PĂDURELEANU

Joseph Conrad

Ilustrația copertei de *Done Stan*

The Shadow Line, Made and printed in Great Britain by Richard Clay Ltd., Bungay, Suffolk, 1917. Reprinted in Penguin Books, 1987.
Typhoon and Other Stories, Penguin Books 1986 ; printed and bound in Great Britain by Cox and Wyman Ltd., Reading.

joseph conrad

hotarul de umbră • taifun

ROMANE

TRADUCERE ȘI NOTE DE GEORGETA PĂDURELEANU
PREFĂȚĂ ȘI TABEL CRONOLOGIC DE
MIRCEA PĂDURELEANU

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI • 1992
EDITURA MINERVA • BUCUREȘTI

De același autor în „Biblioteca pentru toți” :

Negrul de pe „Narcis” și alte povestiri, traducere, prefată, tabel cronologic și note de Petre Solomon, nr. 593, 1970 (cuprinde : Negrul de pe „Narcis” ; Tinerețe ; Capătul lașului) ; „Palatul” lui Almayer ; Pasagerul clandestin, nuvele, traducere, prefată și tabel cronologic de Petre Solomon, nr. 1031, 1980

Pentru această versiune toate drepturile rezervate Editurii Minerva, Biblioteca pentru toți

I.S.B.N. 973-21-0295-0

JOSEPH CONRAD : Viziune și creație

Nici un prozator din istoria literaturii engleze nu oferă o imagine mai paradoxală decât autorul cărții de față. Polonez la obârșie, dezhădăcinat din propria-i țară, apoi naturalizat britanic, rămânând pînă tîrziu departe de orice manifestare beletristică, el nu și-a însușit limba lui Shakespeare decît la maturitate, dar devine totuși unul din marii stilisți ai literelor engleze, asemenea lui Ruskin, Walter Pater sau Lytton Strachey. În această privință, mărturia lui Paul Valéry, care îl aprecia în mod deosebit pe scriitor, este edificatoare : „Conrad — afirmă poetul *Tinerei Parce* — vorbea franceza cu un accent provensal, iar engleza cu o pronunție îngrozitoare, care mă amuza mult. Să fii un mare om de litere în cadrul unui idiom pe care îl vorbești atît de rău, constituie un lucru rar, cît se poate de original.“

În aria literaturii dedicată peisajului marin, Conrad reprezintă probabil ultima verigă importantă din acel lanț neîntrerupt de poeți și prozatori, care de la Homer pînă în secolul nostru, leagă între ei creatori atît de feluriți, precum Camoëns, Coleridge, Daniel Defoe, Hermann Melville, Victor Hugo, R. L. Stevenson, Pierre Loti sau Rudyard Kipling, ca să cităm cîteva nume din cele ce s-au aplecat cu interes sau pasiune asupra realității truditorilor mării. Spre deosebire însă de unii din contemporanii sau predecesorii săi, pentru Conrad marea n-a însemnat numai o metaforă ambiguă, o modalitate de expresie literară, un refugiu în imaginar, ci și o școală a vieții, o disciplină care i-a făurit caracterul

după ce s-a hotărît să pășească pe puntea navelor în calitate de *mus*, de elev-marinar și unde odată cu trecerea anilor și obținerea livretului de *master*, de comandant de vas, a înțeles și sensul adevărat, rațiunea de a fi a solidarității umane. Dar marea nu întru-chipa pentru el numai viziunea energiei, ci și chipul perfid și malefic al puterilor răului. „În pofida a tot ceea ce s-a spus despre mare — scrie chiar Conrad —, în ciuda dragostei pe care anumiți locuitori ai uscatului o arată față de ea, și cu toate elogiile care i-au fost conferite atât în proză cât și în versuri, marea n-a fost niciodată prietena omului. În cel mai bun caz ea a fost complicea neliniștii umane și a jucat rolul de frinare a ambițiilor omului. Întrucît oceanul este prea vast și prea puternic pentru virtuțile comune, el n-are nici compasiune, nici credință, nici lege, nici memorie. Oamenii nu pot să-i fixeze capriciile decît printr-o hotărîre fermă, printr-o vigilență niciodată ațipită, înarmată, bănuitoare, în care există probabil întotdeauna mai multă ură decît dragoste.“

A-l reduce însă pe Conrad numai la proporțiile unui poet al mării, în genul lui Pierre Loti, sau al unui prozator evocînd scene pline de elemente decorative, de surprize și aventuri temerare, tragice ori pitorești, așa cum a procedat Robert Louis Stevenson, ori al celor care au pus accentul pe cosmopolitismul exotic, în felul lui Claude Farrère sau Marc Chadourne, înseamnă a-l limita, refuzînd să vedem în el pe veritabilul creator de destine, abordînd o tematică diversificată și complexă. Căci autorul lui *Nostromo* a izbutit să îmbine, într-o manieră indisolubilă, viziunea nemijlocită cu imaginarul, visul cu realitatea faptică, tensiunea sufletească cu analiza morală, simbolica lumii înconjurătoare cu secretul și singurătatea, altfel spus, cu trăsăturile proprii care însoțesc făptura umană pe tot parcursul existenței sale.

Joseph Conrad a introdus în romanele și nuvelele lui — de la prima operă narativă, *Nebunia lui Almayer*, apărută în 1895 și pînă la ultima ficțiune intitulată *Suspans*, rămasă neterminată, datorită morții sale survenită în 1924 — o lume ciudată, pestriță, îndîltă, mișunînd de aventurieri, traficanti, delatori, spioni, exilați, revoluționari, dar și de ființe integre, dominată de figuri complexe

sau rudimentare, dure sau vlăguite, cutezătoare sau lașe, roase deseori de ambiții nemăsurate, de taine neștiute, de dorința de a evada din propria izolare, dar marcate toate de o implacabilă urșită. Iată de ce nu ne hotărîm cu ușurință, ba chiar cu oarecare sfială să pătrundem în universul ficțiunilor lui Conrad. Un univers în care ființa umană se simte pierdută, fiind aruncată în mijlocul forțelor ostile și neînțelese, în care distanțe nebănuite separă pe semenii unii de alții, unde moartea dă pretutindeni tircoale, ca și haosul, tumultul și violența elementelor naturii. Fără exagerare, s-ar putea afirma că scriitorul de care ne ocupăm, ne readuce în unele din narațiunile sale, precum *Taifun*, *Inima întunericului*, *Nostromo*, *Agentul secret*, *Amy Foster*, la panica primară de la obîrșile omului.

Și totuși, în acest microcosm sumbru, surd în fața dorințelor și aspirațiilor spre care tinjim, o chemare prelungă, duioasă și tinguitoare se face auzită, aceea a ființelor care se caută între ele, se pierd, dar se regăsesc pînă la urmă, conferind cărților lui Conrad o valoare tonică, deoarece atît reușitele cît și eșecurile personajelor sale înseamnă pînă la urmă nu numai sacrificiu și fidelitate, ci și protest împotriva denaturărilor, absurdității și morții. Așa se întîmplă în *Hotarul de umbră*, în *Tinerețe*, în *Capătul latulut*, în *Lord Jim*, ca și în multe din prozele sale scurte. De fapt, arta lui Conrad urmărește cu insistență să redea cît mai izbitor cu putință acest contrast de situații, de fapte sau de relații stabilite între personaje. Ca atare, înainte de a ne prezenta pe eroii săi, autorul se străduiește să mărească misterul din jurul lor, folosind un procedeu pe cît de personal, pe atît de eficient. În momentele de acalmie și tăcere a firii, care urmează — figurat vorbind — furtunii răscolitoare și fulgerelor nopții, începe să se audă murmurul miraculos al protagoniștilor. Asemenea lui Rembrandt, care face să se ivească o figură nebănuită din întunecimea pinzelor sale — remarca undeva eseistul Jean Grenier — în ficțiunile lui Conrad glasul omului irumpe impetuos din tenebrele cate-l înconjoară.

Circumstanțele vieții personale s-au repercutat neîndoiios asupra operei conradiene, lăsându-i adesea urme concrete, după cum se întâmplă în viața oricărui artist al condeiului. Dar a subordona creația sa literară exclusiv evenimentelor existențiale, așa cum au încercat să facă unii comentatori, este o gravă eroare, la fel ca și aceea care ar ignora cu desăvîrșire întâmplările ce s-au acumulat și au lăsat amprente de neșters în viața sa. Există un vast material documentar capabil să clarifice cu destulă rigoare diversele etape ale biografiei lui Conrad : copilăria poloneză, adolescența, cariera de marinar — cuprinzînd atît anii de ucenicie, cît și cei petrecuți pe mările din Extremul-Orient în calitate de comandant pe vase comerciale de cursă lungă — precum și nesfîrșita, laborioasa, și nu arareori chinuitoarea îndeletnicire de scriitor, în condițiile exigențelor estetice și ale unor suferințe fizice. Amintirile sale reflectate în paginile autobiografice, în prefețe, în materialul epistolar, dar mai ales în acea carte de amintiri atît de sugestiv intitulată *Oglinda mării*; reprezintă o nesecată sursă de informare pentru cercetători și studiosi. La acestea se adaugă mărturiile soției scriitorului, Jessie Conrad, ca și volumele pline de afecțiune și admirație filială ale celor doi băieți ai autorului — Borys și John-Alexander. Deosebit de importante sînt însă și acele documente vi-de ordin biografic și epistolar scrise de prietenii intimi ai lui Conrad, precum Jean Aubry, Edward Garnett, Richard Curle, fără să mai amintim de fragmentele și articolele elaborate de Henry James, John Galsworthy, Ford Madox Ford, Herbert George Wells, André Gide și mulți alții, care conturează în mod plastic și veridic personalitatea scriitorului.

Puține vieți, trebuie să o recunoaștem, au fost în același timp mai simple, mai ascetice și totuși atît de singulare și complicate, pline de greutate și vicisitudini de tot felul. Mai întîi, tristețea copilăriei poloneze, sfîșiată între năzuințele patriotice ale tatălui, strivită de oprimarea poliției țariste și pedepsită apoi printr-o deportare penibilă și lamentabilă a familiei la periferia imperiului, atunci cînd băiatul avea numai cinci ani. A urmat după aceea pierderea timpurie a părinților care, din fericire pentru viitorul scriitor,

a fost înlocuită cu atenția și neîncetata afecțiune arătată de unchiul din partea mamei, Tadeusz Bobrowski. El i-a călăuzit pașii în studiile liceale cu inteligență și bun simț, și i-a stimulat gustul lecturilor pentru călătorii și peisaje geografice, ca și evadarea în imaginarul istoriei romanțate. Eroii lui Walter Scott, Fenimore Cooper, Victor Hugo sau Dumas-tatăl, devin prietenii și confidenții nepotului, a cărui fire calmă și interiorizată n-ar fi lăsat nimănui impresia că închipuirea lui rătăcește pe urmele lui *Rob Roy*, ale *Ultimului mohican*, ai *Oamenilor mării*, sau în lumea mușchetarilor și a lui *Monte Cristo*. Dar pentru tânărul Conrad, la numai 17 ani, începea al doilea exil prin plecarea sa la Marsilia, unde se înrolează în Companiile de navigație franceze, dînd astfel curs chemării sale lăuntrice. După patru ani de aventuri, riscante și uneori romantice, pe mare, se angajează însă definitiv în Marina Comercială Britanică, în pofida necunoașterii limbii țării de adopțiune.

Cele două decenii de viață pe care le-a trăit Conrad pe diverse vase, brăzdînd drumurile fără pulbere ale planetei, cu nesfîrșite călătorii și popasuri în porturile din Malaezia, Borneo, arhipelagul indonezian, Singapore, Australia, Africa și chiar America de Sud, l-au maturizat și călit prin înfruntarea neîncetată cu natura și oamenii. Dar nimic nu l-a marcat mai mult decît episodul congolez din 1890, care era să-l coste viața, transpus mai tîrziu într-o manieră simbolică în ficțiunea *Inima întunericului*. Tocmai urmările lunilor petrecute în bazinul fluviului Congo care i-au pecetluit sănătatea fizică și chiar sufletească, l-au silit să pună capăt în anii următori vieții trudnice de pe mări și, profitînd de o mică pensie, să se consacre scrisului.

Nimic nu s-ar potrivi mai bine existenței lui Conrad, decît aprecierea făcută de poetul Stephane Mallarmé, referitoare la vocația oamenilor dedicați condeiului, în sensul că există în destinul fiecăruia din ei două faze separate : una de pregătire totală și alta de creație totală. E tocmai ceea ce a avut loc și în viața autorului ficțiunii *Negrul de pe „Narcis”*. În prima perioadă a existenței sale de marinăr și în pofida a tot felul de opreliști naturale, de neliniști și privațiuni, de suferințe fizice, dar mai ales de singurătate morală populată numai de lecturi, spiritul său ascuțit

de observație a izbutit să facă o recoltă bogată de impresii, de fapte trăite, de considerații și studii asupra oamenilor, a locurilor și peisajelor străbătute. Uluitoarea lui memorie a înregistrat cu minuțiozitate în decursul anilor pînă și senzațiile pricinuite de climatul, fauna și flora luxuriantă a ținuturilor tropicale și ecuatoriale, dominate de jungla misterioasă, aproape halucinantă, căci viitorul scriitor n-a ținut niciodată vreun jurnal intim sau carnet de note. Tot acest imens bagaj de cunoștințe, de efluvii și senzații, urma să fie prelucrat de imaginația fecundă a scriitorului, răsfrîngîndu-se în cele peste douăzeci de volume de proză „de lung și scurt metraj“, elaborate cu trudă și migală, dar și cu o rară conștiință artistică, pînă la stingerea sa din viață.

Spre a evita descriptivismul și aspectele explicative îndelungi cu privire la romanele și nuvelele conradiene, dar ferindu-ne de clasificări forțate și artificiale, socotim totuși că opera lui Conrad ar putea fi grupată în cîteva „cicluri“ narrative, așa cum, „mutatis mutandis“, lucrările plastice ale lui Picasso au fost împărțite în diverse perioade de creație. Comparația trebuie privită numai ca o simplă analogie pentru că artistul spaniol a avut continuitate în timp, precum și o succesiune relativ riguroasă a etapelor respective de creație, pe cînd scriitorul de adopțiune engleză se caracterizează printr-o discontinuitate temporală, adică o revenire după mai mulți ani la același ciclu narativ, urmînd gustul, înclinațiile și capacitatea sa imaginativă. E vorba, ca atare, de un fel de ipoteză de lucru, care îngăduie însă o privire de ansamblu, cuprinzătoare, sinoptică a narativei conradiene și nicidecum de niște etichete simplificatoare.

Putem distinge, așadar : ciclul malaezian care cuprinde *Nebunia lui Almayer*, *Proscrisul din arhipelag*, *Laguna*, *Karain*, dar și alte proze scurte scrise în diverse momente din viață ; ciclul marinar, poate cel mai amplu, grupînd în cadrul lui *Negrul de pe „Narcis“*, *Tinerete*, *Taifun*, *Falk*, *Capătul lațului*, *Hotarul de umbră* și multe proze scurte ; ciclul congolez, caracterizat prin puternicele narațiuni *Un avanpost al civilizației* și *Inima întunericului* ; ciclul politic, dacă epitetul pare potrivit, unde și-ar afla locul *Nostramo*, *Agentul șecret*, *Sub ochii Occidentului*, ca și prozele scurte *Un*

anarhist și Informatorul; ciclul provensal, în care se încadrează *Corsarul*, *Săgeata de aur*, și lucrarea neterminată *Suspans*; în sfârșit, un ciclu compozit, unde ar putea fi introduse *Lord Jim*, *Întimplare*, *Victorie*, *Salvarea*, *Complicele secret*. Există desigur și lucrări greu de clasat, de mai mică anvergură narativă, dar nu mai puțin interesante, precum *Amy Foster*, *Dueliștii*, *Gaspar Ruiz*, *Miine* și altele.

Neîndoios că dincolo de orice încercare de grupare, care ar putea crea impresia greșită că opera lui Conrad ar fi calchiată, adică și-ar avea echivalentul exclusiv în propria sa experiență de viață este preferabil să ne plecăm urechea, să ascultăm ritmul profund al narațiunilor sale, să le prețuim pentru spontaneitatea senzațiilor și prosopețimea expresiei, dar și pentru capacitatea de a fixa o scenă cu mare putere de viziune, culegând cele mai mici detalii ale realității. Chiar de la prima sa carte, în care evocă neuitata figură a lui Almayer, ce i-a fost sugerată de un individ de origine olandeză stabilit de multă vreme în arhipelagul malaez, se poate observa câtă importanță acorda Conrad faptelor minimale din care derivă, nu în mod logic, ci pe cale întâmplătoare, situații hotărâtoare pentru viața oamenilor. De aici sensul misterului ce constituie miezul romanelor și nuvelor sale, precum și concepția scriitorului despre viață ca un complex de fapte necesare, determinante, împotriva cărora oamenii luptă ca să se sustragă, dar cad de cele mai multe ori învinși de destinul din calea căruia nu se pot abate. Să fie această concepție fatalistă și pesimistă o moștenire a originii sale slave, așa cum s-au întrebat cei mai mulți critici și cercetători ai operei sale? Conrad privește lumea cu ochi scrutători și imparțiali, căci discernе în ea voințe ascunse, ce hotărăsc soarta semenilor noștri. Chiar și natura se manifestă nu arareori în opera sa prin semne ciudate sau presentimente greu perceptibile, dar care nu pot fi ignorate, cu evenimente succedându-se ca imaginile unui vis, într-un fel de spaimă pasivă. Până și navele manevrate de marinari par uneori vrăjite, așa cum se sugerează în *Negrul de pe „Narcis”*, sau după cum este încredințat ofițerul secund de pe vasul din *Horțarul de umbră*.

Scriitorul italian Emilio Cecchi aprecia că fondul slav al lui Conrad a dat naștere unor motive de aventuri cu totul diferite de acelea ale lui Stevenson și mai ales unei curiozități dureroase și totuși rigide, care îl împinge pe autorul *Agentului secret* să caute cazurile de conștiință cele mai complexe în existențele cele mai mortificate. Sau, așa cum se exprimă însuși Conrad într-una din cărțile sale : „Un sentiment asemănător milei m-a îndemnat să pun în fraze meșteșugite cu grijă amintirile unor fapte destul de îndepărtate și ale unor ființe care într-adevăr au existat”. Dacă la Stevenson un proscris sau un pirat rămân indivizi stigmatizați ca atare, romancierul englez de origine poloneză se simte obligat să-i asculte, să cerceteze fondul de umanitate din ei, atît cît există, și să le acorde noi șanse de supraviețuire ca membri ai comunității umane. Așa se explică de ce analiza psihologică ocupă în opera conradiană atîta spațiu și devorează mult din partea narativă propriu-zisă.

Pe de altă parte, aventurile din opera lui Kipling, de pildă, comportă multă anecdotică și diversitate, pe cînd la Conrad toate personajele principale se reduc la unul singur, întrevăzut de autor, așa cum s-a întîmplat cu Almayer. Dar în cele din urmă acest protagonist, în ciuda pitorescului sau bizareriilor sale, nu reprezintă oare fondul psihologic original al lui Conrad, subconștientul ce se transmite în atîtea din personajele lui ? Almayer, Proscrisul, Lordul Jim, Verloc din *Agentul secret*, Razumov din *Sub ochii Occidentului*, Heyst din *Victorie*, Lingard din *Salvarea*, Renouart din *Plantatorul din Malata* și alții sînt, sub chipuri diferite, aceleași suflete triste, obosite, dezarmate și cu un trecut peste care apasă o vină nemărturisită, fiind parcă dinainte condamnate.

Faptul că autorul insistă atît de mult asupra circumstanțelor și locurilor unde și-a cunoscut protagoniștii, reprezintă o manieră de a-și arăta obiectivitatea, de a se apăra el însuși de orice indiscreție. La toate acestea, se adaugă metoda narațiunii îndreptate, altfel spus a „punctului de vedere”, care este atît de important în opera lui Conrad, intruchipîndu-se adesea în personajul Marlow, un *alter-ego* al autorului. Acest personaj fictiv ajută pe eroii conradieni să se confeseze, contribuind astfel ca, de pildă în *Intim-*

plarea sau în unele capitole din *Lord Jim*, să se ajungă la o mulțiplicare a mărturiilor și amănuntelor narative, adică la o adâncire a introspecției cât mai mult cu putință.

Deși intrat în istoria literaturii engleze ca un clasic al genului narativ, prin viziunea, capacitatea de analiză și stilul său, Conrad face parte din secolul XX, aflându-se în mijlocul problemelor existențiale, al năzuințelor și subtilității moderne, fără să fie totuși behaviorist, freudist, sau structuralist. El se distanțează astfel de contemporanii săi, precum Meredith, Hardy, Galsworthy, Bennett, Kipling sau chiar Wells, care au rămas prizonierii scriiturii victoriene. Și totuși, în pofida audienței și stimei generale de care se bucură Conrad în zilele noastre, nu există încă un consens deplin între critici sau biografi cu privire la coerența intelectuală și evaluarea artistică a operei sale. Considerat vreme îndelungată ca un prozator al mării și prețuit pentru cadrul exotic și colorat al povestirilor sale, ca și pentru viziunea lui realist-romantică impregnată de necunoscutul misterios și reacțiile imprevizibile și ciudate ale personajelor, scriitorul este astăzi reconsiderat și privit din altă perspectivă. Cu toate că spirite eminente ca Virginia Woolf continuă să susțină că numai cărțile din prima fază de creație a lui Conrad îi vor asigura perenitatea, în ultimele decenii critici și scriitori de prestigiu au aruncat o lumină inedită asupra unor lucrări cu iz politic și anticipator pentru lumea de astăzi, precum *Nostromo*, *Agentul secret* sau *Sub ochii Occidentului*, care la vremea apariției lor au fost trecute sub tăcere, dacă nu chiar blamate de comentatori miopi ori incompetenți.

Prin atenția acordată lumii exterioare, ca și prin exactitatea și bogăția notațiilor sale, în care detaliul concret se îmbină cu imaginile generale ale tablourilor mării, ale junglei insidioase, sau ale naturii privite prin ochii unui artist rafinat, ajutat însă de experiența unui marinar experimentat, Conrad rămîne un *realist* autentic. Dar pentru faptul că îl atrăgea riscul, excesele puterilor elementare, senzațiile tari care declanșau în el un fel de energie tensionată, capabilă să întrețină temperamentul său de artist singuratic, vegheat de tragismul și prezența morții, Conrad este totodată și un *romantic*. Dacă e adevărat că opera de artă literară — așa

cum se exprimă însuși scriitorul în prefața volumului *Negrul de pe „Narcis“* — „trebuie să fie o impresie transmisă prin simțuri“, atunci când e vorba să fixeze „evenimentele efemere“, recreînd „atmosfera morală și emoțională a locului și a timpului“, apare evident că autorul posedă din plin și darul de vizionar, care ne îngăduie „să vedem“ pe planul prozei imaginative.

„Puțini scriitori — afirmă eseistul Ramon Fernandez — au lăsat cuvîntul realității sensibile cu atîta lealitate și dărnicie, pentru a nu i-l retrace decît rareori și atunci cu nesfîrșită prudență, rămînînd însă sub influența nemijlocită a misterului ei, ca acest prozator. De la un capăt la altul al unei opere scrise cu tenacitate el se străduiește, nu fără efort, dar aproape întotdeauna cu deplină strălucire, să ne copleșească de senzații, să ne satureze de culbri, de sunete, de glasuri umane și de relații fortuite, de percepții vizuale ca și de atmosfera locurilor, lăsîndu-ne emoționați de miile de effluviu ale unei lumi care ne cuprinde, mai degrabă decît o putem cuprinde noi cu mintea. Acest impresionism elaborat îl găsim mai ales în narațiunile din ciclul marin al scriitorului, care se succed ca tot atîtea modele remarcabile ale prozei engleze. Nimeni n-a exprimat probabil cu o mai sfișietoare simplitate acel regret amar al vîrstei tinere și al iluziei ei înflăcărate decît autorul nuvelei intitulate *Tinerețe*, cînd povesește cum vasul pe care îl părăsise «ardea cu furie, impunător și tragic ca un rug funerar aprins în noapte, înconjurat de valuri și vegheat de stele. O moarte măreată îi fusese acordată ca o favoare, ca un dar, ca o recompensă, acesteia bătrîne nave pentru sfîrșitul zilelor ei trudnice.» Ca să adauge apoi : «sentimentul că eu eram în stare să dăinuiesc în veșnicie, să supraviețuiesc mării, cerului, tuturor semenilor mei, acel sentiment a cărui atracție înșelătoare ne tirăște spre locuri, spre pericole, spre iubire, spre efortul iluzoriu, spre moarte.»

Arta de prozator a lui Conrad este, ca atare, opusă stilului anonim, neutru, sec, fără a cădea însă în ornamental, în arabescuri, în baroc, rămînînd în cadrul impresionismului subiectiv. Căci cuvintele nu reprezintă pentru el simple semne de comunicare convențională, ci un fel de tapiserie savantă, lucrată în culori vii și contrastante, care ne dezvăluie înțelesul și vibrația emoționantă a

liniilor, a desenului, a modelului original, adică a realității sensibile. Exemple de proză antologică regăsim și în prima narațiune din cartea de față — *Hotarul de umbră* : „După asfințitul soarelui ieșii din nou pe punte, unde mă întâmpină doar o neclintire pustie. Pojghița subțire, fără contur, a coastei nu se mai distingea. Înținericul se înălțase în jurul corăbiei ca o emanație tainică din apele tăcute și singuraticе. Mă rezeimai de parapetul vasului cu urechea ațintită spre umbrele nopții. Nici un sunet. Nava comandată de mine ar fi putut să fie o planetă zburînd vertiginos pe traiectoria ei hotărîită, într-un spațiu de nesfîrșită tăcere.” Sau în altă parte : „...în neclintita dungă de lumină puternică, portocaliu-deschis, am văzut uscatul profilindu-se plat ca un decupaj de hîrtie neagră, și parcă purtat pe apă ușor, asemenea unei fișii de plută. Dar răsăritul soarelui îl preschimbă într-o simplă abureală închisă la culoare, o umbră masivă, îndoielnică, tremurînd în dogoarea luminii albe.”

Alteori, viziunea evocată încearcă să sesizeze evenimentul chiar în momentul producerii lui : „Bezna de nepătruns împresurase atît de îndeaproape vasul, încît aveai impresia că, întinzînd mîna cu putere peste bord, ai fi atins nu știu ce substanță nepămînteană. Ascundea în el, fenomenul acesta, o spaimă de neînțeles, un mister cu neputință de descris. Cele cîteva stele de deasupra capului aruncau o lumină cețoasă numai peste corabie, cu nici un fel de licăriri pe apă, în săgeți izolate care străpungeau o atmosferă prefăcută în funingine [...] și, pe cînd eram astfel ocupat, au început să mă sîcîie niște sunete ciudate, neregulate, ca niște bătăi lovind ușor puntea. Le auzeam separat, cîte două, sau în grupuri. În timp ce mă minunam de misterioasa drăcovenie, ceva m-a atins ușor sub ochiul stîng și am simțit o lacrimă enormă curgîndu-mi pe obraz. Picături de ploaie. Enorme. Prevestind ceva. Poc. Poc. Poc...”

Textul *Hotarului de umbră* a fost elaborat de Conrad în anii primei conflagrații mondiale, cînd fiul scriitorului, Borys, ca și alți tineri din generația lui, cărora le este dedicată cartea, se aflau antrenati în ucigătoarele lupte de pe teritoriul francez.

În efortul creator de a răspunde chemării acelei perioade de tragică tensiune prin care trecea poporul englez, ca și întreaga Europă de altfel, atenția lui Conrad s-a îndreptat spre prima parte a vieții sale, cînd el însuși trecuse prin cumplite încercări și experiențe, elaborîndu-le mai tîrziu în scris, pe plan imaginar. Căci tema cărții o constituie sensul demnității omului, asumarea responsabilității față de cerințele vieții, concretizate prin autoritatea și priceperea cu care un tînar comandant de vas de la sfîrșitul secolului trecut izbutește, în împrejurări dramatice, să-și conducă echipajul aflat în subordinea sa. Faptul acesta reiese chiar din titlul metaforic al narațiunii, întrucît „hotarul de umbră” înseamnă momentul culminant cînd ființa omenească trece din etapa tinereții disponibile și nepăsătoare în aceea a maturității depline, conștientă că începe să-și asume îndatoririle existenței cotidiene.

Ca dramă a mării, fabulația textului este redusă la minimum, dar autorul meditează asupra situației create ca și cum ar conține maximum de viață. Într-adevăr, a conduce un vas cu pînze prin locuri primejdioase eră un act temerar, întrucît fostul căpitan, un alcoolic înveterat, cu manifestări psihopate, care murise pe corabie în timpul unei călătorii anterioare, reușise să insufle echipajului un fel de groază superstițioasă și paralizantă. Vasul e nevoit să străbată zona golfului Siam în anotimpul cînd lipsese curenții atmosferici, iar nava rămîne imobilizată săptămîni în șir în apele stagnante ale acelei regiuni malefice. Mai mult, echipajul, cu excepția tînarului comandant și a bucătarului Ransome, e doborît de o febră tropicală, iar lipsa chininei, pe care fostul căpitan o vinduse în mod fraudulos înlocuind-o cu un fals, adăugă acțiunii noi elemente dramatice. Și totuși, în pofida tuturor vicisitudinilor și chiar a obsesiei lui Burns, secundul navei, încredințat că influența nefastă a răposatului căpitan apasă asupra destinului vasului ca o vrajă, tînarul comandant, prin calmul, hotărîrea și perseverența sa, își îndeplinește misiunea încredințată.

Această confesiune a autorului, oglindind propria sa tinerețe, îmbracă pînă la urmă semnificația unei parabole: afirmarea

voinței și a dirzeniei omului împotriva unei naturi ostile prin imobilitatea și ciudățenia ei tainică, insidioasă, aproape magică, ce cuprinde în mrejele ei tiranice un echipaj chinuit de boală. Evocările povestitorului sînt în același timp vii și febrile pînă la punctul de a adăuga realității o dimensiune insolită, stranie, profundă și gravă.

Există desigur multe apropieri, dar și diferențe, între *Hotarul de umbră* și cel de al doilea text din volumul de față — *Taifun*. Amîndouă narațiunile au ca temă peripețiile unei traversări marine, fie prin liniștitul dar perfidul golf al Siamului, ca în primul caz, fie prin zona bintuită de furtuni și uragane din Marea Chinei, în cel de al doilea. Totodată, în ambele texte e vorba de aventura colectivă a unor echipaje supuse unor încercări dramatice, opresive, copleșitoare, din partea unui univers potrivnic și ucigător, redată de autor cu un fel de stăpînire resemnată, dar plină de lirismul tinereții în *Hotarul de umbră*, cu un paroxism, o încărcătură emoțională, un prezent aproape halucinant, amintind de tragedia greacă, în *Taifun*. Dar dincolo de aceste două maniere de expunere, la un alt nivel de lectură, *Hotarul de umbră* ilustrează o criză lăuntrică, fiind astfel și o parabolă a vieții, pe cînd din *Taifun* se desprinde o veritabilă filozofie a acțiunii, desfășurată pe diverse planuri. Oricum, cele două narațiuni se sprijină pe aceleași valori etice, solitudinea umană, fermitatea, obstinația, autodominarea, fidelitatea față de îndatoririle asumate.

Operă reprezentativă, poate chiar capitală a lui Conrad, *Taifun* este o scriere tulburătoare, de o forță expresivă și o tensiune rar întîlnite, ridicată la semnificația metafizică a conflictului ireductibil dintre om și natură dezlănțuită, dar și dintre ordine și anarhie. Niciunde, crezul estetic al autorului, acela de a ne face „să vedem“, nu s-a manifestat cu o mai mare capacitate sugestivă decît în acest microroman. Textul abundă în pasaje de acest fel : „I se păru că a rămas acolo, într-o precară singurătate, strîngînd bara balustradei, multă, foarte multă vreme. Ploaia cădea potop asupra lui ; vîntul o bătea în straturi. Răsufla cu greu, în-

trătăiat; iar apa pe care o înghițea era uneori dulce și alteori sărată. În cea mai mare parte a timpului își ținea ochii strîns închiși, ca și cum s-ar fi temut să nu-și piardă vederea în acea imensă frământare a elementelor. Cînd se încumetă să-l întredeschidă într-o clipire fugară, simți un soi de încurajare zăbind focul verde de la tribord care lucea slab printre torențele ploii și jerbele grele aruncate de valuri. Ba chiar privea într-acolo cînd, în lucirile luminii verzi, se ridică un val înalt cît un zid care o stînsese. Văzu creasta valului năruindu-se peste bord, adăugîndu-și zgomotosul obol la înfricoșătorul vacarm din jur, și aproape în aceeași clipă bara balustradei îi fu smulsă din brațele cu care o strîngea.

Întreaga zugrăvire a taifunului beneficiază de o virtuozitate tehnică remarcabilă. Trebuia ea accentuată cu mai multă frenezie, cum și-au exprimat părerea unii critici? André Gide, cu necontestata lui autoritate, emite în această privință un verdict categoric: „Arta — scrie autorul *Falsificatorilor de bani* — implică o moderație care respinge enormitatea. O descriere nu devine mai emoționantă cînd încarci stilul. Conrad a fost învinuit că ar fi escamotat în *Taifun* partea culminantă a uraganului. Dimpotrivă, eu îl admir fiindcă și-a oprit narațiunea tocmai în pragul momentului catastrofal și a lăsat joc liber imaginației cititorului, după ce l-a condus în desfășurarea grozăviilor pînă la un punct ce părea că nu mai poate fi depășit.”

Cu măiestria sa cunoscută de portretist, care evalua un om dintr-o privire, autorul ne zugrăvește personajele cu o rară artă a tipizării, subliniind nuanțele mentalității lor, momentele de stăpînire sau de slăbiciune, ca și susceptibilitățile fiecăruia în parte. Căpitanul Mac Whirr, eroul narațiunii sale, este înfățișat ca o ființă tenace, flegmatică, neînfricată, onestă, dar și cu limitările, cu ignoranța și încăpățînarea lui, întemeiate pe practică și tradiție. În secundul Jukes, Conrad întruchipează conflictul dintre disciplina marinărească și slăbiciunea voinței umane, care găsește totuși în el resursele să-și îndeplinească îndatoririle, alături de Rôut, mecanicul-șef, de nostrom, adică șeful echipajului,

de Hackett timonierul, sau chiar de ștersul steward, dominat de curiozitatea lui epistolară. În restul figurilor de pe vas întâlnim de asemenea fie tenacitatea aproape disperată a fochiștilor, fie panica fizică și poltroneria morală a celui de-al doilea ofițer care va fi concediat odată cu acostarea vasului în port. Poate că cel mai mult prin ochii și sensibilitatea lui Jukes autorul înregistrează puterea uraganului, care-i pune la încercare rezistența fizică a organismului pînă la epuizare, obligându-l să răspundă ca un automat la ordinele lui Mac Whirr prin laconicul: „Da, domnule căpitan!” Și totuși, în pofida momentelor lui de vîlă-guială, de indoială, de teamă, el este acela care, împreună cu un grup din echipaj, restabilește ordinea între culii chinezi, care începuseră, în plină dezlănțuire a taifunului, să se răfuiască între ei pentru dolarii risipiți din lăzile lor de economii.

De bună seamă, nava ar fi fost pierdută fără singele rece și spiritul imperturbabil al solitarului comandant de vas: „Căpitanul Mac Whirr nu putea spera nici o ușurare de la nimeni pe lume. Cel care comandă e întotdeauna singur. Cu vigilența unui om al mării care scrutează vîntul drept în ochi ca pe un adversar, el căuta să pătrundă intențiile ascunse ale atacului, să-i cîntărească ținta și tăria.” Spațiul nu ne îngăduie să punem în valoare calitățile dar și contradicțiile acestui om aparent limitat și totuși atît de eficient în clipele supreme.

Fără să o spună niciodată, e totuși limpede că eroul favorit al lui Conrad este Mac Whirr, omul tăcut, modest, lipsit de ifoșe și de emfază, exponent al acelei filozofii a acțiunii care menține umanitatea pe linia de plutire, îngăduie cavalcada generațiilor și contribuie în limitele ei, restrînse la structurarea civilizației.

★

În ultimele decenii reconsiderarea operei conradiene și aducerea ei în actualitatea secolului nostru s-a datorat rîvnei unor valoroși critici și istoriografi, precum R.F. Leavis, Arnold Kettle, Jocelyn Baines, Jean Aubry, M.D. Zabel, Jacques Berthoud și mulți alții. Dar și scriitori de prestigiu, cum sînt F. Scott Fitzge-

rald, André Gide, Robert Penn Warren, T.S. Eliot, Graham Greene, Iris Murdoch, spre a cita câteva nume, și-au adus o contribuție de seamă la acest proces de reevaluare literară. S-a ajuns astfel ca Joseph Conrad să fie apreciat și pentru romanele lui politice : *Nostromo*, *Agentul secret*, *Sub ochii Occidentului*. Într-o asemenea optică, el devine un fel de precursor al multor scriitori afirmați în secolul XX, precum Malraux, Koestler, Camus, Graham Greene, Orwell și chiar John Le Carré, căci fiecare din ei îi datorează cite ceva.

Acest grup de opere a căror caracteristică interesantă este aceea că sînt cele mai independente în raport cu experiența personală a scriitorului, i-au solicitat lui Conrad maximum de efort imaginativ. Fiecare din scrierile citate abordează o tematică complexă, variată, oglindind evenimente social-politice prin referirea la războiul civil, la revoluție, autocrație, naționalismul șovin, lupta pentru îmbogățire, atentate teroriste, diversele forme de spionaj, etc., încît Conrad a trecut pe primul plan al interesului erudiților, criticilor sau comparatiștilor din a doua jumătate a secolului nostru. Căci nu putem separa conținutul acestor ficțiuni de toate simbolurile și miturile civilizației contemporane. „Cărțile au destinul lor, sublinia scriitorul într-unul din primele lui eseuri, întocmai ca și soarta omului. Căci ele împart cu noi marea incertitudine a dezaprobării sau gloriei.”

Care este esențialul acestor trei romane ? În *Nostromo*, este vorba despre imaginara republică sudamericană Costaguana, unde mocnește revoluția și războiul civil. Zecile de personaje sînt măcinate de rivalități personale, de luptă pentru putere, de interese pecuniare aprig disputate în jurul unor mine de argint, de jocul ambiguu al cutezanței, lașității, ipocriziei, delațiunii. Poate că resortul principal al întregii intrigi și al înfruntărilor aprige pe care le comportă moravurile locale, sînt tocmai minele de argint, simbol al luptei pentru bani și al rapacității oamenilor, care sfîrșesc tragic în singurătate, compromitere și moarte. În același timp, peripețiile și complicațiile romanești sînt convingătoare, emoționante, pline de surprize.

Agentul secret, scrisă trei ani mai târziu, adică în 1917, nu este interesant numai prin subiect: reuniuni de anarhiști și spioni, jocul lor dublu, atentate cu bombe în cartiere londoneze, sau intervențiile ambasadelor, ale guvernului și poliției în căutarea vinovaților. Ci, așa cum arată istoriograful elvețian René Rapin, meritul romanului constă în „evocarea — printr-un condei a cărui putere de creație magică nu e comparabilă decât cu acela al unui alt mare vizionar, Dickens, — a imensității copleșitoare a Londrei crepusculare sau nocturne, când se petrec câteva din cele mai frumoase scene ale romanului.” Drama psihologică, profund umană, este trăită de soția agentului secret, o femeie simplă, de bună credință, care nu cunoaște nimic din fondul de duplicitate, egoism și monstruoasă josnicie a omului în preajma căruia trăise. Recurgerea din partea lui Conrad la o astfel de temă neobișnuită în raport cu structura scriitorului, nu trebuie să ne surprindă. Chiar și prietenul său Henry James scrisese cu ani înainte romanul *Prințesa Casamassima*, a cărui intrigă se petrece în lumea anarhiștilor din Boston. Oricum, motivul atentatelor, al prezenței anarhiștilor, stăruia în atmosfera timpului, mai ales în anii când Conrad își elabora romanul. În fine, *Sub ochii Occidentului* e un titlu oarecum ironic, voind să desemneze indiferența și pasivitatea, cu care opinia publică din țările apusene privea activitatea subversivă, tragică și nu arareori criminală a revoluționarilor ruși de la Geneva, care circulau nestingheriți între Sankt Petersburg și „mica Rusie” din cantonul elvețian. Razumov, personajul principal al cărții, e un denunțator din poliția secretă țaristă dublat de un asasin, a cărui conduită plină de duplicitate, al cărui fatalism și tendință spre confesiune nu-și găsesc echivalentul decât în unii eroi dostoevskieni. Razumov e o încarnare premonitoare și simbolică a atîtor specimene care circulă și astăzi prin Europa și în lume în serviciul unor puteri autoritare și distructive.

Subliniind aceste titluri pe care critica universală le consideră ca făcînd parte din așa zisa „fază majoră” de creație a lui Conrad, nu dorim să trecem sub tăcere nici alte texte ale scriitorului: *Lord Jim* și *Inima întunericului*, ce se bucură încă

de o faimă binemeritată. Tema primei cărți este analiza psihologică minuțioasă a identității și demnității pierdute a unui ofițer britanic implicat și chemat să dea socoteală într-o situație de fals naufragiu. Romanul a fost considerat multă vreme și este încă apreciat de unii critici contemporani ca fiind principala operă a scriitorului. Dar în materie de literatură trebuie să ținem seama nu numai de rentabilitatea și de schimbarea gustului publicului cititor, ci și de optica criticii, de evoluția moravurilor, a tehnicii scriiturii, a stilului. În schimb, *Inima întunericului*, această nuvelă de mari dimensiuni, rezistă cel mai bine asalturilor timpului. Titlul evocă contactul dintre civilizație și primitivism în ținuturile de pe malurile fluviului Congo, așa cum arătau ele în a doua jumătate a secolului trecut. Ceea ce dă valoare narațiunii este descrierea de neuitat a naturii omenеști, mai misterioasă chiar decît sălbatica pădure tropicală. O dovadă de prețuire o găsim și în eseul pe care semanticianul contemporan de expresie franceză, Tzvetan Todorov, l-a închinat nu de mult acestei nuvele, în volumul său *Poetica prozei*. Această exegeză scoate în evidență netăgăduita bogăție de semnificații simbolice și mitice ale textului conradian.

- ★

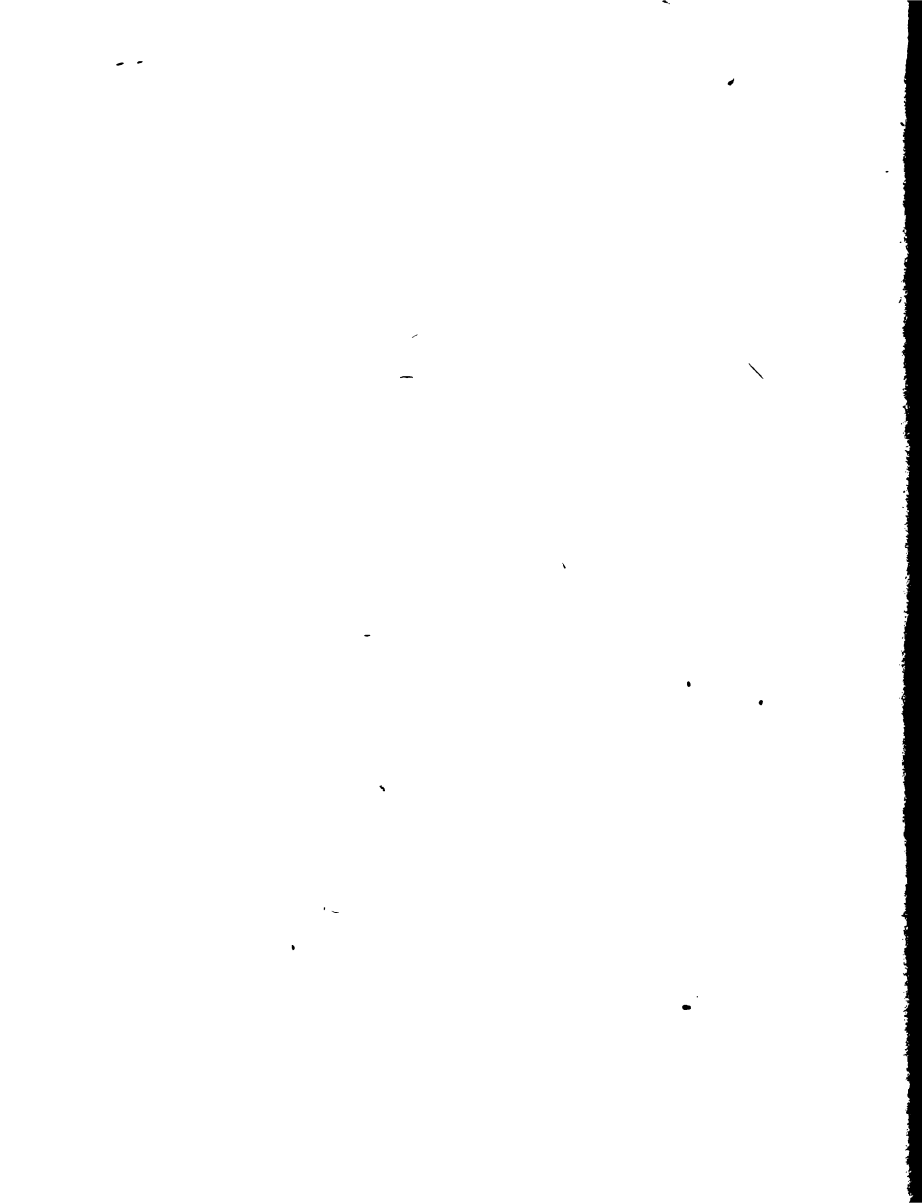
La capătul acestei succinte treceri în revistă a operei lui Joseph Conrad, e limpede că avem de-a face cu un scriitor care își are locul său bine stabilit în tezaurul cultural al umanității, printr-un număr de texte literare inatacabile. Pesimismul său stoic și-a aflat echivalența în valorile morale pe care le-a afirmat cu nedezmîntită încredere în întreaga sa operă. „Spectacolul acțiunilor omenеști — scrie undeva Conrad — merită admirația și mila. Ele sînt demne de respect și nimeni nu-i atît de lipsit de sensibilitate încît să nu le acorde tributul unui suspin care nu înseamnă geamăt, al unui suris care nu-i totuși rinjet batjocoritor. Resemnarea, nu detașată, ci calmă, cu ochii deschiși, este singurul dintre sentimentele morale cu nepunîntă de simulat. Nu sînt convins că semnarea este ultimul cuvînt al înțelepciunii,

dar gîndesc că înțelepciunea este ceea ce vor zeii tutelari...”

Omul care a profestat o astfel de filosofie a vieții merită din plin respectul și admirația posterității. Și nu-i de mirare că pe lespede care-i acoperă mormîntul din cimitirul de la Canterbury, el a ținut să i se graveze drept epitaf versurile poetului elisabetan Edmund Spenser, care răspundeau năzuințelor sale și-l însoțesc în veșnicie :

„Somn după trudă, port de refugiu după mare-n furtună,
Odihnă după luptă și moarte după viață — iată răsplata
cea mai bună !”

MIRCEA PĂDURELEANU

TABEL CRONOLOGIC

- 1857** Vede lumina zilei la Berdicev (Ucraina actuală) în ziua de 3 decembrie, din părinți polonezi, viitorul scriitor Joseph Conrad. Numele de botez al copilului era : Józef Theodor Konrad Korzeniowski. Fiul unic al lui Apollo Korzeniowski — literat și patriot polonez — și al Ewelinei Korzeniowska, născută Bobrowska.
- 1860** Familia Korzeniowski se stabilește în orașelul Jitomir, pe atunci centru de animație culturală poloneză. De mic, Konrad ia lecții de limba franceză.
- 1861** Acuzat de activitate insurecțională, Apollo Korzeniowski este arestat de organele poliției țariste.
- 1862** Condamnat la patru ani de exil la Vologda — mică localitate din nordul imperiului rus, Apollo Korzeniowski pleacă la locul de surghiun, urmat în curînd de soția și fiul lor în vîrstă de cinci ani. În urma unor noi dispoziții ale autorităților de stat, familia Korzeniowski e strămutată în localitatea Cernikov din Ucraina.

- 1865 Bolnavă de tuberculoză, Ewelina Korzeniowska se stinge din viață la numai 32 de ani.
- 1867 Apollo Korzeniowski, împreună cu fiul său, se stabilește în orașul Lvov din Galiția.
- 1868 Micul Konrad își începe studiile liceale. Se pasionează totodată de lecturi. Apreciază narațiunile pline de aventuri semnate de Fenimore Cooper, Walter Scott, Dumas-tatăl.
- 1869 La Cracovia — centrul intelectual al ținuturilor poloneze, unde se mutase între timp — Apollo Korzeniowski moare după o scurtă suferință. Rămas orfan, fiul său trece în grija unchiului din partea mamei, Tadeusz Bobrowski, om plin de afecțiune și cultivat, care va fi pentru Konrad un al doilea tată.
- 1873 Spre a-și îngriji sănătatea, Konrad e trimis în Elveția, fiind însoțit de un student, prieten al familiei.
- 1874 Tânărul Konrad, în dorința de a-și urma vocația, adică de a deveni ofițer de marină, pleacă la Marsilia, unde se angajează la Companiile franceze de navigație.
- 1877 Implicat într-o chestiune încurcată de contrabandă de arme destinate cercurilor monarhiste din Spania, la care s-a adăugat și o complicație amoroasă, tânărul marinar e nevoit să plătească o serioasă amendă pentru a scăpa de pedeapsă.
- 1878 În martie, e salvat la timp dintr-o tentativă de sinucidere. Nici autorul, în amintirile sale, și nici

biografiile n-au elucidat împrejurările exacte în care a fost comis acest gest absurd.

În același an, debarcă pe coasta Angliei, la Lowestoft, și solicită înscrierea în marina comercială britanică, deși nu cunoștea aproape deloc limba engleză.

1879—1885 Întreprinde numeroase călătorii pe nave britanice : „Duke of Sutherland“, „Loch Etive“, „Palestine“, „Tilkhurst“ — în toate părțile lumii, mai ales în mările din Extremul-Orient. Între timp, parcurge cu succes treptele carierei marinărești.

1886 Obține brevetul de *master*, adică de comandant de navă în marina comercială britanică. I se eliberează certificatul de naturalizare prin care i se atestă cetățenia engleză.

Scrie prima lui narațiune, *The Black Mate* (*Ofițerul negru*) în scopul participării la un concurs literar.

1890 Călătorie în Congo, unde e trimis pe un vas aparținând unei companii de navigație belgiene. Vizitează Leopoldville (Kinshasa) și Stanley Falls ; îl cunoaște pe agentul Klein, un salariat la „Société du Haut Congo“. Acesta va servi drept model mai târziu pentru Kurtz, personajul-cheie din narațiunea *Inima întunericului*. Bolnav de dizenterie, riscă să-și piardă viața ; după patru luni e trimis de urgență în Anglia.

1892 La înapoierea din Australia, ca secund pe vasul „Torrens“, îl cunoaște pe John Galsworthy, îmbarcat ca pasager. O strînsă prietenie va lega toată viața pe cei doi viitori scriitori.

1893 Scurtă călătorie în ținuturile natale poloneze spre a-și revedea unchiul bolnav.

- 1894 Moare Tadeusz Bobrowski, pentru care Joseph Conrad a resimțit o afecțiune puternică.
- 1895 Vede lumina tiparului primul roman al lui Conrad intitulat *Almayer's Folly* (*Nebunia lui Almayer*), în editura „Fisher Unwin“.
- 1896 Încurajat de redactorul de editură Edward Garnett, Conrad scrie și publică al doilea roman al său din ciclul malaezian cu titlul *An Outcast of the Islands* (*Proscrisul din arhipelag*).
Se căsătorește cu Jessie George, fiica unui librar din Londra, cu care va avea doi băieți.
Publică nuvela *An Outpost of Progress* (*Un avanpost al civilizației*) avînd ca temă unele reminiscențe din călătoria întreprinsă în Congo.
- 1897 Apare romanul *The Nigger of the „Narcissus“* (*Negrul de pe „Narcis“*) care atrage atenția criticilor și a publicului cultivat asupra lui Conrad.
Același roman este publicat în Statele Unite ale Americii sub titlul *Children of the Sea* (*Copiii mării*).
O legătură de stimă și prietenie se țese între Joseph Conrad și prozatorul american stabilit în Anglia, Henry James. Au loc vizite și schimburi de cărți cu dedicații. James, al cărui prestigiu în lumea literelor anglo-saxone era bine stabilit, recomandă și obține decernarea unui premiu pentru romanul lui Conrad.
- 1898 Nașterea primului său băiat, Borys, căruia scriitorul îi va dedica mai târziu confesiunea *Hotarul de umbră*.

Publică culegerea de proze marine *Tales of Unrest* (Povestiri ale neastîmpăratului).

- 1899 Pe temeiul observațiilor și experienței de viață căpătate în Congo, scrie și publică puternica narațiune *Heart of Darkness* (Inima întunericului).
- 1900 Elaborează și publică romanul de analiză psihologică *Lord Jim*, considerat de unii critici și biografi drept cartea sa cea mai bună.
- 1901 În colaborare cu scriitorul Ford Madox Ford — un nepot al pictorului preraphaelit Ford Madox Brown — Conrad scrie și publică romanul *The Inheritors* (Moștenitorii).
- 1902—1903 Plecînd de la fapte veridice, trăite de autor, Joseph Conrad scrie microromanele *Youth* (Tinerețe) și *Typhoon* (Taifun) pe teme tipic marine. Tot în colaborare cu Ford Madox Ford, publică ficțiunea *Romance* (Romanță).
- 1904 Apare romanul *Nostromo*, pe fundal politico-social și etic, într-o imaginară republică sud-americană. Critici și scriitori îi acordă o deosebită prețuire.
- 1906 Abordînd o tematică politico-politistă, Conrad scrie romanul *The Secret Agent* (Agentul secret), reconsiderat de critici și biografi la justa lui valoare.
- 1908 Sint publicate povestirile cuprinse în volumul *A Set of Six* (O serie de șase).
- 1911 Romanul *Under Western Eyes* (Sub ochii Occidentului), intitulat mai întîi *Razumov*, aduce în prim

plan drama cercurilor anarhiste ruse, stabilite la Geneva.

1912 Apare volumul de amintiri *Some Reminiscences (Unele amintiri)*, republicate mai târziu cu titlul *A Personal Record (Cronică personală)*.
Sînt publicate în volum prozele scurte, avînd ca titlu *Twixt Land and Sea Tales (Povestiri între pămînt și mare.)*

1913 Folosind o tehnică originală de fragmentare a timpului, scriitorul elaborează romanul *Chance (Întîmplarea)* care cunoaște un succes de librărie pe ambele țărmuri ale Atlanticului.

1914 Familia Conrad întreprinde o călătorie în Polonia. Surprinsă de prima conflagrație mondială, după cîteva luni se înapoiază la Londra.

1915 Tema singurătății omului e abordată în ficțiunea intitulată *Victory (Victorie)*.
În același an e publicată și culegerea de povestiri *Within the Tides (Între flux și reflux)*.

1917 Văd lumina tiparului paginile cu caracter autobiografic ale microromanului *The Shadow Line (Hotărul de umbră)*.

1919 Aventurile tinereții lui Conrad pe Mediterana, în Spania și Antile, sînt povestite în romanul *The Arrow of Gold (Săgeata de aur)*.

1920 Apare nuvela *The Rescue (Salvarea, în tălmăcire românească, Țărnul refugiului)* la care a lucrat cu intermitențe mai mulți ani.

1922 Provența — regiune din sudul Franței pe care a cunoscut-o atât de bine — constituie fundalul ultimului roman publicat de Conrad, *The Rover* (*Corсарul*), a cărui intrigă se desfășoară în anii Revoluției franceze.

Apare dramatizarea romanului *Agentul secret*.

1923 Vizitează pentru o scurtă perioadă S.U.A., unde este invitat de editorul său. Pretutindeni e sărbătorit și primit cu deosebită considerație. Printre alte personalități întâlnește și pe conaționalul său, faimosul pianist, compozitor și om de stat Ignacy Paderewski.

În editura londoneză „J.M. Dent and Sons Ltd” începe publicarea operelor complete ale lui Conrad, care vor cuprinde 22 de volume, eșalonate pînă în anul 1928.

1924 Lucrează la romanul *Suspense*, în pofida unor suferințe fizice care îl țintuiesc la pat.

La 3 august se stinge din viață, în urma unui stop cardiac, în localitatea Oswalds, nu departe de Canterbury, în al cărui cimitir a fost înmormîntat patru zile mai tîrziu.

În luna decembrie, prestigioasa revistă *La Nouvelle Revue Française* îi consacră un număr omagial. Întîlnim printre semnături numele lui Paul Valéry, André Gide, Ramón Fernández, Jean Aubry, Edmond Jaloux, André Chevrillon etc.

1927 Jean Aubry, traducătorul lui Conrad în limba franceză și prieten intim al familiei scriitorului, publică la New York, biografia *Joseph Conrad: Life and Letters*, în două volume,

1928 Fostul prieten și confident al lui Conrad, Edward Garnett, publică la Indianapolis, în S.U.A., volumul de scrisori schim-

bate între cei doi, cu titlul : *Letters from Joseph Conrad : 1895—1924*.

Alt prieten al scriitorului dispărut, Richard Curle, editează la New York lucrarea *Conrad to a Friend ; 150 Selected Letters*. (*Conrad către un prieten ; o selecție de 150 de scrisori*).

1930 Criticul Gustav Morf, publică la Londra studiul *The Polish Heritage of Joseph Conrad* (*Moștenirea poloneză a lui Joseph Conrad*).

1935 Soția scriitorului, Jessie Conrad, tipărește la New York cartea de amintiri afective *Joseph Conrad and His Circle* (*Joseph Conrad și ambientul său*).

În lucrarea sa *Magiciens et logiciens*, André Maurois rezervă un larg capitol operei lui Conrad.

1946 O nouă ediție a operelor complete ale lui Conrad în 24 de volume începe să apară la Londra în cadrul aceleiași edituri, „J.M. Dent and Sons Ltd“.

1951 Romanțierul și criticul american Robert Penn Warren, scrie o introducere valoroasă la romanul *Nostromo*, apărut la Modern Library din New York.

1956 Profesorul de literatură engleză de la Universitatea din Lausanne, René Rapin, consacră operei lui Conrad primul semestru din anul universitar respectiv.

1957 Poetul de origine poloneză, Czeslav Milosz, laureat al premiului Nobel pentru literatură, scrie în revista *Atlantic Monthly*, Nr. 5, studiul *Joseph Conrad in Polish Eyes* (*Joseph Conrad privit prin ochii polonezilor*).

Theodor Moser, profesor la Stanford University — S.U.A., elaborează lucrarea *Joseph Conrad : Achievement and Decline* (*Joseph Conrad : Împlinire și declin*).

1960 Eruditul cercetător Jocelyn Baines publică la New York studiul *Joseph Conrad : A critical Biography* (*Joseph Conrad : O biografie critică*).

La Paris, J.J. Mayoux, cunoscut anglicist, tipărește volumul *Vivants piliers*, în care se ocupă mult de opera lui Conrad.

1963 Apare la „The University of Chicago Press”, sub semnătura eruditului Knapp Eloise Hay, studiul intitulat *The Political Novels of Joseph Conrad*. (*Romanele politice ale lui Joseph Conrad*).

1966 La Prentia Hall, New Jersey, este editată culegerea de eseuri critice *Conrad*, sub îngrijirea redacțională a lui Marvin Mudrick, profesor la universitatea Santa Barbara din California.

1970 Fiul mai mare al scriitorului, Borys, publică la Londra cartea de amintiri familiale *My Father, Joseph Conrad* (*Tatăl meu, Joseph Conrad*).

1978 La Cambridge University Press, criticul Jacques Berthoud, editează volumul *Joseph Conrad — Major Phase* (*Joseph Conrad — perioada de maximă creație*).

1979 Semanticianul Jeremy Hawthorn elaborează exegeza *Joseph Conrad — Language and Fictional Consciousness* (*Joseph Conrad — Limbaj și conștiință ficțională*).

1980 Profesorul canadian Gary Geddes tipărește la Montreal, în cadrul universității Mac Gill, lucrarea *Conrad's Later Novels* (*Romanele lui Conrad din perioada târzie*).

Apare tălmăcirea în limba română a primului roman al lui Conrad, *Almayer's Folly*, cu titlul *Palatul lui Almayer*, la editura Minerva, B.P.T.

1981 Sub semnătura celui de al doilea fiu al scriitorului, John Alexander, „Cambridge University Press” tipărește volumul *Times Remembered* (*Vremuri rememorate*), expresie a sentimentelor de afecțiune și admirație filială.

1992 Apare în editura Criterion din Paris biografia monumentală *Joseph Conrad* sub semnătura scriitorului englez de origine poloneză Zdzislaw Nadjar.

M.P.

HOTARUL DE UMBRA

O confesiune

„Demni de nepieritoarea mea prețuire.”
J.C.

*Fiului meu Boris și tuturor celorlalți care,
ca și el, au trecut în fragedă tinerețe ho-
tarul de umbră al generației lor.*

Cu dragoste,
J.C.

NOTA AUTORULUI

Istorisirea acéasta, căreia îi recunosc caracterul extrem de complex cu toată concizia ei, n-a fost scrisă cu intenția de a aduce în scenă supranaturalul. Totuși s-au găsit destui critici care s-o interpreteze într-o asemenea lumină și să vadă în ea o încercare de a da imaginației mele maximum de libertate printr-o transplantare a ei dincolo de marginile umanității vii, supuse suferinții. În realitate imaginația mea nu se extinde cu atîta mlădiere. Cred că, dacă aș încerca să-i impun efortul de a atinge „supranaturalul“, imaginația mea ar eșua în chip lamentabil dînd la iveală o dizgrațioasă lacună. Dar n-aș fi întreprins niciodată o astfel de tentativă, fiindcă întreaga mea ființă spirituală și intelectuală e pătrunsă de nezdrușcinata convingere că orice cade sub stăpînirea simțurilor trebuie să se găsească în natură și, oricît de neobișnuit ar fi fenomenul, nu se poate deosebi în esență de toate celelalte manifestări ale lumii vizibile și tangibile din care sîntem parte conștientă. Lumea celor vii cuprinde, așa cum este, destule minuni și mistere — care acționează asupra sentimentelor și inteligenței noastre în moduri atît de inexplicabile, încît aproape că ar îndreptăți concepția vieții ca o stare de vrajă. Nu, sînt prea neclintit în conștiința miraculosului pe care o am pentru ca să mă fascineze simplul supranatural, care

(oricum l-ați lua) nu e decît un articol fabricat, o invenție a minților insensibile la gingășia intimă a relațiilor noastre cu cei morți și cu cei vii, în nesfîrșita lor varietate ; o pîngărire a amintirilor noastre celor mai duioase ; un ultragiu adus propriei noastre demnități.

Oricît de mare mi-ar fi modestia înnăscută, nu va coborî niciodată pînă la a cere ajutor imaginației pe tărîmul acelor vane plămuiți comune tuturor epocilor și care ajung ele singure să umple inimile tuturor iubitorilor omenirii cu o tristețe de nedescris. Cît despre efectul unui șoc mental sau moral asupra unei minți obișnuite, acesta constituie un obiect de studiu sau de descriere cît se poate de legitim. Spiritul domnului Burns primește o grea lovitură în relațiile cu fostul său căpitan, și ulterior, în starea sa de maladie, acest act se transformă în simplă închipuire superstițioasă compusă din teamă și animozitate. Faptul constituie unul din elementele istorisirii, dar nu există nimic supranatural în el — nimic, ca să spunem astfel, de dincolo de limitele lumii noastre, care, fără doar și poate, cuprinde în ea însăși destulă taină și teroare.

Poate că dacă aș fi publicat povestirea aceasta, pe care o aveam demult în minte, sub titlul de Prima comandă nu s-ar fi descoperit în ea nici o evocare a „supranaturalului“, de către nici un cititor imparțial, fie el critic sau nu. Nu voi analiza aici originile stării sufletești în care mi-a venit în minte actualul titlu, Hotarul de umbră. Inițial, scopul acestei lucrări literare a fost înfățișarea anumitor evenimente care, fără îndoială, erau asociate cu trecerea de la tinerețea înflăcărată și lipsită de griji la perioada mai conștientă de sine și mai torturată a vîrstei ce pășește spre maturitate. Nimeni nu se poate îndoi că față de suprema înecare a unei întregi generații, am avut conștiința acută a mărunțului și neînsemnatului caracter pe care l-a îmbrăcat propria-mi obscură experiență. Nu poate fi vorba aici de nici un paralelism.

Ideea nici nu mi-a trecut prin gând. Dar a existat un sentiment de identitate, deși la o diferență enormă de scară — ca și cum ai măsura o picătură de apă cu imensitatea aspră și furtunoasă a oceanului. Și, într-un sens, lucrul este firesc. Căci dacă începem să medităm la înțelesul propriului nostru trecut, el pare să umple întreaga lume cu profunzimea și dimensiunile lui. Această carte a fost scrisă în ultimele trei luni ale anului 1916¹. Dintre toate temele de care un prozator e mai mult sau mai puțin conștient în gândul său, aceasta e unica pe care am constatat că mă simțeam capabil s-o realizez în epoca aceea. Intensitatea și natura stării sufletești în care am abordat-o e poate cel mai bine exprimată în dedicația care astăzi mă izbește ca un lucru cât se poate de disproporționat — un exemplu mai mult al copleșitoarei importanțe pe care o au emoțiile noastre pentru noi înșine.

Acestea fiind spuse, pot trece acum la câteva remarci despre substanța povestirii. În ceea ce privește localizarea, ea aparține acelei părți a mărilor orientale din care am transpus în scrierile mele cele mai numeroase evocări. Din afirmația mea că m-am gândit timp îndelungat la istorisirea aceasta sub numele de Prima comandă cititorul poate intui că se leagă de o experiență a mea personală. Și într-adevăr, e vorba de o experiență personală, văzută însă în perspectiva amintirii și nuanțată de acea afecțiune pe care nu poți să n-o resimți față de evenimentele vieții tale când nu ai nici un motiv să te rușinezi de ele. Iar afecțiunea aceasta e la fel de intensă (fac apel la experiența general umană) ca și stînjenirea, și chiar zbuciumul, cu care ne amintim unele incidente nefericite, pînă la simple erori de exprimare, pe care le-am provocat sau le-am comis în trecut. Efectul perspectivei create de memorie amplifică lucrurile, pentru că esențialul reiese izolat din contextul intim-

¹ În realitate e vorba de anul 1915, după cum reiese dintr-o scrisoare a autorului către prietenul său, Richard Curle.

plărilor neînsemnate ale zilei, care, în mod firesc, s-au șters din minte. Îmi amintesc cu plăcere de perioada aceea a vieții mele de marinar, fiindcă, începînd sub auspicii rele, s-a dovedit pînă la urmă a fi un succes din punctul meu de vedere, după cum o arată mărturia rămasă sub forma unei scrisori trimisă mie de către proprietarii navei la doi ani după ce am demisionat de la comandă ca să revin în țară. Demisia a marcat începutul unei noi faze în activitatea mea de marinar, cea terminală, dacă mă pot exprima astfel, care în felul ei a dat culoare unei alte părți a scrierii mele. Nu știam atunci cît de aproape de final se află viața mea de om al mării, și ca atare nu am resimțit altă mîhnire decît din pricina despărțirii de corabie. Îmi părea rău și că rupeam legătura cu firma care stăpînea vasul și care era bucuroasă să primească amical și binevoitor și să acorde încredere unui om intrat în serviciul lor în mod accidental și în împrejurări cît se poate de potrivnice. Fără să minimalizez seriozitatea intențiilor mele, am astăzi impresia că norocul n-a jucat un rol neglijabil în succesul răspunderii ce mi s-a încredințat. Și nu poți să nu-ți amintești cu plăcere de momentul în care cele mai mari eforturi pe care le-ai depus vreodată ți-au fost sprijinite de un șir de întîmplări norocoase.

Cuvintele „Demni de nepieritoarea mea prețuire“, alese de mine drept motto pe pagina de gardă, sînt citate din însuși textul cărții, și, cu toate că unul dintre criticii mei a presupus că este vorba despre navă¹, din context reiese limpede că se referă la oamenii din echipajul acelei corăbii : cu desăvîrșire străini de noul

¹ În engleză, adjectivul nu are formă de plural, nici nu variază după gen. ~

lor căpitan, și care totuși i-au stat alături cu atita devotament în cursul celor douăzeci de zile cât s-au aflat parcă la un pas de o lentă și chinuitoare pieire. Și tocmai faptul acesta e cea mai de seamă amintire dintre toate. Căci, fără puțință de tăgadă, e un lucru mareț să fi comandat o mînă de oameni demni de nepieritoare prețuire.

D'autres fois, calme plat, grand miroir
De mon désespoir !¹
Baudelaire

!

Numai tinerii trăiesc asemenea clipe. Nu mă gândesc la cei foarte tineri. Nu, adolescenții n-au, la drept vorbind, astfel de momente semnificative. E privilegiul tinereții proaspete să trăiască, în anticiparea zilelor de mai târziu, într-o minunată continuitate de speranță care nu cunoaște întreruperi și interiorizări.

Inchizi în urma ta poarta copilăriei — și pătrunzi într-o grădină fermecată. Până și umbrele radiază făgăduințe. Fiecare cotitură a cărării înseamnă o ademenire. Și nu fiindcă te-ai afla pe un tărîm nedescoperit încă. Știi bine că întreaga omenire s-a scurs pe calea asta. Din încîntarea experienței universale, tocmai de-aici aștepți o senzație neobișnuită, sau personală — ceva care să fie numai al tău.

Mergi mai departe, recunoscînd jaloanele înaintașilor, tulburat, desfătut, luînd de-a valma înfrîngerile și izbînzile — loviturile de picior și bănuții de pomană, cum e zicala — pitoreasca ursită comună care oferă atîtea șanse oamenilor de merit, sau poate celor norocoși. Da. Mergi înainte. Iar timpul se scurge și el — pînă cînd dai cu ochii

¹ „Alteori, mare-ncremenită, oglindă fără margini / A dez-nădejzii mele !“ Versuri din *Muzica (Florile răului, 1857)*.

de un hotar de umbră care îți vestește că țara primei țări trebuie și ea să rămână în urmă.

Acesta e răstimpul din viață în care se întâmplă să apară momentele de care am vorbit. Ce fel de momente? Ei bine, clipe de plictiseală, de dezgust, de nemulțumire. Clipe de hotăriri impetuoase. Mă gândesc la acele momente când tinerii încă naivi se simt înclinați spre acțiuni intempestive, cum ar fi să întemeiezi un cămin pe negîndite sau să părăsești o slujbă fără nici o îndreptățire.

Nu e povestea unei căsătorii. În cazul meu lucrurile n-au ajuns pînă acolo. Acțiunea mea, pripită cum a fost, a avut mai mult caracterul unei despărțiri — aproape al unui abandon. Fără să existe un motiv pe care să-l poți numi ca atare, am renunțat la postul meu — mi-am lăsat culcușul de la bord — și am părăsit nava despre care tot ce se putea spune mai rău era că, fiind un vapor cu aburi, nu avea, poate, dreptul să pretindă o fidelitate oarbă... Totuși, n-are rost să încerc să dau altă aparență unui gest pe care cu însumi, în clipa hotăririi, nu-l vedeam altfel decît ca un capriciu.

Mă aflu într-un port din Extremul Orient. Vaporul era oriental în măsura în care aparținea pe atunci celui port. Făcea comerț printre insule întinse, pe albastrul unei mări brăzdate de recife, cu pavilionul roșu¹ deasupra coronamentului de la pupa, și cu pavilionul companiei în virful catargului, tot roșu, dar cu chenar verde² și cu o semilună albă. Căci proprietarul era arab și, în plus, Syed³. De aici chenarul verde de pe steag. Era șeful unei marii companii de navigație arabe din Strimtori, dar supus leal al pestrițului imperiu britanic în măsura în care puteai găsi ceva de felul acesta la est

¹ Pavilionul de comerț englez.

² După culoarea steagului Arabiei peninsulare.

³ Titlu derivînd de la cuvîntul arab care înseamnă stăpîn, căpetenie.

de Suez. Politica mondială nu-l preocupa cîtuși de puțin, dar se bucura de o imensă putere ocultă printre ai săi.

Nouă ne păsa prea puțin cine stăpînea vasul. Proprietarul era nevoit să angajeze albi în flota comercială a firmei sale, însă mulți dintre cei astfel angajați nu-l văzuseră la față din prima pînă în ultima zi a serviciului lor. Eu însumi l-am zărit o singură dată, cu totul întîmplător, pe chei — un omuleț bătrîn, negricios și chior, îmbrăcat într-un veșmînt alb ca zăpada și cu papuci galbeni în picioare. Tocmai atunci îi sărutau mîna cu înverșunare o gloată de pelerini malaezi cărora le făcuse vreun bine, dăruindu-le alimente și bani. Pomenile lui, după cîte auzisem, acopereau o arie foarte întinsă — aproape întregul Arhipelag. Căci nu sună oare astfel zicala : „Omul milos e prietenul lui Alah“ ?

Vrednic de laudă (și pitoresc) acel proprietar arab care nu ne dădea nici o bătaie de cap ; desăvîrșit vapor scoțian — căci scoțian era de la chilă pînă sus — o minunată navă maritimă, ușor de întreținut curată, cît se poate de comodă în toate privințele, și, dacă n-ar fi avut propulsie cu aburi, demnă de dragostea oricui ; pînă astăzi nutresc un profund respect pentru amintirea ei. În privința negoțului pe care-l făcea vasul și a caracterului camarazilor mei, nu puteam fi mai mulțumit dacă traiul și oamenii ar fi fost făuriți la porunca mea de un magician binevoitor.

Și, așa dintr-odată, am părăsit toate astea. Am părăsit vasul în felul, nelogic pentru noi, în care o pasăre zboară de pe o creangă unde se simțea la largul ei. A fost ca și cum, fără să-mi dau seama, aș fi ascultat de o șoptă sau aș fi întrevăzut ceva. Ei bine — poate că da ! Cu o zi înainte mă simțeam perfect, iar a doua zi parcă totul se năruise — tarmec, salvare, interes, mulțumire — totul. A fost unul din acele momente de care vorbeam. Maladia vîrstei nepricepute, care nu mai e însă tinerețea

proaspătă, m-a luat cu ea ca un val. M-a smuls, adică, de pe vasul acela.

La bordul vaporului eram numai patru albi, împreună cu un numeros echipaj de kalași¹ și doi subofițeri malaezi. Căpitanul m-a fixat cu privirea ca și cum s-ar fi întrebat ce mă doare. Dar era marinăr, și fusese și el odată tînăr, ca mine. Peste puțin, un zîmbet i se furișă pe sub mustața groasă, neagră-cenușie, și făcu observația că, bineînțeles, dacă așa simțeam eu, că trebuie să plec, nu mă putea reține cu de-a sila. Am convenit să mi se facă plata a doua zi dimineața. Și, pe cînd mă pregăteam să ies din camera hărților, adăugă brusc, cu o ciudată notă de melancolie, că nădăjduia să descopăr acel lucru pe care eram atît de nerăbdător să mă duc să-l caut. Un enunț criptic, rostit cu glas moale, care pătrunse parcă mai adînc decît ar fi putut s-o facă orice tăiș de diamant. Sînt convins că mi-a înțeles cazul.

Al doilea mecanic însă m-a atacat din alt flanc. Era un tînăr scoțian voinic, cu obraz ras și ochi albaștri-albicioși. Chipul lui rumen și sincer apăru pe scara de tambuchi a sălii mașinilor, apoi întregul său trup robust, cu mînele suflecate, în timp ce-și ștergea pe îndelețe antebrațele masive cu un șomoig de bumbac. Ochii lui alburii exprimau un dezgust amar, ca și cînd s-ar fi ales praful de prietenia noastră. Rosti, dînd greutate cuvintelor : „Hm ! Mda ! Mă gîndeam eu că ți-a venit vremea să fugi acasă și să te-nșori cu vreo toantă.“

În port se știa, fără ca nimeni s-o spună, că John Nieven era un misogin înveterat ; de aceea absurditatea observației lui mă convinse că dinadins se purtase urîcios cu mine — cît mai urîcios — că voise anume să-mi spună cel mai strivitor lucru care-i trecuse prin minte. Risul meu sună a protest. Numai un prieten putea să fie atît de supărat. Mă cuprinse o umbră de descurajare.

¹ Mateloți malaezi.

Primul nostru mecanic îmi examină hotărîrea dintr-un unghi de vedere subiectiv, dar cu mai multă blîndețe. Tînăr, de asemenea, dar foarte slab, avea o barbă pufoasă, castanie, care-i înconjura ca o negură chipul palid. Cît' era ziua de lungă, pe mare sau în radă, îl puteai vedea umblînd cu pași repezi, încoace și încolo pe duneță, cu expresia intensă a unui om absorbit în gînduri, dar care oglindea, de fapt, continua prezență a neplăcutelor senzații fizice din organismul său. Pentru că omul era un dispeptic confirmat. Mi-a privit cazul într-un fel foarte simplu — a declarat că nu putea fi vorba decît de o afecțiune hepatică. Cu siguranță ! Mi-a propus să mai rămîn pentru încă o călătorie și în acest timp să mă tratez cu un anumit medicament patentat în care el avea o încredere absolută. „Vrei să-ți spun ce-am să fac ? Îți cumpăr două flacoane din banii mei. Uite-așa. Mai bine nici nu se poate, ce zici ?“

Sînt convins că ar fi comis grozăvia (sau generozitatea) la cel mai ușor semn de slăbiciune din partea mea. În momentul acela, însă, eram mai nemulțumit, mai dezgustat și mai neînduplecat ca niciodată. Ultimele optsprezece luni, atît de pline de experiențe noi și variate, îmi apăreau ca o searbădă și prozaică pierdere de vreme. Aveam impresia — cum să spun ? că nu desprindeam nici un adevăr din tot acel răstimp.

Ce fel de adevăr ? Mi-ar fi fost greu să dau lămuriri. Probabil că, dacă m-ar fi hărțuit cineva cu întrebările, aș fi izbucnit în plîns și-atîta tot. Eram destul de tînăr ca să fiu în stare de una că asta.

A doua zi, căpitanul și cu mine am încheiat formele în biroul căpitaniei portului. Era o încăpere albă, largă, răcoroasă, cu aspect impunător, în care lumina cernută prin storuri strălucea calm. Toți cei dinăuntru — funcționarii ca și publicul — erau în alb. Numai birourile grele din lemn lustruit împrăstiau licăriri întunecate de-a

lungul unui spațiu central, iar pe ele se găseau cîteva hîrtii albastre. Niște punka¹ enorme trimiteau de sus un plăcut curent de aer prin tot acel interior imaculat și peste capetele noastre asudate.

Funcționarul dinapoia biroului de care ne-am apropiat ne-a rînjit amabil și n-a conținut pînă cînd, drept răspuns la întrebarea formală „Semnează de ieșire din serviciu și se reangajează ?”, căpitanul i-a răspuns : „Nu ! Semnează de ieșire definitiv.” Atunci rînjetul îi pieri de pe chip și o bruscă solemnitate îi luă locul. Nu mi-a mai adresat altă privire pînă în clipa cînd mi-a înmînat hîrțiile cu o expresie îndurerată, de parcă ar fi fost vorba de un zapis pentru o călătorie în Infern.

În timp ce eu imi rînduiam actele în buzunar, el puse o întrebare în șoaptă căpitanului, și-l auzii pe acesta răspunzînd prietenos :

— Nu. Pleacă din serviciu spre a se înapoia acasă.

— Ah ! exclamă celălalt, dînd din cap a jale în fața tristei mele situații.

Nu-l cunoșteam din afara instituției, dar el se aplecă peste birou ca să-mi strîngă mîna, plin de compasiune, cum ai face cu un biet amărit care se duce la spînzurătoare, și mă tem că eu mi-am jucat rolul fără cordialitate, în felul înăsprit al unui criminal impenitent.

Nu exista nici un vas poștal care să se întoarcă în țară în următoarele trei sau patru zile. Fiind acum un marinar fără navă, și întrucît, pentru o vreme, legătura mea cu marea era ruptă — devenisem, de fapt, un simplu pasager potențial — ar fi fost mai nimerit, poate, să-mi iau o cameră la un hotel. Și chiar se vedea unul, acolo, la o aruncătură de piatră de căpitănia portului, o clădire joasă, dar cu un aspect destul de luxos, desfășurîndu-și pavilioanele albe, împodobite cu coloane și înconjurate

¹ Termen anglo-indian pentru un evantai mare atîrnat de plafon.

de peluze. Într-un asemenea hotel m-aş fi simţit cu adevărat ca un viitor pasager ! I-am aruncat o privire ostilă şi mi-am îndreptat paşii către Căminul Ofiţerilor de Marină.

Mergeam în plin soare fără să mă feresc, ori pe la umbra copacilor înalţi ai esplanadei, fără să mă bucur de ea. Arşiţa tropicală se prelingea prin frunzişul crengilor, învăluindu-mi trupul uşor îmbrăcat, lipindu-se de nemulţumirea mea răzvrătită ca pentru a-i răpi libertatea.

Căminul Ofiţerilor de Marină era un spaţios bungalou¹ cu verandă largă şi cu o mică grădină, între clădire şi stradă, evocînd în chip ciudat, prin tufişurile ei şi cei cîţiva arbori, atmosfera de suburbie engleză. Instituţia aceea avea întrucîtva aspectul unui club rezidenţial, dar cu un uşor aer de edificiu al statului, deoarece se găsea sub administraţia căpităniei portului. Directorul purta denumirea oficială de Intendent şef. Era un tip de statură mică, zbircit la chip şi veşnic nefericit, care, dacă l-ai fi pus într-o trăsurică de jocheu, şi-ar fi jucat rolul la perfecţie. Dar părea evident că, într-un moment sau altul din viaţa sa, într-o calitate sau alta, avusese de-a face cu marea. Foarte posibil, în cuprinzătoarea categorie a rataţilor.

Aş fi zis că îndeplinea o funcţie cît se poate de uşoară, însă el, pentru nu ştiu care motiv, afirma mereu că slujba lui îi va aduce moartea într-o bună zi. Lucrul părea destul de misterios. Poate că, în mod firesc, orişice însemna pentru el o osteneală covîrşitoare. Era limpede că nu putea suferi să aibă locatari în cămin.

Intrînd, mă gîndii că atmosfera clădirii trebuia să-i fie pe plac. Domnea o linişte de mormînt. N-am văzut nici picior de om în camerele de zi ; veranda era de asemenea goală, cu excepţia unui bărbat care dormita, întins pe un

¹. Vilă cu verandă, fără etaj, în stil colonial.

șezlong, la capătul ei. Zgomotul pașilor mei l-a făcut să deschidă un ochi aducînd respingător cu acela al unui pește. Îmi era necunoscut. M-am retras și, traversînd sufrageria — o încăpere total neîmpodobită, cu o punka atîrnînd imobilă deasupra mesei centrale — am bătut la o ușă pe care scria cu litere negre : „Intendent șef“.

Primind drept răspuns la ciocănitura mea o jeluire supărată : „Doamne ! Doamne ! Ce s-a mai întîmplat ?“, am pătruns imediat înăuntru.

Mi s-a părut ciudat să descopăr la tropice o asemenea cameră de locuit. Aici stăpînea aerul îmbîcsit și penumbra. Omul atîrnase la ferestre, care erau închise, niște perdele colosal de ample, dintr-o dantelă ieftină, prăfuită. Grămezi de cutii de carton, așa cum folosesc modistele și croitoresele în Europa, umpleau colțurile ; și, printr-un mijloc sau altul, își procurase genul de mobilier care ar fi putut proveni din East End-ul londonez — canapea din păr de cal și fotolii la fel. Întrezării niște șervețele soioase presărate peste spătarele și brațele acestui oribil specimen de tapițerie, care-ți inspira un fel de teamă smerită, de vreme ce nu puteai ghici prin ce accident, necesitate sau fantezie ajunsese acolo. Proprietarul mobilei își scosese tunică și, în pantaloni albi și flanelă de corp cu mîneci scurte, umbla încoace și încolo îndărătul scaunelor, mîngîindu-și coatele.

O exclamație de consternare îi ieși din gură pe negîndite cînd auzi că venisem ca să stau cîtăva vreme ; dar nu putea nega că existau camere libere din belșug.

— Foarte bine. Mi-o puteți da pe aceea pe care am avut-o înainte ?

Scoase un geamăt, ca sleit de puteri, dîndărătul unei grămezi de cutii de carton de pe masă, care ar fi putut să conțină mînuși, sau batiste, sau cravate. Mă întrebam ce ținea omul acela în ele ? Plutea în vizuina lui un miros de coral descompus, de pulbere orientală, de specimene

zoologice. Nu-i vedeam decît creştetul capului şi ochii nefericiţi, îndreptaţi asupra mea peste bariera de cutii.

— Numai pentru cîteva zile, adăugai eu, cû intenţia de a-l însenina.

— Poate că vreţi să achitaţi dinainte ? propuse el grăbit.

— Nici nu mă gîndesc ! am izbucnit eu de cum a închis el gura. N-am auzit de cînd sînt de una ca asta ! E cea mai diabolică neobrăzare...

Îşi luase capul între miini — un gest de disperare care mi-a stăvilat indignarea.

— O, Doamne ! O, Doamne ! Nu săriţi aşa cu gura la mine. Pun întrebarea asta tuturor.

— Nu cred, am răspuns tăios.

— Ei bine, am de gînd s-o pun. Şi dacă dumneavoastră, ofiţerii, aţi fi de acord să plătiţi toţi dinainte, l-aş putea obliga şi pe Hamilton să plătească. Mereu debarcă fără o lăscăie, şi chiar cînd are ceva bani nu vrea să-şi achite notele de plată. Nu ştiu ce să mai fac cu el. Mă înjură şi zice că nu pot să azvîrl un alb în stradă. Aşa că dacă aţi binevoi...

Eram uluit. Şi neîncrezător în acelaşi timp. Îl bănuiam pe acest tip de impertinenţă gratuită. I-am declarat în termeni energici că aş vrea să-i văd mai întîi spînzuraţi, pe el şi pe Hamilton, înainte de a plăti, şi i-am cerut să mă conducă în camera mea lăsînd vorbăria la o parte. Atunci a scos de undeva o cheie şi, ieşind din birlogul lui, mi-a arătat drumul, nu fără a-mi arunca în treacăt o privire piezişă, răutăcioasă.

— Mai şade aici cineva pe care-l cunosc ? l-am întrebat cînd era pe punctul de a-mi părăsi camera.

Îşi regăsise obişnuitul său ton, necăjit şi nervos, şi îmi răspunse că se găsea acolo căpitanul Giles, întors

dintr-o călătorie pe marea Sulu¹. Mai erau încă alți doi oaspeți. Făcu o pauză. Și, bineînțeles, Hamilton, adăugă el.

— A, da ! Hamilton, făcui eu, și jalnica creatură se îndepărtă cu un geamăt final.

Neobrăzarea lui încă mă mai rîciia pe inimă în momentul cînd am intrat în sufragerie la ora prînzului. Intendentul-șef se găsea acolo, la datorie, supraveghind slujitorii chinezi. Masa era pusă numai la un capăt al lungii suprafețe, astfel că punka vîntura alene aerul încins de zăduf mai mult deasupra unei pustietăți de lemn lustruit.

Eram patru persoane în jurul feței de masă. Unul era străinul somnolent de pe șezlong. Acum își ținea amîndoi ochii deschiși, în parte, însă nu părea că vede nimic. Ședea prăbușit pe scaun. Personajul impunător de alături, cu favoriți scurți și bărbie rasă îngrijit, era, desigur, Hamilton. N-am văzut alt om mai pătruns de demnitatea locului în care i-a plăcut Providenței să-l așeze în viață. Mi se spusese că mă privea ca pe un „amator grosolan“. Și-a înălțat nu numai ochii, dar și sprîncenele la zgomotul cu care mi-am împins scaunul îndărăt.

Căpitanul Giles ședea în capul mesei. Am schimbat cu el cîteva cuvinte de salut și m-am așezat la stînga lui. Robust, alb la față, cu lucioasa cupolă a unei frunți înalte, chelute și cu ochii lui căprui bulbucați, putea fi orice altceva afară de marinar. Nimeni n-ar fi fost surprins dacă ar fi aflat că era arhitect. Mie mi se părea (știu cît de absurd este) că arată ca un 'staroste de biserică. Avea înfățișarea unui om de la care puteai să aștepti sfaturi judicioase, sentimente morale, poate cu vreo două banalități pe deasupra la ocazie, nu din dorința de a ului, ci dintr-o convingere cinstită.

Deși cunoscut și apreciat de toți în lumea maritimă, nu avea o funcție permanentă. N-o dorea. El își avea

¹ Zonă din Oceanul Pacific mărginită la sud-vest de insula Borneo, la nord-vest de insula Palawan, la nord-est de insulele Filipine și de insulele Sulu la sud-est.

poziția lui cu totul personală. Era un expert. Un expert în — cum aş spune ? — în navigație complicată. Se zicea că ştie despre regiunile îndepărtate şi imperfect trasate pe hartă ale Arhipelagului Indian mai mult decât oricare alt om al mărilor. Creierul lui trebuie să fi semănat cu un perfect depozit de recife, poziții, relevmente, imagini de promontorii, forme de ţărmuri necunoscute, aspecte ale unor nenumărate insule, pustii sau nu. Orice vas, de pildă, cu destinația Palawan¹ sau zona aceea îl avea la bord pe căpitanul Giles, fie pentru o comandă temporară, fie spre „a-l asista pe comandant“. Umbla zvonul că primea un salariu permanent din partea unei bogate firme de armatori chinezi, în vederea serviciilor de felul acesta. În plus, se arăta întotdeauna dispus să înlocuiască orice marinar care dorea să petreacă pe uscat un scurt răstimp. Nici un proprietar de vas n-a obiectat vreodată la o astfel de înțelegere. Căci părea să fie o opinie bine stabilită în port aceea că el, căpitanul Giles, era la fel de bun ca şi cei mai buni, dacă nu cumva îi întrecea chiar. Dar după părerea lui Hamilton, era „un amator“. Bănuiesc că, pentru Hamilton, generalizarea „amator“ acoperea întregul nostru grup, deşi poate că în mintea lui făcea unele distincții.

N-am încercat să intru în conversație cu căpitanul Giles, pe care nu-l văzusem mai mult de două ori în viață. Dar, se înțelege, mă ştia cine sînt. După cîtva timp, înclinîndu-şi spre mine capul mare şi lucios mi se adresă, în felul lui amical. Îşi închipuia, îmi spuse, văzîndu-mă acolo, că debarcasem pentru un concediu de cîteva zile.

De felul lui, vorbea încet. Eu am vorbit ceva mai tare, spunînd că nu, părăsisem vasul definitiv.

— Om liber pentru o vreme, fu comentariul său.

— Cred că mă pot numi astfel — de la ora unsprezece, zisei eu.

¹ A cincea ca suprafață dintre insulele Filipine, cu capitala Puerto Princesa.

Hamilton încetase să mai mănânce auzindu-ne glasurile. Își lăsă ușurel pe masă cuțitul și furculița, se ridică și, mormăind ceva despre „căldura asta infernală care-ți taie pofta de mâncare“, ieși din cameră. Foarte curînd după aceea l-am auzit părăsind clădirea și coborînd treptele verandei.

Drept care, căpitanul Giles remarcă liniștit că omul se dusesese fără îndoială să umble după fostul meu post. Intendentul-șef, care stătuse pînă atunci rezemat de perete, își apropie de masă mutra lui de țap nefericit și mi se adresează văicărindu-se. Scopul lui era să-și descarce sufletul de veșnicul păs cu privire la Hamilton. Omul ăsta îl făcuse să dea de necaz cu Căpitania portului din pricina contabilității încurcate. Se ruga proniei cerești să obțină postul lăsat de mine, deși, la drept vorbind, ce-ar însemna ? O ușurare temporară în cel mai bun caz.

I-am spus : „Nu-ți face griji. N-o să obțină postul pe care l-am avut eu. Succesorul meu se și află la bordul vasului.“

S-a arătat surprins, și mi s-a părut că trăsăturile i s-au lăsat puțin în jos la vestea asta. Căpitanul Giles a avut un rîs blajin. Ne ridicarăm de la masă și ieșirăm pe verandă, lăsîndu-l pe străinul tolănit în seama chinezilor. Ultima imagine a fost farfuria cu ananas pe care aceștia i-au pus-o dinainte, retrăgîndu-se apoi ca să observe ce se va întîmpla. Dar experiența păru că eșuează. Omul rămase insensibil.

Cu glas abia auzit căpitanul Giles mă informă că era vorba de un ofițer de pe iahtul nu știu cărui rajah și că ambarcația sosise în portul nostru ca să fie trasă în docurile de uscat. Își potolise, probabil, din plin „pofta de viață“ cu o seară înainte, adăugă el, încrețindu-și nasul într-un fel intim, confidențial care-mi plăcu la nebunie. Căci se bucura de prestigiu căpitanul Giles. I se puneau la socoteală aventuri miraculoase, iar în viața lui

existase, se pare, o misterioasă tragedie. Și nimeni nu avea vreun cuvînt de spus împotriva lui. Continuă :

— Mi-l amintesc cînd a debarcat prima oară aici acum cîțiva ani. Parcă a fost ieri. Era un băiat simpatic. Ah ! băieții ăștia simpatici !

Nu m-am putut opri să nu rîd zgomotos. El a părut că tresare, pe urmă a rîs și el cu mine. „Nu ! Nu la asta m-am gîndit, a exclamat. Am vrut să spun că unii dintre ei se îndobitocesc grozav de repede prin locurile aștea.“

Pe un ton glumeț am sugerat că afurisita de caniculă era de vină, în primul rînd. Dar căpitanul Giles se dezvălui ca posesor al unei filozofii mai adînci. Aici, în Extremul Orient, lucrurile sînt înlesnite pentru albi. Așa și trebuie. Dificultatea constă în a-ți menține demnitatea de om civilizată, iar unii dintre acești băieți simpatici nu cunosc mijlocul. Îmi adresa o privire cercetătoare, și, într-o manieră stîngaci protectoare de unchi binevoitor, mă întrebă de-a dreptul :

— De ce-ai renunțat la postul de pe vas ?

M-am infuriat brusc ; fiindcă e ușor de înțeles cît de exasperantă poate fi o asemenea întrebare pentru un om care nu-și cunoaște motivul. Mi-am spus că s-ar cuveni să-i închid gura acestui moralist ; iar cu glas tare i-am vorbit cu sfidătoare politețe :

— De ce... ? Mă dezaprobați ?

Era prea descumpănit ca să-mi răspundă mai mult decît cu o bolboroseală încurcată : „Eu !... Sub aspect general...“ și apoi să renunțe. Dar bătu în retragere într-un fel elegant, sub masca plină de umor a remarcii că și el începea să se ramolească, și că la ora aceea obișnuia să-și facă siesta — cînd se afla pe uscat. „O foarte rea deprindere. Cît se poate de rea.“

Simplitatea acestui om ar fi dezarmat o susceptibilitate și mai tinerească decît a mea. De aceea a doua zi la prînz, cînd și-a plecat capul spre mine ca să-mi spună că-l întîlnise în seara precedentă pe fostul meu căpitan,

adăugînd în surdina : „Îi pare foarte rău că ai plecat. N-a mai avut un secund cu care să se împace atît de bine“, i-am răspuns cu toată convingerea, fără nici o afectare, că, fapt categoric, nu m-am simţit mai bine pe alt vas sau cu un alt comandant în toată viaţa mea de marinar.

— Păi atunci ? murmură el.

— N-aţi aflat, căpitane Giles, că intenţionez să mă întorc în ţară ?

— Ba da, spuse el cu bunăvoinţă, am auzit eu de multe ori cîntecul ăsta.

— Şi ce-i cu asta ? am izbucnit eu. Mă gîndeam că era omul cel mai obtuz şi mai lipsit de imaginaţie din cîţi întîlnisem vreodată. Nu ştiu ce aş mai fi adăugat, dar tocmai atunci, cu mare întîrziere, sosi la masă Hamilton, ocupîndu-şi locul obişnuit. Astfel că-mi scăzui glasul pînă la o mormăială nedesluşită.

— În orice caz, de data astă o să-l vedeţi înfăptuit.

Hamilton, ras cu îngrijire îi adresă căpitanului Giles un scurt salut din cap, dar nu catadicsi să-mi acorde mie nici măcar o ridicare a sprîncenelor ; iar cînd vorbi nu făcu decît să-l mustre pe intendentul-şef că mîncarea din farfuria sa nu era demnă să fie servită unui gentleman. Individul dojenit păru mult prea disperat ca să mai geamă. Îşi ridică doar ochii în sus spre punka din tavan şi atîta tot.

Căpitanul Giles şi cu mine ne ridicarăm de la masă, iar străinul de lingă Hamilton ne urmă exemplul, sculîndu-se cu greutate în picioare. Bietul om, nu pentru că-i era foame, ci, sînt convins, doar ca să-şi recîştige respectul de sine, se străduise să înghită o parte din acea mîncare nevrednică de numele ei. Dar după ce-i scăpase de două ori furculiţa din mină, dîndu-se bătut, rămăsese încremenit pe scaun cu un aer de nesfirşită umilintă, la care se adăuga stinsa privire a unor ochi ca de sticlă.

Atît Giles cît și eu evitaserăm să ne uităm înspre el la masă.

Pe verandă se opri drept în fața noastră anume ca să ne adreseze neliniștit o lungă frază din care n-am reușit să înțeleg absolut nimic. Suna îngrozitor, ca nu știu ce limbă necunoscută. Dar cînd căpitanul Giles, după o singură clipă de gîndire, îi răspunse pe un ton amical, fără pretenții, „Da, desigur. Ai dreptate“, el păru nespus de recunoscător și se duse (ținîndu-se destul de drept) să-și caute un șezloag într-un colț depărtat.

— Ce voia să ne spună ? întrebai eu cu repulsie.

— Habar n-am. Nu trebuie să iei prea de sus un camarad. E destul de nenorocit și așa, fii sigur ; iar miine se va simți și mai rău.

Judecînd după înfățișarea omului, părea cu neputință. Mă întrebam ce scene complicate de desfrîu îl redusese la acea condiție de nedescris. Bunăvoința căpitanului Giles era știrbită de o ciudată notă de complezență care-mi plăcea. Spusei cu un rîs scurt :

— Ei, vă are pe dumneavoastră ca să-l îngrijiți.

Schiță un gest de protest, se așeză și luă un ziar. La fel făcui și eu. Ziarele erau vechi și neinteresante, pline în cea mai mare parte cu descrieri anoste și stereotipe ale primelor festivități jubiliare în onoarea reginei Victoria¹. Probabil că am fi căzut curînd într-o somnolență de după-amiază tropicală dacă nu s-ar fi auzit glasul lui Hamilton din sufragerie, unde își isprăvea masa de prînz. Înaltele uși duble stăteau deschise în permanentă, iar el nu-și putea închipui cît de aproape de cadrul ușii se aflau scaunele noastre. I se auzea glasul sonor, îngîmfat, răspunzînd vreunei afirmații pe care intendentul-șef îndrăznise s-o facă.

¹ În anul 1887.

— N-am de gînd să accept nimic la repezeală. Vor fi destul de bucuroși să aibă la dispoziție un gentleman, îmi imaginez. Nu e nici o grabă.

Urmă o șoptă răsunătoare din partea intendentului, apoi din nou glasul lui Hamilton cu un dispreț și mai accentuat.

— Cum ? Cretinul ăla imberb care se-nfumurează fiindcă a fost secundul lui Kent atîta timp ?... E absurd.

Giles și cu mine ne uitarăm unul la altul. Întrucît Kent era numele fostului meu comandant, șopta căpitanului Giles „Vorbește de dumneata“ mi se păru o simplă irosire de energie. Dar intendentul-șef se crampona probabil de ideea lui, pentru că îl auzirăm din nou pe Hamilton, și mai disprețuitor dacă era cu puțință, și totodată luînd un ton autoritar care nu admitea riposta :

— Fleacuri, amice ! Cu un asemenea amator de rînd nu e cazul nici măcar să intri în competiție. E timp din belșug.

De alături se auziră atunci scaune împinse, pași prin cameră, precum și obiecții plîngărețe din partea intendentului, care îl urmări pe Hamilton pînă afară, prin intrarea principală.

— Un tip insultător, nu glumă, comentă căpitanul Giles — o remarcă de prisos, socotii eu. Nemăipomenit de insultător. Doar nu l-ai jignit în nici un fel, nu-i așa ?

— Nu i-am vorbit niciodată în viața mea, răspunsei țișnos. Nu înțeleg ce vrea să spună cu competiția. A încercat să obțină postul pe care l-am părăsit eu — și n-a izbutit. Dar asta nu înseamnă tocmai competiție.

Căpitanul Giles își clătină gînditor capul lui mare, cu trăsături de om cumsecade. „N-a izbutit să-l obțină, repetă el vorbind rar. Nu, nici n-avea șanse cu un comandant de talia lui Kent. Îi pare nespus de rău lui Kent că l-ai părăsit. Îți acordă titlul de bun marinar.“

Am zvirlit cît colo ziarul din mîini. M-am ridicat în picioare și am bătut în masă cu palma deschisă. Doream

să știu de ce nu înceta să insiste asupra acestui subiect, o problemă a mea, strict personală. Era realmente exasperant.

Căpitanul Giles îmi impuse tăcerea prin desăvârșita impasibilitate a privirii sale. „Nu e nici un motiv de supărare“, rosti el încet cuvântul cumințeniei, cu evidenta dorință de a liniști copilărosul acces de minie pe care-l stîrnise. Și, în chip netăgăduit, era un om cu o înfățișare atît de inofensivă, încît am încercat să mă justific cît de bine m-am priceput. I-am spus că nu voiam să mai aud despre ceea ce era trecut și încheiat. Îmi plăcuse foarte mult atît cît durase, dar acum că se sfîrșise preferam să nu mai vorbesc despre acest episod și nici chiar să mă mai gîndesc la el. Mă hotărîsem să mă reîntorc în patrie.

Ascultă întreaga tiradă cu atitudinea proprie omului atent, plecîndu-și urechea ca și cum ar fi căutat să detecteze pe undeva o notă falsă ; apoi își îndreaptă umerii și păru că meditează cu pătrundere asupra chestiunii.

— Da. Mi-ai spus că ai de gînd să te-ntorci în țară. Ai ceva în vedere acolo ?

În loc să-i răspund că nu era treaba lui am rostit posac :

— Nu știu nimic deocamdată.

Bineînțeles, examinaseam latura asta, cam goală de conținut, a situației pe care mi-o creasem renunțînd brusc la un post atît de satisfăcător. Și nu eram tocmai încîntat de ea. Îmi stătea pe vîrfurile limbii să-i spun că judecata înțeleaptă nu avea nimic de-a face cu acțiunea mea, și că, prin urmare, nu merita interesul pe care el, căpitanul Giles, părea să-l manifeste pentru această faptă. Dar el pufăia acum dintr-o pipă scurtă de lemn și își luase un aer atît de nevinovat, de opac și de comun, încît parcă nu era cazul să-i bat capul nici cu adevăruri, nici cu sarcasme.

Picii scoțind un nor de fum, apoi mă luă prin surprindere cu o întrebare neașteptată: „Ți-ai și plătit calătoria de întoarcere?”

Intimidat de stăruința lipsită de jenă a unui om față de care era greu să te arăți nepoliticos, am răspuns cu exagerată modestie că încă nu mă ocupasem de reținerea biletului. Socoteam că va fi destul timp pentru asta a doua zi.

Eram gata să mă depărtez, retrăgându-mi intimitatea gândurilor de la zadarnicele lui încercări, fără sens și fără scop, de a le sonda esența, când el își puse pipa deoparte într-un fel cât se poate de semnificativ, dacă vă dați seama, ca și cum sosise un moment critic, și se aplecă lateral peste măsuta dintre noi.

— Ah! încă nu l-ai reținut! Cobori vocea pînă la șoptă misterioasă. Ei bine, atunci cred că s-ar cuveni să afli că se petrec pe-aici unele lucruri.

Nu mă simțisem niciodată în viață mai detașat de toate cele pămîntești. Eliberat de mare pentru o vreme, păstram conștiința marinărească de totală independență față de treburile uscatului. În ce fel puteau să mă privească? Mă uitam lung la însuflețirea căpitanului Giles, care-mi inspira mai degrabă dispreț decît curiozitate.

La întrebarea lui — în mod vădit pregătind altceva — dacă intendentul nostru îmi vorbise în ziua aceea, îi răspunsei negativ. Mai mult, dacă ar fi încercat să-mi vorbească, ar fi primit din parte-mi prea puțină încurajare. Nu doream cîtuși de puțin să stau de vorbă cu acest individ.

Nelăsîndu-se respins de artagul meu, căpitanul Giles, cu un aer de infinită perspicacitate, începu să-mi depene amănunțit o poveste cu un mesager indigen de la Căpitană portului. O găseam absolut fără nici o noimă. În dimineata aceea un asemenea mesager fusese văzut traversînd veranda cu o scrisoare în mînă. Era un plic oficial. După obiceiul acestor oameni, arătase scrisoarea primu-

lui alb întâlinit. Din întâmplare a dat peste amicul nostru care şedea toată ziua tolănit în fotoliu. Acesta, după cum ştiam, se găsea într-un hal în care nu-l interesa nimic din ce se petrecea sub soare. N-a fost în stare decît să-i facă semn mesagerului să plece. Trimisul Căpităniei portului cutreieră atunci veranda şi dădu peste căpitanul Giles, care se afla acolo printr-un noroc extraordinar...

În acest punct al relatării căpitanul Giles se opri şi mă privi adînc. Scrisoarea, continuă el, era adresată intendentului-şef. Ori, în ce scop putea căpitanul Ellis, comandantul portului, să dorească să-i scrie intendentului ? Oricum, acesta din urmă se înfăţişa în fiecare dimineaţă la Căpitănie, ca să-şi prezinte raportul, să primească ordine sau pentru diverse alte probleme. Abia se întorsese de o oră cînd un trimis al birourilor îl căuta cu un mesaj. Despre ce putea fi vorba ?

Şi începui să facă speculaţii. Nu era una — nu putea fi alta. Cît despre cealaltă, era de neconceput.

Stupiditatea întregii chestiuni mă lăsă cu ochii încremeniţi. Dacă omul n-ar fi fost, pentru un motiv sau altul, un personaj atît de simpatic, aş fi luat-o drept o insultă. Dar aşa, îmi părea doar rău pentru el. O anumită gravitate în privirea lui mă împiedica să-i rîd în nas. Nu mi-am permis nici să casc de plictiseală. Mă uitam lung la el, şi-atît.

Tonul lui luă o nuanţă şi mai enigmatică. De îndată ce tipul (vrînd să spună intendentul) primise biletul, se repezise să-şi ia cascheta şi ieşise din casă ca glonţul. Dar nu fiindcă mesajul l-ar fi convocat la Căpitănia portului. Nu acolo s-a dus. N-a lipsit un interval de timp destul de lung pentru asta. Cît ai clipi din ochi s-a năpustit pe uşă înapoi, şi-a azvîrlit cascheta şi a început să alerge de colo pînă colo prin sufragerie gemînd şi plesnindu-şi fruntea. Toate aceste fapte şi manifestări pline de interes

le observase el, căpitanul Giles. De atunci, se părea că nu încetase să mediteze asupra lor.

Mă cuprinse o adîncă milă față de el. Și, pe un ton pe care încercai să-l fac cît mai puțin sarcastic cu putință, i-am spus că mă bucur că-și găsisese ceva care să-i ocupe diminețile.

Cu dezarmanta lui simplitate îmi atrase atenția, ca și cum ar fi fost o chestiune de oarecare importanță, asupra faptului ciudat că-și petrecuse dimineața în casă. În general, înainte de prînz ieșea să viziteze diverse instituții, să-și vadă prietenii în port, și așa mai departe. Nu se simțise în apele lui cînd se sculase. Nimic grav. Doar atît cît să-l îndemne la trîndăvie.

Toate acestea, însoțite de o privire stăruitoare, posesivă, care conjugată cu ineptia generală a perorației, îmi comunicau o impresie dezolantă de ușoară sminteală. Iar cînd își smuci puțin scaunul și coborî glasul pînă la nota joasă a misterului, îmi fulgeră prin minte că înalta reputație profesională nu însemna neapărat o garanție a unei judecăți sănătoase.

Nu mi-a dat prin gînd atunci că nu știam în ce anume constă justețea unui raționament, ce lucru delicat și, la urma urmei, neînsemnat este. Vag urmărit de ideea să nu-i rănesc sentimentele, îl priveam clipind din ochi ca și cum m-ar fi interesat cele ce-mi spunea. Dar cînd începu să mă chestioneze tainic dacă-mi aminteam ce se petrecuse cu cîteva clipe înainte între intendentul nostru și „tipul acela Hamilton“, nu făcui decît să mormăi o încuviințare ursuză și să-ntorc capul.

— Bine. Dar îți amintești fiecare cuvînt? insistă el cu finețe.

— Nu știu. Nu mă privește pe mine, rostii eu scurt și sec, trimițîndu-i totodată, cu glas tare, pe intendent și pe Hamilton la pierzanie veșnică.

Voiam să arăt foarte energic și hotărît, însă căpita-

nul Giles continua să se uite la mine țintă, cufundat în gânduri. Nimic nu-l putea opri. Reluă analiza subliniind că persoana mea se găsea amestecată în acea conversație. Când am încercat să-mi păstrez aparența de neinteres, a devenit de-a dreptul neîndurător. Am auzit sau nu ce-a spus tipul ? Atunci ce gîndeam despre asta ? — voia el să știe.

Cum înfățișarea căpitanului Giles excludea bănuiala unei malițiozități de vulpoi bătrîn, am ajuns la concluzia că era pur și simplu cel mai lipsit de tact imbecil de pe lume. Aproape că mă disprețuiam pe mine însumi pentru slăbiciunea de a încerca să-i luminez mediocra putere de înțelegere. Începui prin a-l lămuri că nu gîndeam absolut nimic. Hamilton nu merita să-i acorzi nici o clipă de reflecție. Ceea ce cugeta sau spunea un individ leneș și capabil numai de insulte ca el... — „Exact ! ăsta-i omul“, interveni căpitanul Giles —... se situa sub limita disprețului oricărui om onest, și nu-mi propuneam să-l iau cîtuși de puțin în seamă.

Atitudinea mea mi se părea atît de simplă și de evidentă, încît am fost realmente mirat că Giles nu dădea nici un semn de aprobare. O atît de deplină nerozie devenea aproape interesantă.

— Ce-ai vrea să fac ? întrebai eu rîzînd. Nu pot să mă iau la ceartă cu el pe motivul opiniei pe care și-a format-o despre mine. Sigur, am auzit în ce fel disprețuitor făcea aluzie la persoana mea. Dar nu mă obligă să-i observ disprețul. Nu și l-a exprimat niciodată de față cu mine. Chiar adineauri nu știa că noi îl ascultăm. M-aș face de rîs și-atîta tot.

Incorigibilul Giles continua să pufăie din pipă meditativ. Deodată chipul i se însenină și-mi vorbi.

— N-ai sesizat esențialul din cele ce ți-am spus.

— Adevărat ? Mă bucur s-o aflu, zisei eu.

Cu și mai mult zel îmi repetă că-mi scăpase ideea lui

principală. Cu desăvîrşire. Şi pe un ton din ce în ce mai accentuat de automulţumire conştiinţă de sine, îmi spuse că puţine lucruri scăpau atenţiei sale, că obişnuia să studieze orice problemă pe toate laturile şi că, din experienţa pe care o avea despre viaţă şi oameni, ajungea, în cele mai dese cazuri, la concluzia corectă.

Această frîntură de laudă de sine se potrivea, bineînţeles, de minune cu laborioasa absurditate a întregii conversaţii. Totul întărea în mine un sentiment obscur că viaţa era numai o irosire de zile care mă mînase, în chip aproape inconştient, să plec din locul meu plăcut de pe vapor, departe de camarazii dragi, să fug de ameninţarea vidului... pentru a găsi ineptia la prima cotitură. Aveam în faţa mea un om cu personalitate şi reputaţie recunoscută, care mi se dezvăluia ca un flecar iraţional şi plicticos. Şi aşa se petreceau lucrurile cam peste tot, probabil — de la apus la răsărit, de jos şi pînă sus pe scara socială.

Mă cuprinse o nesfîrşită descurajare. Un fel de moleşală spirituală. Glasul lui Giles continua să răsune cu aceeaşi autosatisfacţie; însuşi glasul găunoasei suficientă universale. Şi nu mai eram mînios din pricina asta. Nu era de aşteptat nimic original, nimic inedit, nimic surprinzător din partea lumii: nici un fel de prilejuri de a descoperi ceva despre tine însuţi, nici o înţelepciune de dobîndit, nici o latură veselă de care să te bucuri. Totul era stupid şi supraevaluat, întocmai ca şi căpitanul Giles. Foarte bine, aşa să fie.

Deodată numele lui Hamilton îmi izbi auzul şi mă trezi din toropeală.

— Credeam că am isprăvit cu el, spusei eu cu un dezgust cum nu se poate mai mare.

— Da. Dar avînd în vedere ce-am auzit întîmplător chiar adineauri, socot că s-ar cuveni să faci cum îţi spun.

— S-ar cuveni să fac ce anume? îmi îndreptai eu bustul, dezorientat.

Căpitanul Giles mă privi drept în față plin de mirare.

— He ! Să faci ce te-am sfătuit eu să încerci. Du-te și întreabă-l pe intendent ce cuprindea misiva de la Căpitănia portului. Pune-i întrebarea de-a dreptul.

Un răstimp am rămas amuțit. Iată în sfârșit ceva pînă într-atît de neașteptat și de original că mi se părea cu totul de neînțeles. Murmurai uluit :

— Dar am avut impresia că dumneavoastră despre Hamilton...

— Exact. Nu-l lăsa. Fă ce-ți spun. Atacă-l pe intendent. Are să tremure ca varga, pariez, insistă căpitanul Giles, agitîndu-și energic spre mine pipa care ardea înăbușit. Pe urmă pîcii repede de trei ori din ea.

Înfățișarea lui de triumfătoare perspicacitate era de nedescris. Totuși, omul rămînea o ființă ciudat de simpatică. Bunăvoința radia din el în mod ridicol, blînd, impresionant. Îți producea totodată o senzație agasantă. Eu însă am subliniat calm, ca unul care are de-a face cu ininteligibilul, că nu vedeam nici un motiv să mă expun la o bruftuluială din partea acestui individ. Ca intendent lăsa întru totul de dorit, și pe lingă asta era un prăpădit ca vai de capul lui, dar mai curînd mi-ar fi venit să-i sucesc nasul.

— Să-i sucești nasul ! exclamă scandalizat căpitanul Giles. Mare folos ți-ar aduce asta dumitale.

Remarca părea atît de lipsită de legătură cu discuția încît n-aveai ce răspuns să dai. Dar sentimentul absurdității începea, în cele din urmă, să-și exercite binecunoscuta fascinație. Simțeam că nu trebuia să-l mai las pe omul acesta să-mi vorbească. M-am ridicat, declarînd tăios că mă depășea — că nu-l puteam înțelege.

Înainte de a avea timpul să mă depărtez îmi vorbi din nou, pe un ton schimbat, de încăpăținare, pîciînd nervos din pipă.

— Ei da... e un om de nimic... o secătură — oricum. Dumneata doar întreabă-l. Asta-i tot.

Această manieră nouă mă impresionează — sau mai curînd mă făcu să mă opresc în loc. Dar judecata echilibrată impunîndu-se numaidecît, am părăsit veranda după ce i-am adresat un suris lipsit de veselie. Din cîtiva pași m-am aflat în sufragerie; acum goală și cu tacimurile strinse. În timpul acestui scurt interval, însă, mi-au trecut prin minte diverse gînduri, ca de pildă : că Giles își risese de mine, urmărind vreun amuzament pe socoteala mea ; că arătam, probabil, ca un prostănac, ușor de amăgit ; că nu cunoșteam decît prea puțin viața...

Spre marea mea surprindere, ușa din partea opusă a sufrageriei, aceea pe care stătea scris „Intendent“, se deschise brusc. cu putere, și ocupantul aceluia îmbîcsit bîrlug mic-burghez se năpusti afară în felul său absurd de fîră hăituită, îndreptîndu-se către ușa grădinii.

Nici pînă astăzi nu știu ce m-a făcut să strig după el : „Hei ! Stai o clipă.“ Poate c-a fost privirea piezișă pe care mi-a aruncat-o ; sau poate mă găseam încă sub influența ardoarei engimatice a căpitanului Giles. Ei bine, a existat un imbold oarecare ; o acțiune a acelei forțe ce sălășluiește undeva în viețile noastre și le dă formă într-un fel sau altul. Căci dacă aceste cuvinte nu mi-ar fi ieșit de pe buze (voința mea n-a avut nici o legătură cu ele), existența mea ar fi fost, se înțelege, tot aceea a unui marinar, dar orientată pe linii astăzi de neconceput pentru mine.

Nu. Voința mea n-a avut nici o legătură cu fapta. Într-adevăr, de îndată ce am emis acele sunete fatidice, mi-a părut extrem de rău. Dacă omul s-ar fi oprit și s-ar fi întors spre mine, cred că aș fi bătut în retragere. Căci nu aveam cîtuși de puțin gîndul să aduc la îndeplinire farsa idioată a căpitanului Giles, fie pe socoteala mea, fie pe aceea a intendentului.

Dar în acel caz a intrat în joc vechiul instinct omenesc al fugăririi. El s-a făcut că nu aude, iar eu, fără să chibzuiesc o clipă, m-am repezit cu iuteala fulgerului

de-a lungul mesei de sufragerie pe partea unde mă găseam, și i-am tăiat calea chiar la ușă.

— De ce nu răspunzi când ți se vorbește ? am întrebat eu aspru.

El se sprijini de cadrul ușii. Arăta grozav de nenorocit. Natura umană nu e tocmai frumoasă, mă tem, în întregul ei. Există în structura ei și pete de hidoșenie. M-am pomenit luat de un val de furie și asta, sînt convins, numai fiindcă prada mea arăta atît de jalnic. Milogul naibii !

L-am luat la refec fără multă discuție. „Am înțeles că a sosit azi dimineață la cămin o comunicare oficială din partea Căpităniei portului. E-adevărat ?“

În loc să-mi răspundă să-mi văd de treburile mele, cum ar fi putut s-o facă, a început să mi se vaite, cu un fel de obrăznicie reținută. Că n-a reușit să mă vadă nicăieri toată dimineața. Că nu i se putea cere să alerge prin tot orașul după mine.

— Cine-ți cere să faci asta ? i-am strigat. Și atunci ochii mi s-au deschis deodată la înțelesul lăuntric al unor lucruri și vorbe a căror însemnătate mi se părise derizorie și sîcîitoare.

I-am spus intendentului că doream să știu ce conținea scrisoarea. Duritatea tonului și a comportării mele era numai pe jumătate simulată. Curiozitatea poate deveni, uneori, un sentiment foarte aprig.

El se refugie bombănind într-o ursuzenie de copil năring. Nu era ceva care să mă intereseze, mormăia el. Îi spuseseam că mă întorc în țară. Și de vreme ce mă întorceam acasă nu vedea de ce trebuie...

Cam acesta i-a fost genul de argumentare, destul de vag ca să nu-mi apară aproape insultător. Vreau să spun insultător pentru inteligența mea.

În acea regiune de penumbră dintre tinerețe și maturitate în care se afla ființa mea pe atunci, ești cu deosebire sensibil la acest soi de insultă. Mă tem că atitudinea mea

față de intendent a devenit într-adevăr brutală. Însă nici el nu avea stofa celui capabil să înfrunte cu curaj o împrejurare sau vreun adversar. Poate că se droga, sau bea pe ascuns. Când mi-am pierdut controlul pînă într-atît încît să-l acopăr cu sudălmii, s-a dat bătut și a început să țipe ascuțit.

Nu vreau să spun că a făcut cine știe ce scandal. Spovedania i-a fost cinică, țipătoare, însă lașă — lamentabil de lașă. Nu era nici tocmai coerentă, totuși suficient de deslușită ca să mă lase uluit, în prima clipă. Mi-am întors ochii de la el cu îndreptățită indignare, ca să-l observ pe căpitanul Giles în ușa verandeii, urmărind liniștit scena, produsul propriei sale abilități, dacă mă pot exprima astfel. Pipa lui neagră, arzînd mocnît, stătea la iveală în pumnul lui mare, patern. Tot astfel și lanțul greu, de aur, al ceasului, sclipindu-i peste pieptul tunicii albe. Emană din el o atmosferă de exemplară sagacitate, destul de învăluitoare pentru ca orice suflet neprihănit să i se arunce în brațe cu încredere. La el am alergat și eu.

— N-o să vă vină să credeți, am exclamat. Era o notificare că se caută un comandant pentru nu știu ce navă. Se pare că e o comandă liberă și individul ăsta viră hîrtiuța în buzunar.

Intendentul zbieră din răspuțeri, ca un disperat : „O să mă băgați în mormînt !“

Plesnitura zdravănă pe care și-o dădu peste fruntea-i nenorocită răsună și ea puternic. Dar cînd mă întorsei din nou cu fața spre el, nu mai era acolo. Plecase în goană cine știe unde. Brusca lui dispariție mă făcu să rîd.

Pentru mine asta însemna sfîrșitul incidentului. Căpitanul Giles, însă, cu ochii țintă la locul unde se aflatea intendentul, începu să tragă de fastuosul său lanț de aur pînă cînd, în cele din urmă, ceasul apăru din străfundul buzunarului ca un adevăr solid din apa unei fîntîni. Cu solemnitate îl coborî la loc și abia atunci vorbi :

— E ora trei. Ai să ajungi la timp — daeă nu pierzi nici un minut, adică.

— La timp pentru ce ? întrebai eu.

— Ei Doamne ! Pentru Căpitănia portului. Chestiunea asta trebuie cercetată.

Sincer vorbind avea dreptate. Dar eu n-am avut niciodată o înclinație deosebită pentru anchete, pentru a demasca oameni și tot acest gen de activitate, fără îndoială meritoriu din punct de vedere etic. Iar felul meu de a privi episodul era pur etic. Dacă cineva trebuia să-l bage în mormînt pe intendent, nu vedeam de ce n-ar fi acela însuși căpitanul Giles, un om cu o anumită vîrstă și poziție, și un rezident permanent. Pe cînd eu mă simțeam, prin comparație, o simplă pasăre călătoare, în trecere prin acel port. Ba chiar, s-ar fi putut spune că mă și desprinsesem de orice legături. Am bîguit că eu credeam de cuviință că întreaga chestiune nu reprezenta nimic pentru mine...

— Nimic ! repetă căpitanul Giles, dînd unele semne de reținută, deliberată indignare. M-a avertizat Kent că ești un tînăr ciudat. Ai să-mi spui pe urmă că o comandă nu reprezintă nimic pentru dumneata — și încă după toată osteneala pe care mi-am dat-o !

— Osteneala ? murmurai eu, neînțelegînd. Ce fel de osteneală ? Tot ce-mi aminteam era faptul că mă dezorientase și mă plictisise cu conversația lui timp de mai bine de o oră după prînz. Și numea asta „osteneala pe care și-a dat-o“.

Mă privea cu o automulțumire care mi s-ar fi părut nesuferită la oricare alt om. Și deodată, ca și cum s-ar fi întors o pagină de carte dezvăluind un cuvînt care explica limpede tot ce se petrecuse înainte, am intuit că această chestiune avea și un alt aspect afară de cel etic.

Cu toate astea nu mă mișcam din loc. Căpitanul Giles își pierdu răbdarea. Picînd infuriat din pipă, întoarse spatele șovăielii mele.

Dar nu era vorba de șovăială din partea mea. Fusesem, ca să zicem astfel, deconectat pe plan psihic. De îndată însă ce m-am convins că lumea asta sălcie și fără noimă a nemulțumirii mele cuprindea un asemenea lucru preceum o comandă de cucerit, mi-am recăpătat forța de locomotie.

De la Căminul Ofițerilor de Marină la Căpitănia portului e o distanță bună; dar avînd în minte cuvîntul magic „comandă” m-am pomenit neîntîrziat pe chei, ca și cum aș fi fost transportat acolo cît ai clipi din ochi, în fața unui portal din piatră albă șlefuită, la capătul unui șir de trepte albe, scunde.

Totul părea că lunecă spre mine cu repeziciune. Vasta radă din dreapta mea era o simplă licărire de albastru, iar holul sumbru și răcoros mă absorbi din arșița și lumina orbitoare de care nici nu-mi dădusem seama înainte de a intra.

Treptele largii scări interioare parcă mi se strecurau singure sub tălpile picioarelor. Comanda înseamnă o irezistibilă magie. Primele ființe omenești pe care le observam deslușit după ce lăsasem în urmă spatele întors cu indignare al căpitanului Giles au fost membrii echipajului de pe șalupa portuară, trîndăvind pe spațiosul palier din jurul pasajului acoperit cu perdele de la birourile maritime.

Ajuns acolo, vioiciunea m-a părăsit. Atmosfera de birocrație e în stare să ucidă orice respiră aerul străduinței omenești, să înăbușe atît speranța cît și teama sub suprafața hîrtiei și cernelii. Am trecut cu stîngăcie pe sub perdeaua pe care mi-a ridicat-o șeful șalupei portuare, un malaez. În birouri nu era nimeni afară de slujbașii care scriau așezați pe două șiruri harnice. Dar ofițerul însărcinat cu angajările și eliberările coborî dintr-un salt de pe platforma sa și veni în grabă de-a lungul covorașelor groase ca să mă întîmpine în intervalul spațios din mijloc.

Avea un nume scoțian, dar pielea îi era oacheș-măslinie, barba tunsă scurt, neagră ca pana corbului, iar în ochi, negri și ei, îi juca o expresie languroasă. Mă întrebă confidențial :

— Vrei să vorbești cu „el“ ?

Toată sprinteneala din trup și spirit îmi pierise la contactul cu birocrațismul, astfel că mă uitai la acel scrib fără entuziasm și-l întrebai la rîndul meu pe un ton blazat :

— Dumneata ce crezi ? E cazul ?

— Sfinți din cer ! A întrebat de dumneata de două ori astăzi.

Acel emfatic „el“ era autoritatea supremă, Comisarul Marinei, Comandantul Portului — un personaj extrem de important în ochii fiecărui conștopist din încăperea în care mă aflam. Însă asta, nu însemna nimic pe lângă opinia pe care o avea el însuși despre înaltul său rang.

Căpitanul Ellis se vedea pe sine ca un fel de emanație divină (păgînă), ca un locțiitor al lui Neptun pentru măririle înconjurătoare. Dacă nu domnea chiar efectiv peste împărăția valurilor, revendica totuși dreptul de a cîrmui destinele muritorilor hărăziți să cuture apele.

Această înălțătoare iluzie îl făcea iscoditor și imperios. Și, cum avea un temperament coleric, se găseau cîte unii cărora le inspira o adevărată frică. Era temut, nu în virtutea funcției sale, ci din cauza inadmisibilei lui prepotențe. Nu mai avusesem de-a face cu el pînă atunci.

Am spus : „Ah ! A întrebat de două ori de mine. Atunci poate că e preferabil să intru la el.“

— Chiar trebuie ! Neapărat !

Ofițerul cu angajările o luă înainte cu un mers afectat și mă conduse ocolind întregul sistem de birouri pînă în fața unei uși înalte și impozante pe care o deschise cu un gest plin de respect al brațului.

Păși înăuntru — fără însă a da drumul clanței — și, după ce privi reverențios, un răstimp, în lungul încă-

perii, îmi făcu semn să intru, printr-o smucitură tăcută a capului. După aceea se strecură grabnic afară, închizînd uşa fără zgomot în urma mea.

Trei ferestre înalte dădeau spre port. Nu se zărea nimic în cadrul lor decît albastrul închis, cu mii de scînteieri, al mării şi albastrul mai palid, străbătut de lumină, al cerului. Ochiul meu prinse, totuşi, în profunzimile depărtate ale acestor tonuri, pata albă, minusculă, a unui vas impunător care tocmai sosise şi ancora în rada exterioară. O corabie din patrie — după vreo nouăzeci-de zile de călătorie pe mare. E ceva mişcător într-o navă care vine din larg şi îşi strînge aripile albe pentru odihnă.

Următoarea imagine de care am devenit conştient a fost ciuful de păr argintiu care încununa obrajii roşii ai căpitanului Ellis, atît de rumeni încît ar fi părut apoplectici dacă impresia predominantă n-ar fi fost aceea de prosperime.

Locţiitorul lui Neptun n-avea chipul împodobit cu barbă, şi nu se vedea nici un trident rezemat prin vreun colţ, ca o umbrelă. Dar în mînă ţinea un toc — tocul oficial, cu mult mai apt decît o sabie să creeze sau să distrugă destinul truditivilor de rînd. Privea peste umăr cum înaintam spre el.

Cînd m-am apropiat de-ajuns, m-a întîmpinat pe un ton menit să-mi zdruncine nervii : „Unde mi-ai fost pînă acum ?“

Cum nu-l privea cîtuşi de puţin, n-am dat nici o atenţie săgeţii aruncate. Am răspuns numai că, după cîte auzisem, se căuta un comandant pentru o corabie, şi, cum lucrasem pe vase cu pînze, m-am gîndit să mă prezint ca solicitant...

Mă întrepruse. „Asta-i bună ! Lasă fleacurile ! *Dumneata* eşti omul potrivit pentru acest post — chiar dacă s-ar fi prezentat douăzeci alţii. Dar nu e nici un pericol. La toţi le e frică să ţină-n mîini situaţia. Aici e problema.“

Părea foarte contrariat. Am întrebat cu candoare : „Lă e frică, domnule comisar ? Mă întreb de ce ?“

— De ce ! chicoti el de minie. Se tem de pinze. Se tem de un echipaj de albi. Prea multă bătaie de cap. Prea multă muncă. Prea lung serviciu în depărtările astea. Viața ușoară și tihnă pe șezlong e mai în stilul lor. Stau aici cu cablograma Consului-general în fața mea, și singurul om potrivit pentru locul ăsta nu-i de găsit nicăieri. Începusem să cred că și dumitale ți-e frică...

— Nu mi-a luat mult timp ca să ajung aici, la Căpitănie, am remarcat eu liniștit.

— Te bucuri, totuși, de o reputație bună aici, la noi, bodogăni ei cu o expresie cruntă, fără să mă privească.

— Sînt fericit să aud asta de la dumneavoastră, domnule comisar, zisei eu.

— Da. Dar nu te afli la locul dumitale cînd ești căutat. Știi bine că n-ai fost acolo. Intendentul acela al vostru n-ar îndrăzni să nesocotească un mesaj din partea instituției. Unde dracu' te-ascunzi în cea mai mare parte a zilei ?

Eu doar îi zîmbii îndatoritor, și atunci el păru că-și revine și mă pofti să iau loc. Îmi dădu lămuriri că, deoarece comandantul unei nave britanice murise la Bangkok, Consulul-general îi comunicase printr-o telegramă rugămintea să fie trimis un marinar competent care să preia comanda.

Aparent, după părerea lui, eu fusesem omul indicat de la început, deși, ca formă, notificarea adresată Căminului Marinarilor avea un caracter general. Contractul era gata pregătit. Mi-l dădu să-l citesc, iar cînd i-l înapoiai cu comentariul că acceptam condițiile, locțiitorul lui Neptun îl semnă și-l ștampilă cu propria-i distinsă mîină, îl împături în patru (era o coală ministerială albastră) și mi-l întinse — un dar încărcat cu o forță ieșită

din comun, fiindcă, punîndu-l în buzunar, simții o ușoară amețală.

— E numirea dumitale la comanda celui vas, spuse el cu o anumită gravitate. O numire oficială obligîndu-i pe proprietari să respecte condițiile pe care le-ai acceptat. Așadar, cînd ești dispus să pleci ?

Am răspuns că aș putea fi gata de plecare în aceeași zi, dacă era necesar. El îmi luă cuvîntul drept bun, pe loc. Vaporul *Melita* urma să plece spre Bangkok chiar în seara aceea, pe la orele șapte. Îl va ruga oficial pe căpitan să mă ia la bord și să mă aștepte pînă la zece seara.

Apoi se ridică din fotoliu, și același lucru făcui și eu. Capul mi se învîrtea, despre asta nu exista nici o îndoială, iar în mîini și în picioare simțeam o greutate ca și cum ar fi devenit mai mari de cînd stătusem jos, acolo. Mă înclinai după regulile ierarhiei.

O subtilă schimbare intervenise în felul de-a fi al căpitanului Ellis, parcă s-ar fi zis că-și lăsase deoparte tridentul de locțiitor al lui Neptun. În realitate era vorba numai de tocul oficial pe care-l depusese pe birou rîdîndu-se în picioare.

II

Îmi strînse mîna : „Ei, iată-te, pe seama propriilor dumitale inițiative, numit oficial sub răspunderea mea.“

Oricît ar părea de ciudat, mă însoți pînă la ușa. Ce distanță imensă mi s-a părut ! Mă mișcam ca un om în lanțuri. Dar am ajuns în sfîrșit. Am deschis ușa cu senzația că fac gesturi ca într-un vis ; atunci, însă, în ultima clipă, camaraderia dintre marinari s-a afirmat, mai puternică decît deosebirea de vîrstă și de rang. Ea s-a făcut simțită în glasul căpitanului Ellis.

— La revedere, și îți urez noroc, rosti el atît de cordial, încît n-am fost în stare decît să-i adresez o privire plină de recunoștință. Am părăsit apoi încăperea, și nu aveam să-l mai văd pe acest om niciodată în viață. Nu făcusem nici trei pași în biroul funcționarilor subalterni cînd am auzit înapoia mea un glas sever, răsunător și autoritar, glasul locțiitorului lui Neptun.

— Domnule R., astă-seară la nouă jumătate să fie gata șalupa noastră ca să-l ducă pe domnul căpitan la bordul *Melitei*.

M-a surprins tonul impresionat al încuviințării lui R. : „Da, domnule comisar.“ A alergat înaintea mea pe palier. Recenta mea avansare în grad îmi stătea atît de ușurel pe umeri încît nu mi-am dat seama că eu eram „căpitanul“, obiectul acestei ultime amabilități. Parcă-mi crescuse, fără veste, o pereche de aripi. Abia atingeam pardoseala lustruită.

Dar R. era într-adevăr emoționat.

— Extraordinar ! exclamă el în capul scării, în timp ce membrii echipajului malaez al șalupei, așteptînd în apropiere, se uitau împietriți la omul din pricina căruia erau ținuți la datorie atît de tîrziu, departe de jocurile de noroc, de fetele lor sau de simplele bucurii domestice. „Ca să vezi ! Șalupa lui personală. Ce i-ai făcut ?“

Privirea îi era plină de curiozitate respectuoasă. Eu mă simțeam buimac de-a binelea.

— Pentru mine a spus ? Habar n-aveam, am bînguit eu.

El dădu din cap de mai multe ori : „Da. Și ultima persoană care a avut șalupa lui la dispoziție înaintea dumitale a fost un duce. Așa că vezi !“

Cred că se aștepta să leșin pe loc. Dar eu eram prea grăbit pentru exteriorizări emotive. Mă găseam într-un asemenea vîrtej de sentimente, încît înnebunitoarea informație nu mi se păru că aducea nici cea mai mică schimbare. Căzu în cazanul clocotitor al creierului meu

și o luai cu mine după un scurt, dar plin de efuziune rămas bun de la R.

Favoarea celor mari aruncă o aureolă în jurul norocosului ales de ei. Acel om cumsecade mă întrebă dacă nu putea să-mi facă vreun serviciu. De-abia mă cunoscuse, și își dădea bine seama că nu mă va mai revedea ; împreună cu ceilalți marinari ai portului reprezentam un simplu element pentru lucrări oficiale, pentru completări de formulare întocmite cu toată acea superioritate artificială a scribilor de birou față de oamenii care se înțeștează cu realitățile dinafara zidurilor sacre ale autorităților. Ce fantome închipuiam noi probabil pentru ei ! Simple simboluri cu care să jongleze în catastife și registre masive, ceva fără creier, carne și dileme ; ceva care de-abia dacă se putea numi util, și categoric inferior.

Iar el, după ce programul de birou se încheiase, dorea să știe dacă mă putea ajuta în vreun fel !

La drept vorbind, s-ar fi convenit să fiu mișcat pînă la lacrimi. Dar nici nu-mi trecea prin gînd. Era doar încă o vădire miraculoasă a acelei zile a minunilor. M-am despărțit de el ca de un simplu semn convențional. Am plutit coborînd treptele. Am plutit ieșind prin impunătorul portal al căldirii oficiale. Am continuat să umblu plutind.

Folosesc mai degrabă acest cuvînt și nu spun că „zburam“, deoarece am impresia distinctă că, deși purtat ca pe aripi de tinerețea mea ațîțată, mișcările mi-erău destul de cumpănite. Amestecului pestriț de lume, cu piele albă, cafenie sau galbenă, care se afla după treburi pe stradă. îi ofeream înfățișarea unui om cu un mers mai curînd liniștit. Nimic în materie de abstragere nu-mi putea egala detașarea de formele și culorile acelui univers. Era, s-ar fi putut spune, absolută. *

Și totuși, deodată, îl recunoscui pe Hamilton. L-am recunoscut fără efort, fără indignare, fără vreun gest de

tresărire. Trecea în pas de plimbare către Căpitănia portului, cu demnitatea lui țepoasă și arogantă. Chipul îmbujorat îl făcea ușor de observat de la distanță. Strălucea de roșeață pe trotuarul celălalt, de partea umbroasă a străzii.

Și el mă zărise. Ceva (poate exuberanța inconștientă a stării mele de spirit), m-a împins să flutur brațul spre el într-un salut meșteșugit. Această abatere de la bunul gust s-a petrecut mai înainte ca eu să-mi dau seama că sînt în stare de un asemenea lucru.

Socul exercitat de îndrăzneala mea l-a făcut să se oprească în loc brusc, aproape ca un glonț ajuns la țintă. Am impresia că s-a clătinat, deși, după cîte am putut vedea, n-a căzut jos. În clipa aceea l-am depășit și n-am întors capul după el. Uitasem pînă și de existența lui.

Următoarele zece minute ar fi putut dura cît zece secole față de legătura pe care o avea cu ele conștiința mea. Oameni ar fi putut să cadă răpuși în jurul meu, case să se năruie, tunuri să tragă, eu nici nu mi-aș fi dat seama. Mă gîndeam : „Dumnezeule ! Am dobîndit-o.“ Ea fiind comanda. Venise într-un fel cu totul neprevăzut în modestele mele visări cu ochii deschiși.

Înțelegeam că imaginația mea alergase pe căi bătute, convenționale, și că speranțele mele fuseseră marfă de rînd. Prevăzusem obținerea comenzii ca rezultatul unei lente avansări în carieră, în slujba unei respectabile companii de navigație. Recompensa unui serviciu leal. Mă rog, serviciu leal, foarte bine. Ofereai asta în chip firesc, în numele propriei conștiinciozități, de hatîrul corăbiei, de dragul vieții alese ; dar nu pentru recompensă. Există ceva supărător în noțiunea de recompensă.

Iar acum aveam comanda asupra mea, o aveam în buzunar vorbind la propriu, într-un fel de netăgăduit, e drept, dar cît se poate de neașteptat ; dincolo de închipuirile mele, în afara oricăror speranțe înțelepte, și chiar

în ciuda nu știu cărei intrigi încilcite urmărind s-o îndepărteze de la mine. E adevărat că intriga fusese nepuțincoasă, totuși accentua sentimentul de miracol — că și cum eu aș fi fost anume predestinat pentru acea navă pe care n-o cunoșteam, de către o forță sau alta, superioară prozaicelor influențe ale lumii comerciale.

O ciudată senzație de bucurie triumfătoare mi se strecura în vine. Dacă aș fi muncit pentru comanda aceasta zece ani sau mai mult, n-aș fi avut asemenea emoții. Începui să mă tem oarecum.

— Să fim calmi, mi-am spus.

Afară, la ușa Căminului Ofițerilor de Marină, nenorocitul de intendent părea că mă așteaptă pe mine. Pe palierul celor cîteva trepte alerga de la un cap la altul de parcă ar fi fost prins acolo în lanț. O javră prăpădită cu gîtlejul prea uscat ca să mă mai latre.

Îmi pare rău că trebuie s-o spun, dar m-am oprit înainte de a intra. Se petrecuse în firea mea o schimbare. El aștepta cu gura căscată, fără suflare, în timp ce eu l-am fixat cu privirea un scurt răstimp.

— Așa ți-ai închipuit, că poți să mă îndepărtezi, am rostit pe un ton caustic.

— Ați spus că vă întoarceți acasă, chelălăi el jalnic. Așa ați spus. Așa ați spus.

— Mă întreb ce va avea de spus căpitanul Ellis la scuza asta, am pronunțat eu rar și apăsător, cu un înțeles de rău augur.

Falca de jos îi tremurase tot timpul, iar glasul începuse să-i semene cu behăitul unei capre bolnave.

— M-ați reclamat. M-ați distrus.

Nici frămîntarea lui, nici chiar pura absurditate a faptului n-au fost în stare să mă dezarmeze. Era prima tentativă de a mi se face un rău — cel puțin prima pe care o descoperisem. Iar eu eram încă prea tînăr, încă prea departe de hotărul de umbră, ca să nu fiu surprins și indignat de o asemenea comportare.

Îl țintuiam neînduplecat cu privirea. Să sufere, calicul neobrazat. Se bătu cu palma peste frunte, pe cînd eu treceam mai departe, urmărit pînă în sufragerie de țipătul lui strident : „Am zis întotdeauna c-o să mă băgați în mormînt.“

Strigătul nu mă ajunsese numai pe mine, ci străbătu pînă în verandă aducîndu-l de față pe căpitanul Giles.

Îmi apăru în cadrul ușii, în toată masivitatea înțelepciunii lui general omenеști. Lanțul de aur îi strălucea pe piept. Ținea strîns în pumn pipa arzînd mocsnit.

I-am întins mîna călduros și el a părut mirat, dar mi-a răspuns din toată inima pînă la urmă, cu un vag zîmbet de cunoaștere superioară care mi-a retezat mulțumirile. Nu cred că am rostit mai mult de un cuvînt. Și chiar pentru acela, judecînd după felul cum îmi ardeau obrajii, roșisem că după o faptă urită. Luînd un ton detașat, îmi arătai mirarea cum oare izbutise să depisteze micul joc care se petrecuse în ascuns.

El îmi răspunse șoptit, cu un fel de amabilitate concesivă, că puține lucruri se petreceau în oraș cărora el să nu le cunoască dedesubturile. Cît despre acel cămin, îl folosea cu intermitențe, de zece ani. Nimic din ceea ce se întîmpla acolo nu scăpa largii sale experiențe. Pentru el asta nu însemnase nici o osteneală. Nici cea mai mică osteneală.

Apoi cu glasul său calm, baritonal, dori să știe dacă făcusem o plîngere oficială cu privire la fapta intendentului.

I-am spus că nu făcusem, deși, de fapt, nu-mi lipsise prilejul. Căpitanul Ellis mă luase la răfuială în chipul cel mai ridicol pentru că n-am putut fi găsit cînd a trimis după mine.

— Are ciudățeniile lui, bătrînul gentleman, exclamă căpitanul Giles. Ce răspuns i-ai dat ?

— I-am spus doar că m-am prezentat la Căpitănie de îndată ce am aflat de mesajul său, nici o clipă mai tîr-

ziu. Atîta tot. N-am vrut să-i fac un rău intendentului. Aș găsi nedemn să chinui un asemenea individ. Nu. N-am făcut nici o plingere, dar, după cîte cred, el își inchipuie că l-am reclamat. N-are decît. Trage acum o spaimă pe care n-o va uita repede, fiindcă, dacă ar ști, căpitanul Ellis l-ar zvîrli undeva prin mijlocul Asiei...

— Așteaptă-mă o clipă, zise căpitanul Giles părăsindu-mă brusc. Mă așezai simțind o mare oboseală, mai ales o istovire nervoasă. Nu izbutisem să-mi urmez cursul ideilor cînd el se ivi din nou în fața mea, îngîmînd scuza că fusese nevoit să se ducă să-l liniștească pe intendent.

Ridicai ochii mirat. Dar în realitate îmi păsa prea puțin. El mă lămuri că-l găsise pe bietul om cu fața îngropată în canapeaua din păr de cal. Acum se simțea bine.

— N-ar fi murit el de frică, am rostit eu disprețuitor.

— Nu. Dar putea să ia o doză prea mare dintr-una din sticlutele pe care le ține la el în cameră, argumentă cu gravitate căpitanul Giles. Dobitocul ăsta afurisit a mai încercat să se otrăvească odată — acum vreo cîțiva ani.

— Adevărat ? am zis fără emoție. Oricum, nu pare prea apt pentru viață.

— Cît despre asta, se poate spune același lucru despre milioane de oameni.

— Să nu exagerăm ! protestai eu cu un ris nervos. Dar mă întreb, căpitane Giles, ce s-ar face partea asta a lumii dacă într-o bună zi ați înceta de a-i mai purta de grijă ? Într-o singură după-amiază mi-ați făcut rost de o comandă și i-ați salvat viața intendentului. Deși pentru care motiv v-ați dat atîta interes într-un caz ca și în altul îmi depășește înțelegerea.

Căpitanul Giles rămase tăcut un moment. Apoi vorbi cu gravitate :

— În realitate nu e un intendent rău. Știe să găsească un bucătar bun, asta-i sigur. Ba mai mult, știe

să-l păstreze cînd l-a găsit. Îmi amintesc de bucătarii care lucrau aici înainte de venirea lui...

Am făcut, probabil, un gest de nerăbdare, fiindcă s-a intrerupt cerîndu-și scuze că mă reține cu tot felul de povești, în timp ce eu aveam nevoie, fără îndoială, de fiecare minut ca să mă pregătesc.

Ceea ce-mi trebuia de fapt, era să fiu lăsat singur cîtva timp. Am profitat grabnic de prilejul oferit. Camera mea era un refugiu pașnic într-o aripă aparent nelocuită a clădirii. Neavînd absolut nimic de făcut (deoarece nu-mi desfăcusem bagajele), m-am întins pe pat și m-am lăsat în voia influențelor clipei. În voia neașteptatelor influențe...

Primul lucru, m-am minunat de starea mea de spirit. De ce nu eram mai uluit ? De ce ? Mă văzusem investit cu o comandă cît ai clipi din ochi, nicidecum prin desfășurarea obișnuită a treburilor omenesti, ci mai curînd ca printr-o vrajă. S-ar fi convenit să fiu năuc de uimire. Dar nu eram. Mă simțeam aidoma personajelor din basmele cu zîne. Pe ele nu le miră niciodată nimic. Cînd un rădvan sărbătoresc, echipat cu tot ce-i trebuie, iese dintr-un dovleac ca s-o ducă la bal pe mica Cenușareasă, ea nu scoate strigăte de încîntare. Se urcă liniștită în rădvan și pornește spre înaltul ei destîn.

Căpitanul Ellis — un soi cam fioros de magician — scosese o comandă dintr-un sertar aproape la fel de fără veste ca într-un basm. Dar o comandă e o idee abstractă, și avea aparența unui „miracol mai mărunț“, pînă cînd mi-a străfulgerat prin minte gîndul că implica existența concretă a unei corăbii.

O corabie ! Corabia mea ! Era a mea, mai cu desăvîrșire în posesia și în grija mea decît orice altceva pe lume ; un obiect de răspundere și devotament. Mă aștepta acolo, undeva, ca fermecată, neputincioasă să se miște, să trăiască, să iasă în lume (pînă la venirea mea). ca o

domniță legată printr-un descîntec. Chemarea ei mă ajunsese parcă picată din nori. Nu-i bănuisem niciodată existența. Nu știam cum arată, de-abia îi auzisem numele, și totuși eram indisolubil uniți pentru o bună parte din viitorul nostru, să ne cufundăm sau să plutim împreună !

Un clocot brusc de nerăbare și neliniște mi se furișă prin vine și-mi dăruî un sentiment al intensității vieții cum nu mai încercasem niciodată pînă atunci. Mi s-a revelat cit de mult eram un om al mării, cu sufletul, cu mintea, și chiar fizicește, ca să zic astfel — un om făurit anume pentru mare și navigație ; marea fiind unica lume care însemna ceva în ochii mei, iar navele constituind piatra de încercare a bărbăției, a caracterului, a curajului și fidelității — ca și a iubirii.

A fost o clipă fără egal, unică în viața mea. Sărind în picioare, am început să umblu, și m-am plimbat așa prin cameră multă vreme. Dar la ora mesei, cînd am intrat în sufragerie, m-am comportat cu suficientă stăpînire de sine. N-am putut, totuși, să mănînc nimic.

Exprimîndu-mi dorința să merg pe jos, și nu cu trăsură, pînă la chei, nefericitul intendent — trebuie să fiu drept cu el — s-a pus în mișcare ca să-mi facă rost de cîțiva *culi*¹ care să-mi ducă bagajele. Porniră, cărîndu-mi toate bunurile mele lumești (afară de ceva bani pe care-i aveam în buzunar) atîrnate de o prăjină lungă. Căpitanul Giles s-a oferit să mă însoțească.

Am urmat întunecoasa alee umbrită care traversa Esplanada. Acolo, sub arbori, era destul de răcoare. Căpitanul Giles comentă, cu un rîs subit : „Știi cine-o să fie încîntat că nu te mai vede pe-aici.“

Am ghicit că se gîndea la intendent. Individul se purtase cu mine într-un fel sperios și îmbufnat pînă la sfîr-

¹ Hamal sau muncitor necalificat din India, China și zonele apropiate (de la *kuli*, numele unui trib indian).

șit. Mi-am exprimat mirarea că încercase să-mi joace un renghi fără să aibă nici un motiv.

— Nu înțelegi că ceea ce voia era să scape de amicul nostru Hamilton, trecindu-l printr-un șiretlic înaintea dumitale pentru acel post ? Asta l-ar fi îndepărtat definitiv, pricepi ?

— Sfinți din cer ! exclamai, simțindu-mă oarecum umilit. E posibil una ca asta ? Ce nătărău trebuie să fie ! Pe trîndavul ăla nerușinat și arogant ! Păi bine, dar n-ar fi fost în stare... Și cu toate astea aproape că i-a reușit figura, am impresia ; întrucît Căpitănia portului avea obligația să trimită pe cineva.

— Sigur. Un nătărău ca intendentul nostru poate fi periculos uneori, declară sentențios căpitanul Giles. Tocmai fiindcă e nătărău, adăugă el, instruindu-mă mai departe pe un ton scăzut, plin de autosatisfacție, cum îi era obiceiul. Căci nici un om cu capul pe umeri, continuă el în felul unei demonstrații prestabilite, n-ar risca să fie dat afară din singurul loc care-l salvează să nu moară de foame, numai așa, ca să scape de o simplă neplăcere — un caz mărunț. Ar face asta un om cu judecată ?

— Nu, bineînțeles că nu, am încuviințat eu, reținîndu-mi pofta de ris în fața seriozității învăluite în mister cu care își enunța concluziile înțelepciunii sale, că și cum ar fi fost produsul unor operații secrete. Dar tipul are toată aparența unui om scrîntit la cap. Asta și este, probabil.

— Dacă e vorba pe-așa, sînt convins că oricare om din lumea asta e puțin nebun, declară el sobru.

— Nu faceți nici o excepție ? întrebai eu, numai ca să-i aud răspunsul.

Rămase tăcut nu răstimp, apoi atinse ținta în chip efice.

— Phe ! Kent afirmă acest lucru chiar despre dumneata.

— Adevărat ? replică eu, înveninat brusc împotriva fostului meu căpitan. Nu apare nimic de genul ăsta în caracterizarea scrisă de el pe care o am în buzunar. V-a dat dumneavoastră unele exemple despre sminteala mea ?

Căpitanul Giles îmi explică pe un ton împăciuitor că nu fusese decît o remarcă prietenoasă în legătură cu neașteptata-mi părăsire a vasului fără nici un motiv aparent.

Am bolborosit ținînd : „Ah ! fiindcă i-am părăsit nava“, și am grăbit pasul. El ținu ritmul alături de mine prin întunecimea aleii plantate cu arbori, ca și cum avea datoria de conștiință să mă conducă afară din așezarea colonială ca pe un element indezirabil. Gîfii puțin, ceea ce-i dădea un aer întrucîtva patetic. Dar pe mine nu mă mișca. Dimpotrivă. Faptul că nu se găsea la largul său îmi procura un fel de satisfacție răutăcioasă.

Peste puțin m-am înduișat, am încetinit pasul și i-am spus :

— Ceea ce am dorit, în fond, a fost să preiau controlul asupra lucrurilor cu mai multă putere. Am simțit că e momentul. E oare ceva atît de nebunesc ?

Nu mi-a dat nici un răspuns. Ieșeam de sub arborii aleii. Pe podul de peste canal, o siluetă neagră, nehotărîtă, părea că așteaptă ceva sau pe cineva.

Era un polițai malaez, cu picioarele goale, în uniformă albastră. Banda argintie a caschetei lui rotunde strălucea slab în lumina lămpii de stradă. Se uita sfios în direcția noastră.

Pînă să ajungem în dreptul lui, el se răsuci în loc și, umblînd înaintea noastră, o luă spre ponton. Distanța era de vreo treizeci de metri ; mi-am găsit acolo oamenii stînd ghemuiți pe vine. Păstrasera pe umeri prăjina, astfel că toate bunurile mele lumești, încă legate de ea, se sprijineau pe jos între ei. Cît vedeai cu ochii,

pe tot cheiul, nu era şipenie de om afară de agentul de poliţie, care ne salută.

După cît se părea, îi reţinuse pe bieţii *culi* ca indivizi suspecti şi le interzisese accesul la ponton. Dar la un semn din partea mea suspendă cu promptitudine opreliştea. Răbdători, cei doi oameni se ridicară în acelaşi timp cu un uşor geamăt şi porniră la trap peste scînduri, pe cînd eu mă pregăteam să-mi iau rămas, bun de la căpitanul Giles, care stătea acolo cu aerul că misiunea lui se apropia de sfîrşit. Nu se putea tăgădui că toată chestiunea era opera lui. Şi, în timp ce eu şovăiam asupra celei mai potrivite fraze, îşi făcu auzit glasul :

— După socoteala mea o să fii ocupat pînă peste cap cu treburi încurcate.

Îl întrebai ce anume-l făcea să gîndească astfel ; şi-mi răspunse că era experienţa lui generală de viaţă. O corabie rămasă multă vreme departe de portul ei de origine, armatorii inaccesibili prin telegraf, şi singurul om care ar fi putut da explicaţii mort şi îngropat.

— Iar dumneata însuşi nou în muncă, într-un anumit fel, conchise pe un ton care nu admitea replica.

— Nu insistaţi, i-am spus. O ştiu prea bine. Aş dori numai să-mi puteţi transmite o mică parte din experienţa dumneavoastră înainte de a pleca. Şi cum nu e cu putinţă în zece minute, mai bine să nu încep să vă pun întrebări. De altfel, e aici şalupa portului care mă aşteaptă. Dar nu voi avea cu adevărat pace pînă cînd nu-mi voi scoate corabia în Oceanul Indian.

El remarcă pe un ton nepăsător că de la Bangkok pînă la Oceanul Indian e o bucată bună de drum. Şi cuvintele acestea murmurate îmi aduseră în faţa ochilor pentru o clipă, ca-n scăpărarea palidă a unei lanterne oarbe, cordonul lat de insule şi récife dintre necunoscuta navă, care era a mea, şi libertatea întinselor ape ale oceanului.

Dar nu mă frământau temeri. Zona Arhipelagului îmi devenise destul de familiară. O infinită răbdare și o nemăsurată grijă mă vor ajuta să ies cu bine din regiunea uscatului fărîmitat, a brizelor slabe și a căilor de vîrtejuri în zona unde voi simți în sfîrșit cum corabia mea pendulează peste marile mișcări de hulă și cum ascultă de suflul puternic al vînturilor regulate, care-i vor da o viață mai amplă, mai intensă. Calea va fi lungă. Orice cale e lungă cînd duce către împlinirea unui dor al inimii. Dar calea aceasta o puteam vedea cu ochii minții pe o hartă marină, ca profesionist, cu toate complicațiile și greutățile ei, totuși destul de simplă într-un fel. Ești marinar, sau nu ești. Eu nu aveam nici cea mai mică îndoială că sînt.

Singura porțiune a rutei necunoscută mie era Golful Siam. I-am pomenit căpitanului Giles de acest lucru. Nu pentru că eram foarte neliniștit. Se integra unei regiuni pe care o cunoșteam, pe care o scrutasem parcă pînă-n inima naturii ei în cursul ultimelor luni ale acelei existențe cu care rupsesem atît de brusc, cum te desparți cîteodată de o prietenie fermecătoare.

— Golful.. Da, da! Ciudat fragment de mare, golful ăsta, zise căpitanul Giles.

„Ciudat“, în acest context, era un cuvînt vag. Totul suna ca o părere emisă de un personaj prudent, grijuliu să nu provoace vreun proces de calomnie.

N-am pus întrebări cu privire la natura acelei „ciudățenii“. Obiectiv vorbind, nu era timp. Dar în cel din urmă moment s-a oferit singur să mă pună în gardă.

— Orice vei face, ține-o pe latura estică. Latura de vest e primejdioasă în acest anotimp. Nu te lăsa ispitit de nimic. N-ai să dai decît de bucluc în partea aia.

Deși nu-mi puteam imagina ce m-ar fi putut ispiti să-mi duc nava printre curenții și recifurile țărmlui malaez, i-am mulțumit pentru sfat.

Mi-a apucat cu căldură brațul întins, și relațiile noastre au luat un sfârșit brusc prin cuvintele : „Bună seara.“

Asta a fost tot ce-a rostit. : „Bună seara.“ Nimic mai mult. Nu știu ce-am avut eu intenția să spun, dar surprinderea m-a făcut să-mi înghit vorbele, oricare vor fi fost. Am avut o ușoară senzație de sufocare ; pe urmă am exclamat cu un fel de grabă agitată : „O ! bună seara căpitane Giles, bună seara.“

Mișcările lui erau întotdeauna cumpănite, dar spatele său se vedea la o oarecare depărtare pe cheiul pustiu când mi-am venit în fire îndeașuns ca să-i urmez pilda, întorcându-mă la rîndul meu în direcția pontonului.

Numai că mișcările mele nu erau cumpănite. Am coborît treptele în fugă și am sărit în șalupă. Nici nu aterizasem bine pe bancheta de la pupa că zvelta ambarcație se depărtă de ponton dintr-o țîșnire, cu o învîrtitură bruscă a elicei, însoțită de pufăitul rapid, puternic al aburului de evacuare din coșul de alamă care sclîpea vag în poziția lui perpendiculară.

Bătaia apei spumegînde de la pupa era singurul zgomot din lume. Țărmul zăcea cufundat în tăcerea celui mai adînc somn. Urmăream orașul cum se retrage, nemîșcat, fără un zgomot, în noaptea caldă, pînă cînd strigătul subit „*Ahoy*, șalupa !“ m-a făcut să mă răsucesc cu fața înainte. Ne aflam aproape de un vapor alb, fantomatic. Lumini străluceau pe punțile vasului și în hublouri. Și același glas strigă de sus : „E pasagerul nostru ?“

— Da, el este, zbierai eu.

Echipajul așteptase, în chip vădit, gata la ordin. Îi puteam auzi pe mateloți alergînd. Spiritul modern al grabei își găsea expresie vocală în poruncile răsunătoare : „Vira ! Ancora sus !“, „Coboriți scara de pilot“, și în presantele somații adresate mie : „Haideți domnule ! Am întîrziat trei ore pentru dumneavoastră... Ora noastră de plecare e șapte, cred că știți !“

Am pășit pe punte. „Nu, nu știu !“ am răspuns. Spiritul grabei moderne era întrupat într-un bărbat uscățiv, cu brațe și picioare lungi, și cu o barbă încărunțită, tunsă scurt. Mina slăbănoagă i-o simții fierbinte și uscată într-a mea. Îmi declară febril :

— Să fiu al dracului dacă mai așteptăm cinci minute, cit ar fi el de comandant al portului.

— Asta e treaba dumneavoastră, am replicat. Nu v-am cerut eu să mă așteptați.

— Sper că nu pretindeți să vi se servească masa de seară, îi sări lui muștarul. Aici nu e pensiupe pe apă. Sînteți primul pasager pe care l-am avut în viață și nădăduiesc din suflet să fiți ultimul.

N-am dat nici un răspuns acestei ospitaliere înștiințări ; e drept, nici n-a așteptat vreunul, ci s-a repezit ca săgeata sus, pe puntea lui, ca să-și pună vaporul în mers.

Timp de patru zile cît m-a avut la bord nu și-a dezmințit această atitudine semi-ostilă. Întrucît vasul său fusese întîrziat cu trei ore din pricina mea, nu-mi putea ierta faptul că nu eram un personaj mai distins. Nu mi-a spus-o chiar în față, dar acel sentiment de contrarietate uimire apărea încontinuu în conversația lui.

Era un tip absurd.

Era în același timp un om cu multă experiență, pe care-i plăcea să și-o etaleze ; dar nu se putea închipui un mai puternic contrast cu căpitanul Giles. M-ar fi amuzat, dacă aș fi dorit să mă amuz. Dar eu nu aveam chef de amuzament. Mă simțeam ca un îndrăgostit care așteaptă cu nerăbdare o întîlnire. Ostilitatea omenească nu însemna nimic în ochii mei. Mă gîndeam la corabia mea necunoscută, și gîndul ăsta îmi dădea destulă desfătare, destul zbucium, destulă ocupație.

El îmi ghicea starea, căci nu-i lipsea discernămintul, și-mi lua în zeflemea expresia absorbită în felul nesuferit și cinic cu care își dă aere cîte un vulpoi bătrîn, în fața

visurilor și iluziilor tinereții. În ceea ce mă privea, mă abțineam să-i pun întrebări despre înfățișarea corăbiei mele, deși îmi dădeam seama că, venind la Bangkok cam în fiecare lună, o știa, probabil, din vedere. Nu aveam de gând să-mi expun corabia — corabia mea ! — la cine știe ce aprecieri jignitoare.

Era primul om lipsit de înțelegere umană cu care venisem în contact. Instruirea mea în ale vieții nu se încheiase, departe de asta, deși eu n-aveam cum să știu. Nu, nu eram conștient de acest lucru.

Tot ce știam era că mă privea cu antipatie și cu un anumit dispreț. De ce ? După toate aparențele fiindcă vasul său fusese întârziat cu trei ore din cauza mea. Cine eram eu ca să se comită o asemenea derogare pentru mine ? Așa ceva nu se săvârșise niciodată de hatîrul lui. Era un fel de indignare invidioasă.

Emotia așteptării, amestecată cu o oarecare teamă, atinsese în mine apogeul. Cît de lente mi s-au părut zilele călătoriei și ce repede au luat sfîrșit ! Într-o dimineață, în zori, am traversat bara¹ și, în timp ce răsăritul își revărsa splendoarea peste întinderile plane, noi navigam în susul nenumăratelor meandre ale fluviului, treceam pe sub umbra mării pagode aurite și ajungeam la marginea orașului.

În fața ochilor noștri se desfășura pînă departe, pe ambele maluri, priveliștea acelei capitale asiatice încă nesupusă de cuceritorul alb ; o vastă suprafață de case brune din bambus, rogojini și frunze, într-o arhitectură de proveniență vegetală, încolțită parcă din solul cafeniu al malurilor fluviului milos. Era uluitor gîndul că în acei kilometri pătrați de locuințe omenești abia dacă ai fi găsit trei kilograme de cuie. Unele dintre casele acelea înjghebate din bețe și iarbă, ca niște cuiburi ale unei rase

¹ Prag de nisip situat sub apă, de obicei în fața gurii de vărsare a unui fluviu.

acvatice, se țineau scai de țărnișurile joase. Altele păreau crescute din apă ; și în sfârșit, altele pluteau, în lungi șiruri ancorate, chiar pe firul apei. Ici și colo în depărtare, deasupra îngrămădirii de acoperișuri brune, cu coame scunde, se înălțau falnic edificii de zidărie, palate regești, temple fastuoase și ruinate, surpîndu-se în bătaia razelor soarelui, înfricoșătoare, copleșindu-te de admirație, aproape palpabile, dînd impresia că-ți pătrund în piept odată cu respirația, că ți se infiltrează în trup prin toți porii.

Ridicola victimă a invidiei dăduse tocmai atunci ordinul, pentru un motiv sau altul, să se oprească motoarele. Vaporul plutea încet în amonte odată cu fluxul. Uitînd de noua ambianță, cutreieram puntea neliniștit, insensibil la restul lumii, într-o absorbire care îmbina reveria romantică cu un foarte practic tur de orizont al calificărilor mele. Căci se apropia momentul cînd urma să-mi iau în miini comanda și să-mi dovedesc valoarea în acest test suprem al profesiei mele.

Deodată m-am auzit chemat de imbecilul acela. Îmi făcea semn să urc sus, pe puntea lui.

Nu țineam prea mult să mă duc, dar, cum părea că are să-mi comunice ceva deosebit, am urcat scara.

Mi-a pus mîna pe umăr, făcîndu-mă să mă întorc ușor și ținînd în același timp întins brațul celălalt.

— Uite-o ! Asta e nava dumitale, căpitane, a zis.

Am simțit că-mi bate inima să-mi spargă pieptul — o singură dată, ca și cum pe urmă și-ar fi încetat pe deplin bătăile. Erau acolo vreo zece vase, poate mai multe, amarate de-a lungul malului, iar cea pe care mi-o arătase se afla parțial ascunsă vederii mele de o alta, alăturată la pupa ei. Îmi spuse : „Vom pluti în linie cu ea într-o clipă.“

Care-i era tonul ? Batjocoritor ? Amenințător ? Sau doar indiferent ? N-aș fi putut să spun. Bănuiam o oare-

care maliție în această neașteptată manifestare de interes.

Mă lăsă singur, iar eu îmi sprijinii coatele de balustradă privind peste bord. Nu îndrăzneam să ridic ochii. Cu toate astea, trebuia — și, bineînțeles, nu m-aș fi putut împotrivi. Am impresia că tremuram.

Dar de îndată ce ochii mi s-au oprit asupra corăbiei mele, toate temerile mi s-au spulberat. S-au șters fără urmă, ca un vis urît. Doar că un vis urît nu-ți lasă nici un fel de stînjeneală, pe cînd eu am resimțit o trecătoare rușine în fața nedemnelor mele bănuieli.

Da, în sfîrșit o vedeam. Coca ¹ și greementul ² ei mi-au umplut ochii de o imensă mulțumire. Acel sentiment al vieții fără conținut care mă făcuse atît de neliniștit în cursul ultimelor luni își pierdu amara credibilitate, nefasta influență, și se topi în șuvoiul unei emoții de bucurie.

Dintr-o privire am văzut că era o ambarcațiune de înaltă clasă. o creație plină de armonie în desenul rafinat al corpului navei, în proporționata înălțime a vergilor. Oricare îi va fi fost vîrsta și istoricul, își păstrase pece-tea originii ei. Era una din acele corăbii care, în virtutea proiectului inițial și a finisajului ei deplin nu au niciodată un aspect îmbătrînit. Printre tovarășele ei amarate la țîrm, toate mai mari decît ea, arăta ca o creatură de rasă nobilă — un pursînge arab într-un șir de cai de căruță.

Un glas în spatele meu mi se adresă pe un ton echivoc, dezagreabil : „Sper că ești mulțumit, căpitane.“ Nici n-am întors capul. Era comandantul vaporului și, orice va fi vrut să spună, orice va fi gîndit despre corabia mea, eu știam că, aidoma unor femei rare, ea făcea parte dintre acele fapte a căror simplă existență ajunge ca să-ți trezească în suflet o incîntare dezinteresată. Ai sentimen-

¹ Corpul navei alcătuit din scheletul ei și învelișul exterior.

² Ansamblul format din catargele, velele și parimele unei ambarcații cu pinze.

tu! că e plăcut să trăiești în lumea în care își are și ea ființa.

Radia din imaginea ei aceea iluzie a vieții și personalității care te farmecă în operele cele mai măiestrit făurite de mîna omului. O bară enormă de lemn de tek oscilă deasupra bocaportului ¹ ei ; materie inertă, cu aspect mai greoi și mai voluminos decît orice altceva de la bordul corăbiei. Cînd începură să coboare grinda înăuntru, șocurile tachelajului ² trimiseră un tremur prin structura navei de la linia de plutire pînă la mărul ³ catargului, prin toată rețeaua fină a greementului, ca și cum corabia s-ar fi înfiorat din pricina încărcăturii. Părea inuman s-o împovărezi astfel...

O jumătate de oră mai tîrziu, cînd am pus piciorul pentru prima dată pe puntea ei, m-a năpădit o senzație de adîncă satisfacție fizică. Nimic pe lume n-ar fi putut egala plenitudinea aceluia moment, desăvîrșirea ideală a acelei experiențe emoționale care-mi venise fără truda preliminară și dezamăgirile unei cariere obscure.

Privirile mele fugare o parcurgeau, o învăluiau, își însușeau forma care concretiza sentimentul abstract al comandai mele. O sumedenie de amănunte perceptibile unui ochi de marinar mi s-au conturat viu chiar din clipa aceea. În rest, o vedeam detașată de condițiile materiale ale existenței ei. Țărmul la care era amarată parcă nici nu se găsea acolo. Ce însemnau pentru mine toate țările globului pămîntesc ? În toate părțile lumii udate de ape navigabile, legătura noastră unul cu altul avea să fie aceeași — mai intimă decît o pot exprima cuvintele vorbirii. În afara ei, fiecare peisaj sau episod va fi doar un spectacol trecător. Însăși ceata de *culi* galbeni dînd zor

¹ Deschizătură pe punte prin care se încarcă mărfurile în navă.

² Ansamblul parîmelor folosite la fixarea arborilor sau la manevrarea pînzelor și a vergilor pe o navă.

³ Scripete situat în vîrfurile catargului.

cu munca în jurul bocaportului principal îmi apărea mai puțin reală ca plămada din care sînt făcute visurile. Căci cine să stea să viseze la niște muncitori chinezi ?...

M-am dus la pupa și am urcat scara dunetei ¹, unde, sub tendă, sclikeau alămurile montajelor demne de un iaht, suprafețele lăcuite ale balustradelor, geamurile spiraiurilor ². La extremitatea punții de la pupa, doi marinari care lustruiau transmisia cîrmei, în timp ce unduirile luminii alergau jucăuș peste spinările lor încovoiate, și-au continuat activitatea neluîndu-mă în seamă pe mine, și nici privirea aproape afectuoasă pe care le-am aruncat-o în treacăt, îndreptîndu-mă spre scara de tambuchi ³ de la cabina căpitanului.

Intrarea era larg deschisă, ușa glisantă fiind împinsă pînă la capăt. Semicercul descris de corpul scării tăia vederea spre culoar. Un fredonat în surdină venea de dedesubt, dar încetă brusc la sunetul pașilor mei care coborau.

III

Primul lucru pe care-l văzui acolo fu bustul unui bărbat proiectîndu-se înapoi ca să zicem astfel, cu fața-n sus, dintr-o ușă de la picioarele scării. Ochiul mă privea larg deschiși și liniștiți. Într-o mină ținea un platou, într-alta un șervet.

— Sînt noul dumițale căpitan, am spus cu glas domol.

¹ Mică punte înălțată la pupa, deasupra punții principale, și avînd dedesubt cabinele căpitanului și ale ofițerilor.

² Capac cu geam pentru luminarea încăperilor din interiorul unei nave.

³ Deschizătură, acoperită cu un capac, prin care se poate pătrunde în interiorul vasului.

Intr-o clipită își eliberă miinile de platou și șervet și sări să-mi deschidă ușa cabinei. De îndată ce pătrunsei în salon dispăru, ca să reapară numaidecît încheindu-și o vestă pe care o îmbrăcase cu iuțea unui artist „transformist“.

— Unde e ofițerul secund ? am întrebat.

— Cred că e-n cală, domnule căpitan. L-am văzut coborînd prin bocaportul de la pupa acum vreo zece minute.

— Spune-i că mă aflu la bord.

Masa din lemn de mahon, sub spirai, strălucea ca un eleșteu întunecat în razele amurgului. Bufetul, cu o oglindă lată în ramă de bronz aurit deasupra, avea placă de marmură. Susținea o pereche de lămpi argintate și alte câteva piese — evident o ornamentație pe timpul șederii în radă. Pereții salonului erau acoperiți cu lambriuri în două feluri de lemn, după gustul simplu, desăvârșit, care predomina cînd fusese construit vasul.

M-am așezat în fotoliul de la capătul mesei — locul căpitanului, cu un mic axiometru¹ suspendat deasupra — un memento tăcut al vigilenței neîntrerupte.

O-sucesiune de bărbați șezuseră în fotoliul acela. Am devenit conștient de acest gînd în chip neașteptat, viu, ca și cum fiecare lăsase ceva din el însuși între cei patru pereți etanș, îmbrăcați în panouri ; ca și cum un fel de suflet cu mai multe fațete, sufletul comandai, îmi vorbea deodată în șoaptă despre zile lungi pe mare și clipe de neliniște.

— Și tu ! părea că-mi spune, și tu la fel vei gusta pacea și zbuciumul, în scrutătoare intimitate cu propriul tău eu — obscur ca și noi, și bucurîndu-te de aceeași supremație în fața tuturor vînturilor și mărilor, într-o imensitate care nu primește nici o urmă, nu păstrează nici o amintire, și nu ține nici un răboj al vieților.

¹ Aparat, cuplat pe transmisia cîrmei, care indică poziția acesteia față de axul diametral al navei.

Adinc înăuntrul ramei cu strălucirea ștearsă, în penumbra caldă a razelor cernute prin tendă, mi-am văzut propriul chip rezemat în mâini. Și am privit lung la mine însumi cu perfectă detașare a distanței, mai curînd cu o anumită curiozitate decît cu alt sentiment, afară de un strop de simpatie pentru acest ultim reprezentant a ceea ce, răspunzînd scopurilor, se poate numi o dinastie ; continuă, desigur nu prin sînge, ci prin experiență, prin formare, printr-o concepție despre datorie, și prin fericita simplitate a tradiționalului ei punct de vedere asupra vieții.

Mi-a venit în gînd că acest om care se uita fix, pe tăcute, și pe care îl urmăream ca și cum ar fi fost în același timp eu însumi și altcineva, nu era tocmai un personaj singuratic. Își afla locul într-un șirag de bărbați pe care nu-i cunoștea, de care nu auzise nicicînd, dar care fuseseră plăsmuiți de aceleași influențe, ale căror suflete în raport cu munca vieții lor modeste nu aveau taine pentru el.

Deodată observai că în salon se mai găsea un alt bărbat, care stătea în picioare puțin mai la o parte și mă privea atent. Secundul, desigur. O mustață lungă, roșie îi caracteriza fizionomia. care mă izbi ca bătăioasă, într-un fel (ciudat lucru de spus) sinistru.

De cîtă vreme stătea acolo privindu-mă, cîntărindu-mă, în starea mea de reverie neapărată de nici o vigilență ? Aș fi fost și mai tulburat dacă, avînd ceasul drept în față, deasupra oglinzii, n-aș fi observat că minutarul abia se mișcase.

Nu mă afluam, deci, în cabină de mai mult de două minute. Să zicem trei... Ca atare nu putuse să mă supravegheze mai mult de o jumătate de minut, din fericire. Cu toate astea regretam împreriurarea.

Dar nu lăsai să se întrevadă nimic în timp ce mă ridicai pe îndelete — așa se cădea, fără grabă — ca să-l salut cu impecabilă cordialitate.

Era o nuanță de împotrivire și totodată de interes în comportarea lui. Îl chema Burns. Ieșirăm din cabină și făcurăm ocolul vasului împreună. În lumina vie a zilei apărea uzat, tras la față, chiar livid. Nu știu cum, dar discreția mă împingea să nu mă uit prea des la el : dimpotrivă, privirile lui nu se mai dezlipeau de pe chipul meu. În ochii săi verzi se citea expresia celui care parcă așteaptă ceva.

Îmi răspundea la întrebări destul de îndatoritor, dar urechea mea sesiza un ton îndărătnic. Al doilea ofițer, împreună cu trei sau patru mateloți, avea de lucru la prova. Secundul îi spuse numele, iar eu îl salutai în treacăt înclinând capul. Era foarte tânăr. Îmi făcu impresia unui „boboc“.

Cînd ne întoarserăm jos, în cabină, mă așezai la un capăt al canapelei moi, tapisată cu pluș roșu, care ocupa în semicerc, sau mai bine zis în semioval, întreaga parte dinspre pupa a cabinei. Invitat să ia loc, domnul Burns se lăsă să cadă pe unul dintre scaunele pivotante din jurul mesei și continuă să-și pirolească privirile asupra mea la fel de stăruitor, ba încă avînd aerul că-mi ia prezența drept un simulacru și că se așteaptă să mă ridic pufnind în rîs, să-l bat pe umăr și să dispar din cabină.

Era în acea situație o stranie încordare care începea să mă stingherească. Încercai să reacționez împotriva acestei vagi senzații.

„E numai din pricina lipsei mele de experiență“, gîndii eu.

În fața acelui bărbat, cu cîțiva ani mai în vîrstă decît mine, după aprecierea mea, devenii conștient că-mi lăsasem în urmă tinerețea. Iar asta nu însemna, bineînțeles, o mîngîiere. Tinerețea e un lucru minunat, o forță extraordinară — atîta timp cît nu te gîndești la ea. Simțeam că devin complexat. Aproape împotriva voinței mele mi-am asumat o gravitate meditativă. Am spus : „Văd

că ai ținut vasul în perfectă ordine, domnule Burns.“

Nici n-am rostit bine cuvintele că m-am întrebat, furios pe mine însumi, de ce naiba am vrut să spun fraza asta. Drept răspuns, domnul Burns s-a uitat chiondorîș la mine. Ce oare voia să dea de înțeles ?

Am revenit cu o întrebare care-mi muncea gîndul de multă vreme — cea mai firească întrebare pe buzele oricărui marinar cînd se îmbarcă pe un vas. Am formulat-o (afurisită să fie stinghereala !) pe un ton cît mai degajat și senin : „Presupun că nava se deplasează cu ușurință, nu ?“

De obicei, la o întrebare de acest fel se poate răspunde fie cu accente de păreri de rău și de scuze, fie cu un orgoliu în mod vizibil disimulat, pe acel soi de ton care parcă spune „Nu vreau să mă laud, dar ai să vezi.“ Sînt și marinari care preferă să-ți azvîrle brutal în față : „Abia mișcă de leneșă ce e“, sau sincer încîntați : „Zboară, nu altceva.“ Două căi, în patru maniere.

Domnul Burns găsi însă o altă cale, a sa proprie, care avea în orice caz meritul de a-l scuti de efort, dacă alt merit nu avea.

Din nou nu răspunse nimic. Încruntă doar din sprîncene. Și era o încruntătură de supărare. Am așteptat. N-a venit nimic mai mult.

— Ce s-a-ntîmplat ?... Nu poți face o apreciere după ce ai lucrat aproape doi ani pe vas ? i-am vorbit eu cu bruschete.

Pe moment tresări ca și cum abia atunci îmi descoperise prezența. Dar asta trecu repede. Luă un aer indiferent. Se răzgîndi însă, zicîndu-și, îmi închipui, că e mai bine să spună ceva. Își exprimă părerea că o navă, întocmai ca un om, avea nevoie de un prilej ca să arate tot ce poate da mai bun, și că nava aceasta nu avusese un asemenea prilej de cînd se afla el la bordul ei. Nici unul, după cîte își amintea. Ultimul căpitan... Se întrepruse.

— A fost atît de nenorocos ? întrebai eu, sincer neîncrăzător. Domnul Burns îşi întoarse ochii de la mine. Nu, căpitanului decedat nu-i lipsise norocul. Nu s-ar fi putut spune asta. Dar nu dorise să-l folosească, pare-se.

Domnul Burns — om cu toane enigmatice — făcu această afirmaţie cu faţa parcă neînsufleţită şi aţintindu-şi privirea cu încăpăţinare asupra axiometrului. Afirmaţia însăşi avea o semnificaţie obscură. Am întrebat pe un ton sobru :

— Unde a murit ?

— În salonul acesta. Exact pe locul unde şedeţi acum, răspunse domnul Burns.

Mi-am reprimat un copilăros impuls de a sări în sus ; dar, una peste alta, m-am simţit uşurat la vestea că nu murise în patul care urma să fie al meu acum. I-am subliniat secundului că, de fapt, ceea ce doream să ştiu era unde îşi îngropase fostul căpitan.

Domnul Burns mă informă că-l îngropase la intrarea în golf. Un mormînt spaţios ; un răspuns îndestulător. Dar secundul, în chip vizibil biruind ceva înlăuntrul său — ceva ca o bizară silă de a crede cu convingere în so sirea mea (ca fapt irevocabil, în orice caz), nu se opri aici — deşi poate dorise să se oprească.

Ca un compromis cu sentimentele lui, cred eu, se adresă perseverent axiometrului, astfel că mie îmi dădea impresia unui om care vorbeşte singur, puţin cam inconştient însă.

Îmi povesti cum, la al şaptelea clopot din cartul de dimineată¹, adunase întreg echipajul de la pupa şi le spusese oamenilor că ar fi bine să coboare pentru a-şi lua rămas bun de la căpitanul lor.

Aceste puţine cuvinte, rostite cu regret faţă de un intrus, mi-au fost de-ajuns ca să evoc, viu conturată,

¹ Ora 9,30, clopotul sunînd la fiecare jumătate de oră, şi cartul fiind pe vremea aceea de 6 ore.

strania ceremonie : marinarii cu picioarele goale și capetele descoperite înghesuindu-se sfioși în cabina aceea, mica lor ceață strivindu-se de bufet, mai curînd stînjeniți decît mișcați, cu cămășile desfăcute peste piepturile arse de soare, cu obrajii pîrliți de vînt, și toți holbind ochii la muribund cu aceeași expresie de gravitate și expectativă.

— Era conștient ? am întrebat.

— N-a vorbit, dar și-a mișcat ochii ca să se uite la ei, mi-a răspuns secundul.

După ce a așteptat un moment, domnul Burns a făcut semn oamenilor să iasă din cabină, reținînd numai doi dintre cei mai în vîrstă ca să stea lîngă căpitan în timp ce el s-a dus pe punte cu sextantul ca să ia poziția corăbiei. Se apropia ora de amiază și era preocupat să obțină o observație precisă a latitudinii. Cînd a coborît ca să-și pună sextantul la loc, a constatat că cei doi marinari se retrăsese pe culoar. Prin ușa deschisă l-a văzut pe căpitan zăcînd moale pe pernele canapelei. Se stînsese din viață în timp ce Burns își făcea măsurătorile. Nu mult înainte de miezul zilei. Abia dacă-și schimbase poziția.

Domnul Burns oftă, îmi aruncă o privire iscoditoare, ca și cum mi-ar fi spus „Tot nu pleci ?”, apoi își întoarse gîndurile de la noul la vechiul său căpitan, care, fiind mort, nu mai avea nici o autoritate, nu stătea în calea nimănui, și era mult mai ușor să ai de-a face cu el.

Într-adevăr, domnul Burns îl descrise destul de amănunțit. Fusese un tip straniu — în vîrstă de vreo șaiszeci și cinci de ani — cu părul sur, cu trăsături dure, îndărătnic și necomunicativ. Obișnuia să-și țină vasul pe mare, plutind haihui, pentru motive cu neputință de pătruns. Ieșea pe punte noaptea uneori, punea să se strîngă cîte o velă, Dumnezeu știe de ce, pe urmă cobora la el în cabină, se închidea acolo și cînta la vioară ore în șir — poate chiar pînă-n zori. Ba chiar își petrecea timpul în cea mai

mare parte cîntînd la vioară, ziua ca și noaptea. Asta se întîmpla cînd intra în criză. Și cînta cît putea de tare.

Lucrurile au ajuns pînă acolo încît domnul Burns și-a luat inima-n dinți într-o zi și a venit cu proteste serioase în fața căpitanului. Nici el, nici al doilea ofițer nu puteau să-nchidă ochii o clipă din pricina zgomotului cînd erau noaptea de cart... Și atunci cum li se putea pretinde să stea treji cînd erau de serviciu ? argumentase el. Răspunsul acelui om neîndurător a fost că, dacă el și al doilea ofițer nu agreau zgomotul, n-aveau decît să-și ia catrafusele și să sară peste bord. Cînd a oferit acea alternativă, corabia se afla la 600 de mile de cel mai apropiat uscat.

În acest punct al povestirii domnul Burns m-a privit cercetător, curios să știe cum voi reacționa. Am început să cuget că predecesorul meu era un tip excentric cum rar s-a văzut.

Dar aveam să aud lucruri și mai stranii. Ieși la iveală că acest marinar de șaiszeci și cinci de ani, rigid, hain, aspru, tăcut, tăbăcit de vînt și murat în apa mării, nu era numai un artist, ci și un îndrăgostit. Cînd au ajuns la Haiphong, după un șir de peregrinări cît se poate de nerentabile (în timpul cărora nava a fost cît pe-aci să piară de două ori), s-a „încurcat” — așa s-a exprimat domnul Burns — cu o femeie oarecare. Nu avusese cunoștință personal despre legătura aceea, însă exista o mărturie concretă sub forma unei fotografii luate la Haiphong. Domnul Burns o găsise într-un sertar din încăperea căpitanului.

La timpul convenit am văzut și eu acel uluitor document uman (ba chiar am aruncat, mai tîrziu, fotografia în mare). El ședea jos, cu mîinile pe genunchi, chel, bon-doc, cu părul sur și țepos, amintînd întrucitva de imaginea unui porc mistreț ; alături de el, în picioare, dominîndu-l, o femeie albă, matură, inspirînd teamă, cu

niște nări de animal de pradă, și o privire fixă, de un ieftin rău augur, în ochii cit farfuria. Era costumată în nu știu ce veșminte semiorientale, vulgare. Ai fi zis că e un mediu spiritist de calitate inferioară, sau una din acele femei care ghicesc în cărți pentru o jumătate de coroană. Și totuși îți făcea o anumită impresie. O „fermecătoare“ profesionistă de mahala. Părea de neînțeles. Era ceva cumplit în gîndul că femeia asta reprezenta ultima răsfrîngere a lumii patimilor asupra fiorosului suflet care părea că te scrutează prin chipul sardonice și crunt al bătrînului marinăr. Am observat însă că femeia ținea în mînă un instrument muzical — o gitară sau o mandolină. Poate că aceasta era taina puterii ei de fascinație.

Pentru domnul Burns fotografia constituia o explicație de ce corabia, odată ce-și lăsase încărcătura, rămînea ancorată timp de trei săptămîni să se coacă de zăduf într-un port pestilențial, fără aer. Ei toți zăceau sufocați. Căpitanul își făcea apariția cînd și cînd, pentru cîte o scurtă vizită, îndrugîndu-i domnului Burns povești neverosimile despre niște scrisori pe care le aștepta.

La un moment dat, după ce se făcuse nevăzut timp de o săptămînă, reapăru la bord pe nepusă masă către miezul nopții și, o dată cu prima mijire a zorilor, scoase corabia din radă. Lumina zilei îl dădu la iveală bolnav, delirant. Simplul fapt de a fêri nava de țărături le luă două zile, și, pentru un motiv sau altul, se ciocniră ușor de un recif. Totuși, nu se produse nici o spărtură, iar căpitanul, bodogănind că „n-are nimic“, îl informă pe domnul Burns că se hôtărîse să ducă vasul la Hong-Kong și să-l lase acolo în docurile de uscat.

La vestea asta domnul Burns fu cuprins de disperare. Căci, într-adevăr, a naviga spre Hong-Kong împotriva unor musoni nemiloși, cu o navă insuficient echilibrată cu balast și cu provizia de apă incompletă, însemna un proiect nebunesc.

Dar căpitanul mormăi imperios „Pune-o pe direcția asta“, și domnul Burns, îngrozit și turbat de furie, puse corabia pe direcția aceea, și o menținu astfel, cu pinze în care vîntul aspru sufla neîntrerupt, cu catarge încordate la maximum, cu un echipaj istovit, aproape scos din minți de convingerea fermă că tentativa nu avea sorti de izbîndă, ci era menită să sfîrșească într-o catastrofă.

Între timp, căpitanul, închis în cabina lui și înfipt într-un colț al canapelei, ca să nu-l clinească smintitele salturi ale corăbiei, cînta la vioară sau, în orice caz, scoatea întruna sunete din ea.

Cînd apărea pe punte nu vorbea, și nu totdeauna dădea un răspuns cînd i se adresa cuvîntul. Era evident că-l mistuia o boală misterioasă și că-i slăbeau puterile.

Pe măsură ce zilele se scurgeau, tot mai puțin sonor se auzeau sunetele viorii, pînă cînd, în cele din urmă, doar un scîrțit slab mai ajungea la urechile domnului Burns, care asculta din salon, lipit de ușa cabinei căpitanului.

Într-o după-amiază, ajuns în culmea disperării, dădu buzna în cabină și făcu o asemenea scenă, smulgîndu-și părul din cap și scoțînd imprecății atît de oribile, încît îl băgă în sperieți pe bolnav, oricît de disprețuitor era. Apa potabilă scăzuse de tot în rezervoare, nu avansaseră nici cu cincizeci de mile în două săptămîni. Corabia nu va ajunge niciodată la Hong-Kong.

Era ca o luptă deznădăjduită ducînd la nimicirea vasului și a oamenilor. Faptul sărea în ochi fără discuție. Domnul Burns, dîndu-și drumul la toată indignarea, își alătură chipul de cel al căpitanului și începu să țipe cît îl ținea gura : „Dumneata, domnule căpitan, ești pe ducă. Dar eu nu pot s-aștept pînă cînd ai să mori ca să pun atunci cîrma în vînt. Trebuie s-o faci dumneata. Trebuie, chiar acum !“

Omul întins pe cușetă rînji cu dispreț :

— Așadar sînt pe ducă, da ?

— Da, domnule căpitan, nu mai ai multe zile de trăit, zise domnul Burns calmîndu-se. Ți se vede asta după față.

— După față, zici ?... Eh, pune cirna-n vînt și du-te dracu'.

Burns se repezi pe punte, puse corabia în direcția vîntului, apoi reveni jos, în cabină, stăpîn pe sine și hotărît.

— Am îndreptat vasul spre Paulo Condor ¹, domnule căpitan, spuse el. Cînd vom ajunge acolo, dacă mai sînteți printre noi, îmi veți spune către care port doriți să-l conduc și așa voi face.

Bătrînul îi adresă o privire de ciudă feroce și rosti rar, cu intonații de ură neîmpăcată, aceste cuvinte :

— Dacă ar fi după dorința mea, nici corabia și nici unul din voi n-ar ajunge vreodată într-un port. Și sper că nu veți ajunge.

Domnul Burns a fost profund șocat. Îmi închipui că, în clipa aceea, s-a simțit de-a dreptul virît în răcori. Se pare, totuși, că a izbutit să emită un hohot de rîs atît de impresionant încît a fost rîndul bătrînului să fie îngrozit. Închizîndu-se în el însuși, i-a întors spatele secundului.

— Și nu-și pierduse încă luciditatea, mă asigură domnul Burns, cuprins de înfrigurare. Își dădea seama de înțelesul fiecărui cuvînt.

Cam acestea au fost ultimele gînduri exprimate de către defunctul căpitan. După aceea buzele lui n-au mai rostit nici o frază cu legătură logică. În noaptea următoare și-a folosit ultimele resurse de energie ca să-și arunce vioara peste bord. Nimeni nu l-a văzut, de fapt, săvîrșind gestul, dar după moartea sa domnul Burns n-a

¹ Insule în apropierea extremității sudice a Vietnamului, punct cheie pentru navigatorii care ocolesc peninsula.

mai găsit obiectul nicăieri. Cutia goală era la vedere, dar vioara, în chip vădit, nu se mai afla pe vas. Și unde ar fi putut să dispară decît în mare ?

— Și-a aruncat în mare vioara ! am exclamat eu.

— E adevărul adevărat, a ridicat glasul cu surescitare domnul Burns. Și sînt convins că ar fi încercat să tragă corabia la fund odată cu el, dacă lucrul ăsta ar fi stat în puterile omenești. Nu voia s-o știe reîntoarsă vreodată la țărnul patriei. Nu obișnuia să le scrie armatorilor, nu i-a scris niciodată bătrînei sale soții — nici n-avea de gînd să-i scrie. Își pusese în minte să se desprindă de tot și de toate. Asta era situația. Nu-i păsa de afaceri, sau de încărcături, nu dorea să întreprindă o traversare — nu-l interesa nimic. Avea de gînd să rățăcească pe ape pînă la pieirea corăbiei cu întregul ei echipaj. .

Domnul Burns dădea impresia unui om care scăpase dintr-o mare primejdie. Puțin a lipsit să nu exclame : „Dacă nu eram eu !“ Și transparenta nașivitate a ochilor lui plini de indignare găsea o ciudată subliniere în aroganța sa pereche de mustăți, pe care începu să le răsucească și parcă să le întindă orizontal.

Poate mi-ar fi venit să surid dacă n-aș fi fost absorbit de propriile mele senzații, care nu erau acelea ale domnului Burns. Eu devenisem omul de la comandă. Senzațiile mele nu se puteau asemana cu ale nici unui altuia de la bordul vasului. În acea comunitate eu mă distingeam ca un suveran într-o țară, unicul din categoria mea. Vreau să spun ca un suveran ereditar, și nu un simplu șef de stat ales. Mă adusese acolo, spre a conduce, o forță la fel de străină oamenilor de rînd și la fel de indescifrabilă pentru ei cum e harul divin.

Și, ca membru al dinastiei, simțind o legătură ocultă cu cei morți, mă pătrunse o profundă indignare față de predecesorul meu imediat.

În linii mari, el fusese un om de aceeași speță ca mine, cu excepția vîrstei. Totuși, ultima parte a vieții sale re-

prezenta un netăgăduit act de trădare, infidelitatea față de o tradiție care mi se părea un îndreptar la fel de sacru ca oricare altul din lumea asta. S-ar fi zis că și în largul apelor mării un om putea deveni victima duhurilor rele. Parcă simțeam pe obraz suflarea puterilor necunoscute care ne modelează destinul.

Ca să nu se prelungească prea mult tăcerea l-am întrebat pe domnul Burns dacă-i scrisese soției căpitanului. El clătină din cap. Nu scrisese nimănui.

Numaidecît chipul i se posomorî. Nu se gândise nici o clipă la scrisori. Timpul îi fusese ocupat în întregime de supravegherea încărcării vasului, de către un ticălos de docher chinez. Cu această informație domnul Burns mă lăsă pentru prima oară să întrezăresc autenticul suflet de ofițer secund care sălășluia nelinștit în trupul său.

Rămase pe gânduri, apoi se grăbi să continue cu sumbră vigoare.

— Da ! Căpitanul a murit foarte aproape de ora prinzului. După-amiază m-am uitat prin hirtiile lui. La asfințit i-am citit slujba de îngropăciune, pe urmă am ținut corabia pe direcția nord și am adus-o aici. Eu... am adus-o... aici.

Bătu cu pumnul în masă.

— Singură nu putea s-ajungă. remarcăi eu. Dar de ce nu te-ai îndreptat mai bine spre Singapore ?

În ochi avea o undă de șovăire. „Spre portul cel mai apropiat“, bolborosi el ursuz.

Pusesem întrebarea fără nici un gând ascuns, dar răspunsul (diferența de distanță era neînsemnată), ca și maniera în care mi l-a dat, mi-au oferit cheia adevărului simplu și ușor de ghicit. Și-a condus vasul într-un port unde se aștepta să fie confirmat la comanda sa temporară, din lipsa unui comandant calificat care să fie numit peste capul său. În timp ce Singapore, făcuse el presupunerea exactă, ar fi fost plin de oameni calificați.

Dar raționamentul său naiv uitase să pună la socoteală cablul telegrafic culcat pe fundul aceleiași Golf unde schimbase el direcția corăbiei pe care își inchipuia că o salvase de la piere. De aici gustul amar al întrevederii noastre. Îl simțeam din ce în ce mai distinct și era tot mai puțin pe placul meu.

— Uite ce-i, domnule Burns, începui eu cu fermitate. Ar fi mai bine să-nțelegi că nu eu am alergat după comanda asta. A fost împinsă în calea mea, iar eu am acceptat-o. Mă aflu aici în primul rînd ca să conduc nava în patrie, și poți fi sigur că voi avea grijă ca fiecare dintre cei de la bord să-și facă datoria în acest scop. Asta e tot ce am de spus — pentru moment.

Se ridicase în picioare, între timp, dar în loc să înțeleagă că poate să plece, rămase neclintit, cu buzele tremurînd de indignare și uitîndu-se la mine stăruitor, ca și cum, într-adevăr, după asta, decența elementară nu-mi îngăduia să fac altceva decît să dispar din ochii lui scandalizați. Ca toate stările emotive împinse la limita simplității, și starea lui sufletească era mișcătoare. Mi-a părut rău pentru el — aproape că mi-a inspirat simpatie, pînă cînd (văzînd că nu dispar) mi-a vorbit pe un ton de silită reținere.

— Dacă n-aș avea acasă o soție și un copil, puteți fi sigur, domnule căpitan, că v-aș fi cerut să mă lăsați să plec din prima clipă cînd ați sosit la bord.

I-am răspuns cu calmul cel mai firesc, ca și cum ar fi fost vorba de o a treia, și îndepărtată, persoană.

— Iar eu, domnule Burns, nu te-aș fi lăsat să pleci. Ai semnat contractul navei în calitate de prim ofițer, și, pînă cînd acest contract se va încheia în portul final de debarcare, mă voi aștepta să-ți îndeplinești serviciul și să-mi dai prilej să profit de experiența dumitale cît mai mult cu putință.

O expresie împietrită de neîncredere îi stăruia cîteva clipe în ochi ; dar se împlînzi în fața atitudinii mele prie-

tenoase. Cu o ușoară aruncare în sus a brațelor (ulterior am ajuns să cunosc bine gestul) ieși glonț afară din cabină.

Am fi putut să ne cruțăm unul pe altul de acest scurt episod de vorbe înțepătoare. N-au trecut multe zile și domnul Burns a fost cel care mă ruga fără astimpăr să nu-l las în port la plecare ; pe cînd eu nu-i puteam da, în schimb, decît răspunsuri îndoielnice. Întreaga chestiune a luat o înfățișare oarecum tragică.

Iar această neplăcută problemă constituia doar o latură neesențială, o simplă complicație în cadrul dificultății generale de a găsi mijlocul să scot corabia — care era a mea cu toate accesoriile și cu întreg echipajul, cu corpul concret al navei și cu spiritul ei care dormita în apele pestilențiale ale fluviului, — s-o scot afară, în larg.

Domnul Burns, pe cînd ținea loc de căpitan, se grăbise să semneze un contract de navlosire care, într-o lume ideală, lipsită de șiretlicuri, ar fi fost un act fără cusur. De îndată ce l-am parcurs, am prevăzut necazuri la orizont, afară doar dacă partea cealaltă se dovedea excepțional de corectă și dispusă la discuții.

Cînd i-am împărtășit temerile, domnul Burns a găsit cu cale să se simtă foarte jignit. S-a uitat la mine cu obișnuita-i privire neîncrezătoare și mi-a spus cu amărăciune :

— Presupun, domnule căpitan, că vreți să arătați că am acționat ca un nerod ?

I-am răspuns cu sistematica mea amabilitate care părea că-i sporește de fiecare dată uluirea, că eu nu doream să arăt nimic. Lăsam asta în grija viitorului.

Și, fără greș, viitorul mi-a adus o mulțime de necazuri. Erau zile cînd mi-l aminteam pe căpitanul Giles cu o adevărată oroare. Blestemata lui de minte ascuțită mă amăgise cu postul ăsta ; în timp ce profeția că „o să am încurcături pînă peste cap“ adevărindu-se, s-ar fi zis că el îmi jucase anume o festă pe socoteala candorii mele tinerești.

Da. aveam pină peste cap complicații care reprezentau „experiențe de viață“ cît se poate de valoroase. Oamenii pun mare preț pe avantajele experienței. Însă, într-un asemenea concurs de împrejurări, experiența înseamnă totdeauna ceva neplăcut, în opoziție cu farmecul inocent al iluziilor.

Trebuie să recunosc că iluziile începeam să mi le pierd rapid. Dar asupra acelor complicații nu e nevoie să mă extind mai mult decît să spun că toate se puteau rezuma într-un singur cuvînt : *Întîrziere*.

O omenire care a inventat proverbul „Timpul e bani“ îmi va înțelege supărarea. Cuvîntul „întîrziere“ se vîrîse în taințele creierului meu, răsuna acolo ca un dangăt de clopot rar și ritmic care-ți înnebunește auzul, îmi tulbura toate simțurile, lua o culoare neagră, un gust amar, o semnificație funestă.

— Îmi pare cît se poate de rău că te văd atît de preocupat. Pe cuvînt că-mi pare rău...

Era singura rostire omenească pe care o auzeam în momentul acela. Și venea, cu destulă oportunitate, din partea unui medic.

Un medic e uman prin definiție. Dar omul acela era astfel prin însăși natura lui. Nu vorbea ca profesionist, căci nu eram bolnav. Alții însă, se îmbolnăviseră, și din acest motiv venea în vizită pe vas.

Era medicul legației noastre și, bineînțeles, și al consulatului. Avea în îngrijire sănătatea echipajului, care se prezenta, în general, mediocru, și parcă oscilînd pe pragul prăbușirii. Da. Oamenii sufereau. Și, ca atare, timpul nu însemna numai bani, ci viață de asemeni.

Nu mai văzusem nicicînd un colectiv de navă atît de așezat. După cum remarcase și medicul : „S-ar părea că ai de condus un grup de marinari vrednici de toată stima.“ Nu numai că erau în mod constant nebăutori, dar nici nu doreau să coboare la țarm. S-au luat precauțiuni să stea

expuși la soare cât mai puțin posibil. Erau folosiți la munci ușoare sub tende. Iar omenosul medic mă lăuda.

— Măsurile luate de dumneata mi se par foarte judicioase, dragul meu căpitan.

E greu de exprimat câtă mîngîiere mi-a adus acea declarație. Figura rotundă și durdulie a medicului, încadrată de favoriți deschiși la culoare, arăta ca imaginea desăvîrșită a unei afabilități demne. Era unica ființă pe lume care părea să manifeste un mic interes față de mine. La fiecare vizită obișnuia să rămînă vreo jumătate de oră în cabina mea.

Într-o zi i-am spus :

— Îmi închipui că singurul lucru pe care îl am de făcut în situația de față este să-i îngrijesc după recomandările dumitale pînă cînd voi reuși să scot vasul în largul mării, nu-i așa ?

El înclină din cap afirmativ, închizînd ochii îndărătul ochelarilor de format mare, și murmură :

— Aerul din larg... fără îndoială.

Primul membru al echipajului care căzu doborît de boală fu stewardul — cel dintîi căruia îi vorbisem la bord. A fost transportat la țărm (cu simptome de holeră) și a murit acolo după o săptămînă. Apoi, în timp ce mă găseam încă sub izbitoarea impresie a acestei prime lovături din partea climei, domnul Burns se lăsă și el învins și se culcă la pat cu un acces de febră înaltă fără să spună nimănui o vorbă.

Am convingerea că, tot frămîntîndu-se și făcîndu-și sînge rău, pregătise în parte terenul pentru boală ; clima a îndeplinit restul cu iuțeala unei dihanii invizibile, ascunsă în aer, în apă, și în noroiul de pe malurile fluviului. Domnul Burns era o victimă predestinată.

Îl descoperii zăcînd pe spate, fulgerînd posac cu privirea și radiînd fierbințeală ca dintr-un cuptor. Nu voia să-mi răspundă la întrebări, ci doar mormăia : „Nu poate

un om să-și ia o după-amiază liberă dacă-l doare rău capul, măcar odată ?“

În seara aceea, pe cînd ședeam în salon după cină, îl auzeam bodogănind fără preget în camera lui. Ransome, care strîngea masa, îmi spuse :

— Mă tem, domnule căpitan, că nu-i voi putea da ofițerului secund toată îngrijirea de care are nevoie. Va trebui să stau la prova, în cambuză ¹, mare parte din timp.

Ransome era bucătarul. Mi-l arătase secundul din prima zi, stînd în picioare pe punte, cu brațele încrucișate peste pieptul lat, privind gînditor spre apele fluviului.

Chiar de la distanță silueta lui bine proporționată, ca și un echilibru tipic marinăresc în ținută, atrăgeau atenția. De aproape, privirea sa inteligentă, calmă, chipul rasat, naturalețea disciplinată a felului său de a fi, alcătuiau o personalitate atrăgătoare. Cînd, pe deasupra, domnul Burns mi-a mărturisit că era cel mai bun matelot de pe vas, mi-am exprimat surprinderea că, aflîndu-se în floarea tinereții și cu o asemenea înfățișare, a semnat un contract de bucătar la bordul unei nave.

— Din cauza inimii, îmi explicase domnul Burns. E ceva în neregulă cu cordul. N-are voie să facă eforturi prea mari ; poate muri subit.

Și totuși era singurul pe care clima nu-l atinsese — poate pentru că, purtînd în piept un dușman de moarte, se educase în sensul unei stăpîniri sistematice a emoțiilor și a mișcărilor. Odată ce-i cunoșteai taina, faptul îți apărea limpede din felul lui de a se comporta. După ce bietul steward murise, și cum n-aveam mijlocul să-l înlocuiesc cu un alb în portul acela oriental, Ransome se oferise de bunăvoie să îndeplinească ambele sarcini.

— Pot foarte bine să fac și una și alta, domnule căpitan, atîta vreme cît muncesc liniștit, mă asigurase el.

¹ Bucătărie pe un vas.

Dar, evident, nu-și putea asuma și îngrijirea unui bolnav în plus. Afară de asta, medicul prescrisese categoric ca pacientul să fie internat pe țarm.

Cu câte un marinar susținându-l de fiecare parte la subsuori, secundul coborî pasarela de debarcare mai sus-părat ca niciodată. L-am sprijinit cu perne în docar, iar el a făcut efortul să rostească întretăiat :

— Acum... ați izbutit... ce-ați vrut... m-ați scos... de pe vas.

— Niciodată nu te-ai înșelat mai tare în viața dumitale, domnule Burns, i-am răspuns cu calm, adresându-i cuvenitul zîmbet ; și trăsurica porni spre un fel de sanatoriu, un pavilion de cărămidă care se găsea pe terenul reședinței medicului.

Îl vizitam pe domnul Burns cu regularitate. După primele zile, cînd nu recunoștea pe nimeni, mă primi ca și cum aș fi venit fie să-mi desfăt ochii cu un inamic zdrobit, fie să cerșesc favoarea unei persoane adînc neîndreptățite. Se afla ori într-o stare de spirit ori în alta, cum se întimpla, după fantasmеle lui ciudate de bolnav. În oricare din două s-ar fi aflat însă, izbutea să mi-o comunice chiar în timpul perioadei cînd se simțea prea slab ca să scoată o vorbă. Eu mă purtam față de el cu sta-tornica mea blîndețe.

Apoi, într-o zi, așa dintr-odată, un val de adevărată panică străbătu prin toată acea smînteală.

Dacă-l lăsam în locul acela nenorocit, avea să moară. Presimțea acel lucru, ba chiar era sigur. Dar n-o să am inima să-l părăsesc pe uscat. Avea o soție și un copil la Sydney.

Își scoase antebrațele subțiate de boală de sub cearceaful care-l acoperea și-și strînse a rugăminte degetele descărnate ca niște gheare. Ar muri ! Ar muri acolo...

Nu știu în ce fel izbuti să se ridice în capul oaselor, dar numai pentru o clipă, iar cînd căzu pe spate am fost

serios convins că va muri pe loc. L-am chemat repede pe farmacistul bengalez și am ieșit din cameră.

A doua zi mă răvăși de-a binelea reînnoindu-și rugămințile. Îi dădui un răspuns evaziv, lăsându-l alb ca varul de disperare. În ziua următoare am intrat la el șovăitor, și m-a atacat din prima clipă cu un glas mai puternic și cu un belșug de argumente care m-a uimit. Își înfățișa cazul cu un fel de vigoare demnă, iar în cele din urmă m-a întrebat cum mi-ar plăcea să am moartea unui om pe conștiință. Îmi ceru să-i făgăduiesc că nu voi întinde pînzele de plecare fără el.

I-am spus că, vorbind serios, trebuia mai întii să-l consult pe medic. La cuvintele mele se răzvrăti, tînguindu-se cu indignare. Doctorul ! Niciodată ! Ar însemna o sentință de moarte.

Efortul îi sleise puterile. Închise ochii, dar continuă să bată cîmpii cu glasul scăzut. De la bun început îl urisem. Fostul căpitan îl urise și el. Îi dorise moartea. Dorise să piară întregul echipaj...

— De ce vreți să vă asociați cu cadavrul acela pervers, domnule căpitan ? Are să vă vină de hac și dumneavoastră. Încheie el, privind în gol prin ochii împăienjeniți, pe jumătate închiși.

— Domnule Burns, am izbucnit eu, descumpănit la culme, pentru numele lui Dumnezeu, despre ce vorbești ?

Păru că-și vine în fire, deși era prea slăbit ca să tresară.

— Nu știu nici eu, răspunse el apatic. Dar nu-l mai întrebați pe doctor, domnule căpitan. Sintem amîndoi marinari. Nu-l întrebați pe el, vă rog. Într-o zi poate că veți avea și dumneavoastră o soție și un copil.

Și din nou mă imploră să-i făgăduiesc că nu-l voi lăsa pe uscat. Am avut tăria să nu-i cedez. După aceea, severitatea mea mi-a apărut reprobabilă ; căci, de fapt, mă hotărisem. Era cu neputință să-i rezști acestui om

doborît de febră, abia avînd putere să respire, și bîntuit de o grozavă neliniște. Pe deasupra, nimerise din plin cuvintele potrivite. Și el, și eu, eram marinari. Asta îi crea un drept asupra mea, deoarece eu nu aveam nici un fel de familie. Cît despre argumentul cu soția și copilul (pe care i-aș putea avea într-o zi), nu mă influența cîtuși de puțin. Îmi suna doar bizar. -

Nu-mi puteam imagina un drept asupra ființei mele care să fie mai puternic și să mă absoarbă mai pe de-a-n-tregul decît dreptul acelei corăbii, al acelor oameni capturați în apele fluviului de niște tranzacții comerciale stupide, ca într-o capcană veninoasă.

Totuși, zbătîndu-mă, aproape găsisem ieșirea din impas. Ieșirea în apele mării. Marea — care era pură, salubră, prielnică. Încă trei zile.

Gîndul acesta îmi susținea moralul și îmi dădea elan pe drumul de întoarcere la navă. În salon mă întîmpină glasul medicului, urmat de silueta lui masivă ieșind din cabina de rezervă de la tribord, unde dulapul cu medicamente al vasului era fixat solid cu frînghii în locul cușetei.

Constatînd că nu mă aflu la bord se dusese acolo, îmi explică el, ca să inspecteze provizia de doctorii, pansamente etc. Totul era completat și în ordine.

I-am mulțumit ; tocmai mă gîndisem să-i cer să facă exact acest lucru, de vreme ce în cîteva zile, după cum știa, urma să scoatem vasul în mare, unde toate necazurile noastre, de toate felurile, vor lua în sfîrșit capăt.

El ascultă cu gravitate și nu-mi răspunse. Dar cînd îmi deschisei gîndurile cu privire la domnul Burns, se așează alături de mine și, punînd mîna prietenește pe genunchiul meu, mă rugă să reflectez bine la ce mă expuneam.

Omul avea atîta putere cît să suporte să fie transportat, nimic mai mult. N-ar fi rezistat însă la o revenire a accesului de febră. Îmi stătea în față o călătorie

de vreo șaizeci de zile, poate, începînd cu o navigație labirintică și sfîrșind — era de așteptat — cu destulă vreme de furtună. Puteam eu risca să mă văd în situația de a îndeplini cursa de unul singur, fără secund, și cu un adolescent drept al doilea ofițer ?...

Ar fi putut să adauge că mă găseam totodată la prima mea comandă. Cu siguranță că s-a gîndit la împrejurarea asta, fiindcă s-a întrerupt brusc. Mie îmi era tot timpul prezentă în minte.

Mă sfătui stăruitor să expdiez o cablogramă la Singapore pentru un prim ofițer, chiar dacă urma să-mi amîn plecarea cu o săptămînă.

— Nici cu o singură zi, am răspuns. Simpla idee îmi dădea fiori. Oamenii păreau, cu toții, destul de apți de serviciu, și acum era momentul să-i scot de-acolo. Odată pe mare nu mă temeam să țin piept greutăților, oricare ar fi fost ele. Marea reprezenta în acel moment unicul remediu pentru toate neplăcerile mele.

Lentilele medicului se îndreptară asupra mea ca două proiectoare, cercetîndu-mi sinceritatea hotărîrii. Deschise gura ca și cînd ar fi dorit să aducă alte argumente, dar o închise iar fără să spună un cuvînt. Aveam o viziune a sărmanului Burns atît de vie în epuizarea, neputința și angoasa lui, încît mă mișca mai mult decît imaginea reală pe care o părăsisem cu o oră înainte. Viziunea aceasta îmi apărea limpezită de scăderile persoanei lui, și nu-i puteam rezista.

— Uitați care e situația, spusei eu. Afară de cazul cînd mi-ați comunica oficial că ofițerul nu poate fi transportat, voi lua măsuri să fie adus mîine la bord, iar a doua zi dimineăta scot corabia din fluviu, chiar dacă va trebui să ancoreze dincolo de bară timp de vreo două zile ca s-o pregătesc pentru mare.

— O ! voi lua eu însumi toate măsurile necesare, răspunse imediat medicul. Ți-am vorbit așa numai ca prieten, ca un om care-ți dorește binele.

Se ridică de pe scaun cu simplitatea lui demnă și-mi strînse mîna călduros, oarecum solemn, mi se păru mie. Dar se ținu de cuvînt. Cînd domnul Burns apăru la capătul pasarelei, dus pe o targă, medicul mergea alături, el însuși. Programul fusese modificat în sensul ca transportarea bolnavului să fie lăsată pentru ultimul moment, chiar în dimineața plecării.

Trecuse numai un ceas de la răsăritul soarelui. Medicul mă salută de pe țarm ridicîndu-și brațul robust, apoi se întoarse la docarul său care-l urmase gol, pînă la malul fluviului. Domnul Burns, transportat peste puntea de la pupa, avea înfățișarea unei ființe total lipsite de viață. Ransome coborî ca să-l instaleze în cabină. Eu trebuia să rămîn pe punte ca să am grijă de vas, căci remorcherul se și prinsese de cablul nostru de remorcă.

Plescăitul amarelor căzînd în apă stîrni în mine o adîncă schimbare. Era ca ușurarea, încă nedeplină, pe care ți-o produce trezirea dintr-un coșmar. Dar cînd prora corăbiei se îndreptă în josul fluviului, depărtîndu-se de acel oraș mîzer oriental, nu m-a cuprins așteptata exaltare a clipei pentru care mă străduisem atîta. Ceea ce am simțit a fost, fără îndoială, o destindere, care s-a tradus printr-o senzație de oboseală, ca după o luptă fără glorie.

Pe la amiază am ancorat la o milă dincolo de bară. Întregul echipaj a avut o după-amiază activă. Supraveghind munca de pe dune, unde am rămas fără întrerupere, am descoperit în oamenii mei ceva din moleșeala celor șase săptămîni petrecute în văpaia umedă a fluviului. Cea dintîi briză marină o va spulbera. Deocamdată, nu se simțea nici o adiere. Pe al doilea ofițer — un tînăr crud, nepriceput, cu o fizionomie deloc promițătoare — l-am apreciat, ca să mă exprim cu moderație, că nu era făcut din plămada aceea neprețuită din care e făurit cel ce se cheamă mîna dreaptă a unui comandant. Dar am avut bucuria să surprind, de-a lungul punții

principale, câteva surîsuri, pe chipurile acelor marinari la care abia dacă avusesem timpul să mă uit bine pînă atunci. După ce lăsasem pe țarm zarva treburilor lumefști, mă simțeam familiar cu ei, și totuși întrucîtva străin, ca un pribeag care, după îndelungate rătăcirî, s-a întors între ai săi.

Ransome se deplasa neîncetat, ușurel și fără zgomot, între cambuză și cabină. Era o plăcere să-l privești. Omul avea pur și simplu grație în mișcări. El singur, dintre toți, nu avusesese nici o zi de boală în port. Dar, cunoscîndu-i inima slabă din piept, puteam să detectez constrîngerea pe care o impunea sprintenelii lui marinărești. Ai fi zis că are de purtat asupra lui ceva foarte fragil sau foarte exploziv și că e tot timpul conștient de acest lucru.

Am avut prilejul să-i adresez de vreo două ori cuvîntul. Mi-a răspuns cu glasul lui plăcut, netulburat, și cu un vag surîs, ușor melancolic. Domnul Burns părea că se odihnește. Avea aerul destul de mulțumit.

După asfințitul soarelui ieșii din nou pe punte, unde mă întîmpină doar o neclintire pustie. Pojghița subțire, fără contur, a coastei nu se mai distingea. Întunericul se înălțase în jurul corăbiei ca o emanație tainică din apele tăcute și singuratece. Mă rezemai de parapetul vasului cu urechea ațintită spre umbrele nopții. Nici un sunet. Nava comandată de mine ar fi putut să fie o planetă zburînd vertiginos pe traiectoria ei hotărîtă într-un spațiu de nesfîrșită tăcere. Am apucat strîns balustrada ca și cum m-ar fi părăsit simțul echilibrului. Ce absurd ! Am strigat tare, cu nervozitate :

— Hei ! Cineva de pe punte !

Răspunsul instantaneu „Da, domnule comandant“ rupse vraja. Omul de cart la ancoră urcă iute scara dunetei. I-am dat ordin să raporteze imediat cel mai ușor semn de briză care ar fi venit.

Coborînd scara am aruncat o privire înăuntru, la domnul Burns. De fapt, nu puteam evita să-l văd, deoarece uşa lui stătea permanent deschisă. Omul era atît de slăbit încît, în cabina aceea albă, sub un cearceaf imaculat, şi cu figura-i micşorată dispărînd adînc în albul feţei de pernă, privirea îţi era captată exclusiv de mustăţile lui roşii, ca de un lucru artificial — o pereche de mustăţi dintr-o prăvălie, expuse acolo în lumina brutală a lămpii fără abajur fixată în cloazon.

În timp ce mă uitam lung cu un fel de uimire, el îşi afirmă prezenţa deschizînd ochii şi chiar mişcîndu-i în direcţia mea. O neînsemnată deplasare.

— Mare moartă, domnule Burns, spusei eu resemnat.

Cu un glas neaşteptat de distinct domnul Burns dădu drumul unor divagaţii. Tonul era cît se poate de ciudat, nu în sensul afectării de către boală, ci parcă de o natură diferită. Suna ca de pe alt tărîm. Cît despre substanţa incoerenţelor, desluşii că era vina „bătrînului” — a fostului căpitan — stînd la pîndă acolo în fundul mării, cu nu ştiu ce intenţie rea. Era o povestire vrăjitoarească.

Am ascultat pînă la sfîrşit ; pe urmă, păşind în cabină, am pus mîna pe fruntea secundului. Era rece. Delira numai din pricina excesivei slăbiciuni. Păru deodată că-şi dă seama de prezenţa mea, şi, cu glasul său obişnuit — desigur, fără vlagă — mă întrebă copleşit de regret :

— Nu e nici o şansă, domnule căpitan, să punem corabia în mişcare ?

— La ce bun să ridicăm ancora numai ca să plutim, domnule Burns ? replicai eu.

Oftă, iar eu îl lăsaî în perfecta lui imobilitate. Firul care-l mai lega de viaţă era la fel de subţire ca firul care-l lega de judecata sănătoasă. Mă simţeam apăsător de singurătatea răspunderilor mele. M-am dus în cabina mea să-mi caut alinare în cîteva ceasuri de somn, dar nici n-am

închis bine ochii și omul de punte veni jos să raporteze o ușoară briză. De-ajuns ca să ne permită să navigăm, zise el.

Și, într-adevăr, abia era de-ajuns. Am desemnat oameni pentru o echipă la vinciul ancorei, am dat ordin să se desfacă pînzele și să se întindă vela gabier¹. Dar pînă cînd am pregătit corabia parcă nu se mai simțea nici o suflare de vînt. Cu toate astea am poruncit să fie brațate vergile² și întinse toate velele. N-aveam de gînd să renunț la tentativă.

IV

Cu ancora la prova și îmbrăcată în pînze pînă la mărul catargului, nava comandată de mine părea la fel de nemișcată ca o machetă pusă pe lucirile și umbrele unui pedestal de marmură. Era cu neputință să distingi uscatul de apă în acea enigmatică neclintire a imenselor forțe cosmice. O subită nerăbdare puse stăpînire pe mine.

— Nu ascultă deloc de cîrmă ? întrebai eu nervos pe omul ale cărui puternice brațe brune ținînd spițele timonei reieșeau luminate din întuneric ; ca un simbol al dreptului omenirii de a-și dirija propriul destin.

Îmi răspunse :

— Ba da, domnule comandant. Incepe, încet-încet,

— Îndreaptă prova spre sud.

— Da, domnule comandant.

Umblam încoace și-ncolo pe dunetă. Nu se auzea nici un sunet afară de acela al pașilor mei, pînă cînd omul vorbi din nou.

¹ Vela de la mijloc a unui arbore (catarg).

² Vergă, bară de lemn sau de metal, fixată perpendicular pe un catarg și folosită la susținerea unor vele. A brața vergile : a le orienta într-o anumită direcție.

— E pe direcția sud acum, domnule comandant.

Am simțit o ușoară strângere în piept înainte de a indica prima rută a primei mele comenzi, în noaptea liniștită, grea de umezeală și smălțuită cu stele. Îmbrăca un caracter definitiv acest act care-mi lega viața de nesfârșita vigilență a singuraticii mele îndatoriri.

— Menține prova invariabil, spusei eu în cele din urmă. Direcția sud.

— Sud, domnule comandant, repetă omul ca un ecou.

I-am trimis jos pe al doilea ofițer împreună cu omul său de cart și am rămas de veghe, plimbându-mă de-a lungul punții în tot cursul orelor reci, aromitoare, care preced zorile.

Cîte un slab suflu de aer venea și trecea, și, ori de cîte ori era destul de puternic spre a stîrni apa întunecată, murmurul de alături parcă-mi curgea prin inimă într-un delicat crescendo de încîntare, apoi se stingea în grabă. Mă chinuia oboseala. Parcă și stelele osteniseră în așteptarea revărsatului zorilor. În sfîrșit se ivi, cu o sclipire de sidef la orizont cum nu mai văzusem pînă atunci la tropice, un răsărit lipsit de strălucirea culorilor vii, aproape cenușiu, amintind în chip ciudat de latitudinile mai înalte.

Glasul marinarului de veghe strigă de la prova :

— Uscat la babord înainte, domnule comandant.

— În ordine.

Aplecat peste balustradă nici nu ridicai privirea. Mișcarea vasului era imperceptibilă. Curînd, Ransome îmi aduse ceașca matinală de cafea. După ce am băut-o, m-am uitat drept înainte și, în neclintita dungă de lumină puternică, portocaliu deschis, am văzut uscatul profilîndu-se plat ca un decupaj din hîrtie neagră, și parcă purtat pe apă ușor ca o coajă de plută. Dar răsăritul soarelui îl preschimbă într-o simplă abureală închisă la culoare, o umbră compactă, îndoienică, tremurînd în dogoarea luminii albe.

Omul de cart termina de spălat punțile. Am coborît și m-am oprit la ușa domnului Burns (nu suporta să fie închisă), dar am ezitat să-i vorbesc cît timp nu-i vedeam ochii mișcîndu-se. I-am dat vestea.

— S-a zărit Capul Liant în zori. Cam la cincisprezece mile.

Își mișcă buzele, dar n-am auzit nici un sunet pînă n-am coborît urechea ca să-i surprind morocănosul comentariu :

— Asta-nseamnă că ne tîrim... N-avem noroc.

— Avem totuși norocul că nu stăm pe loc, am subliniat eu cu resemnare și l-am lăsat cu gîndurile și fantasmеle care-i vor fi bîntuit prostrația fără speranță de leuire.

Mai tîrziu, în cursul dimineții, cînd a venit să mă înlocuiască al doilea ofițer, m-am trîntit pe cușeta mea și, timp de vreo trei ore, am cunoscut deplina uitare a somnului. A fost atît de deplină încît, trezindu-mă, m-am întrebat unde mă aflu. Dar imediat m-a cuprins imensa ușurare a gîndului : la bordul navei mele ! Pe mare !

Prin hublouri contemplan un orizont neîncrêțit de valuri, lovit din plin de lumina soarelui. Orizontul unei zile fără vînt. Dar vastitatea spațiului singură îmi ajungea ca să mă simt pătruns de un binevenit sentiment de evadare, de exultarea fugară a unei libertăți neîngrădite.

Am pășit în salon cu o inimă ușoară cum n-o mai avusesem de multe zile. Ransome, în fața bufetului, pregătea tacîmurile pentru prima masă pe mare a traversării. Întoarse capul, și ceva din privirea lui puse stavilă modestului meu elan de bucurie.

Instinctiv am întrebat : „Ei, ce este ?“ fără să mă aștept cîtuși de puțin la răspunsul pe care l-am primit. Mi-l dădu cu acea seninătate reținută ce-i era caracteristică.

— Mă tem că n-am lăsat toată boala în urma noastră, domnule comandant.

— N-am lăsat-o ? Dar ce s-a-ntîmplat ?

Îmi spuse atunci că pe doi dintre marinarii noștri îi apucase o febră cumplită în timpul nopții. Unul dintre ei ardea ca jarul, pe celălalt îl zgîlțiau frisoanele, dar el socotea că sufereau cam de același lucru. La fel socoteam și eu. Știrea mă contraria profund.

— Unul arde și altul tremură, spui ? Nu, n-am lăsat boala în urma noastră. Se simt rău de tot ?

— Potrivit, domnule comandant.

Ochii lui Ransome priveau neîntrerupt într-ai mei. Ne-am zîmbit reciproc, Ransome cu surîsul lui puțin melancolic, ca de obicei, eu, fără îndoială, cu unul mai mohorît, corespunzător exasperării pe care o ascundeam în mine.

Am întrebat :

— N-a fost vînt deloc în dimineața asta ?

— Nu s-ar putea spune c-a' fost, domnule comandant. Totuși ne-am deplasat tot timpul. Uscatul de la prova parcă e ceva mai aproape.

Asta era. Ceva mai aproape. În timp ce, dacă am fi avut un vînt mai puternic, doar un pic de tot mai puternic, am fi fost acum, s-ar fi convenit să fim, în linie cu Capul Liant, sporind mereu distanța față de țărnul acela contaminat. Și nu era vorba numai de distanță. Aveam impresia că o briză mai zdravănă ar fi purificat infecția care se ținea ca lipitoarea de vasul nostru. Era vădit că se crampona de vas. Doi oameni. Unul arzînd ca jarul, celălalt cu frisoane. Simțeam o totală lipsă de convingere să mă duc să-i văd. Ce rost avea ? Molima e molimă. Febra tropicală e febră tropicală. Dar ca să-și fi întins gheara după noi peste apele mării mi se părea o libertate excesivă și nedreaptă pe care și-o luase. Nu puteam să cred că însemna altceva mai grav decît o ultimă și disperată încercare de a ne înhăța a răului de care voiam să fugim în aerul pur al mării. Numai dacă acel aer ar fi suflat cu mai multă vigoare. Oricum, împotriva fe-

brei exista tratamentul cu chinină. Am intrat în cabina de rezervă unde țineam dulapul cu medicamente ca să pregătesc două doze. L-am deschis plin de credință ca un om care desferecă un altar miraculos. În partea de sus stătea aliniată o colecție de flacoane, toate rectangulare și de același tip. Sub această ordonată înșiruire se vedeau două sertare, pline pînă la refuz de tot ce se putea închipui — ambalaje de hirtie, pansamente, cutii de carton oficial etichetate. Sertarul de jos, într-una din despărțituri, conținea provizia noastră de chinină.

Erau acolo cinci flacoane, toate rotunde și de aceeași mărime. Unul dintre ele era plin cam pînă la o treime. Celelalte patru rămăseseră încă înfășurate în hirtie și sigilate. Dar nu mă așteptam să găsesc un plic deasupra lor. Un plic pătrat, aprătinînd de fapt recuzitei vasului.

Plicul fusese pus în așa fel încît să pot vedea că nu e lipit, iar cînd l-am luat în mînă și l-am întors am observat că mi-era adresat mie. Cuprindea o jumătate de foaie dublă pe care am despăturit-o cu un sentiment ciudat că am de-a face cu un mister, însă fără emoția pe care o încearcă oamenii care săvîrșesc lucruri nemaiauzite într-un vis.

„Dragul meu Căpitan“, începea scrisoarea, dar ochii-mi alergară la semnătură. Îmi scria medicul. Data era a zilei în care, întorcîndu-mă de la vizita făcută domnului Burns la spital, îl găsisem pe neprețuitul medic în cabină, așteptîndu-mă ; și cînd îmi spusese că folosisese timpul inspectînd dulapul cu medicamente. Cît de bizar ! În vreme ce mă aștepta să sosesc în orice clipă se amuzase să-mi scrie o scrisoare, iar cînd am intrat se grăbise s-o vîre în sertarul dulapului. Un procedeu care părea de necrezut. M-am întors la text mirat.

Cu un scris mare, rapid, dar citet, bunul și înțelegătorul om, dintr-un motiv anumit, fie din bunăvoință, fie, mai probabil, îndemnat de dorința irezistibilă de a-și exprima opinia, cu care nu voia să mă descurajeze înainte

de plecare, mă avertiza să nu mă încred prea mult în efectele binefăcătoare ale unei schimbări de la aerul de uscat la cel marin. „N-am voit să-ți înmulțesc grijile, tăindu-ți buna dispoziție, scria el. Mi-e teamă că, din punct de vedere medical, încă n-ai ajuns la capătul necazurilor.“ Pe scurt, se aștepta să am de combătut o probabilă revenire a maladiei tropicale. Din fericire, aveam o bună provizie de chinină. Pe acest tratament va trebui să mă bizui, și să administrez medicamentul neîntrerupt, chiar dacă sănătatea echipajului va merge, desigur, mai bine.

Am mototolit scrisoarea și am îndesat-o în buzunar, Ransome duse două doze mari oamenilor de la teuga¹. Cît despre mine, nu urcai încă pe punte. În schimb mă apropiam de ușa cabinei domnului Burns și-i comunicai și această noutate.

Era cu neputință de interpretat efectul pe care l-a avut asupra lui. La început mi s-a părut că nu avea grai. Capul îi zăcea cufundat în pernă. Izbuti, totuși, să-și miște buzele îndeajuns ca să mă asigur că se simțea mult mai întărit ; o afirmație izbitor de contrară aparențelor.

În după-amiaza aceea am făcut de cart ca un lucru de la sine înțeles. O imensă tăcere încinsă de arșiță învăluia corabia și parcă o ținea imobilă în acel decor torid compus din două nuanțe de albastru. Cite un slab suflu de aer fierbinte venea învolburîndu-se anemic dinspre pînze. Și cu toate astea corabia înainta. În mod sigur înaintase, fiindcă pe la apusul soarelui ajunseserăm în linie cu Capul Liant și începeam să-l lăsăm în urmă ; o umbră neliniștitoare care se retrăgea în ultimele reflexe ale amurgului.

Seara, în lumina vie a lămpii, domnul Burns părea să fi ieșit mai la suprafața așternuturilor sale. S-ar fi zis că o mină apăsătoare se ridicase de deasupra lui. La cele

¹ Suprastructură situată la prora unei nave, unde sînt amenajate magazii și locuințe pentru echipaj.

cîteva cuvinte ale mele îmi răspunse cu o înşirare de vorbe destul de lungă, şi avînd legătură logică. Îşi afirma individualitatea cu tărie. Dacă reuşea să nu se sufoca în dogoarea aceea stagnantă, îmi spuse el, avea toată încrederea că peste cîteva zile va fi în stare să vină pe punte şi să mă ajute.

În timp ce-mi vorbea tremuram de teamă ca nu cumva acea demonstraţie de energie să nu-l lase neînsufleţit sub ochii mei. Dar nu pot să neg că bunăvoinţa lui nu-mi aducea un strop de încurajare. I-am dat răspunsul potrivit, atrăgîndu-i însă atenţia că singurul lucru care putea realmente să ne ajute era vîntul — un vînt prielnic.

Îşi rostogoli capul pe pernă, cuprins de agitaţie. Şi n-a mai fost nicidecum o alinare pentru mine să-l aud bodogănind ca un smintit despre căpitanul defunct, bătrînul marinar îngropat la latitudinea 8°20', exact pe ruta noastră, stînd la pîndă în faţa intrării în Golf.

— Tot te mai gîndeşti la fostul dumitale căpitan, domnule Burns ? I-am întrebat. Eu îmi închipui că morţii nu simt nici o duşmănie faţă de cei vii. Nici nu se sinchisesc de ei.

— Nu-l cunoşti pe ăsta, rosti el ca într-o sîrşeală.

— Nu, nu l-am cunoscut; şi nici el pe mine. Prin urmare nu poate avea nici un motiv de nemulţumire împotriva mea.

— Da. Dar sîntem noi, toţi ceilalţi de la bord, stăruî el.

Vedeam cum forţa de neînvins a bunului simţ e ameninţată în chip insidios de această groaznică, nebuncască fixaţie. Şi-atunci i-am spus :

— Nu trebuie să vorbeşti aşa de mult. Asta te oboseşte.

— Şi-apoi mai e însăşi corabia, continuă el persistent, dar în şoaptă.

— Ei, nici un cuvînt mai mult, zisei eu, intrînd în cabină și punîndu-i mîna pe frunte, care era răcoroasă. Faptul îmi dovedea că teribila absurditate se afla înrădăcinată în ființa lui și nu provenea de pe urma bolii, care, după aparențe, îl golise de toate forțele mentale și fizice, afară de acea idee fixă.

Am evitat orice prilej de conversație cu domnul Burns în următoarele zile. Îi aruncam doar cîte un cuvînt voios în treacăt, din pragul ușii. Sînt convinși că, dacă i-ar fi stat în putere, ar fi strigat nu odată după mine. Dar forța asta îi lipsea. Totuși, într-o după-amiază, Ransome făcu observația că secundul „părea să se întremeze de minune“.

— Ți-a mai vorbit de aiurelile lui în ultima vreme ? am întrebat eu ca din întîmplare.

— Nu, domnule comandant.

Ransome tresări la întrebarea mea directă, dar, după un răstimp, adăugă cu obișnuita-i stăpînire de sine :

— Mi-a spus azi-dimineață, domnule comandant, că-i părea rău c-a fost nevoit să-l îngroape în mare pe fostul căpitan chiar în drumul nostru, cum s-ar zice, la intrarea în Golf.

— Dumneata cum judeci asta : nu e aiureală curată ? l-am întrebat. uitîndu-mă cu încredere la chipul său inteligent și calm, peste care tainica indispoziție din piept aruncase ca un văl transparent de grijă.

Ransome nu știa. Nu cugetase asupra acestui lucru. Și cu un zîmbet vag zbură la una din nesfîrșitele lui îndatoriri, cu hărnicia precaută care-i devenise firească.

Se scurseră încă două zile. Înaintaserăm pe o mică distanță — o foarte mică distanță — în spațiul mai larg al Golfului Siam. Însușindu-mi cu nesaț sentimentul de orgoliu al primei comenzi ce-mi fusese aruncată în brațe prin mijlocirea căpitanului Giles, încercam totuși stîngheritoarea senzație că un asemenea noroc se cere plă-

tit, poate, într-un fel sau altul. Îmi trecusem în revistă șansele pe plan profesional. Eram suficient de pregătit pentru rolul meu. Cel puțin așa socoteam. Aveam un sentiment general al competenței mele pe care numai un om care urmează vocația dragă inimii sale îl cunoaște. Starea aceasta sufletească mi se părea cel mai firesc lucru din lume. La fel de firesc ca respirația. Îmi închipuiam că fără asta n-aș fi putut trăi.

Nu știu la ce mă așteptam. Poate la nimic alta decât la acea intensitate a existenței, unică în felul ei, care reprezintă chintesența aspirațiilor tinerești. În orice caz, nu mă așteptam să întâmpin primejdia unei furtuni. În privința asta eram bine edificat. În Golful Siam n-au loc furtuni. Dar nici nu mă așteptam să mă pomenesc legat de miini și de picioare în situația fără ieșire care mi s-a dezvăluit în zilele ce-au urmat.

Și nu pentru că vreun sortilegiu ne-ar fi ținut într-o permanentă încremenire. Niște curenți de neînțeles ne purtau în derivă din loc în loc, cu o forță furișă care se vădea prin schimbătoarea panoramă a insulelor de pe marginea coastei estice a Golfului. Se stirneau și vânturi, capricioase, înșelătoare. Ne trezeau speranțe numai pentru a le zdrobi în cea mai amarnică dezamăgire, ne ofereau făgăduieli de înaintare care sfârșeau cu teren pierdut, expirau în suspine, mureau într-o neclintire mută ce lăsa curenții să-și facă de cap — după capul lor vrăjmas.

Insula Koh-ring, o creastă importantă, sumbră, mult ridicată peste suprafața mării printre o sumedenie de alte insulițe, ca un triton plutind pe luciul apei printre peștele mărunț, părea să fie centrul cercului fatal. Aveam impresia că va fi cu neputință să ne depărtăm de ea. Zi după zi, nu contenea să rămână vizibilă. De câte ori nu mi s-a întâmplat, pe o briză prielnică, să-i iau relevmentul în ultimele raze ale soarelui care scăpăta rapid, socotind că o făceam pentru cea din urmă oară. Speranță deșartă.

O noapte de adieri schimbătoare anula câștigurile datorate unor efemere suflări prielnice, iar răsăritul scotea în relief conturul tenebros al insulei Koh-ring, mai stearpă, mai inospitalieră, mai sinistă ca niciodată.

— Parcă am fi vrăjiți, pe cuvânt, îi spusei eu odată domnului Burns, din obișnuitul loc în pragul ușii.

Se ridicase pe cușetă în capul oaselor. Făcea pași uriași spre lumea celor vii; dar pentru moment nu se putea spune că le împărtășea viața. Înclină spre mine capul emaciat, osos, într-un semn de încuviințare plin de misterioasă înțelepciune.

— Da, da, știu ce vrei să spui, îi comentai eu gestul. Dar nu mă poți face să cred că un mort are puterea să scoată din țiței meteorologia acestei părți a lumii. Deși, adevărul este că parcă s-a întors complet pe dos. Adierile de pe uscat și de pe mare s-au sfărâmat în bucățele. Nu ne mai putem bizui pe ele nici cinci minute la rînd.

— Nu va mai trece multă vreme pînă cînd voi putea urca pe punte, mormăi domnul Burns, și atunci vom vedea noi.

Dacă voia să-nțeleagă printr-asta o făgăduială că se va lua la trîntă cu miraculosul nefast, n-aș putea spune. În orice caz, nu era genul de ajutor de care aveam nevoie. Pe de altă parte, eu îmi dusesem viața pe punte aproape ziua și noaptea, ca să pot profita de orice șansă pentru a face să înainteze corabia ceva mai spre sud. Secundul, îmi dădeam seama, era încă din cale-afară de slăbit, și nu se descotorosise de fixația care, mie, îmi apărea doar ca un simptom al bolii. Oricum, optimismul unui om suferind nu trebuia descurajat, astfel că-i spusei :

— Vei fi cît se poate de binevenit acolo, nici nu încape vorbă, domnule Burns. Dacă vei continua să te întremezi în ritmul ăsta, în curînd ai să fii cel mai sănătos om de pe vas.

Ideea îl încintă, dar emacierea-i excesivă îi transformă zîmbetul de autosatisfacție într-o înfiorătoare etalare de dinți lungi ca de cal sub mustața roșie.

— Nu încep să se vindece băieții, domnule comandant ? întrebă el serios, cu o deosebit de înțeleaptă expresie de îngrijorare pe chip.

Am răspuns doar cu un gest vag și m-am depărtat de ușă. Realitatea era că boala se juca aproape la fel de capricios cu noi ca și vînturile. Trecea de la un marinăr la altul cu accese mai ușoare sau mai puternice care-și lăsau întotdeauna pecetea, pe unii numai clătîindu-i, pe alții doborîndu-i de tot pentru o vreme, slăbind strînsura asupra unuia ca să se arunce asupra celuiilalt, astfel încît toți aveau un aspect bolnăvicios, și o privire hăituită, temătoare, în ochi ; în timp ce Ransome și cu mine, singurii pe deplin neatinși, ne ocupam de ei distribuindu-le cu stăruință chinină. Duceam o luptă dublă. Vremea potrivnică ne reținea din față, iar maladia ne presa din spate. Trebuie să recunosc că oamenii erau cum nu se poate mai cumînți. Își îndeplineau cu toată bunăvoința munca permanentă a brațării verigilor. Dar le pierise suplețea din mădulare, și, pe cînd îi priveam de pe dune, nu-mi puteam șterge din minte penibila impresie că se mișcau într-o atmosferă infectată.

Jos, în cabina sa, domnul Burns făcuse progrese, încît nu numai că ședea în capul oaselor, dar își trăgea în sus genunchii. Ținîndu-i strînși cu brațele lui osoase, ca un schelet care ar fi prins viață, scotea oftaturi adînci de nerăbdare.

— Lucrul cel mai important de înfăptuit, domnule comandant, îmi spunea el de fiecare dată cînd îi dădeam prilej să vorbească, lucrul de seamă pentru noi e să trecem corabia peste latitudinea de 8°20'. Odată ce-am depășit-o, va fi totul bine.

La început îi adresam doar un zîmbet, deşi, Dumnezeu ştie, nu mi-era inima să surid. Dar în cele din urmă mi-am pierdut răbdarea.

— Da, ştiu. Latitudinea 8°20'. Acolo unde l-ai îngropat pe fostul căpitan, nu-i aşa ? Pe urmă, luînd un ton sever : Nu crezi, domnule Burns, că ar fi timpul să renunţi la aiureala asta ?

Îşi rostogolea spre mine ochii infundaţi adînc în orbite cu o îndărătnicie de neînvins în privire. Altminteri, se mulţumea să bîguie încet, abia atît cît să-l pot auzi, ceva despre : „Nu m-ar mira... să descopăr... că ne mai face vreo blestemăţie de-a lui.“

Asemenea schimburi de cuvinte nu erau tocmai salutare pentru hotărîrea mea. Începusem să mă resimt de pe urma tensiunii nervoase la care mă supunea vitregia soartei. În acelaşi timp dispreţuiam nedesluşita slăbiciune ce mi se strecura în suflet. Îmi spuneam cu trufie că ar trebui să întîmpin greutăţi mult mai mari decît acestea pentru ca ele s-aducă abia o mică ştirbire tăriei mele de caracter.

Habar nu aveam atunci cît de curînd şi din ce direcţie îmi va fi atacată această tărie.

Faptul s-a întîmplat chiar în ziua următoare. Soarele tocmai se înălţase deasupra spinării şudice a insulei Koh-ring care se ţinea mereu de babordul nostru, ca un însoţitor de rău augur. Uram priveliştea aceasta cu disperare. În timpul nopţii îndreptaserăm vasul de jur împrejurul busolei, braţînd din nou vergile, de fiecare dată după nişte adieri care trebuie să fi fost, în cea mai mare parte, imaginare. Apoi, tocmai cînd au început să mijească zorile, am avut timp de o oră o curioasă şi tenace briză drept din faţă. Fenomenul nu avea nici o noimă. Nu se potrivea nici cu anotimpul, nici cu seculara experienţă a marinarilor aşa cum e consemnată în cărţi, nici cu înfăţişarea cerului. Numai o rea-voinţă intenţionată ar fi putut s-o explice. Ne-a împins cu mare viteză departe

de ruta noastră ; și, dacă am fi pornit în larg pentru o călătorie de plăcere, ar fi fost o adevărată delectare, cu scînteierile mării redeșteptate la viață, cu senzația mișcării și cu o neobișnuită impresie de prospețime. Pe urmă, dintr-o dată, ca și cum n-ar mai fi catadicsit să ducă mai departe jalnica glumă, briza scăzu, și în mai puțin de cinci minute încetă cu desăvîrșire. Etrava corăbiei oscila cum voia ; marea potolită luă luciul unei plăci de oțel în calmul plat.

Am coborît, nu pentru că aș fi avut intenția să mă odihnesc, ci numai fiindcă în clipa aceea nu suportam să mai contemp lu zarea. Neobositul Ransome activa în salon. Făcea parte acum din rutina zilei să-mi dea în fiecare dimineață un raport neprotocolar asupra sănătății echipajului. Își întoarse din fața bufetului spre mine obișnuita-i privire plăcută, discretă. Nici o umbră nu-i întuneca fruntea inteligentă.

— În dimineața asta un număr cam mărișor dintre ei nu se simt bine, domnule comandant, zise el pe un ton netulburat.

— Cum așa ? Toți sînt scoși din circulație ?

— Numai doi stau efectiv culcați pe cușetele lor, domnule comandant, însă...

— I-a doborît efortul de noaptea trecută. A trebuit să tragem la școte¹ și la parîme tot timpul ca niște blestemați.

— Am auzit, domnule comandant. Îmi venea să ies și eu ca s-ajut numai că, știți...

— Nici nu putea fi vorba. N-ai voie... Băieții stau și ei noaptea culcați pe punte și nu e bine.

Ransome incuviință. Dar nu-i poți îngriji pe marinari ca pe niște copii. Afară de asta, e greu să-i învinuiești pentru că umblă după răcoarea și aerul de care nu se

¹ Parîme servind la întinderea colțurilor de jos ale velelor cu ajutorul unui dispozitiv metalic.

pot bucura decit pe punte. El, desigur, ştia mai bine ce trebuia să facă în ceea ce-l privea.

Era, într-adevăr, un om chibzuit. Totuşi, ar fi fost greu de spus că nu erau astfel şi ceilalţi. Ultimele zile fuseseră pentru noi ca o supunere la cazna cuptorului fierbinte. Neîndoişor, nu puteai găsi pricină firii lor ome-neşti imprudente, care-i îndemna să tragă cît mai-mult folos din momentele de răgaz, cînd noaptea aducea cu ea iluzia răcorelii, iar stelele sclipeau prin aerul încărcat de picături infime de apă. De altfel, cei mai mulţi se simţeau atît de slăbiţi încît nu se putea îndeplini nici o muncă la bord fără ca fiecare om în stare să se ţină pe picioare să vină şi să tragă la parîme cu ceilalţi. Nu, n-avea nici un rost să-i dojenesc. Dar eram pe deplin convins că tratamentul cu chinină le va fi de foarte mare folos.

Credeam în eficacitatea lui. Îmi puneam în el o încredere oarbă. Îmi va salva echipajul, corabia, va sfărîma acest soi de vrajă prin acţiunea medicamentului, va face ca timpul pierdut să n-aibă importanţă, vremea să fie doar o grijă trecătoare şi, ca o pulbere magică lucrînd împotriva unor misterioase influenţe rele, va asigura prima traversare a primei nave comandate de mine în ciuda tuturor forţelor malefice ale mărilor moarte şi ale molimelor. Priveam substanţa aceasta drept un lucru mai de preţ ca aurul, şi, spre deosebire de aur, care nu pare a se găsi îndeajuns nicăieri şi niciodată, vasul o avea în cantitate suficientă. Am intrat în cabina cu medicamente hotărît să cîntăresc mai multe doze. Am întins mîna cu sentimentul celui care vrea să apuce un remediu universal nedezminţit, am luat un flacon nou şi am desfăşurat hîrtia de ambalaj, observînd, în timp ce făceam acest lucru, că ambele capete, şi cel de sus şi cel de jos, nu mai aveau sigiliu...

Dar la ce bun să reamintesc fiecare pas fugar al îngrozitoarei descoperiri? Aţi şi ghicit adevărul. Există învelişul de hîrtie, flaconul şi, înăuntru, praf alb — un

soi oarecare de praf alb ! Dar nu era chinină. O simplă aruncătură de ochi spunea totul. Îmi amintesc că, din clipa cînd am ridicat flaconul, chiar înainte de a desfășura hîrtia, greutatea obiectului pe care-l aveam în mînă m-a avertizat numaidecît. Chinina e ușoară ca fulgul ; și atunci, sensibilitatea mea exasperată m-a adus probabil într-o stare emotivă fără precedent. Am dat drumul flaconului lăsîndu-l să se spargă pe jos. Substanța, indiferent ce va fi fost, scrișnea nisipoasă sub talpa pantofilor mei. Am apucat repede al doilea flacon, apoi pe celălalt. Greutatea singură dezvăluia secretul. Una după alta au căzut spărgîndu-se la picioarele mele, nu pentru că le-aș fi aruncat eu, înspăimîntat, ci lunecîndu-mi printre degete ca și cum descoperirea aceasta ar fi fost mai mult decît puteam îndura.

Este un adevăr că însăși forța unui șoc mental ne ajută să-l suportăm, provocîndu-ne un fel de insensibilitate temporară. Am ieșit din cabină buimac de-a binelea, ca și cum mi-ar fi căzut o cărămidă în cap. De la capătul celălalt al salonului, dincolo de masă, Ransome, cu o cîrpă de praf în mînă, făcu ochii mari și rămase cu gura căscată. Nu cred că arătam chiar ca un nebun. E foarte posibil să-i fi părut grăbit, fiindcă, instinctiv, alergam spre treptele care duceau pe punte. Un exemplu elocvent al pregătirii profesionale devenite instinct. Dificultățile, primejdiile, problemele unei nave în largul mării, pe punte trebuie să-ți fie întîmpinate.

La acest dat real care ținea, ca să zicem astfel, de lumea exterioară, reacționam în mod instinctiv ; ceea ce poate fi interpretat ca o dovadă că, pentru o clipă, eram despuțat de rațiune.

E cert că mă aflam dezzechilibrat sufletește, pradă impulsurilor, deoarece la capătul de jos al scării m-am întors și m-am azvîrlit către ușa deschisă a cabinei domnului Burns. Extravaganța aspectului său puse stavilă

dezordinii mele`mentale. Ședea pe cușetă, cu trupul lui deșirat arătînd nesfîrșit de lung, cu capul lăsat să atîrne puțin într-o parte, exprimînd un fel de afectată împăcare cu sine. Cu mîna-i tremurătoare, extremitate a unui antebrăț nu mai gros decît un baston solid, agita vitejește niște foarfeci lucitoare încercînd sub ochii mei să-și străpungă gîtlejul.

Eram pînă la un punct îngrozit, dar efectul, fiind oarecum de natură secundară, n-a fost destul de puternic ca să mă îndemne să urlu la el ceva de felul ăsta : „Oprește !... Dumnezeule !... Ce faci ?“

În realitate el doar își încorda peste măsură puterile care-i reveneau într-o nesigură încercare de a-și reteza barba roșie, crescută din cale-afară de stufos. Un prosop mare îi stătea întins în poală, și o ploaie de fire de păr, țepoase ca niște bucăți de sîrmă de aramă, cădea pe el la fiecare tăietură de foarfeci.

Întoarse către mine chipu-i mai grotesc decît orice fantezii de visuri delirante, cu un obraz ascuns ca într-o vilvătaie, cu celălalt despuiat și scofilcît, dar pe care lunga mustață, neatinsă, își impunea fălos și înverșunat solitara prezență. Și în timp ce el căsca ochii la mine, ca trăsînit, cu foarfecile deschise între degete, i-am strigat cu o cruzime drăcească descoperirea, în șase cuvinte, fără nici un comentariu.

V

Am auzit zăngănitul foarfecilor care-i scăpaseră din miini, am observat riscanta săltare a întregului său trup peste marginea cușetei în căutarea lor, și apoi, revenind la prima mea intenție, mi-am continuat escaladarea treptelor spre punte. Scînteierea mării îmi umplu ochii. Era

fastuoasă și aridă, monotonă și fără speranță sub arcu pustiu al cerului. Pinzele atârneau nemișcate și moi ; pînă și cutele suprafețelor lăbărțate nu se clinteau mai mult decît dacă ar fi fost sculptate în granit. Impetuositatea sosirii mele îl făcu pe omul de la cîrmă să aibă o ușoară tresărire. Un scripete de sus scîrțîia în chip neînțeles, căci de unde oare să vină adierea care să-l miște ? Era o notă șuierată, ca a unei păsări. Vreme îndelungată am privit drept în față un univers vid, cufundat într-o nețărmită liniște, în care lumina soarelui se revărsa din abundență pentru nu știu ce scop tainic. Pe urmă am auzit glasul lui Ransome îndărătul meu.

— L-am instalat pe domnul Burns la loc, în pat. domnule comandant.

— Chiar așa ?

— Păi da, fiindcă se ridicase brusc, dar cînd nu s-a mai sprijinit de marginea cușetei, s-a prăbușit. Nu aiurează, totuși, mi se pare mie.

— Nu, am răspuns eu posomorît, fără să mă uit la Ransome. El așteptă o clipă, apoi, prudent, ca pentru a evita să mă jignească : „Nu cred că vom fi siliți să pierdem prea mult din substanța aceea, domnule comandant, îmi spuse. Pot s-o adun cu mătura, aproape pînă la ultimul fir din ea, iar după aceea putem strecura cioburile de sticlă. Mă apuc imediat de lucru. N-am săntîrzii mult cu micul dejun din pricina asta, nici zece minute.“

— Da, da, răspunsei eu plin de amărăciune. Pot să mai aștept micul dejun. Mătură pînă la ultimul fir și pe urmă aruncă toată porcăria aia peste bord !

Liniștea adîncă se restabili, iar cînd mă uitai peste umăr Ransome — inteligentul, seninul Ransome — dispăruse de lîngă mine. Intensa singurătate a mării acționa ca o otravă asupra creierului meu. Cînd mi-am întors privirea la corabie, am avut o viziune morbidă a ei, sub forma unui mormînt plutitor. Cine n-a auzit de corăbii

care au fost găsite plutind la întâmplare, cu întregul echipaj neînsuflețit ? M-am uitat la marinarul de la cîrmă, am simțit un imbold să-i vorbesc, și, într-adevăr, chipul lui a luat o expresie de așteptare, ca și cum mi-ar fi ghicit intenția. Dar în cele din urmă am coborît jos, cu gîndul să rămîn singur cu imensa-mi supărare un scurt răstimp. Prin ușa-i deschisă domnul Burns mă văzu însă coborînd și mi se adresă cu arțăg : „Ei bine, domnule comandant ?”

Am intrat la el în cabină.

— Nu e bine de loc, i-am spus.

Domnul Burns, instalat din nou în culcușul său, își ascundea cu palma obrazul hirsut.

— Băiatul ăsta afurisit mi-a luat foarfecile, au fost următoarele lui cuvînte.

Tensiunea nervoasă la care eram supus mă chinuia într-un grad atît de înalt, încît a fost poate binevenit faptul că domnul Burns a început conversația pe tema propriei doleanțe. Părea foarte neajătit, și mormăi :

— Ce-și închipuie — că sînt nebun ?

— Nu cred una ca asta, domnule Burns, am zis eu. În momentul acela îl priveam drept un model de stăpînire de sine. Sub acest raport îmi inspira chiar un soi de admirație omul care (lăsînd la o parte intensă materialitate a rămășiței sale de barbă) ajunsese atît de aproape de un duh fără trup cît îi e cu putință unui om, fără a înceta să se numească viu. Observam creasta nefiresc de ascuțită a nasului său, adîncile cavități de la temple, și îl invidiam. Era atît de redus la ultima expresie încît, foarte probabil, avea să moară în curînd. Un om vrednic de invidie ! Atît de aproape de extincție, în timp ce eu trebuia să îndur în fundul sufletului un tumult de vitalitate în suferință, de îndoială, dezorientare, autoînvînuire, și un vag refuz de a înfrunta oribila logică a situației. Nu mă puteam împotrivi să nu murmur : „Simt că o să înnebunesc și eu”.

Domnul Burns fulgera cu privirea ca un spectru, dar în rest rămânea admirabil de calm.

— Întotdeauna m-am gândit că el are să ne facă o figură urită, zise, cu un accent special pe *el*.

Cuvintele mi-au produs un șoc, dar nu aveam nici pofta, nici inima, nici curajul să discut în contradictoriu cu acest suferind. Forma mea de boală era indiferența. Insinuanta paralizie a unei perspective de viață fără speranțe. De aceea eu doar mă uitam lung la el, în realitate privind în gol. Domnul Burns se porni iar pe vorbă.

— Eh ? Ce ziceți ? Nu ! Nu vreți să credeți ! Ei bine, cum explicați povestea cu chinina ? Cum vă închipuiți că s-a putut întâmpla ?

— Cum s-a întâmplat ? repetai cu un glas stins și morhorit. He, într-adevăr, dracu' știe cum s-o fi întâmplat.

Desigur, analizând bine lucrurile, părea de neînțeles că ele se prezentau tocmai astfel : flacoanele golite, umplute din nou, înfășurate în aceeași hîrtie și puse la loc. Un fel de uneltire, o încercare sinistră de a înșela, o acțiune care semăna cu o răzbunare vicleană — dar pentru ce ? — sau un joc diavolesc. Domnul Burns însă poseda o teorie. Era simplă, și o rosti solemn, cu glas cavernos.

— Presupun că i s-au oferit cam cincisprezece sterline la Haiphong pentru cantitatea aceea mică.

— Domnule Burns ! am izbucnit indignat.

Arăta nemaivăzut de grotesc așa cum dădea din cap afirmativ deasupra genunchilor aduși la piept și a picioarelor ca două cozi de mătură în pijama, terminîndu-se cu două labe desculțe, enorme.

— De ce nu ? Substanța e destul de costisitoare prin părțile astea, și tocmai le cam lipsea la Tonkin. Iar lui ce-i păsa ? Nu l-ați cunoscut. Eu da, și l-am sfidat. Nu-i era frică nici de Dumnezeu, nici de dracu', nici de oameni, de vînt, de mare, sau de propria lui conștiință. Și sînt conștins că ura totul și pe toți. Cred însă că se temea să moară. Am impresia că sînt singurul om care a avut

vreodată curajul să se ridice împotriva lui. L-am înfruntat în cabina pe care o ocupați acum, cînd era bolnav, și am izbutit în clipa aceea să-l bag în sperieți. Și-a închipuit că vreau să-l strîng de gît. Dacă ar fi fost după voia lui am fi mers în volte în fața musonului de nord-est cît ar fi trăit el, ba chiar și după aceea, o veșnicie. Făcea pe Olandezul zburător în Marea Chinei ! Ha, ha !

— Dar de ce să pună la loc flacoanele în felul ăsta ?... am început eu.

— Și de ce nu le-ar fi pus ? De ce să vrea să arunce flacoanele ? Se potriveau exact în sertar. Apartin dulapului cu medicamente.

— Și le-a înfășurat bine în hîrtie ! m-am răzvrătit eu,

— Ei, învelitorile tot se aflau acolo. A făcut-o din obișnuință, presupun ; cît despre faptul că le-a umplut din nou, există mereu la bord cantități de substanțe care ni se trimit în pachete de hîrtie, și după un timp plesnesc. Și pe urmă, de unde știm ? Îmi închipui că n-ați gustat praful, domnule comandant. Dar se înțelege, aveți siguranța...

— Nu, am zis. Nu l-am gustat. Acum totul a fost aruncat în mare.

Înapoia mea, un glas domol, de om cizelat, rosti :

— L-am gustat eu. Mi s-a părut un amestec îngrozitor de tot felul de gusturi, și dulceag și sărat...

Ransome, ieșind din oficiu, ascultase ultima parte a conversației, lucru foarte scuzabil pentru el.

— O farsă murdară, zise domnul Burns. Întotdeauna am spus că ne-o va face.

Indignarea mea nu avea margini. Iar bunul, înțelegătorul medic, și el... Singurul om plin de înțelegere pe care-l cunoscusem în viață... în loc să-mi scrie acea scrisoare de avertizare, însuși rafinamentul simpatiei umane, de ce n-a făcut o verificare cum trebuie ? Dar, în fond, nu era drept să-l învinuiesc pe medic. Întreaga garnitură

era în ordine, iar dulapul cu medicamente reprezenta o chestiune reglementată oficial. Obiectiv vorbind, nu se vedea nimic care să trezească o cît de ușoară bănuială. Pe mine însumi nu mă puteam ierta. Nimic nu trebuie luat ca un lucru de la sine înțeles. Sămînța neconținutei re-mușcări îmi încolțise în piept.

— Am sentimentul că e pe de-a-ntregul vina mea, am exclamat, a mea și a nimănui altuia. Așa simt. N-o să mi-o iert niciodată.

— Asta-i de-a dreptul ridicol, domnule comandant, vorbi cu înverșunare domnul Burns.

Și după acest efort căzu istovit pe spate, în cușeta lui. Închise ochii ; gîfîia ; toată istoria asta, odioasa surpriză, îl zguduise și pe el. Întorcîndu-mă ca să mă depărtez îl văzui pe Ransome care mă privea încremenit. Înțelegea gravitatea situației, totuși izbûti să schițeze unul din zîmbetele lui plăcute, melancolice. Apoi reintră în oficiu, iar eu mă repezii din nou pe punte ca să văd dacă nu se simțea vreun vînt, vreo suflare sub cer, o urmă de mișcare prin aer, un semn de speranță. Mă întîmpină aceeași liniște de moarte. Nimic nu se schimbase afară de faptul că la timonă se afla alt marinar. Arăta bolnav. Întreaga lui făptură atîrna în jos moleșită, și parcă mai mult se agăța de spițe decît le stăpînea-cu o strînsoare fermă. Îi spusei :

— Nu ești apt să stai aici.

— Izbutesc să mă descurc, domnule comandant, răspunse el fără putere.

Ca să fim drepecți, nu-i revenea nici o sarcină de îndeplinit. Corabia n-avea deloc viteză de guvernare. Zăcea neclintită cu etrava spre vest, cu veșnica insulă Koh-ring vizibilă de la pupa, cu cîteva insulițe, mici puncte negre în lumina orbitoare, plutind în fața ochilor mei îngrijo-rați. Și, exceptînd acele fărîme de uscat, nu se vedea nici cea mai mică pată pe cer sau pe mare, nici un contur de

aburi, nici un vălătuc de fum, nici o navă ori barcă, nici o mișcare omenească, nici un semn de viață, nimic !

Prima întrebare era : cum să acționez ? Cum se putea interveni ? Bineînțeles, primul lucru era să-mi informez oamenii. Am făcut-o chiar în ziua aceea. Nu aveam intenția să las zvonul să se răspindească. Trebuia să le înfrunt reacțiile cu îndrăzneală. În acest scop am dat ordin să fie adunați pe dunetă. Înainte de a mă înfățișa înaintea lor ca să le vorbesc am descoperit că viața ne poate rezerva momente cumplite. Nici un criminal unanیم recunoscut nu s-a simțit vreodată mai apăsător de sentimentul vinovăției sale. Acesta e poate motivul pentru care trăsăturile îmi erau înăsprite, iar glasul tăios și lipsit de orice emotivitate, în timp ce-mi rosteam declarația că nu-mi stătea în putință să mai fac nimic pentru cei bolnavi în materie de tratament medical. Cît privește celelalte îngrijiri ce li se puteau da, știau că nu fuseseră lipsiți de ele.

I-aș fi socotit îndreptățiți să mă sfișie în bucăți. Tăcerea care a urmat cuvintelor mele mi-a fost mai greu de îndurat decît cel mai mînios vacarm. Mă simțeam strivit de profunda, infinita imputare pe care o dădeau de înțeles. De fapt, însă, mă înșelam. Luptîndu-mă anevoie să-mi păstrez glasul hotărît, am continuat : „Îmi închipui, băieți, că ați înțeles ce v-am spus, și că vă dați seama ce înseamnă asta.“

S-au auzit vreo două glasuri : „Da, domnule comandant... Înțelegem.“

Rămăseseră tăcuți numai pentru că gîndiseră că nu li se cerea să spună ceva : iar cînd le-am declarat că aveam intenția să ajung cît mai repede la Singapore și că singura șansă pentru corabie și echipaj stătea în eforturile noastre reunite, bolnavi și sănătoși deopotrivă, ca să scoatem vasul din impas, am primit încurajarea unui

murmur surd de aprobare și a unui glas mai sonor strigînd : „Trebuie să fie o ieșire din dandanaua asta blestemată“.

Iată aici un extras din însemnările mele de atunci.

„În sfîrșit am pierdut din vedere insula Koh-ring. De multe zile nu cred c-am stat jos, în cabină, două ore în total. Rămîn pe punte, bineînțeles, ziua și noaptea, iar zilele și nopțile se rotesc deasupra noastră consecutiv — dacă sînt lungi sau scurte, cine poate spune ? Orice sens al timpului se pierde în monotonia așteptării, a speranței, și a dorinței — care e una singură : Să conduc corabia spre sud ! Să conduc corabia spre sud ! Am o ciudată impresie de automatism ; soarele se înalță și coboară, noaptea își îndeplinește girația deasupra capetelor noastre, ca și cum cineva ar învîrți o manivelă sub orizont. E treaba cea mai meschină, cea mai fără rost !... și în tot cursul desfășurării acestui deprimant spectacol eu perseverez neabătut, cutreierînd puntea întruna. Cîte mile n-am parcurs pe duneta acelei corăbii ! Un pelerinaj încăpățînat, de pur neastîmpăr, întrerupt de scurte deplasări jos, la domnul Burns, ca să văd ce mai face. Nu știu dacă este o iluzie, dar pare că devine mai material pe zi ce trece. Nu vorbește prea mult, fiindcă, ce-î drept, situația nu se pretează la remarci de prisos. Observ acest lucru și la oameni, cînd îi urmăresc cum se mișcă sau sed pe punțile vasului. Nu-și vorbesc unul altuia. Îmi trece prin gînd că, dacă ar exista o ureche nevăzută care să prindă șoptele pămîntului, ar găsi că vasul acesta e locul cel mai tăcut de pe glob...

! Nu, domnul Burns nu are multe să-mi spună. Șade în capul oaselor pe cușeta lui, acum fără barbă, dar cu mustățile ca două vîlvătai, și cu o expresie de hotărîre mută pe fața-i albă ca varul. Ransome îmi spune că de-

vorează toate alimentele care i se aduc pînă la ultima fărîmă, însă că, după cît se pare, doarme foarte puţin. Chiar şi noaptea, cînd cobor ca să-mi umplu pipa, observ că, deşi culcat pe spate şi aţipit, îşi păstrează aerul hotărît. După privirea piezişă pe care mi-o aruncă atunci cînd e treaz, parcă îl sîcîie că e întrerupt în nu ştiu ce proces mental laborios ; iar cînd ies pe punte, îmi întîmpină ochiul ordonată aşezare a stelelor, neascunsă de vreun nor, infinit de apăsătoare. Toate sînt la locul lor : stelele, soarele, marea, lumina şi întunericul, spaţiul, apele fără ţarmuri — imensa „creaţie a celor şapte zile“ în care omenirea pare să fi intrat bîjbîind, din greşeală, nepoftită. Sau poate ademenită într-o cursă. Aşa cum am fost eu momit la comanda acestei înfiorătoare corăbii, bîntuită de duhul morţii...

Noaptea, singura pată de lumină la bord era aceea a lămpilor busolei, luminînd chipul oamenilor care se succedau la cîrmă ; în rest, ne aflam cufundaţi în întuneric, eu parcurgînd duneta, iar oamenii întinşi ici şi colo pe punţi. Slăbiseră toţi atît de mult din pricina bolii, încît nu-i mai puteam pune să facă de cart. Cei care se mai ţineau pe picioare rămîneau tot timpul de serviciu, lungiţi pe unde apucău în colţurile de umbră ale punţii principale, pînă cînd glasul meu răsuna pentru un ordin, şi atunci se ridicau pe picioarele lor moleşite, un mic grup cu mers clătinat, umblînd răbdător pe vas de colo pînă colo, fără un murmur, fără o şoptă între ei. Şi de cîte ori eram nevoit să ridic glasul o făceam cu o împunsătură în inimă de milă şi remuşcare.

Pe la patru dimineaţa se aprindea o lumină la prova, în cambuză. Nelipsit la datorie, Ransome cel cu inima delicată, dar imun, senin şi harnic, pregătea cafeaua de dis-de-dimineaţă pentru oameni. Curînd după aceea îmi

aducea și mie o ceașcă sus, pe dunetă, și abia atunci îmi îngăduiam să mă trîntesc pe șezlong pentru vreo două ore de somn adevărat. Fără îndoială că mai prindeam câte o scurtă ațipeală cînd mă rezemam de bălustradă într-un moment de pură extenuare ; dar, sincer vorbind, nu-mi dădeam seama că ațipesc decît sub forma unor penibile, convulsive tresăriri care mă luau prin surprindere chiar cînd mergeam. Totuși, de pe la ora cinci pînă după șapte dormeam în aer liber sub stelele care păleau.

Îi spuneam timonierului : „Cheamă-mă la nevoie“ și mă lăsam să cad în șezlong, închizînd ochii cu sentimentul că nu mai există somn pentru mine pe pămînt. Și pe urmă nu mai știam de nimic pînă cînd, la un moment dat între șapte și opt, simțeam o atingere pe umăr și, ridicînd privirea, vedeam chipul lui Ransome, cu surisu-i vag, melancolic și ochii albaștri-cenușii, prietenoși, parcă înduioșîndu-se, amuzat de toropelile mele. Cîteodată, al doilea ofițer venea sus să mă înlocuiască la mijirea zorilor cînd îmi luam cafeaua. Dar, de fapt, nu avea importanță. În mod obișnuit era calm plat, sau, dacă nu, niște adieri slabe, atît de schimbătoare și efemere încît nu meritau osteneala nici unei brațări de vergi. Dacă vreun curent de aer se statornicea, puteam avea toată încrederea că marinarul de la cîrmă va da semnalul de avertizare : „Corabia e contrabrațată, domnule comandant !“, strigăt care, ca un sunet de trompetă, mă făcea să sar la o jumătate de metru deasupra punții. Acestea erau cuvintele care m-ar fi sculat și din somnul de veci, aveam eu impresia. Dar asta nu se întîmpla prea des. De-atunci n-am mai întîlnit asemenea răsărituri fără o adiere de vînt. Iar dacă al doilea ofițer se întîmpla să fie pe-acolo (în general, o zi din trei nu avea febră), îl găseam șezînd pe spirai, pe jumătate insensibil, ca să zic astfel, și cu o privire idiotizată, ațintită asupra vreunui

obiect din apropiere — o fringhie, un tachet¹, o cavilă², un inel de punte.

Tinărul ăsta ne cam dădea bătaie de cap. În suferințele lui rămânea ca un băiețandru prost-crescut. Parcă devenise de-a dreptul un debil mintal; cînd revenirea febrei îl forța să coboare jos, în cabina lui, puțin după aceea nu-l mai găseam acolo. Prima oară cînd s-a întîmplat să dispară, Ransome și cu mine am fost foarte alarmați. Am început o cercetare discretă și, în cele din urmă, Ransome l-a descoperit făcut ghem în chesonul cu vele, care se deschidea spre culoar printr-o ușă glisantă. Cînd a fost muștrat, a mormăit îmbufnat: „E mai răcoare aici.“ Nu era adevărat: în realitate era doar întuneric.

Cușurile caracteristice ale fizionomiei sale nu cîștigau nimic de pe urma nuanței uniform livide a pielii. Nu același lucru se petrecea în cazul multor altora dintre marinari. Devastarea fizică, provocată de maladie parcă le idealiza caracterul general al trăsăturilor, scoțînd în relief nebănuita distincție a unora, sau într-alt caz, unul singur, revelînd un aspect prin excelență comic. E vorba de un marinăr mic de statură, cu mișcări precaute, muncitor din fire, cu nas și bărbie de tipul lui Țandărică, și pe care camarazii îl botezaseră „Franțuzu“. Nu cunosc motivul. S-ar fi putut să fie francez, dar eu nu l-am auzit pronunțînd în limba franceză nici măcar un cuvînt.

A-l vedea venind la pupa ca să-și ia în primire postul de la timonă îți dădea o anumită liniște. Pantalonii albaștri de bumbac gros răsfrînți deasupra gambelor, la un picior mai mult și la altul mai puțin, cămașa curată în carouri, șapca albă de dril, în chip vădit confecționată de el însuși, alcătuiau un întreg dotat cu un șic caracteristic, iar dezinvoltura umbletului său, care persista chiar atunci

¹ Piesă din lemn tare sau metal, cu două coarne, nituită în diverse locuri pe navă cu scopul de a fixa cordajele.

² Piesă din lemn tare sau din oțel, în formă de ac, folosită la matisirea (înnădirea) parîmelor.

cînd sărmanul băiat nu se putea stăpîni să nu se clatine, vorbea despre un curaj nebiruit.

Mai era un alt marinar, pe nume Gambрил, singurul cu păr cărunt din tot echipajul. Fizionomia acestuia purta pecetea unei anumite austerități. Dar dacă îmi amintesc de chipurile lor, pierzîndu-și vloga în chip tragic sub ochii mei, cele mai multe dintre numele lor mi-au dispărut din memorie.

Cuvintele pe care le schimbam între noi cu privire la situație erau puține la număr și puerile. Trebuia să fac o sforțare ca să-i privesc pe oameni în față. Mă așteptam să întîlnesc priviri încărcate de reproșuri. Nu exista nimic de felul acesta. Expresia de suferință din ochii lor era, într-adevăr, destul de greu de suportat. Dar asta nu aveau cum s-o ascundă. Cît despre rest, mă întreb ce-i făcea atît de minunați, atît de demni de nepieritoarea mea prețuire — tăria lor de caracter sau forța de înțelegere a imaginației lor ?

În ceea ce mă privea, nu ajunseseam să posed nici un înalt grad de călire sufletească, nici o imaginație bine ținută în frîu. Existau momente cînd mi se părea nu numai că o să înnebunesc, dar că am și înnebunit ; astfel încît nu mai îndrăzneam să deschid gura de teamă să nu mă trădez prin cine știe ce țipăt dement. Din fericire nu aveam decît de dat ordine, iar un ordin exercită o influență stabilizatoare asupra celui care-l dă. Altminteri, marinarul, ofițerul de veghe la bord care sălășluia în mine, judeca îndeajuns de sănătos. Eram ca un tîmplar smîntit care se apucă să facă o ladă. Oricît ar fi de conșvins că el e regele Ierusalimului, lada lucrată de el va fi o ladă normală. Teama mea era să nu scap fără să vreau o notă ascuțită care să mă dezechilibreze. Încă o dată, spre norocul meu, nu s-a ivit necesitatea să ridic glasul. Li-niștea cufundată în visare a lumii părea sensibilă la cel mai ușor sunet, ca o galerie cu ecou. Tonul conversațional ducea un cuvînt aproape de la un capăt la celălalt

al corăbiei. Lucrul înspăimîntător stătea în faptul că singurul glas pe care-l auzeam era al meu însumi. Noaptea, îndeosebi, răsuna nespus de singuratic printre suprafețele plane ale velelor care nu scoteau măcar un foșnet.

Domnul Burns, stînd încă în pat cu aerul său de tainică hotărîre, simțea îndemnul să bodogănească împotriva multor lucruri. Întrevederile noastre nu durau mai mult de cinci minute, dar aveau loc destul de des. Tot timpul coboram în viteză la cabinele de jos după un chibrit, deși nu consumam prea mult tutun în perioada aceea. Pipa mi se stîngea mereu ; căci, sincer vorbind, mintea nu-mi era destul de liniștită ca să-mi dea puțința să trag un fum cum trebuie. La fel, în cea mai mare parte a timpului petrecut pe punte din cele douăzeci și patru de ore eram în stare să aprind chibrituri și să le țin în sus pînă cînd flacăra îmi ardea degetele. Dar, oricum, obișnuiam să dau o fugă pînă jos. Era o schimbare. Reprezenta singura întrerupere într-o neconținută tensiune ; iar domnul Burns, bineînțeles, prin ușa deschisă mă vedea intrînd și ieșînd de fiecare dată.

Cu genunchii adunați sub bărbie și căscînd ochii ver-zui deasupra lor, semăna cu o arătare fantomatică și, cum îi cunoșteam ideile scrîntite care-i umblau prin cap, nu mi se părea deloc atrăgătoare. Totuși, nu aveam încotro și trebuia să-i vorbesc din cînd în cînd, iar într-o zi mi s-a plîns că era din cale-afară de multă liniște pe vas. Ore și ore în șir, spunea el, zăcea acolo fără să audă un sunet, pînă cînd nu mai știa ce să facă.

— De cîte ori se-ntîmplă ca Ransome să fie la prova în cambuza lui, totul e atît de tăcut încît ai putea crede că a murit toată lumea de pe corabie, mormăi el. Singurul glas pe care-l aud uneori e al dumneavoastră, domnule comandant, și asta nu e de ajuns ca să mă-nveselească. Ce se-ntîmplă cu oamenii ? N-a mai rămas nici unul în stare să cînte cu glas răsunător la parime ?

— Nici unul, domnule Burns, i-am spus eu. Nu e la bord nici o suflare de prisos pentru cîntec. Îți dai seama că sînt momente cînd nu am posibilitatea să adun la apel mai mult de trei oameni ca să îndeplinească o treabă ?

Mă întrebă iute, dar cu teamă :

— N-a murit încă nimeni, domnule comandant ?

— Nu, nimeni.

— Nu merge, nu se prinde ! declară cu violență domnul Burns. Nu trebuie să-l lăsăm. Dacă-l înhață pe unul, are să-i înhațe pe toți.

La aceste cuvinte am răbufnit vehement. Mi se pare că am proferat și sudălmii. Asemenea idei îmi zdruncinau toată cumpănirea de care mai dispuneam. În veghea mea fără de preget în fața inamicului fusesem obsedat nu arareori de imagini îngrozitoare. Avusesem viziunea unei corăbii plutind pe mări moarte și legănîndu-se în adieri molatice, cu întregul echipaj stingîndu-se încet pe punți. Astfel de lucruri se mai întîmplaseră.

Domnul Burns făcu față ieșirii mele cu o misterioasă tăcere.

— Ascultă aici, îl luai eu la rost. Nu crezi nici dumneata ce spui. Nu poți să crezi. E cu neputință. Nu e genul de atitudine la care am dreptul să mă aștept din partea dumatăle. Situația mea e destul de rea și așa, fără să mai fiu plictisit cu fanteziile astea ridicole.

Rămase netulburat. Din pricina felului în care îi cădea lumina pe creștetul capului nu puteam fi sigur dacă schițase sau nu un surîs vag. Am schimbat tonul.

— Ascultă-mă, îi spusei. Lucrurile au ajuns atît de disperate încît m-am gîndit la un moment dat, de vreme ce nu izbutim să înaintăm spre sud, dacă să nu-ncerc să cîrmesc spre vest și să caut să ating rută vasului poștal. Am putea în orice caz, să obținem niște chinină de la ei. Ce părere ai ?

Începu să protesteze cu aprindere : „Nu, nu, nu. Să nu faceți asta, domnule comandant. Nu trebuie să renunțați

nici o clipă să-i țineti piept tilharului acela bătrîn. Dacă faceți așa va deveni mai tare decît noi."

L-am părăsit. Era insuportabil. Parcă era un obsedat. Protestul lui, însă, suna cît se poate de judicios. În realitate, ideea mea de a schimba direcția spre vest pe considerentul șansei de a zări eventual un vapor nu rezista la o analiză făcută cu sînge rece. În zona în care ne aflam, aveam destul vînt, cel puțin din cînd în cînd, ca să înaintăm spre sud grație unor eforturi aprige. Destul vînt ca să ne întrețină măcar speranța. Dar, presupunînd că aș folosi acei capricioși curenți de aer ca să navighez spre vest, într-o regiune unde nu vine nici o suflare timp de zile în șir, ce s-ar întîmpla atunci ? Poate că înfricoșătoare mea viziune a unei corăbii plutind cu un echipaj mort ar deveni o realitate pe care ar descoperi-o, multe săptămîni mai tîrziu, niște marinari îngroziți.

În după-amiaza aceea Ransome îmi aduse o ceașcă de ceai, și în timp ce aștepta s-o beau, cu tava în mînă, făcu, pe cel mai potrivit ton de simpatie, următoarea remarcă :

— Rezistați minunat, domnule comandant.

— Da, îi răspunsei. S-ar zice că dumneata și cu mine am fost uitați.

— Uitați, domnule comandant ?

— Da, de către demonul febrei care s-a strecurat la bord, i-am spus.

Ransome îmi adresă una din atrăgătoare, inteligente lui priviri rapide și plecă ducînd tava. Îmi trecu prin minte că vorbisem oarecum în stilul domnului Burns, ceea ce mă agasă. Totuși, în momentele cele mai sumbre, îmi pierdeam uneori controlul, luînd față de necazurile noastre o atitudine care ar fi fost adecvată pentru o bătălie împotriva unui dușman viu.

Da. Demonul febrei încă nu-și pusese gheara nici pe Ransome nici pe mine. Putea însă oricînd s-o facă. Era unul din acele gînduri pe care trebuie cu orice preț să le

înăbuși, să le ții la distanță. Era de neîndurat să întrezezi eventualitatea unui Ransome, gospodarul vasului, zăcînd la pat. Și ce s-ar întîmpla cu nava încredințată mie dacă mă prăbușeam și eu, cu dōmnul Burns atît de slăbit că nu putea sta pe picioarele lui fără să se țină de pat și cu un locotenent redus la o stare de permanentă prostrație? Era cu neputință să-ți închipui, sau, mai curînd, era prea ușor să-ți închipui.

Mă afluam singur pe dunetă. Întrucît corabia nu avea viteză de guvernare, îl eliberasem pe timonier, îngăduindu-i să șadă jos sau să se întindă undeva la umbră. Forțele oamenilor erau atît de diminuate, încît orice apel inutil la ele trebuia evitat. Se întîmplase să fie Gambril, cel cu chipul grav și barba căruntă. Își părăsi postul destul de bucuros, dar repetatele accese de febră îl slăbiseră atît de mult, sārmanul om, încît spre a coborî scara dunetei fu nevoit să se întoarcă lateral și să se țină cu amîndouă mîinile de balustrada de alamă. Îți frîngea pur și simplu inima să-l vezi. Totuși nu arăta cu mult mai rău sau cu mult mai bine decît cei cinci-șase oameni pe care mă mai puteam bizui la bord, și ei victime nefericite ale bolii.

Era o după-amiază cumplit de neînsuflețită. Timp de mai multe zile la rînd, niște nori apăruseră în depărtare, la mică înălțime, grămezi alburii cu răsuciri întunecate, sprijiniți pe ape într-o neclintire ca de piatră, cu toate astea schimbîndu-și mereu forma, pe nesimțite. Către seară de obicei dispăreau. Dar în ziua aceea rămaseră să aștepte asfințitul soarelui, care se înroși pînă la incandescentă, apoi mocni trist printre ei înainte de a se scufunda în mare. Stelele reapărură, punctuale și monotone deasupra virfurilor de catarg, însă aerul ne împresura la fel de stagnant și înăbușitor.

Ransome, nedeزمینت la datorie, aprinse lămpile de la habitacul¹ și se apropie de mine lunecînd ca o umbră.

¹ Suport nemagnetic al busolei marine.

— Nu doriți să veniți jos și să-ncercați să mîncăți ceva, domnule comandant ? își exprimă el părerea.

Glasul lui scăzut mă făcu să tresar. Stăteam de cîțva timp în picioare privind peste parapet, fără să rostesc un cuvînt, fără să simt nimic, nici chiar osteneala propriilor mele membre, copleșit de vraja blestată.

— Ransome, întrebai eu brusc, de cîtă vreme sînt eu pe punte ? Am pierdut noțiunea timpului.

— De paisprezece zile, domnule căpitan, spuse el. Luna trecută s-au împlinit două săptămîni de cînd am părăsit locul de ancorare.

Pentru un motiv sau altul glasul lui cumpănit suna trist. Așteptă puțin, pe urmă adăugă : „E prima oară cînd s-ar părea că o s-avem ceva ploaie.“

Am observat atunci că larga umbră de la orizont stîngea cu desăvîrșire stelele joase, pe cînd cele de deasupra capului, cînd ridikai ochii, străluceau ca printr-un vîl de fum.

Cum ajunsese acolo negura, cum se tîrîse pînă în înalt, n-aș fi putut spune. Avea o înfățișare care nu prevestea nimic bun. În văzduh nu se simțea nici o mișcare. La invitația reînnoită a lui Ransome, am coborît, într-adevăr, jos în cabină ca să „încerc să mîncînc ceva“, după expresia lui. Nu știu cît de mult mi-a reușit tentativa. Presupun că în perioada aceea îmi țineam zilele datorită hranei, în felul obișnuit ; dar amintirea care mi-a rămas este că, în acel răstimp, îmi întrețineam viața grație unui nebiruit chin sufletesc, ca un soi de stimulent infernal care mă instiga la acțiune și totodată mă mistuia.

E unica perioadă din viața mea cînd am încercat să țin un jurnal intim ? Nu, nu e chiar unica. Mulți ani mai tîrziu, în condiții de izolare morală, am însemnat pe hîrtie gîndurile și evenimentele unui număr de douăzeci de zile. Dar atunci a fost prima oară. Nu-mi amintesc cum s-au petrecut lucrurile sau cum au ajuns în miinile mele

carnetul și creionul. E de neconceput că le-am căutat anume. Presupun că asta m-a salvat de bizarul nărav de a vorbi singur.

Lucru ciudat, în amîndouă cazurile am căpătat deprinderea acestor însemnări zilnice în împrejurări în care nu mă așteptam „să ies la liman“, cum e vorba din popor. După cum nu mă puteam aștepta nici ca mărturia scrisă să-mi supraviețuiască. Ceea ce dovedește că era vorba exclusiv de o necesitate personală de ușurare lăuntrică și nu de un motiv egoist.

Aici sînt dator să dau un alt fragment ; cîteva rînduri desprinse din însemnările mele scrise în grabă chiar în seara aceea, și avînd astăzi un caracter spectral în proprii mei ochi.

Se întîmplă în văzduh ceva ca o descompunere, ca o putrefacție a aerului, care rămîne mereu la fel de nelintit. În definitiv sînt numai niște nori, care pot să aducă sau să nu aducă vînt ori ploaie. Ciudat e faptul că mă tulbură atît de mult. Am senzația că toate păcatele mele m-au dibuit și nu voi scăpa de urmările lor. Dar presupun că tot necazul constă în imobilitatea corăbiei, care nu poate fi guvernată ; și că nu am nimic de făcut ca să-mi împiedic imaginația de-a o lua razna printre viziunile dezastruoase ale nenorocirilor ce se pot abate asupra noastră. Ce se va întîmpla ? Nimic, probabil. Sau orice. Poate să vină o rafală violentă care să ne izbească în plin. Iar pe punte sînt cinci oameni, cu vitalitate și forță cît doi, să zicem. Ar putea să ne smulgă toate pînzele. Întreaga velatură a fost întinsă de cînd am început să plutim la gura fluviului Meinam¹, acum cincisprezece zile... sau cincisprezece veacuri. Am impresia că întreaga-mi viață dinainte de ziua aceasta memorabilă

¹ Meinam sau Menam, fluviu în Thailanda. Se varsă în Golful Siam, iar în delta sa e situat orașul Bangkok, capitala țării.

e infinit de departe, o amintire ce se șterge despre un tânăr cu inima ușoară, ceva de cealaltă parte a unei umbre. Da, pînzele pot foarte bine să fie smulse. Iar asta ar însemna o sentință de moarte pentru oameni. Nu avem la bord puterea necesară pentru a întinde un alt rînd de pînze ; un gînd de necrezut, dar adevărat. Ne-am putea pomeni chiar cu catargele sfărîmate. S-au mai văzut corăbii care și-au pierdut catargele în urma unei vijelii numai pentru că manevrele n-au fost executate destul de rapid, iar noi nu dispunem de forța de a roti vergile. E ca și cum ai fi legat de mîini și de picioare ca să ți se taie beregata. Și ceea ce mă înspăimîntă cel mai mult este că mă feresc să ies pe punte ca să fac față împrejurării. Din cauza corăbiei, din cauza oamenilor care se află acolo, pe punte — unii dintre ei gata să-și pună la bătaie ultimele rămășițe de vlagă la un cuvînt din partea mea. Iar eu mă dau înapoi. Din fața acestei simple imagini. Prima mea comandă. Acum înțeleg acel ciudat sentiment de nesiguranță din trecutul meu. Întotdeauna am bănuît că s-ar putea să nu fiu apt. Și iată dovada de necombătut. Mă dau în lături de la primejdie. Nu sînt un om de ispravă.

În acel moment, sau poate o clipă mai tîrziu, am devenit conștient că Ransome intrase în cabină. Ceva din expresia fizionomiei lui mă sperie. Avea un înțeles pe care nu izbuteam să-l descifrez. Exclamai :

— A murit cineva.

A fost rîndul lui să se înfioare.

— A murit ? Nu, domnule comandant, după cîte știu eu, nu. Am fost la teuga acum vreo zece minute și nu era nici un mort acolo.

— Mi-ai tras o sperietură zdravănă, am zis eu.

Era nespus de plăcut să-i ascuți glasul. Îmi dădu lămuriri că venise jos ca să închidă hubloul domnului

Burns, în caz că ar începe să plouă. Nu ştia că mă găseam în cabină, adăugă el.

— Cum e afară ? îl întrebai.

— Beznă adâncă, ce-i drept, domnule comandant. E ceva într-asta, cu siguranţă.

— În care cart de vînt ?

— De jur împrejur, domnule comandant.

Am repetat într-o doară : „De jur împrejur. Desigur“, rezemîndu-mi coatele pe masă.

Ransome zăbovea în cabină ca şi cum ar fi avut ceva de făcut acolo, dar şovăia să facă acel lucru. L-am întrebat brusc :

— Crezi că s-ar cuveni să fiu pe punte ?

Răspunsul lui veni neîntîrziat, însă fără o subliniere sau un accent special.

— Da, aşa cred, domnule comandant.

Am sărit sprinten în picioare, iar el s-a dat la o parte ca să ies. Trecînd pe culoar am auzit glasul domnului Burns spunînd :

— Închide, te rog, uşa cabinei mele, steward. Şi răspunsul cam mirat al lui Ransome : „Cu plăcere, domnule.“

Îmi închipuiam că sensibilitatea mea se tocise pînă la indiferenţă totală. Dar am constatat că îmi era la fel de greu de suportat ca întotdeauna să mă aflu pe punte. Bezna de nepătruns împresurase atît de îndeaproape vasul, încît aveai impresia că, întîinzînd mîna cu putere peste bord, ai fi atins nu ştiu ce substanţă nepămîntească. Ascundea în el, fenomenul acesta, o spaimă de neînţeles, un mister cu neputinţă de descris. Cele cîteva stele deasupra capului aruncau o lumină ceţoasă numai peste corabiile, cu nici un fel de licăriri pe apă, în săgeţi separate care străpungeau o atmosferă prefăcută în funingine. Era ceva ce nu mai văzusem pînă atunci, şi nu oferea nici un indiciu despre direcţia din care va veni vreo schimbare ; era o încercuire din toate părţile a unei ameninţări.

Nu se afla nici un om la cârmă, nici acum. Imobilitatea tuturor lucrurilor atingea desăvârșirea. Dacă aerul se făcuse negru, marea, în măsura în care aveam cunoștință, ar fi putut să devină o masă solidă. Nu avea nici un rost să privești într-o direcție oarecare, să observi vreun semn, să faci supoziții asupra proximității momentului. Când va veni timpul, întunecimea va covârși în tăcere fărîma de lumină stelară care cădea pe corabie, și sfîrșitul a tot ce există va sosi fără un foșnet, o mișcare sau o șoaptă de orice fel, și toate inimile noastre vor înceta să bată, ca niște ceasornice cu arcu destins.

Era cu neputință să te eliberezi de acel sentiment de final absolut. Liniștea care mă cuprinsese avea sensul unei anticipări a anihilării. Îmi producea un fel de alinare, ca și cum sufletul meu se împăcase deodată cu o veșnicie de tăcere oarbă.

Instinctul de marinar singur mai supraviețuia întreg în dezagregarea mea morală. Am coborît scara spre dușetă. Lumina stelelor parcă se stinsese cînd nici nu ajunsesem bine în acel punct, dar în clipa în care am întrebat fără zgomot : „Sînteți aici, băieți ?“, ochii mei au deslușit niște forme vagi înălțîndu-se în juru-mi, foarte puține, foarte nedefinite ; iar un glas a rostit : „Sîntem toți aici, domnule comandant.“ Un altul a corectat cu îngrijorare :

— Toți care sîntem buni la ceva, domnule căpitan.

Amîndouă glasurile sunau la fel de molcom și de puțin vibrant ; fără vreo notă deosebită de vioiciune sau de descurajare. Niște glasuri întru totul prozaice.

— Trebuie să încercăm să tragem-sus vela asta mare, am spus eu.

Umbrele se depărtară de mine oscilînd, fără să scoală o vorbă. Oamenii aceia erau stafiile propriilor lor făpturi, iar greutatea lor la trasul unei pârme nu putea atîrna mai mult ca greutatea unui mănunchi de fantome. Într-adevăr, dacă a fost ridicată cîndva o pînză prin simplă forță spirituală, aceea a trebuit să fie, fiindcă, la drept

vorbînd, nu exista pe tot vasul forță musculară suficientă pentru o asemenea treabă, darmită în sărmanul nostru grup de pe punte. Se înțelege de la sine, am dat eu însumi exemplul în executarea acelei munci. Ei își purtau pașii istoviți pe urmele mele, de la o parîmă la alta, împleticindu-se, gîfiînd. Trudeau ca niște titani. Ne-a trebuit o oră, pe puțin, ca să îndeplinim lucrarea, și în toată vremea universul de întuneric n-a scos un sunet. Cînd ultima frînghie de strîns marginea velei a fost bine legată, ochii mei, obișnuiți acum cu bezna, au deslușit formele oamenilor extenuați, îndoîți de șale peste balustrade, prăbușiți pe tambuchiuri. Unul dintre ei atîrna deasupra cabestanului de la pupa gemînd întretăiat ca să-și recapete suflarea ; iar eu stăteam în mijlocul lor ca un bastion al puterii, inaccesibil în fața bolii și simțînd numai suferința din suflet. Am așteptat cîtva timp, lup-tîndu-mă numai cu povara păcatelor mele, cu sentimentul meu de nevrednicie, și pe urmă am spus :

— Acuma, băieți, trebuie să mergem să brățăm în cruce verga ¹ arborelui mare. Asta e cam tot ce putem face pentru corabie ; în rest, cum i-o fi norocul.

VI

În timp ce urcam cu toții îmi dădu prin gînd că s-ar cuveni să stea un om la cîrmă. Am ridicat glasul nu cu mult deasupra unei șoapte, și, fără zgomot, un spirit resemnat într-un trup devastat de febră apăru în lumina de la pupa, capul său cu ochi înfundați prinzînd formă pe fondul de întunecime care înghițise lumea noastră și

¹ A orienta o vergă perpendicular pe chilă, adică pe axa longitudinală a fundului navei.

întregul univers. Antebrațul gol întins peste spițele de sus părea că radiază o lumină proprie.

Am murmurat acestei apariții luminoase :

— Ține cîrma drept la mijloc !

A răspuns pe un ton de suferință răbdătoare :

— Drept la mijloc, domnule comandant.

Apoi am coborît pe puntea de la pupa. Era cu neputință de ghicit de unde va veni lovitura. A privi în jurul corăbiei însemna a privi într-un hău negru, fără fund. Ochiul se pierdea în adîncimi de neconceput.

Voiam să mă încredințez că parîmele fuseseră adunate de pe punte. N-aveam cum să fac altfel decît pipăind cu picioarele. Deși înaintam cu precauție, am dat peste unul dintre marinari, în care l-am recunoscut pe Ransome. Robustețea lui caracteristică, pe care și-o păstrase intactă, mi-a devenit evidentă din clipa atingerii. Se rezema de cabestanul de la pupa, stînd liniștit. A fost ca o revelație. El fusese omul prăbușit care gemea că să-și recapete respirația și pe care îl observasem înainte de a urca pe duneță.

— Ai ajutat la vela mare ! am exclamat eu pe un ton înăbușit.

— Da, domnule căpitan, s-a auzit glasul lui calm.

— Păi bine, omule ! Unde ți-a fost mintea ? Nu trebuie să faci treburi de-astea.

După un răstimp încuviință. „Poate că nu trebuie.“ Apoi, după alt scurt moment de tăcere, adăugă : „Acum mă simt bine“, vorbind repede între gîfiiile care-l trădau.

Nu puteam nici să aud nici să văd pe vreunul dintre ceilalți ; dar cînd am vorbit cu glas tare, puntea de la pupa a fost plină de răspunsuri și șoapte, iar umbrele păreau că se strămută din loc în loc. Am dat ordin ca toate-fungile¹ să fie întinse pe punte, gata pregătite pentru manevrare.

¹ Parîme trecute printr-un scripete de pe catarg, cu ajutorul cărora se ridică vелеle.

— Mă ocup eu de asta, domnule comandant, se oferi Ransome cu intonația lui firească, plăcută, care te reconforta și, în același timp, nu știu cum, îți trezea compasiunea.

Omul acela s-ar fi convenit să se afle la el în pat, odihnindu-se, și datoria mea limpede era să-l trimit la culcare. Dar poate că nu s-ar fi supus. Nu aveam tăria de spirit să încerc. Tot ce am spus a fost :

— Ai grijă să lucrezi liniștit, Ransome.

Revenind pe dunetă m-am apropiat de Gambрил. Chipul lui, care în lumină apărea supt de umbre găunoase, arăta groaznic, ca pecetluit de tăcerea din urmă. L-am întrebat cum se simțea, dar nu așteptam un răspuns. De aceea am rămas uimit de relativa lui locvacitate.

— Scuturăturile astea mă lasă slăbit ca un pui de găină, domnule comandant, zise el, păstrându-și minunat de bine acel aer de indiferență la orice altceva afară de propria datorie, pe care un cîrmaci nu trebuie să și-l piardă niciodată. Și pînă să pot prinde putere vine iarăși fierbințeala și mă doboară.

Oftă. Nu exista nici un fel de jeluire în tonul lui, însă simplele cuvinte au fost de-ajuns ca să simt în inimă săgetarea autoimputării. Am rămas mut o bucată de vreme. Cînd chinuitoarea senzație s-a risipit l-am întrebat :

— Te simți îndeajuns de rezistent ca să împiedici cîrma să ia presiune dacă primește viteză înapoi ? Ar fi inadmisibil să lăsăm acum să se rupă ceva la transmisia cîrmei. Avem și așa destule greutăți de răzbit.

Mi-a răspuns doar cu o umbră de oboseală în glas că se simțea destul de tare ca să reziste. Îmi putea făgădui că nu va lăsa să-i scape țimona din mîini. Mai mult n-a putut spune.

În clipa aceea Ransome apărură foarte aproape de mine, pășind brusc din întuneric în vizibilitate, parcă atunci creat, cu chipu-i stăpînit și glasul plăcut.

Fiecare fungă de pe punte, mă informă el, era întinsă pe jos, gata pentru manevrare, atît cît te puteai încredința pe pipăite. Era cu neputință să vezi ceva. Franțuzu își luase în primire postul la prova și zicea că i-a mai rămas un dram de vlagă.

Aici un ușor zîmbet flutură pe buzele lui Ransome modificîndu-le fugar conturul hotărît. Cu ochii săi cenușii-albaștri, gravi și limpezi, cu temperamentul său calm, era în totul un matelot fără preț. Un suflet de neclintit, ca și mușchii trupului său.

Era singurul om de la bord — afară de mine, dar eu trebuia să-mi păstrez libertatea de mișcare, — pe a cărui vigoare musculară te puteai bizui. O clipă m-am gîndit că ar fi bine să-i cer să se instaleze la cîrmă. Însă cumplita idee a dușmanului pe care era constrîns să-l poarte în piept mă făcu să șovăi. În ignoranța mea cu privire la fiziologia organismului omenesc îmi trecu prin minte că ar putea muri subit, din cauza agitației, într-un moment critic.

În timp ce teama aceasta înfiorătoare îmi reținea cuvintele care-mi stăteau pe limbă, Ransome făcu doi pași îndărăt și pieri din ochii mei.

De îndată mă cuprinse o neliniște, ca și cum mi s-ar fi retras un sprijin. M-am deplasat și eu în afara cercului de lumină, pătrunzînd în obscuritatea ce mi se ridica în față ca un perete. Dintr-un pas m-am aflat înlăuntrul ei. Așa trebuie să fi fost întunericul dinaintea creației. Se închisese în urma mea. Știam că devenisem invizibil pentru omul de la cîrmă. Nici eu nu mai puteam să văd nimic. El era singur, eu eram singur, la fel de singur era fiecare om în locul unde se găsea. Dispăruseră, de asemeni, toate formele — fiecare vergă, pînză, piesă de greement, balustradă ; totul se ștersese din vedere în îngrozitoarea netezime a acelei nopți absolute.

O scăpărare de fulger ar fi însemnat o ușurare, vreau să spun din punct de vedere fizic. Aș fi înălțat rugi pentru

asta, dacă nu m-ar fi năpădit o teamă de tunet care mă crispa. În tensiunea acelei tăceri care însemna pentru mine o tortură, mi se părea că primul bubuit m-ar fi prefăcut cu siguranță în pulbere.

Și existau toate șansele să se producă un tunet. Teapăn de încordare și abia mai respirînd, așteptam cu o nervozitate exagerată, nefirească. Nu se întîmpla nimic. Era înnebunitor. Dar o durere surdă crescîndă, în partea de jos a feței, mă făcu să-mi dau seama că-mi scrișneam dinții într-un mod destul de stupid, Dumnezeu știe de cîtă vreme.

E nemaipomenit faptul că nu mi-am auzit propriul scrișnet; totuși nu-l auzisem. Printr-un efort care mi-a absorbit toate resursele am izbutit să-mi mențin falsa liniștită. Asta îmi cerea multă atenție și, pe cînd eram astfel ocupat, au început să mă sîcîie niște sunete curioase, neregulate, ca niște bătăi lovind ușor puntea. Le azeam separat, cîte două, în grupuri. În timp ce mă minunam de misterioasa drăcovenie, ceva m-a atins ușor sub ochiul stîng și am simțit o lacrimă enormă curgîndu-mi pe obraz. Picături de ploaie. Gigantice. Prevestind ceva. Poc. Poc. Poc...

M-am răsucit pe călcîie și, adresîndu-mă cu toată seriozitatea lui Gambril, l-am implorat „să nu dea drumul din mîini timonei“. Dar abia puteam articula cuvintele de emoție. Momentul fatal sosise. Mi-am reținut răsufarea. Bătăile încetaseră la fel de neașteptat cum începuseră și s-a statornicit un nou și chinuitor răstimp de așteptare nesigură; ceva ca o învîrtire suplimentară a roții de supliciu. Nu cred că voi fi scos vreun țipăt, dar îmi amintesc de convingerea mea că nu era altceva de făcut decît să urli.

Deodată — cum să descriu ce s-a petrecut? Ei bine, pe negîndite, întunericul ca tuciul de negru s-a preschimbat în apă. E singura imagine potrivită pe care o pot da. O ploaie torențială, un diluviu, se apropie de obicei făcînd

zgomot. Îi auzi venirea pe mare și chiar în văzduh, sint prea încredințat. Dar atunci lucrurile s-au petrecut altfel. Fără vreun șusotit sau freamăt prealabil, fără cea mai mică stropeală, fără umbra măcar a unei amenințări, m-am pomenit pe loc ud pînă la piele. O chestiune nu prea gravă, de vreme ce nu purtam altceva decît pijama. Părul mi s-a muiat într-o clipită, apa îmi șiroia pe piele, îmi umplea nasul, urechile, ochii. Într-o fracțiune de secundă am și luat o înghițitură bună.

Cît despre Gambрил, pur și simplu se îneca, nu mai putea să respire. Tușea ca vai de el, o tuse întretăiată de om bolnav; și-l vedeam cum vezi un pește într-un acvariu la lumina unui bec electric, o formă evazivă, fosforescentă. Numai că nu luneca prin apă. Dar s-a întîmplat altceva. Amîndouă lămpile habitaculului s-au știns. Presupun că apa s-a infiltrat înăuntrul lor, deși n-aș fi crezut cu puțință un asemenea lucru, deoarece se adaptau perfect în capotă.

Ultima licărire de lumină din univers dispăruse, urmată de o exclamație de deznădejde abia auzită din partea lui Gambрил. Bijbiînd am ajuns la el și l-am apucat de braț. Ce înspăimîntător de slab era !

— Nu-i nimic, i-am spus. N-ai nevoie de lumină. Tot ce ai de făcut e să menții vîntul, cînd va începe să sufle, îndărătul capului dumatăle. Înțelegi ?

— Da, da, domnule comandant... Dar mi-ar plăcea să am o lumină, a adăugat el nervos.

În tot acest timp corabia stătea neclintită ca o stîncă. Zgomotul apei revărsîndu-se peste vele și catarge, curgînd peste denivelarea de la pîpa între dunetă și puntea principală, încetase brusc. Scurgerile de punte și de bord de la pupa mai gîlgiiră și susurară cităva vreme, pe urmă tăcerea deplină unită cu totala imobilitate proclamă fatalitatea încă nezdăbîntă a neputinței noastre, oscilînd pe marginea nu știu cărui deznodămînt violent care stătea la pîndă în beznă.

Am pornit înainte plin de neastîmpăr. N-aveam nevoie să văd ca să pășesc cu toată siguranța pe duneta primei și nenorocoasei nave comandate de mine. Fiecare metru pătrat al punților ei mi se întipărise în creier cu imagini de neșters, pînă la textura și nodurile scîndurilor. Totuși, dintr-o dată, am căzut peste ceva, aterizînd cît eram de lung pe mîini și cu fața în jos.

Era ceva mătăhălos și viu. Nu un ciine — mai degrabă ceva asemănător cu o oaie. Dar pe vas nu existau animale. Cum a putut un animal... Era o stranie grozăvie adăugîndu-se la celelalte, și căreia n-am mai fost în stare să-i țin piept. Mi se zbîrlea părul de pe cap în timp ce mă adunam de pe jos, speriat la culme ; nu cum se sperie omul cît timp judecata, rațiunea lui, rămîn încă tari pe poziție, ci total, nelimitat și, ca să spunem astfel, în mod naiv — așa cum se sperie un copil.

Îl vedeam — „lucrul acela“ ! Obscuritatea, din care o mare parte se transformase în apă cu un minut mai înainte, acum se subțiasse într-o parecare măsură. Iată, se afla acolo ! Dar nu mi-a trecut nicidecum prin minte că domnul Burns ieșise în patru lape pe scara de tambuchi, încercînd apoi să se ridice în picioare, și chiar în clipa aceea m-a fulgerat ideea că putea fi un urs.

Mormăia într-adevăr ca un urs cînd l-am apucat de mijloc. Se încheiase la nasturi pînă sus într-o cuprinzătoare haină de iarnă din nu știu ce material mișos a cărui greutate era din cale-afară de apăsătoare pentru făptura lui împuținată de boală. Abia dacă-i simțeam trupul slab ca o scîndură prin stofa grăasă, dar cuvintele pe care le mormăia aveau profunzime și substanță. Afurisita asta de corabie amuțită, cu niște marinari fricoși, care merg tiptil. De ce nu-s în stare să calce apăsător și să tragă cu strășnicie un braț¹ ? N-a mai rămas nici unul dintre

¹ Parimă legată la capătul unei vergi și care servește la manevrarea laterală a acesteia.

nepricepuțiiăștia uitați de Dumnezeu capabil să scoată un chiot la parime ?

— N-are nici un rost să ne strecurăm pe furiș, domnule comandant, mă atacă el frontal. Nu puteți trece nevăzut pe lângă boșorogul bandit și criminal. Nu asta-i calea. Trebuie să te dai la el cu îndrăzneală, cum am făcut cu. Îndrăzneală — de asta e nevoie. Arătați-i că nu vă pasă de nici unul din tertipurile lui blestemate. Luați-vă zdravăn la hartă cu el.

— Pentru Dumnezeu, domnule Burns ! am exclamat eu mînios. Ce naiba ai de gînd ? Ce vrei s-arăți venind pe punte în halul ăsta ?

— Tocmai asta ! Îndrăzneală. Singura cale ca să-l virim în sperieți pe boșorogul nerușinat.

L-am împins lângă balustradă, deși tot mai bombănea.

— Ține-te strîns de-aici, i-am spus cu asprime.

Nu știam ce să fac cu el. L-am părăsit în grabă ca să mă duc la Gambрил care strigase cu glas slab că i se părea că s-a stîrnit un vînt pe sus. Într-adevăr, și mie îmi ajunsese la urechi o singură filfiire de pînze ude, sus în înalt, și clinchetul lanțului unei școte, lăsat moale...

În tăcerea moartă a aerului dimprejur, erau sinistre, tulburătoare, alarmante, sunetele aceștea. Îmi năvăliră în minte toate cazurile pe care le auzisem despre arbori gabieri¹ luîndu-și zborul de pe nave cînd nu se simțea pe punte vînt suficient ca să stingă un chibrit.

— Nu pot zări velele contra-gabier, domnule comandant, îmi destăinui Gambрил cu glas tremurat.

— Nu mișca deloc cîrma. N-ai să pățești nimic, îi spusei eu încrezător.

Bietului omoi pierise curajul. Nu mă afluam nici eu într-o stare mult mai bună. Atunci a venit în sfîrșit momentul de slăbire a tensiunii și m-am simțit brusc ușurat de senzația că navă înaintează parcă de la sine sub picioarele mele. Am auzit limpede freamătul vîntului în înalt

¹ Arbore gabier, catargul (arborele) de la mijloc.

și trosniturile surde ale vergilor superioare supuse la presiune, cu mult înainte să fi simțit cel mai ușor curent de aer pe propriu-mi chip întors spre pupa, îngrijorat și nevăzător întocmai ca acela al unui orb.

Fără veste, o notă mai sonoră ne-a umplut urechile, iar întunericul a început să se scurgă ca un șuvoi pe lângă trupurile noastre răcindu-le peste măsură. Amîndoi, și eu și Gambрил, tremuram din creștet pînă-n tălpi în veșmintele noastre de bumbac subțire, ude și lipite de piele. I-am spus :

— Acum ești cum trebuie, camarade. Tot ce ai de făcut e să menții vîntul îndărătul capului. De asta precis ești capabil. Și un copil ar putea pilota nava noastră pe o asemenea mare liniștită.

El bolborosi : „Da ! Un copil sănătos.“

Iar eu mă simții copleșit de rușine că fusesem trecut cu vederea de o febră care sleise puterea fiecărui marinăr de la bord afară de a mea, pentru ca remușcarea să-mi fie și mai amară, sentimentul de nevrednicie și mai dureros, simțul responsabilității și mai greu de suportat.

Pe marea calmă, corabia cîștigase viteză aproape deîndată. O simțeam lunecînd prin apă fără alt zgomot decît un foșnet tainic de-a lungul ei. Altminteri nu avea nici un fel de mișcare, nici portanță ¹, nici ruliu. O deprimantă imobilitate durase timp de optsprezece zile ; fiindcă nicio dată în acest interval nu avuseserăm vînt suficient ca să provoace o cît de neînsemnată înaintare pe o direcție regulată. Briza se întefișe brusc. Mi-am amintit că era de mult timpul să-l iau pe domnul Burns de pe punte. Omul acesta mă punea pe gînduri. Îl priveam ca pe un alienat care ar fi putut foarte bine să vagabondeze la întimplare pe vas și să-și rupă o mîină sau un picior, ori să cadă peste bord.

¹ Forță care asigură sustentăția unui corp în mișcare cufundat într-un fluid.

Am fost realmente fericit să descopăr că rămăsese agățat în locul unde-l lăsasem, cu destulă înțelepciune. Totuși, bolborosea de unul singur într-un chip neliniștitor. Atitudinea era descurajatoare. Am remarcat pe un ton prozaic :

— N-am avut nici o clipă atîta vînt de cînd am părăsit rada.

— E și-o anumită tenacitate în vîntul ăsta, vorbi el judicios, dar cu aceeași morocăneală în glas. Era remarcă unui om al mării cu mintea perfect sănătoasă. Dar adăugă numaidecît :

— Se apropiase timpul să vin și eu pe punte. Mi-am îngrijit forțele pentru asta — exact în vederea acestui lucru. Înțelegeți, domnule comandant ?

Am răspuns afirmativ, dar am căutat să-i dau să înțeleagă că ar fi preferabil pentru el să coboare și să se odihnească.

A replicat cu indignare : „Să cobor ! Nu, domnule . comandant, atîta timp cît sînt conștient, nu !“

Veselă situație ! Omul ăsta era o calamitate. Începu imediat să-mi pledeze cu argumente. Îmi dădeam seama prin întuneric de smintita lui surescitare.

— Nu știți cum să procedați în împrejurarea asta, domnule comandant. Și cum ați putea ști ? Tot șopotitul ăsta, tot mersul ăsta pe vîrfurile picioarelor, nu au nici un rost. Nu puteți spera să vă strecurați pe lingă o brută cu ochii-n patru, vicleană și nemernică așa cum era el. Nu l-ați auzit niciodată vorbind. Ar fi fost de-ajuns ca să vi se facă părul măciucă. Nu, nū ! Nu era nebun. Nu mai nebun decît mine. Era doar rău pînă-n măduva oaselor. Rău încît să-i înspăimînte pe cei mai mulți. Vă spun eu ce era. Nimic alta decît un tilhar și un ucigaș în fundul inimii. Și vă-nchipuiți că acum e altfel fiindcă a murit ? Nuuu ! Stîrvul lui zace dedesubt la o sută de stînji, dar el a rămas același... la latitudinea 8°20' nord.

Fornăia pe nări sfidător. În timp ce el aiura, eu am remarcat cu obosită resemnare că briza devenise mai ușoară. El îi dădea înaintea.

— S-ar fi convenit să-l azvîrl pe păcătosul ăla de pe corabie peste balustradă, ca pe-un ciine. Numai din pricina oamenilor n-am făcut-o... Imaginați-vă, să fiu nevoit să citesc slujba de îngropăciune pentru o asemenea brută !... „Fratele nostru răposat...” Aș fi fost în stare să rîd. Asta e ceea ce nu putea el să rabde. Cred că sînt singurul om care m-am ridicat împotriva-i ca să rîd de el. Cînd s-a mbolnăvit, persiflările mele îi vîrau frica-n oase acestui... frate. Frate... Răposat... Mai curînd ai numi frate un rechin.

Briza se potolise atît de brusc încît încetinirea vitezei făcu să se lovească greoi de catarge velele ude. Vraja rea a neclintirii de moarte ne prinsese iarăși în mreje. Părea că nu mai există nici o ieșire.

— Fiți atent ! exclamă domnul Burns cu glas uimit. Din nou mare moartă !

I-am adresat cuvîntul ca și cum ar fi avut mintea echilibrată.

— Asta-i necazul care ne sîcîie de șaptesprezece zile, domnule Burns, am spus cu adîncă nemulțumire. Un scurt suflu, și iar calm, și peste o clipă, ai să vezi, corabia are să oscileze pe călcîiul chilei, cu etrava depărtată de ruta ei, cine știe unde, la dracu'.

El se prinse de ultima vorbă. „Dracul bătrîn și mehenghi”, țipă el pițigăiat, și izbucni într-un hohot de rîs răsunător cum nu mai auzisem în viața mea. Era o hohotire a batjocură, a provocare, cu o notă stridentă, excesivă, de bravadă, care te umplea de groază. M-am dat înapoi cu un pas, total răvășit.

În aceeași clipă s-a produs o agitație pe puntea de la pupa, s-au auzit șoaapte de consternare. O voce chinuită a strigat din bezna, de dedesubt : „Da' cine-a-nnebunit, mă rog ?”

Poate credeau că însuși căpitanul lor ! Iureș n-ar fi chiar cuvîntul ce se putea aplica grabei de care s-au dovedit capabili bieții băieți ; dar într-un timp uluitor de scurt fiecare om de pe vas în stare să umble își găsise calea sus, pe duneță.

Am zbierat la ei :

— E secundul. Apucați-l bine vreo doi dintre voi...

Mă așteptam ca executarea acestui ordin să se termine cu o dezgustătoare încăierare. Dar domnul Burns își opri în chip neașteptat stridentul sarcasm și se întoarse asupra lor urlînd inversunat :

— Aha ! Lua-v-ar dracu' ! V-ați găsit limbile, da ? Credeam că sinteți muți. Hai, atunci, rîdeți ! Rîdeți, vă spun ! Acum, toți odată. Un, doi, trei — rîdeți !

Urmă un moment de tăcere, atît de profundă încît ai fi putut auzi cum cade un ac pe scindurile punții. Apoi glasul netulburat al lui Ransome rosti pe tonul lui plăcut cuvintele :

— Cred că a leșinat; domnule comandant...

Pilcul nemîșcat de oameni se urni din loc, cu șoapte surde de ușurare. „Eu l-am prins de subsuori. Apucați-l de picioare, careva dintre voi.“

Da. Era o ușurare. Pentru o vreme îl vedeam redus la tăcere — măcar pentru o vreme. N-aș mai fi putut suporta încă un hohot din rîsul acela ascuțit, demential. Eram sigur de asta ; și tocmai atunci Gambril, austerul Gambril, ne oferi deliciul unui alt gen de execuție vocală. Începu să strige cîntat după ajutor. Văicăreala lui îți rupea inima de milă, sfîșiind întunericul : „Veniți la pupa, careva. Nu mai pôt să rezist. Acu' o s-o pornească iar corabia, și eu nu mai pot...”

M-am repezit eu însumi la pupa, întîlnind în drum o rafală de vînt a cărei apropiere o detectase urechea lui Gambril de departe, și care umfla velele arborelui mare cu o serie de detunături înăbușite, amestecate cu geamătul surd al vergilor. Am ajuns la timp ca să apuc cu

mîinile timona, în timp ce Franțuzu, care mă urmăsea, îl prinse în brațe pe Gambril în clipa cînd se prăbușea. Îl trase undeva, deoparte, îl povățui să stea liniștit acolo, pe urmă veni să-mi ia locul, întrebîndu-mă cu sînge rece :

— Cum s-o conduc, domnule comandant ?

— Drept înainte, deocamdată. Îți aduc o lumină într-o clipă.

Dar îndreptîndu-mă spre prova l-am întîlnit pe Ransome care aducea lampa de rezervă a habitaculului. Omul acesta observa totul, avea grijă de toate, răspîndea alinare în jurul lui oriunde se ducea. Trecînd pe lângă mine comentă pe un ton reconfortant că apăreau stelele. Așa și era. Briza curăța cerul de funingine, răzbătînd prin molateca liniște a mării.

Bariera cumplicitei tăceri care ne înconjurase timp de atîtea zile ca sub semnul unui blestem se sfărîmase. Aveam această intuiție. Mă lăsai să cad pe capacul spiraiului. O vagă creastă albă de spumă, subțire, foarte subțire, se spargea lângă coca navei. Prima după o veșnicie — da, după o veșnicie. Mi-ar fi venit să chiui de bucurie, dacă nu m-ar fi frămîntat acel sentiment de vinovăție care, în ascuns, nu se dezlipea de gîndurile mele. Îmi apăru în față Ransome.

— Ce face secundul ? întrebai eu îngrijorat. E tot inconștient ?

— Domnule comandant, e ceva curios. În mod evident Ransome era nedumerit. N-a scos o vorbă, iar ochii îi ține închiși. Dar mie mi se pare că seamănă a somn sănătos mai mult decît a orice altceva.

Am acceptat această părere ca fiind cea mai puțin supărătoare, sau în orice caz mai puțin inoportună. Leșin sau somn adînc, domnul Burns trebuia să fie lăsat singur pentru moment. Ransome făcu deodată remarca :

— Mi se pare că ați avea nevoie de o haină, domnule căpitan.

— Așa mi se pare și mie, oftai eu.

Dar nu m-am mișcat din loc. Simțeam că mi-ar fi trebuit alte brațe și alte picioare. Ale mele parcă nu mai erau bune de nimic, parcă erau cu desăvîrșire scoase din uz. Nici măcar nu mă dureau. Cu toate astea m-am ridicat să îmbrac haina cînd mi-a adus-o Ransome. Iar cînd a sugerat că ar fi bine acum „să-l ducă pe Gambril la teuga“, i-am răspuns :

— Foarte bine. Am să te-ajut să-l coborîm pe puntea principală.

Mai mult, am constatat că aveam destulă putere ca s-ajut. L-am ridicat pe Gambril între noi doi. El încerca să se descurce singur ca un om zdravăn, dar tot timpul întreba jalnic :

— Nu-mi dați drumu' cînd ajungem la scară ? N-o să-mi dați drumu' cînd ajungem la scară ?

Briza continua să se răcească și sufla exact pe direcție pînă la centimetru. În zori, printr-o manevră atentă a cîrmei, am reușit să facem să se așeze singure în cruce vergile arborelui trinchet¹ (marea continuînd să fie fără valuri), apoi ne-am dus peste tot să tragem strîns parîmele. Dintre cei patru oameni pe care-i avusesem cu mine noaptea, nu mai vedeam decît doi. Nu m-am interesat de ce nu veniseră și ceilalți. Cedaseră în fața suferinței. Pentru o vreme doar, nădăjduiam eu.

Diversele noastre sarcini de la prova ne-au ținut ocupați timp de mai multe ore, întrucît cei doi oameni pe care-i mai aveam se mișcau încet și erau nevoiți să se odihnească des. Unul din ei comentă că „fiecare obiect de pe corabie atîrna al naibii de greu, de o sută de ori mai mult decît greutatea lui“. Asta a fost singura plîngere exprimată. Nu știu ce ne-am fi făcut fără Ransome. A muncit alături de noi, tăcut și el, cu un ușor surîs înghe-

¹ Catargul de la prora unei nave cu pînze.

țat pe buze. Din cînd în cînd îi șopteam : „Binișor, nu te obosi“, „Ia-o-ncet, Ransome“ — și primeam drept răspuns o privire rapidă.

Cînd am isprăvit tot ce puteam îndeplini în sensul măsurilor de prudență, Ransome s-a făcut nevăzut în cambuza lui. Cîtva timp după aceea, ducîndu-mă ca să dau o raită la prova, l-am întrezărit prin ușa deschisă. Seda pe lădița din fața mașinii de gătit, cu bustul drept și cu capul rezemat de cloazonul din spatele său. Ochii îi erau închiși ; mîinile lui îndeminate țineau desfăcută partea din față a cămășii subțiri de bumbac, dezgolindu-și tragic pieptul robust, care se înălța și cobora în ritmul unor gîfîituri grele, dureroase. Nu m-a auzit.

M-am retras discret și am urcat direct pe dunetă ca să-l înlocuiesc pe Franțuzu, care între timp începuse să arate rău de tot. Îmi cedă rîndul cu multă ceremonie și încercă să se depărteze cu pas degajat, dar se clătină gata să cadă de vreo două ori pînă cînd dispăru din ochii mei.

După aceea am rămas absolut singur la pupa, pilotîndu-mi corabia, care naviga în fața vîntului cu o vioaie forță ascensională cînd și cînd, și chiar cu puțin ruluiu. În curînd Ransome apăru în fața mea cu o tavă. Vederea hranei îmi dădu imediat o poftă de lup. El preluă timona în timp ce eu mă așezai pe grătarul bocaportului de la pupa ca să-mi iau micul dejun.

— Briza asta a dat gata tot echipajul nostru, murmură el. I-a culcat la pămînt, nici mai mult nici mai puțin — pe toți pînă la unul.

— Da, recunoscui și eu. Am impresia că dumneata și cu mine sîntem singurii apleți de serviciu la bord.

— Franțuzu zice că a mai rămas în el un dram de vlagă. Nu știu. N-are cum să fie prea multă, continuă Ransome cu zîmbetul lui melancolic. E un marinar bun, omulețul ăsta. Dar, să zicem, domnule căpitan, că vîntul se-ntoarce roată cînd ne-apropiem de uscat — ce facem cu corabia ?

— Dacă vîntul își schimbă foarte mult direcția după ce ne apropiem de uscat, atunci corabia ori eșuează, ori e dezarborată, ori se întimplă și una și alta. Nu vom fi în stare să facem nimic cu ea. Acum navighează impetuos împreună cu noi. Tot ce putem face este s-o pilotăm. E o corabie fără echipaj.

— Da. Toți sînt la pat, repetă calm Ransome. Mai intru din cînd în cînd la teuga să arunc o privire, dar ce pot să fac eu pentru ei e mai nimic.

— Eu, și corabia, și fiecare om de la bord, îți sîntem enorm de mult îndatorați, Ransome, i-am spus cu căldură.

Ei se prefăcu că nici nu m-aude și cîrmi mai departe în tăcere pînă cînd am fost gata să-l înlocuiesc. Lăsă timona în miinile mele, luă tava și, ca un foc de armă înainte de despărțire, mă informă că domnul Burns se trezise și dădea semne că dorește să vină pe punte.

— Nu știu cum să-l opresc, domnule comandant. Nu prea văd cum aș putea să rămîn jos tot timpul.

Era limpede că n-avea cum. Și, fără greș, domnul Burns se înfățișă pe punte, tirîndu-se cu greu spre pupa în imensul său veșmînt de iarnă. Îl contemplai cu firească spaimă. Să-l am alături, delirînd despre șiretlicurile unui mort, în timp ce eu trebuia să pilotez o corabie zorînd nebu-nește, plină de muribunzi, era o perspectivă destul de înspăimîntătoare.

Dar primele lui remarci au fost cît se poate de cuminți, ca înțeles și ca ton. S-ar fi zis că nu-și amintea nimic despre scena din timpul nopții. Iar dacă-și amintea nu s-a dat în vileag nici măcar o singură dată. De altfel, nu l-am găsit tocmai vorbăreț. Ședea pe spirai, și chipul lui arăta nespus de suferind la început, dar briza aceea puternică, în fața căreia se ofiliseră ultimele rămășițe ale echipajului meu, părea că domnului Burns îi revătsă cu fiecare suflu rezerve proaspete de vigoare în trup. Aproape că vedeai cu ochii cum se desfășoară procesul.

În chip de test al normalității sale psihice am făcut intenționat aluzie la căpitanul defunct. Am fost încântat să constat că domnul Burns nu manifesta vreun interes excesiv pentru acest subiect. Trecu repede peste vechea poveste a fărădelegilor bestialului ticălos cu un anumit elan răzbunător, pe urmă conchise neașteptat :

— Tind să cred, domnule comandant, că începuse să-și piardă mințile cel puțin cu un an înainte de a muri.

Uluitoare înzdrăvenire. Abia dacă-i puteam acorda admirația pe care o merita, deoarece trebuia să-mi concentrez toate atenția asupra pilotării navei.

În comparație cu deznădăjduita lincezeală a zilelor precedente, aveam acum o viteză amețitoare. Două creste de spumă se răsfirau de la provă ; vîntul şuiera o notă plină de ardoare, care în alte împrejurări ar fi exprimat pentru mine întreaga bucurie a vieții. Ori de cîte ori vela mare ridicată sus încerca să se zbată puternic și să se izbească de tachelajul ei sfîșiindu-se în bucăți, domnul Burns se uita la mine cu năliniște.

— Ce-ai vrea să fac, domnule Burns ? Nu putem nici s-o strîngem, nici s-o întindem tare. Aș prefera ca vechitura aia să se facă odată praf și să terminăm cu ea. Zgomotul ăsta afurișit mă zăpăcește.

Domnul Burns își frîngea miinile, și deodată mi se adresă cu vehemență :

— Cum o să ancorăm vasul în port, domnule comandant, fără oameni care să-l manevreze ?

Iar eu n-am știut să-i răspund.

Ei bine, operația a putut, totuși, să fie efectuată la vreo patruzeci de ore după aceea. Mulțumită puterii de exorcizare a rîsului aceluia cumplit al domnului Burns. duhul rău fusese doborît, vraja sfărîmată, blestemul alungat. Ne aflam acum în miinile unei Providențe bune și energice, care ne mîna grabnic înainte...

Nu voi uita niciodată acea ultimă noapte întunecoasă, cu vînt și cu stele. Domnul Burns, după ce obținuse de

la mine solemnă făgăduială să-i dau o lovitură de picior dacă se întâmplă ceva, adormi buștean pe punte, aproape de habitacul. Convalescenții au nevoie de somn. Ransome, cu spinarea rezemată de arborele artimon¹ și cu o pătură peste picioare, stătea complet nemișcat, dar nu cred că a închis ochii nici o clipă. Franțuzu, acea întrupare a sprintenelii, încă victima iluziei că i-a mai rămas „un dram de vlagă“, stăruise să rămână alături de noi ; dar atent la disciplină, se culcase pe jos cât mai încolo cu puțință, în partea din față a dunetei, lângă rastelul de ghiordele².

Iar eu pilotam, prea obosit pentru nelinește, prea obosit de asemeni pentru a gândi cu legătură logică. Aveam momente de sălbatică jubilară, pentru ca pe urmă să mă cuprindă o groaznică deznădejde la gândul acelei teuga de la capătul opus al punții cufundate în întuneric, plină de oameni devorați de febră, unii dintre ei muribunzi. Din vina mea. Dar n-avea importanță acum. Remușcarea trebuia să mai aștepte. Eu eram dator să țin-cîrma.

Spre orele mici ale nopții briza diminuea, apoi căzu cu totul. Pe la cinci reveni, destul de blîndă, îngăduindu-ne să luăm direcția radei. Revărsatul zorilor îl găsi pe domnul Burns șezînd pe grătarul de la pupa proptit cu colaci de frînghie, și, din adîncimile paltonului, pilotînd corabia cu niște mîini osoase și izbitor de albe ; în timp ce Ransome și cu mine alergam pe punți și dădeam drumul la toate școtele și fungile din goană. Ne-am repezit apoi sus pe galion³. Transpirația ni se scurgea pe față șiroaie din cauza efortului și din pură nervozitate în timp ce trudeam să atîrnăm ancorele de grui, gata să fie lăsate. Nici nu îndrăzneam să mă uit la Ransome pe cînd

¹ Catarg de la pupa unei nave care e înzestrată cu mai multe catarge.

² Găleți făcute din lemn sau din pînză impermeabilă folosite la bordul unei nave.

³ Ornamentație în lemn montată la prora unei nave cu pînze.

lucram unul lângă altul... Schimbam fraze scurte ; îi auzeam aproape de mine respirația gîfîită și evitam să întorc privirea spre el de teamă să nu-l văd prăbușindu-se și expirînd în clipa cînd își jertfea puterile — în ce scop ? Desigur, pentru un ideal bine definit.

Se trezise în el marinarul fără cusur. N-avea nevoie de nici un fel de instrucțiuni. Știa ce trebuie să facă. Fiecare opintire, fiecare mișcare însemna un act de eroism coerent. Nu era cazul să urmăresc un om astfel inspirat.

În sfîrșit, totul a fost gata, și l-am auzit spunînd :

— N-ar fi mai bine să mă duc jos și să deschid acum stopa¹, domnule comandant ?

— Ba da. Du-te, i-am spus. Chiar și atunci tot nu m-am uitat înspre el. După un răstimp glasul lui răsună de pe puntea principală :

— Cînd doriți, domnule comandant. Totul e pregătit aici la vinciul ancorei.

I-am făcut un semn domnului Burns să pună echea² sub vînt, apoi am dat drumul la ambele ancore, una după alta, lăsînd corabia să ia cablu atît cît avea nevoie. A luat cea mai mare parte din cablu și într-o parte și într-alta înainte de a se opri. Pînzele desfăcute căzînd înapoi își încetară înnebunitoarea alarmă deasupra capului meu. O liniște deplină domnea pe corabie. Și în timp ce stăteam la prova puțin năuc în pacea care se așternuse subit, am surprins, ca niște sunete stinse, un geamăt sau două și rumoarea incoerentă a bolnavilor din teuga.

Cum înălțaserăm pe arborele artimon un semn pentru asistență medicală, adevărul este că nici nu se oprișe bine corabia și trei șalupe cu motor de la diverse vase de linie ni se alăturară ; și cel puțin cinci medici de marină urcară la bord. Stăteau în grup măsurînd cu privirea

¹ Aparat folosit pentru a opri filarea lanțurilor de ancoră.

² Bară fixată pe axul cîrmei unei nave mici și servind la manevrarea ei.

puntea principală pustie ; pe urmă ridicară ochii în sus și nici acolo nu se zărea vreun marinăr.

Mă îndreptai către ei — creatură solitară purtînd pijama în dungi albastre pe gri și cască tropicală de plută și argilă albă. Nemulțumirea le-a fost imensă. Se așteptaseră la intervenții chirurgicale. Toți își aduseseră bisturiurile. Dar își reveniră repede din dezamăgire. În mai puțin de cinci minute una dintre șalupe plecase în zbor la țarm ca să trimită o barcă mare și niște infirmieri pentru transportarea echipajului. Șaica¹ mare cu motor se întoarse la vasul ei ca să aducă vreo cițiva mateloți care să-mi strîngă velatura.

Unul dintre medici rămase la bord. Ieși din teugă cu o expresie impenetrabilă pe chip și-mi observă privirea întrebătoare.

— N-a murit nimeni aici înăuntru, dacă asta vrei să aflu, vorbi el cu glas cumpănit. Adăugă pe un ton de mirare : Întregul echipaj !

— Și grav bolnavi ?

— Și grav bolnavi, repetă el. Privirea îi rătăci prin toate colțurile corăbiei. Dumnezeu ! Ce-i acolo ?

— Acolo, răspunsei eu aruncînd o privire spre pupa, e domnul Burns, secundul meu.

Domnul Burns cu capul lui de muribund clătîindu-se pe lujerul gîtului slab era o arătare în fața căreia oricine ar fi exclamat. Medicul întrebă :

— Merge și el la spital ?

— O, nu, replicai eu glumeț. Domnul Burns nu coboară la țarm decît odată cu arborele meu. Sînt foarte mîndru de el. E unicul meu convalescent.

— Și dumneata arăți... începu medicul fixîndu-mă cu privirea. Dar eu îl întrerupsei mînios :

— Eu nu sînt bolnav.

— Nu... Dar arăți ciudat.

¹ Ambarcație cu două bănci făcînd parte din echipamentul unui vas de linie.

— Eh, vedeți, sînt de șaptesprezece zile pe puncte.
— Șaptesprezece !... Dar trebuie, totuși, să fi dormit.
— Îmi închipui că am mai și dormit. Nu știu. Dar sînt sigur că n-am închis ochii în ultimele patruzeci de ore.

— Phii !... Veți cobori la țarm curînd, presupun.

— De îndată ce-mi va fi cu putință. Sînt o mulțime de treburi care m-așteaptă acolo.

Medicul dădu drumul mîinii mele, pe care o reținuse într-a sa cît timp vorbiserăm, își scoase carnetul, scrise ceva în fugă, rupse pagina și mi-o oferî.

— Vă sfătuiesc insistent să dați să vă faceți rețeta asta pentru dumneavoastră personal. Nu cred că mă înșel : veți avea nevoie de ea astă-seară.

— Dar ce este ? întrebai eu bănuitor.

— O poțiune somniferă, răspunse scurt medicul ; și, îndreptîndu-se plin de interes către domnul Burns, angajă cu el o conversație.

Pe cînd coboram să mă îmbrac ca să merg la țarm, Ransome se luă după mine. Îmi ceru iertare, dar și el dorea să debarce și să i se achite banii pentru concediere.

— Nu vrei să spui că ai intenția să părăsești vasul ! exclamai eu.

— Ba da, ca să spun drept, domnule comandant. Vreau să mă duc să stau liniștit undeva. Oriunde o fi. Și la spital merge.

— Dar mie, Ransome, îmi displace profund ideea unei despărțiri de dumneata, zisei eu.

— Trebuie, izbucni el. Am și eu dreptul !

Respira greu, și pe față îi trecu o expresie de hotărîre aproape sălbatică. Pentru o clipă deveni altă ființă. Și am înțeles, dincolo de însușirile valoroase și atrăgătoare ale omului, umila realitate a situației. Viața reprezenta pentru el un dar — viața aceasta grea și precară — și se găsea într-o totală panică în privința sănătății lui.

— Se înțelege că-ți acord concedierea dacă așa dorești, m-am grăbit să-i spun. Te rog doar să mai rămii la bord pînă după-amiază. Nu-l pot lăsa pe domnul Burns absolut singur pe vas timp de ore întregi.

Se îmblînzi numaidecît și mă asigură, cu un suris și cu glasul lui obișnuit, atît de plăcut, că înțelegea perfect acest lucru.

Cînd urcai din nou pe punte totul era pregătit pentru transportarea oamenilor. A fost ultimul calvar din tot acel episod care-mi maturizase și-mi călise caracterul, deși încă nu-mi dădeam seama.

Momentul a fost neînchipuit de greu de suportat. Au trecut pe sub ochii mei, unul după altul — fiecare dintre ei o întrupare de cea mai amară speță a reproșului, pînă cînd am simțit că se stîrnește în mine un fel de răzvrătire. Starea bietului Franțuz se înrăutățise brusc. A fost transportat pe lingă mine în nesimțire, cu chipul lui comic înspăimîntător de roșu și parcă umflat, și cu respirația stertoroasă. Arăta mai mult ca oricînd ca un Țandărică ; un Țandărică într-o degradantă stare de ebrietate.

Austerul Gambril, dimpotrivă, se bucura de o temporară ameliorare a sănătății. Stăruia să umble pe propriile-i picioare pînă la parapet — desigur, cu sprijin de-o parte și de alta. Dar se lăsa învins de-o subită panică în clipa cînd a trebuit să i se facă vînt peste balustradă și începu să se tînguie jalnic :

— Nu-i lăsați să-mi dea drumul, domnule comandant ! Nu-i lăsați să-mi dea drumul !

Eu nu încetam să-i strig cu accentele cele mai liniștitoare :

— Fii pe pace, Gambril. N-o să-ți dea drumul ! N-o să-ți dea drumul !

Fără indoială, era ridicolă la culme toată scena. Marinarii americani sosiți la bordul navei noastre rînjeau discret ; pînă și Ransome (foarte activ în a da o mîna de

ajutor) nu se putu opri să nu-și lărgească zîmbetul melancolic pentru o clipă fugară.

Am plecat spre țarm în șaica mare cu motor, și, privind îndărăt, îl văzui pe domnul Burns, oricît ar părea un lucru de necrezut, stînd în picioare lingă coronament, tot cu încăpătorul său palton mișos pe el. Arăta ca o nemaivăzută și meșteșugit lucrată sperietoare de ciori, înfiptă la pupa unui vas lovit de coasă mîrții, pentru a ține păsările mării departe de cadavre.

Povestea noastră se și răspîndise prin oraș și toți cei de pe țarm m-au primit cu cea mai mare bunăvoință. Biroul maritim m-a scutit de taxele portuare, și, cum întîmplător tocmai atunci echipajul unei nave naufragiate se afla cazat la Casa Marinei, n-am întîmpinat nici un fel de greutăți ca să obțin oamenii de care aveam nevoie. Dar cînd am întrebat dacă-l pot vedea pe căpitanul Ellis pentru un moment mi s-a răspuns pe un ton de compătimire față de ignoranța mea că „loctiitorul lui Neptun“ se pensionase și plecase în țară la vreo trei săptămîni după ce părăsisem eu portul. Astfel că, după cum bănuiesc, numirea mea a fost ultimul act al vieții sale oficiale, în afara rutinei zilnice.

Era ciudat cum, debarcînd pe țarm, m-a izbit pasul sprinten, privirea vioaie, puternica vitalitate a fiecărei persoane întîlnite. Particularitatea asta m-a impresionat enorm. Iar printre cei întîlniți s-a aflat, desigur, și căpitanul Giles. Ar fi fost un fapt cu totul neobișnuit dacă n-aș fi dat de el. În mod normal, cînd se afla pe țarm, își folosea fiecare dimineată pentru o plimbare prelungită prin cartierul comercial al orașului.

Am zărit încă de departe sclipirea lanțului de aur care-i împodobeă pieptul. Întreaga lui făptură radia bunăvoința.

— Ce aud ? mă întrebă el cu zîmbetul „unchiului cel bun“, după ce ne strînserăm mîinile. Douăzeci și una de zile de la Bangkok ?

— Asta e tot ce-ai auzit ? spusei eu. Trebuie să luai dejunul cu mine. Vreau să aflați cu de-amănuntul în ce aventură m-ați vîrit.

El șovăi aproape un minut.

— Ei bine, accept, se hotări el condescendent, în sfîrșit.

Intrarăm în hotel. Descoperii spre surprinderea mea că eram în stare să mănînc copios. Apoi, după ce totul a fost strîns de pe masă, desfășurai în fața căpitanului Giles întreaga aventură, din clipa în care am luat comanda, cu toate aspectele ei profesionale și emoționale, în timp ce el fuma răbdător havana pe care i-o oferisem.

La urmă făcu înțelepțește observația :

— Te simți, probabil, rupt de oboseală după toate astea.

— Nu, răspunsei eu. Nu sint obosit. Dar am să vă spun cum mă simt, căpitane Giles. Mă simt bătrîn. Și, foarte probabil, am îmbătrînit. Toți cei de pe țarm îmi apar ca o ceată de tineri zburdalnici care n-au știut niciodată în viață ce e grija.

El nu zîmbi. Avea un aer insuportabil de exemplar. Declară :

— Asta o.să treacă. Însă arăți într-adevăr mai bătrîn — e o realitate.

— Aha ! făcui eu.

— Nu, nu ! Adevărul este că nu trebuie să faci prea mare caz de nici un lucru în viață, bun sau rău.

— Viața cu viteză redusă, murmurai eu îndărătnic. Nu oricine poate duce o asemenea viață.

— Vine curînd vremea cînd ai să fii bucuros dacă poți susține măcar ritmul ăsta, ripostă el cu aerul său obișnuit, conștient de propria-i valoare. Și încă ceva : omul e dator să-și înfrunte cu curaj nenorocul, greșelile, conștiința, și tot soiul ăsta de lucruri. Păi cu ce altceva ai prefera să te lupți ?

Rămăsei tăcut. Nu știu ce întrevăzu pe chipul meu, dar îmi puse brusc întrebarea :

— He ! — doar nu ești slab de înger ?

— Dumnezeu știe, căpitane Giles, a fost răspunsul meu sincer.

— E perfect, zise el liniștit. Ai să-nveți repede cum să nu fii slab de înger. Un bărbat trebuie să învețe multe — asta e ceea ce nu înțeleg tineriiăștia în cea mai mare parte.

— Ei, eu nu mai sînt un tinerel.

— Nu, încuviință el. Pleci curînd ?

— Mă întorc la bord direct, spusei eu. Am să ridic una dintre ancore, virez la jumătate de cablu cu cealaltă de îndată ce-mi sosește noul echipaj, și mâine dimineată în zori am plecat.

— Așa ? mormăi gros căpitanul Giles în semn de aprobare. Asta e soluția. Ai să faci față.

— La ce v-ați așteptat ? Că voi dori să-mi iau o săptămînă de odihnă pe țarm ? am vorbit eu, iritat de tonul lui. Nu există odihnă pentru mine pînă cînd nu scot nava în Oceanul Indian, și nici atunci prea multă.

El pufni gînditor din trabuc, ca și cum s-ar fi produs înăuntrul lui o transformare.

— Da, în definitiv la asta se reduce totul, spuse el pe un ton meditativ. Parcă s-ar fi tras în sus o draperie grea dezvăluind un căpitan Giles neașteptat. Dar n-a durat decît o clipă, doar cît să-i îngăduie să adauge : Neînsemnată e partea odihnei în viață pentru oricare din noi. Mai bine să nu ne gîndim la ea.

Ne-am ridicat, am părăsit hotelul și ne-am despărțit unul de altul în stradă cu o caldă stringere de mînă, tocmai cînd începuse să mă intereseze omul din el în schimbul nostru de idei.

Primul lucru pe care l-am văzut cînd m-am întors pe vas a fost imaginea lui Ransome șezînd lîngă catargul

principal pe lada lui de marinar strînsă în chingi cu îngrijire.

I-am făcut semn să mă urmeze în salon, unde m-am așezat ca să-i scriu o scrisoare de recomandare către un cunoscut al meu de pe țarm.

Cînd am isprăvit, am împins-o pe masă înspre el.

— Poate îți va servi cînd ai să părăsești spitalul.

El luă scrisoarea, o puse în buzunar. Privirea i se îndreptă în altă parte — nicăieri. Trăsăturile feței îi erau încleștate de îngrijorare.

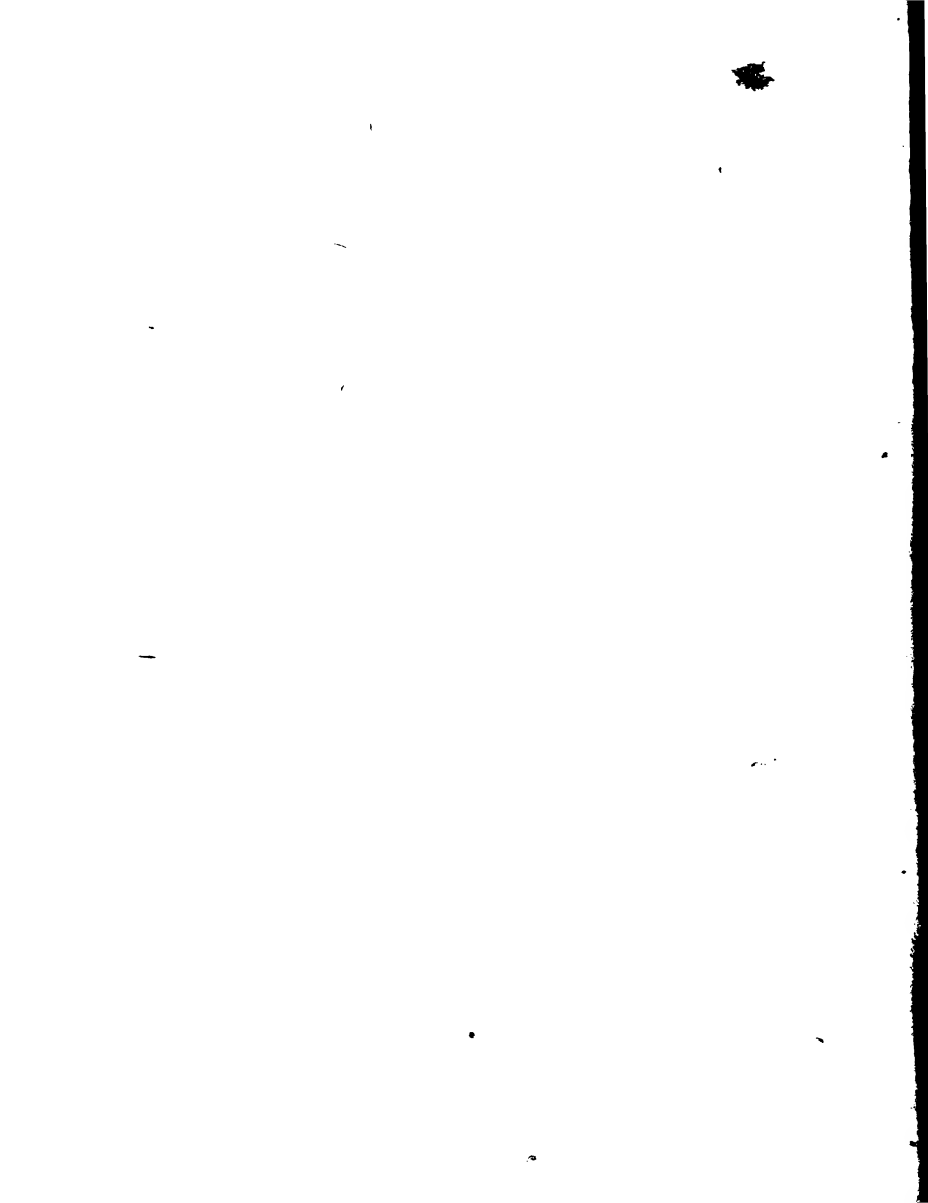
— Cum te simți acum ? îl întrebai.

— Acum nu mă simt rău, domnule comandant, răspunse el pe un ton silit. Dar mi-e teamă că vine... Zîmbetul melancolic i se întoarse o clipă pe buze. Sînt... sînt într-o panică nebună în privința inimii mele, domnule căpitan.

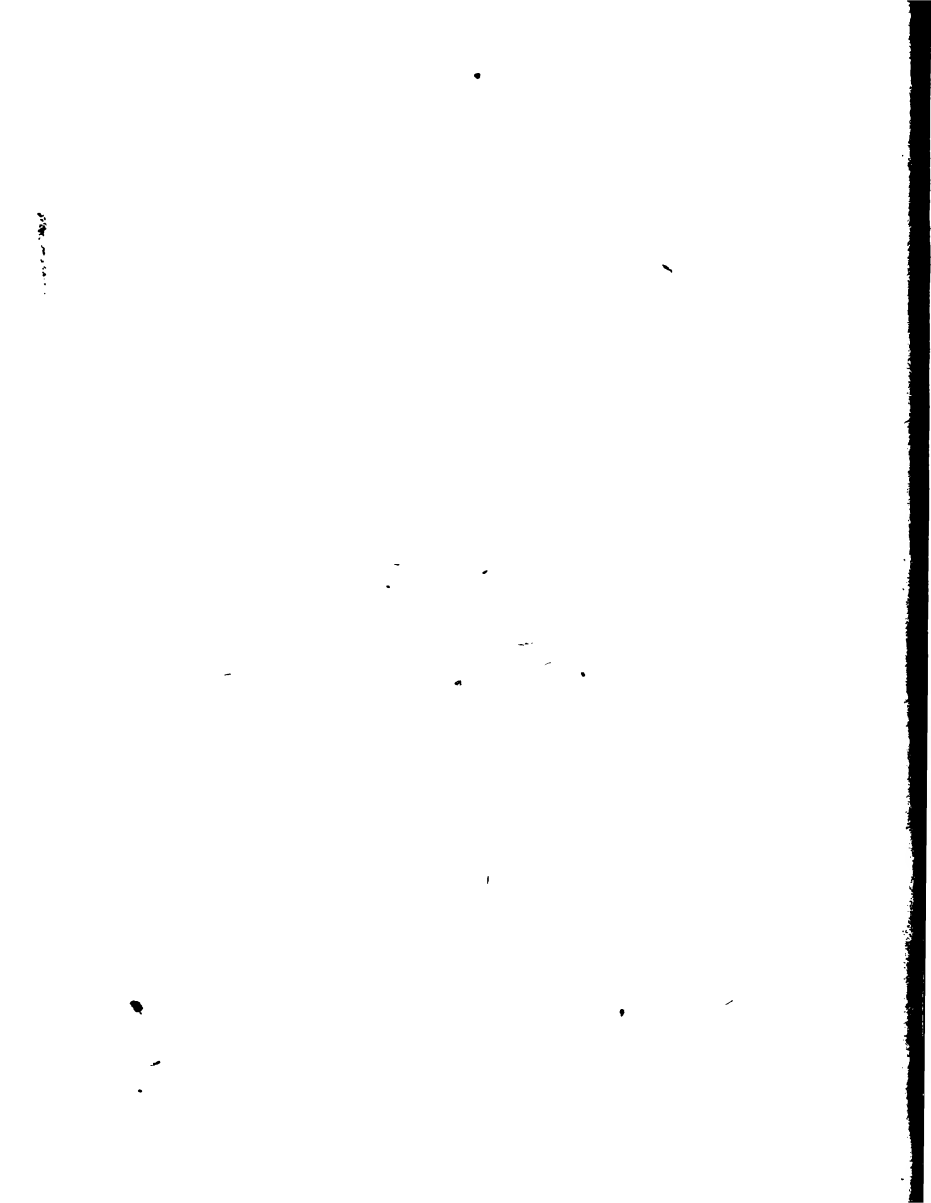
M-am apropiat de el cu mîna întinsă. În ochii lui, care nu mă priveau, lucea o expresie de încordare. Era ca un om în așteptarea unui semnal de alarmă.

— Nu vrei să ne strîngem mîinile, Ransome ? îi spusei eu cu blîndețe.

El scoase o exclamație, roși ca para focului, îmi strînse mîna să mi-o smucească și, în clipa următoare, rămas singur în cabină, ascultai cum urcă scara de tambuchi cu prudență, treaptă după treaptă, înspăimîntat de moarte să nu stîrnească brusc mînia inamicului nostru comun pe care, din neîndurarea destinului, trebuia să-l poarte în chip conștient în pieptul său credincios.

TAIFUN

CAPITOLUL 1

Fizionomia căpitanului Mac Whirr, comandantul vasului *Nan-Shan*, corespundea în totul, sub raportul aparențelor, spiritului său : nu avea caracteristici marcate nici de hotărîre, nici de nerozie ; nu vădea nici un fel de trăsături accentuate ; era o figură obișnuită, insensibilă și indiferentă.

Singura particularitate pe care s-ar fi putut spune că o sugera uneori înfățișarea sa era timiditatea ; pentru că în birourile maritime ședea cu ochii plecați, în timp ce un vag surîs îi rătăcea pe chipul ars de soare. Cînd ridica ochii, remarcă că sînt albaștri și că au o privire directă. Părul îi era blond, cu firul extrem de fin, și-i încercuia domul frunții chelute de la o tîmplă la alta ca într-un puf de mătase. Barba, dimpotrivă, de un roșu viu, semăna cu o proliferare de sîrmă de cupru retezată la linia buzelor ; iar pe netezimea obrazilor, oricît de bine rași, treceau luciri metalice de foc ori de cîte ori întorcea capul. Avea o statură puțin sub cea mijlocie, umerii ușor rotunjiți și un trup atît de vînjos încît veșmintele sale păreau întotdeauna prea strîmte. Incapabil să sesizeze ceea ce convenea diferențelor de latitudine, purta mereu pălărie melon cafenie, costum cam de aceeași nuanță și ghete negre lucrate grosolan. Vestimentația aceasta pentru coborît în port împrumuta siluetei lui îndesate un aer de

eleganță greoaie și țeapănă. Un lanț subțire de argint îi descria o buclă pe piept spre buzunarul ceasului de la vestă ; și niciodată nu părăsea vasul spre a merge la țarm fără a apuca în pumnul său puternic, păros, o umbrelă cochetă de cea mai bună calitate, dar de obicei neînfășurată. Tinărul Jukes, secundul, însoțindu-și comandantul pînă la pasarelă, îndrăznea uneori să spună, cu discretă deferență : „Dați-mi voie, domnule căpitan“ — și, luînd serviabil umbrela, îi scutura pliurile, le răsucea ordonat într-o clipită și le strîngea în inel, toate acestea cu un aer atît de solemn, încît domnul Solomon Rout, mecanicul-șef, care-și fuma trabucul matinal prin gura spiraiului, întorcea capul spre a-și ascunde un zîmbet.

— Ah, da ! Afurisitul de cortel... Mulțumesc, Jukes, ținesc, mormăia căpitanul Mac Whirr cordial, fără a ridica privirea.

Fiind înzestrat doar cu atîta imaginație cîtă îi trebuie omului ca să-și ducă zilele de azi pe mîine, căpitanul avea o netulburată siguranță de sine, și din același motiv nu era cîtuși de puțin înfumurat. Superioritatea închipită ne face susceptibili, aroganți, greu de mulțumit ; dar toate navele comandate de căpitanul Mac Whirr deveneau însuși sălașul plutitor al armoniei și păcii. Într-adevăr, un zbor al freneziei era pentru el ceva la fel de irealizabil ca pentru un ceasornicar reparația unui cronometru cu un baros și un fierăstrău drept unice unelte. Totuși viețile acestea neînteressante ale unor oameni dedicați exclusiv realității simplei existenței își au partea lor de taină. Era, de pildă, cu neputință să înțelegi, în cazul căpitanului Mac Whirr, ce anume îl îndemnase să fugă de-acasă și să plece pe mare pe acel băiat de modest băcan din Belfast, care nu păruse nicidecum un fiu răzvrătit. Și totuși făcuse acest lucru la vîrsta de cincisprezece ani. Cînd reflectai, era de-ajuns ca să ți se înfățișeze o mîină imensă, puternică și nevăzută, înfigîndu-se în furni-

carul pământului, apucînd umeri, ciocnind laolaltă capete și îndreptînd chipurile inconștiente ale multîmilor către teluri de neînțeles, în direcții nicicînd visate.

Tatăl său nu i-a iertat niciodată această neghiobie și nesupunere filială.

— Ne puteam noi duce viața și fără el, obișnuia tatăl să spună mai tirziu, dar era vorba de comerțul nostru. El era singurul fiu !

Maică-sa vărsase multe lacrimi după dispariția lui. Întrucît nu-i dăduse prin cap să lase măcar un cuvînt în urmă, băiatul a fost jelit ca mort pînă cînd, după opt luni de zile, a sosit prima lui scrisoare de la Talcahuano. Era scurtă și cuprindea afirmația : „Am avut vreme foarte frumoasă în cursul traversării.“ Dar, fapt evident, în mintea celui ce scria singura știre importantă era că, în aceeași zi, căpitanul său îl înscrisese în echipajul permanent al vasului ca „matelot de categoria a doua“. „Fiindcă pot să execut munca“, explica el. Maică-sa plînsese din nou, în timp ce sentimentele tatălui se rezumară la comentariul : „Tom e un cretin“. Băcanul, un tip corpulent, avea darul tachineriei glumete, pe care-l revărsase pînă la sfîrșitul vieții asupra fiului său într-un fel oarecum compătimitor, ca față de un sărac cu duhul.

Vizitele tinărului Mac Whirr acasă au fost rare prin forța împrejurărilor, dar în decursul anilor el a trimis și alte scrisori către părinți, aducîndu-le la cunoștință înaintările succesive în grad și deplasările lui pe întinderea mărilor. În acele misive se puteau găsi fraze ca acestea : „Arșița e cumplită pe aici.“ Sau : „De Crăciun, la ora 4 după-amiază, am întîlnit niște ghețari plutitori.“ Astfel, bătrîni se familiarizară pînă la urmă cu numele multor nave, cu numele căpitanilor care le comandau, cu nume de armatori scoțieni sau englezi, cu nume de mări, oceane, strîmtori, promontorii, cu numele exotice ale unor porturi de cherestea, sau de orez, sau de bumbac, cu nume de insule și cu numele logodnicei fiului lor. Se

chema Lucy. Fiului nu-i trecu prin gînd să le scrie dacă-i plăcea numele.

Pe urmă părinții se stinseră din viață.

Ziua cea mare a căsătoriei lui Mac Whirr sosi la timpul cuvenit, curînd după marea zi cînd obținu prima comandă.

Toate aceste evenimente avuseseră loc cu mulți ani înainte de dimineța în care, stînd în camera de navigație a vaporului *Nan-Shan*, căpitanul se găsi confruntat cu o scădere a presiunii indicată de un barometru ce-i inspira cea mai deplină încredere. Scăderea — ținînd seamă de calitatea superioară a instrumentului, de anotimp și de poziția navei pe globul terestru — era de rău augur ; dar chipul roșu al căpitanului nu trăda nici un fel de tulburare lăuntrică. Prevestirile rele nu însemnau nimic pentru el, și-i era cu neputință să perceapă mesajul unei profeții mai înainte ca împlinirea ei să-i apară la doi pași.

— E în scădere, nu încape îndoială, gîndi el. Pe undeva, prin apropiere, se pregătește, probabil, o vreme cît se poate de rea.

Vasul *Nan-Shan* se afla pe ruta sa dinspre sud către portul deschis Fu-Ceu, cu ceva încărcătură în cala inferioară și două sute de *culi*¹ chinezi, care se întorceau în satele lor din provincia Fo-Kien după cîțiva ani de muncă în diverse colonii de la tropice. Dimineța era frumoasă, marea ca de ulei își legăna valurile fără o scînteiere, iar pe cer, o curioasă pată cețos-alburie semăna cu un halo al soarelui. Pe puntea de la prova se înghesuiau chinezii — o încîlceală de veșminte întunecate, chipuri galbene și păr strîns în cozi, din care răsăreau sumedenie de umeri goi, deoarece nu sufla nici o adiere de vînt și zăduful era înăbușitor. Oamenii ședeau tolăniți, vorbeau, fumau sau priveau peste balustradă ; unii, scoțînd apă de peste bord, se stropeau reciproc ; cîțiva dormeau pe capace de tam-

¹ Muncitori necalificați ; hamali.

buchiuri ; alții, în mici grupuri de cîte șase, ședeau pe vine în jurul unor tăvi de fier cu farfurii de orez și minuscule cești de ceai ; și fiecare dintre acești „fii ai cerului” își ducea cu el tot avutul — o lădiță de lemn cu lacăt trecut prin inel și colțuri de alamă, cuprinzînd agonișeala trudei sale : niște haine de ceremonie, batoane de tămîie, poate puțin opiu, fleacuri mărunte fără nume și fără valoare, precum și o modestă comoară de dolari în argint, cîștigați pe o șalandă de cărbuni, la jocuri de noroc sau cu vreun mic negoț, smulși pămîntului, dobîndiți prin sudoarea frunții în mine, pe linii de căi ferate, în jungla primejdiilor de moarte, sub poveri grele — bani adunați cu răbdare, păziți cu grijă, îndrăgiți sălbatic.

Pe la ora zece se pornise o hulă contrară din direcția Canalului Formosei, fără a-i tulbura prea mult pe acești pasageri, deoarece vasul *Nan-Shan*, cu fundul său plat, chilele de ruliu și lățimea importantă a traversei de osatură, avea reputația unei nave excepțional de sigure pe mare. Domnul Jukes, în momentele de expansivitate cînd se afla la țărm, proclama sus și tare că „fata noastră e la fel de robustă pe cît e de frumoasă”. Nu i-ar fi trecut niciodată prin minte căpitanului Mac Whirr să-și exprime buna părere în termeni atît de sonori și de fanteziști.

Era, fără îndoială, o navă demnă de toată încrederea, și nu naviga de multă vreme. Fusese construită cu mai puțin de trei ani în urmă în șantierele de la Dumbarton, la comanda unei firme comerciale din Siam — Sigg și fiul. Cînd a fost lansată pe apă, după finisajul ultimelor detalii, gata să-și preia munca existenței hărăzite, constructorii au contemplat-o cu mîndrie.

— Sigg ne-a cerut un comandant de nădejde, aminti unul dintre parteneri ; iar celălalt, după un moment de reflecție, răspunse :

— Mi se pare că Mac Whirr se găsește la țărm tocmai în clipa de față.

— Adevărat ? Atunci telegrafiază-i de îndată. El e omul de care avem nevoie, declară asociatul mai vîrstnic fără să şovăie cîtuşi de puţin.

A doua zi Mac Whirr se şi înfăţişa acolo, imperturbabil ; sosisé de la Londra cu expresul de miezul nopţii, după ce-şi luase rămas bun rapid şi fără demonstraţii exuberante de la soţia sa. Era fiica unor oameni care avuseseră o situaţie bună, dar scăpătaseră.

— Ar fi bine să inspectăm vaporul împreună, căpitane, zise asociatul cel vîrstnic ; şi cei trei bărbaţi plecară să cerceteze perfecţiunile vasului *Nan-Shan* de la etravă la pupă şi de la carlingă¹ la merele celor două catarge scunde.

Căpitanul Mac Whirr începu prin a-şi scoate haina, pe care o agăţă de capătul tamburului cu aburi, ultima inovaţie a tehnicii.

— Unchiul meu a expediat cu poştă de ieri o recomandare călduroasă pentru dumneata bunilor noştri prieteni — domnii Sigg, îi ştiţi — şi cu siguranţă că vă vor reţine la comandă, spuse asociatul cel tînăr. Veţi avea prilejul să vă lăudaţi că vi s-a dat în seamă cel mai uşor de condus vas de tonajul acesta de pe Marea Chinei, domnule căpitan, adăugă el.

— Aşa ? Vă mulţumesc, îndrugă nedesluşit Mac Whirr, pe care o perspectivă îndepărtată nu-l impresiona mai mult decît frumuseţea unui peisaj vast pe un turist orb ; şi, cum privirea sa se oprise din întîmplare în clipa aceea pe încuietoarea cabinei căpitanului, se îndreptă spre ea cu un aer decis şi începu să scuture clanţa cu putere, în timp ce cu glasul său grav, baritonal, făcea remarca : „Nu mai poţi avea încredere în lucrătorii de astăzi. O încuietoare nou-nouţă şi nu merge deloc. E înţepenită. Vedeti ? Vedeti ?“

De îndată ce se găsiră singuri în biroul lor de la capătul şantierului, nepotul întrebă, cu un uşor dispreţ :

¹ Grindă longitudinală din osatura unei nave.

— L-ai lăudat mult lui Sigg pe tipul ăsta. Ce-ai văzut la el ?

— Recunosc că n-are nimic dintr-un căpitan de marină de paradă, dacă la asta te gîndești, îi răspunse scurt unchiul. Cel de-acolo, de-afară, nu e maistrul tîmplar de pe *Nan-Shan* ? Vino aici, Bates. Cum se face că i-ai lăsat pe oamenii lui Tait să ne ducă de nas cu o încuietoare defectă la ușa cabinei ? Căpitanul a observat-o imediat. Dă ordin să fie deîndată înlocuită. Amănuntele, Bates... amănuntele...

Încuietoarea a fost, prin urmare, înlocuită, iar cîteva zile mai tirziu vasul *Nan-Shan* pornea în cursă către est fără ca Mac Whirr să mai fi făcut vreo altă remarcă în legătură cu detaliile de montaj, nici să fi rostit vreo vorbă care să sugereze mîndrie cu privire la nava sa, recunoștință pentru numirea acordată sau satisfacție în fața perspectivelor ce i se ofereau.

Cu un temperament nici locvace, nici taciturn, găsea totuși rareori prilejul să stea de vorbă. Erau, bineînțeles, îndatoririle serviciului — instrucțiuni, ordine, și altele ; dar trecutul fiind, după concepția lui, ceva încheiat, iar viitorul fiind încă departe, întîmplările curente ale zilei nu cerceau comentarii — pentru că faptele reale vorbesc de la sine cu o precizie fără egal.

Bătrînului Sigg îi plăceau oamenii care nu lungesc vorba și de care „poți fi sigur că nu vor căuta să-ți amelioreze directivele.“ Mac Whirr satisfăcînd aceste cerințe, a rămas în continuare la comanda vasului *Nan-Shan*, a cărui navigație în mările Chinei îi solicita întreaga atenție. Vasul fusese înscris la început în registrele maritime britanice, dar după un timp domnul Sigg socoti mai nimerit să-l transfere sub pavilion siamez.

La vestea proiectului de transferare, Jukes se simți cuprins de neliniște, ca sub impresia unui afront personal. Umbla de colo-colo bolborosind de unul singur sau scoțînd scurte rîsete disprețuitoare.

— Auzi idee ! să-ți pui un elefant caraghios, ieșit din arca lui Noe, la pavilionul de pupă ! spuse o dată, stînd în ușa sălii mașinilor. Să fiu al dracului dacă rabd asta : îmi dau demisia. Pe dumneata nu te umple de silă, domnule Rout ?

Mecanicul-șef se mulțumi să-și clarifice glasul în gîtlej cu aerul omului care cunoaște valoarea unui post bun.

În prima dimineață cînd noul steag flutură la pupa lui *Nan-Shan*, Jukes îl privi cu amărăciune de pe covertă. Se luptă un răstimp să-și stăpînească sentimentele, apoi spuse :

— Bizar să umbli pe mare sub un asemenea pavilion, domnule căpitan.

— Ce are pavilionul ? întrebă căpitanul Mac Whirr. Mie mi se pare foarte corect. Și traversă coverta pînă la capăt ca să-l vadă mai de aproape.

— Ei bine, mie mi se pare bizar, izbucni Jukes enervat, și părăsi glonț coverta.

Căpitanul Mac Whirr rămase uluit de o asemenea comportare. După o vreme intră liniștit în camera hărților și deschise „Codul internațional al semnalelor“ la planșa unde figurau, în șiruri tipător colorate, pavilioanele tuturor națiunilor. Își trecu degetul peste ele, iar cînd ajunse la Siam privi lung și cu mare atenție cîmpul roșu și elefantul alb. Nimic nu putea fi mai simplu ; dar, ca să se asigure, ieși pe punte cu volumul în intenția de a compara desenul colorat cu pavilionul real de la pupa. Cînd Jukes, care-și îndeplinea serviciul în ziua aceea cu un fel de furie înăbușită, trecu întîmplător pe lingă el, comandantul său îi adresă remarca :

— Nu e nimic greșit la pavilionul ăsta.

— Nu e ? bodogăni Jukes îngenunchind în fața unui cheson și trăgînd de-acolo cu dușmănie o sondă de rezervă.

— Nu. Am căutat în carte. Lungimea de două ori cît lățimea, iar elefantul exact în mijloc. Îmi spuneam eu că

oamenii de la țarm trebuie să știe să confecționeze un pavilion local. E la mintea oricui. Te-ai înșelat, Jukes...

— Domnule căpitan, începu Jukes ridicându-se nervos, tot ce pot spune... Și cu mâini tremurătoare cotrobăia stîngaci după capătul saulei de sondă înfășurată colac.

— E-n regulă, Jukes, îl liniști căpitanul Mac Whirr, așezîndu-se cu toată greutatea pe un mic scaun pliant de pînză care-i plăcea lui în mod deosebit. Totul e să ai grijă ca nu cumva oamenii să înalțe elefantul cu susul în jos pînă se vor deprinde.

Jukes aruncă peste bord noua saulă de sondă la puntea de la prova și-i strigă din răspuțeri șefului de echipaj :

— Poftim — și ia seama să între complet la apă ; apoi se întoarce către comandantul său plin de hotărîre ; însă căpitanul Mac Whirr își întinse comod coatele peste parapet și continuă :

— Pentru că ar fi interpretat, îmi închipui, ca semnalizarea unui pericol de naufragiu. Dumneata ce crezi ? După cite înțeleg, elefantul acesta reprezintă ceva de felul lui Union Jack, în materie de drapele...

— A, da ? zbiră Jukes, astfel că toate capetele de pe punțile lui *Nan-Shan* se întoarseră spre covertă. Pe urmă, cu o bruscă resemnare, secundul oftă și vorbi împlînzit : Nu încapе îndoială că ar fi un semnal al naibii de jălnic.

Mai-tîrziu, în aceeași zi, îi ieși înainte mecanicului-șef adresîndu-i-se confidențial : „Stai să-ți mai spun una de-a bătrînului“.

Domnul Solomon Rout (menționat cel mai des cu poreclele de Sol Lunganul, Sol Bătrînul sau Taica Rout), găsindu-se aproape fără excepție în situația de a fi omul cel mai înalt de la bord, pe oricare vas s-ar fi angajat, căpătase obiceiul să se aplece tacticos și condescendent spre interlocutorii săi. Avea păr rar, blond-roșcat, obrajii lătăreți și palizi, iar mîinile cu încheieturi osoase și

degete lungi ca de cărturar, erau și ele palide, ca și cum și-ar fi trăit toată viața la umbră.

Îi zîmbi de la înălțime lui Jukes și continuă să fumeze și să privească pașnic în jurul său, în felul unui unchi binevoitor care-și pleacă urechea la vorbele unui școlar surescitat. Apoi, gustînd hazul, dar rămînînd impasibil, îl întrebă :

— Și ți-ai dat demisia ?

— Nu, protestă Jukes, ridicînd un glas obosit, descu-rajat deasupra huruiturii ascuțite a troliturilor cu fricțiune de pe *Nan-Shan*. Acestea erau în plină activitate, apucînd de sus, din vîrfurile înaltelor bigi¹ de încărcare, poveri enorme, doar pentru a le da drumul cu nesocotită îndiferență, s-ar fi zis, la capătul parcursului. Lanțurile grele gemeau în scripeți, zăgăneau peste ramele de bocaport, duruiau pe lingă bordaje ; și întreaga navă palpita, cu lungile-i laturi cenușii învăluite în fuioare de aburi.

— Nu, reluă Jukes, nu mi-am dat-o. La ce bun ? Dacă aș fi aruncat cererea de demisie peretelui ăsta etanș, ar fi fost același lucru. Nu cred că-l poți face pe un om ca el să înțeleagă ceva. Pe mine mă zăpăcește de-a binelea.

Chiar în clipa aceea căpitanul Mac Whirr, întorcîndu-se de la țarm, traversa puntea cu umbrela în mînă, escortat de un chinez flegmatic și mohorit care păsea în urmă-i în papuci de mătase cu talpă de hîrtie, și care ducea și el o umbrelă.

Comandantul vasului *Nan-Shan*, vorbind abia cît să se facă auzit și privindu-și vîrfurile ghetelor după cum îi era obiceiul, făcu observația că de astă dată va fi necesară o escală la Fu-Ceu, și-i dădu dispoziții domnului Rout să pună cazanele sub presiune a doua zi după-amiază la ora unu fix. Își împinse pălăria pe ceafă spre a-și șterge fruntea, comentînd că întotdeauna îi era nesuferit să co-

¹ Bigă, aparat format din două sau trei brațe de sprijin, unite printr-o bară prevăzută cu scripeți, cu ajutorul căruia se încarcă sau se descarcă mărfurile în porturi.

boare la țărniță ; în timp ce domnul Rout, mai înalt cu un cap, continua să fumeze cu același aer grav, fără a catadicsi să răspundă un cuvânt, și mângâindu-și cotul drept cu palma mâinii stîngi. Apoi, cu același glas scăzut, dădu instrucțiuni lui Jukes să lase interpunea de la prova liberă de orice încărcătură. Acolo aveau să fie instalați două sute de *culi*. Compania Bun Hin trimetea acest lot de oameni înapoi în patrie. Un sampan¹ urma să aducă de îndată douăzeci și cinci de saci de orez drept provizii pentru ei. Toți erau muncitori angajați pe termen de șapte ani, spunea căpitanul Mac Whirr, fiecare avînd lădița lui din lemn de camfor. Tîmplarul trebuia pus la lucru ca să fixeze în cuie niște șipci de șapte-opt centimetri de-a lungul punții de jos, din față pînă în spate, ca să împiedice deplasarea cufărașelor cînd vor fi în cursă. Ar fi bine ca Jukes să se ocupe urgent de treaba asta. „Auzi, Jukes ?“ Chinezul acela venea cu ei pînă la Fu-Ceu — va fi un fel de interpret. Era un slujbaş al firmei Bun Hin, și dorea să arunce o privire asupra spațiului pus la dispoziție. Jukes ar face bine să-l conducă la prova. „Auzi, Jukes ?“

Jukes avu grijă să marcheze aceste instrucțiuni la intervalele convenite cu obligatoriul „Da, domnule căpitan“, rostit repede și fără entuziasm. Invitația făcută cu bruschete „Hai, John, vino să vezi“, îl puse în mișcare pe chinez în urma pașilor săi.

— Vrei vezi, poți vezi la fel peste tot, zise Jukes, care, neavînd nici un talent pentru limbi străine, stîlcea engleza și mai tare decît o face jargonul anglo-chinez. Arată spre gura deschisă a tambuchiului. Loc dormit clasa-ntii, ai ?

Vorbea aspru, cum îi ședea bine superiorității lui rasi-ale, dar nu cu ostilitate. Chinezul, holbînd ochii trist

¹ Mică ambarcație cu o singură pînză, folosită în Extremul Orient.

și amuțit la întunericul dinăuntru, părea că se află pe marginea unui mormînt căscat.

— Nu intră ploaia jos — înțeles ? sublinie Jukes. Dacă mereu vreme frumoasă, *culi* urcă punte sus, continuă Jukes, aprinzîndu-și imaginația. Face așa : „Fu-uuu !“ Își dilată pieptul și își umplu obrajii. Înțeles, John ? Respiră — aer curat. Buun. Ai ? Spală pantaloni, mănîncă ciau-ciau sus — înțeles, John ?

Cu gura și cu miinile făcea mișcări din abundență spre a simula mîncatul orezului sau spălatul hainelor ; iar chinezul, care își ascundea neîncrederea față de această pantomimă sub o atitudine stăpînită, nuanțată de o ușoară și fină melancolie, își plimba privirea ochilor migdalați de la Jukes la tambuchi și iar înapoi.

— Foarte bine, murmură el nemîngîiat, în surdină.

Apoi se strecură lin, fără zgomot, de-a lungul punților, ocolind în drum obstacolele, și dispăru, făcîndu-se mic spre a se feri de o elingă¹ încărcată cu zece saci murdari, plini cu nu știu ce prețioase mărfuri și exalînd un miros greu.

Între timp căpitanul Mac Whirr urcase pe covertă și intrase în camera hărților, unde o scrisoare, începută cu două zile în urmă, zăcea pe masă neterminată. Primele cuvinte ale lungilor sale scrisori erau întotdeauna „Draga mea soție“, iar stewardul, între frecatul scîndurilor și ștersul prafului de pe cronometre, prindea orice clipă de răgaz ca să le citească. Întrucît ele relatau cu cele mai minuțioase detalii fiecare călătorie a vasului *Nan-Shan*, era de conceput că-l interesau cu mult mai mult pe steward decît pe femeia ce urma să le primească.

Credincios faptelor, singurele care găseau ecou în conștiința sa, Mac Whirr le așternea cu laborioasă strădanie pe nenumărate pagini. Casa de la periferia nordică a Lon-

¹ Sistem de cordaje pentru ridicarea mărfurilor și încărcarea lor pe un vas.

dreis unde soseau avea o grădiniță în fața ferestrei boltite spre exterior, un portic adînc destul de arătos, iar la intrarea principală, geam din bucăți de sticlă colorată, montate într-o imitație de rame de plumb. Căpitanul plătea patruzeci și cinci de sterline pe an și nu găsea că e o chirie prea mare, fiindcă doamna Mac Whirr (o persoană cu gît uscățiv, disprețuitoare și plină de ifose) trecea drept o femeie distinsă, și vecinătatea o considera „de condiție socială superioară”. Singura taină a vieții ei era. jonsnica groază în fața zilei cînd soțul i se va întoarce acasă definitiv. Sub același acoperămint mai locuiau o fiică, Lydia, și un fiu, Tom. Amîndoi își cunoșteau foarte puțin tatăl. În esență, îl știau ca pe un vizitator rar, dar privilegiat, care-și fuma serile pipa în sufragerie și rămînea să doarmă la ei în casă. Fata, înaltă și slabă, resimțea o anumită rușine din pricina aspectului și manierelor lui. Băiatul manifesta o totală și sinceră indiferență, în felul direct, fermecător, firesc, al băieților cu temperament viril.

Iar căpitanul Mac Whirr scria acasă de pe coastele mărilor Chinei de douăsprezece ori pe an, rugînd în mod ciudat să fie „reamintit copiilor” și iscălind „soțul tău iubitor” cu netulburată liniște, ca și cum cuvintele acestor de-atîtea ori folosite n-ar mai fi păstrat, dincolo de forma lor, decît o semnificație ștearsă, tocită.

Mările Chinei, de nord și de sud, sînt înguste. Sînt mări pline de realități cotidiene, grăitoare, ca de pildă insule, bancuri de nisip, recife, curenți rapizi și variabili — realități încllcite care-i vorbesc totuși marinarului un limbaj clar și definit. Elocvența lor se adresa atît de puternic simțului faptelor concrete cu care era înzestrat căpitanul Mac Whirr, încît acesta renunțase la cabina sa de jos și, practic, își ducea zilele pe puntea de comandă a vasului său, adeseori cerînd să i se servească mesele sus și dormind noaptea în camera de navigație. Acolo își redacta scrisorile pentru acasă. Fiecare din ele, fără excepție, conținea fraza: „Vremea a fost foarte bună

în timpul acestei călătorii“, sau altă formulă avînd același sens. Iar informația privitoare la vreme, surprinzătoare în persistența ei, posedă aceeași acuratețe ca și toate celelalte.

Domnul Rout scria și el scrisori ; numai că nimeni la bord nu știa cît de flecar putea deveni cu condeii în mînă, deoarece mecanicul-șef avea destulă imaginație ca să-și încuie pupitrul. Soția sa îi savura stilul. Nu aveau copii, și doamna Rout, o femeie de patruzeci de ani, voinică și plină de viață, cu un piept îmbelșugat, locuia împreună cu venerabila ei soacră, complet știrbă, într-o căsuță lângă Teddington. Parcurgea corespondența la micul dejun cu priviri însuflețite, și țipa în urechea surdă a bătrînei pasajele mai interesante cu glasul ei jovial, precedînd fiecare fragment prin strigătul de avertizare „Solomon zice...“ Avea mania să debiteze și față de străini expresii de-ale lui Solomon, uimindu-i cu ușurință prin ineditul textului și prin neașteptatul stil umoristic al acelor citate. În ziua cînd noul pastor a venit prima oară să le viziteze, ea a găsit prilejul să strecoare remarca : „După cum zice Solomon : Mecanicii care pleacă pe mare cu vaporul contemplă minunățiile naturii... marinarilor“ ; cînd o schimbare intervenită în fizionomia pastorului o făcu să se oprească și să rămînă înmărmurită.

— Solomon... O ! Doamnă Rout, biîgui tînărul preot roșind ; trebuie să vă spun că eu... eu nu...

— Dar e soțul meu, proclamă ea cu glas tare, și, dîndu-și seama de confuzia creată, se lăsă pe spătarul scaunului într-un acces nestăvilit de ilaritate, cu batista la ochi, în timp ce pastorul schița un surîs forțat ; din lipsă de experiență în materie de femei vesele, rămase convins că avea de-a face cu o regretabilă demență. Ulterior deveniră foarte buni prieteni ; întrucît, absolvind-o de orice intenții ireverențioase, ajunse să se încredințeze că doamna Rout era o persoană cît se poate de respectabilă ;

iar cu timpul se deprinse să asculte fără o tresărire și alte frinturi din înțelepciunea lui Solomon.

În ceea ce mă privește, spusese o dată mecanicul-șef, potrivit relatării soției sale, prefer pe cel mai obtuz nă-tărău drept comandant față de un șarlatan. Găsești mijlocul să-l pricepi pe un prost ; dar un șarlatan e iscusit, îți lunecă printre degete. Era o generalizare străvezie, dedusă din cazul particular al căpitanului Mac Whirr, a cărui onestitate avea evidența greoaie a unui bulgăre de lut.

La rîndul său, domnul Jukes, incapabil de generalizări, neavînd nici soție nici logodnică, obișnuia să-și deschidă inima într-o altă manieră unui vechi camarad, cu care servise înainte pe același vas, actualmente al doilea ofițer la bordul unui transatlantic. Întîi de toate insistă asupra avantajelor navigației comerciale în zonele Extremului Orient, cu aluzii depreciative la serviciul pe un pachebot occidental. Ridica în slăvi cerul, mările, vapoarele și viața ușoară din Orientul Îndepărtat, iar *Nan-Shan*, susținea el, nu era mai prejos de nici un alt vas în privința rezistenței pe mare.

„Noi n-avem uniforme cu nasturi de alamă, în schimb sîntem ca frații, scria el. Luăm masa în comun și trăim ca-n sînul lui Avram... Toți cei din echipa de mateloi negri sînt băieți de treabă, atît cît te poți aștepta din partea lor, iar Sol Bătrînul, mecanicul-șef, e un om fără complicații. Sîntem buni prieteni. Cît despre comandant, nu găsești altul mai placid ca el. Uneori ai crede că n-are destulă judecată ca să vadă ce e-n neregulă. Și totuși nu e asta. Nu poate fi așa. E la comandă de vreo cîțiva ani ; nu dă niciodată ordină nesăbuite, și trebuie să recunosc că-și conduce bine vasul fără a sîcii pe nimeni. Am impresia că n-are destulă minte ca să-i placă să tragă cuiva o săpuneală. Eu, unul, nu caut să profit de el. Aș găsi că e nedemn. În fară de rutina zilnică nu pare că-nțelege mai

mult de jumătate din ce-i spui. Cîteodată mai rîdem între noi pe socoteala asta, dar cu timpul, e plicticos din cale-afară să trăiești lîngă un asemenea om. Sol Bătrînul zice că nu prea are conversație. O, Doamne ! conversație ! Nu vorbește niciodată. Deunăzi am stat la taifas sub covertă cu unul dintre mecanici, și el trebuie să ne fi auzit. Cînd am urcat să-mi iau în primire cartul, a ieșit din camera hărților, s-a uitat bine de jur împrejur, a tras cu ochiul la semnalizatoarele luminoase, a aruncat o privire spre busolă și o ocheadă la stele — pe scurt, reprezentația obișnuită. Nici una nici două îmi spune : «Dumneata vorbeai adineauri în aliveiul¹ de la babord ?» «Da, domnule căpitan.» «Cu al treilea mecanic ?» «Da, domnule căpitan.» Se îndreaptă spre tribord ca să se așeze sub tenda punții de comandă pe scăunelul lui pliant, și timp de vreo jumătate de oră nu scoate nici un sunet ; ba poate odată a strănutat. Pe urmă îl aud ridicîndu-se și vine umblînd încet spre babord, unde eram eu. «Nu pot să-nțeleg ce găsiți de povestit, îmi spune. Două ore pline. Nu te-nvinuiesc. Văd oameni la țarm vorbind cît e ziua de lungă, iar seara stau iarăși de vorbă la un pahar. Probabil că repetă în continuu aceleași lucruri. Nu reușesc să-nțeleg.»

Ai mai auzit una ca asta ? Și-mi explica pe un ton atît de răbdător... Îmi părea rău pentru el. Dar, orișicît, uneori te-aduce la exasperare. Bineînțeles, nu-ți vine să-l contrariezi, chiar dacă ar merita osteneala. Însă nu merită. E atît de naiv, încît dacă i-ai da cu tifla el doar s-ar întreba cu toată seriozitatea ce te-a apucat. Odată mi-a mărturisit în deplină candoare că-i este nespus de greu să se dumirească ce-i face pe oameni să se poarte atît de anapoda. E prea opac ca să-și bată capul, asta-i adevărul.“

Așa-i scria domnul Jukes camaradului său din oceanul occidental, după cum îi dicta inima și vioiciunea fan-teziei sale.

¹ Alivei (din engl. *alleyway*), culoar strîmt în interiorul navei.

Își exprimase o părere sinceră. Nu merita osteneala să încerci să-l impresionezi pe un om structurat astfel. Dacă lumea ar fi fost plină de indivizi creați pe șablonul lui Mac Whirr, viața i s-ar fi părut neîndoiios lui Jukes o treabă fără haz și fără noimă. Nu era singurul de părere asta. Marea însăși, ca și cum ar fi împărtășit amicala îngăduință a domnului Jukes, nu-și pusese niciodată toate forțele în acțiune spre a-l scutura din calmul său pe acest om care rareori înălța privirea, și rătăcea nevinovat pe ape cu singurul scop aparent de a procura hrană, îmbrăcăminte și locuință celor trei ființe de pe țărm. Vremea cunoscuse, firește. Fusesse și el ud pînă la piele, obosit, copleșit de stări neplăcute, cum nici nu se poate altfel, dar toate astea le suferise pe moment și le uitase repede. De aceea, în linii mari, era îndreptățit să raporteze mereu acasă vreme bună. Dar nu-i fusese dat să întrezărească marea ca o forță neîmblînzită, în furia aceea excesivă care își slăbește violența în răstimpuri, dar pare că nu se mai domolește niciodată. Știa că există, cum știi că există crima și monstruozitatea; auzise de asemenea urgii cum aude cetățeanul pașnic al unui oraș despre bătălii, foamete, inundații, și totuși nu e-n stare să-și înfățișeze ce se ascunde îndărătul acestor cuvinte — deși poate a fost amestecat într-o încăierare de stradă, a rămas odată flămînd, sau a fost udat pînă la piele de vreo averșă.

Căpitanul Mac Whirr navigase pe suprafața oceanelor cum plutesc oamenii peste anii existenței lor pentru a coborî încetișor și lin în mormînt, neștiutori de viață pînă la sfîrșit, fără să fi avut o singură dată prilejul să înțeleagă tot ce poate cuprinde ea ca perfidie, violență, teroare. Există pe mare sau pe uscat oameni norocoși în felul acesta — sau disprețuiți în acest fel de către destin și de apele mării.

Observînd constanta scădere a barometrului, căpitanul Mac Whirr gîndi : „E vremea rea pe undeva prin apropiere.“ Exact atît a gîndit. Avusese experiența vremii rele mijlocii — termenul de „rea“ aplicat vremii implicînd pentru el ca marinar doar o neliniște moderată.

Dacă o autoritate de necîntestat i-ar fi adus la cunoștință că sfîrșitul lumii urma să se împlinească printr-o tulburare catastrofală a atmosferei, el ar fi asimilat informația la simpla idee de „vreme rea“ și nu la alta, deoarece nu avea experiența cataclismelor, și a da crezare nu înseamnă neapărat a înțelege. Înțelepciunea țării sale decretase printr-un act al Parlamentului că, înainte de a' fi socotit demn de a prelua comanda unui vas, trebuia să răspunzi la cîteva întrebări simple pe tema furtunilor circulare, cum sînt uraganele, cicloanele și taifunurile, și, după toate aparențele, răspunsese corect de vreme ce se afla acum la comanda lui *Nan-Shan* pe mările Chinei, în sezonul taifunurilor. Dar dacă răspunsese atunci, nu-și mai amintea nimic. Era însă conștient, de senzația dezagreabilă pe care i-o producea căldura umed lipicioasă. Ieși pe covertă, dar nu constată nici o ușurare a acelei respirații grele. Aerul părea compact. Căscă gura ca un pește și avu pentru prima oară impresia că nu e deloc în apele sale.

Vasul *Nan-Shan* despica o brazdă pieritoare pe circumferința mării care avea luciul și unduirea unei vaste suprafețe de mătase cenușie. Un soare palid, fără raze, revărsa o căldură de plumb într-o lumină ciudat difuză. Chinezii ședeau întinși pe punți fără vlagă. Fețele lor galbene, supte, anemice aminteau de acelea ale unor bolnavi de fiere. Căpitanul Mac Whirr îi observă mai cu deosebire pe doi dintre ei, lungiți pe spate, sub puntea de comandă ; de îndată ce închideau ochii parcă erau

morți. Alți trei, însă, se certau aprig mai departe la prova ; iar un tip înalt, pe jumătate gol, cu umeri herculeeni, atârna moale peste un vinci¹ ; un altul, șezînd pe punte cu genunchii adunați și capul plecat lateral într-o atitudine de fată, își împletea codița ; mișcările degetelor ca și întreaga sa făptură vădeau o nesfîrșită lîncezeală. Fumul se lupta cu greu să iasă pe coș, și în loc să se scurgă departe răsucit în sul, se răspîndea ca un nor infernal cu miros de pucioasă și lăsa să cadă o ploaie de funingine peste toate punțile.

— Ce naiba faci aici, domnule Jukes ? întrebă căpitanul Mac Whirr.

Această formă de interpelare contrară obiceiului, deși mai mult mormăită decît articulată clar, îl făcu pe domnul Jukes să tresară de parcă l-ar fi împuns cineva sub a cincea coastă. Își adusese o banchetă sus, pe puntea de manevră, și, cu o bucată de odgon încolăcită la picioarele sale și o foaie de pînză întinsă pe genunchi, înfîgea viguros un ac de velă. Ridică ochii, și surprinderea împrumută privirii sale o expresie de inocență și naivitate.

— Cos grandee² la seria nouă de saci care au fost confecționați pentru încărcatul cărbunilor în timpul ultimei curse, se răzvrăti el cu glas blind. Vom avea nevoie de ei la viitoarea aprovizionare, sir.

— Ce s-a întîmplat cu cei vechi ?

— S-au uzat, domnule căpitan, se-nțelege.

După ce-și examînă fix secundul, nehotărît dacă să-l fulgere cu privirea, căpitanul Mac Whirr emise sumbru și cinic convingerea că mai mult de jumătate din saci au fost aruncați peste bord, „dacă s-ar cunoaște adevărul“,

¹ Dispozitiv, format din două tobe ce se rotesc în jurul axului lor și un cablu, folosit la bord pentru deplasarea în sens vertical a unei sarcini.

² Frînghii cusute de marginea unei vele sau unei pînze de sac pentru a o întări.

și se retrase la celălalt capăt al punții de comandă. Jukes, iritat de acest atac fără motiv, rupse acul la a doua împunsătură și, lăsînd lucrul, se ridică și bombăni în surdină violente imprecații la adresa căldurii toride.

Elicea bătea neconținut, cei trei chinezi de la prova încetaseră brusc să se certe, iar cel care-și împletise coada își strîngea acum genunchii la piept și se uita abătut pe deasupra lor. Soarele livid arunca umbre slabe, maladive. Hula creștea, cu fiecare clipă mai înaltă și mai rapidă, iar vasul se înclina cu anevoioase ambardee în scobiturile adînci și netede ale mării.

— Mă-ntreb de unde vine afurisita asta de hulă, vorbi tare Jukes, regăsindu-și echilibrul după o clătinare.

— Nord-est, bodogăni din partea cealaltă a punții Mac Whirr, care lua totul în sensul literal al cuvintelor. E vreme tare urîță pe-acolo. Du-te și uită-te la barometru.

Cînd Jukes ieși din camera de navigație, fizionomia lui luase o expresie de îngîndurare și neliniște. Apucă marginea copastiei și își pironi ochii în larg.

Temperatura în sala mașinilor ajunsese pînă la 117°F¹. Glasuri minioase urcau prin spirai și prin panoul cu zăbrele de la compartimentul căldării într-un vacarm crîncen, amestecat cu întăritate zăngăneli și riciituri metalice, ca și cum niște oameni cu mădulare de fier și gîtlejuri de aramă s-ar fi luat la harță acolo jos. Al doilea mecanic intrase în conflict cu fochiștii pentru că lăsaseră să scadă presiunea. Era un bărbat cu brațe de fierar, de obicei temut; dar în după amiaza aceea fochiștii îi ripostau fără să le pese de nimic și trînteau ușile cuptorului cu furie și disperare. Apoi zgomotul încetă subit, iar al doilea mecanic își făcu apariția, ieșind din compartimentul căldării cu dungă de praf de cărbune și ud learcă, aidoma unui coșar care s-ar fi ivit dintr-o fîntînă. De îndată ce scoase

¹ Între 47° și 48° Celsius.

capul pe gura tambuchiului începu să-l dojenească pe Jukes fiindcă nu reglase cum trebuie ventilatoarele de la camera cazanului ; drept răspuns, Jukes făcea cu mâinile gesturi de înduplecare și calmare, cu înțelesul : Nu e vînt — ce-i de făcut ? Uită-te și dumneata.

Însă celălalt nici nu voia să audă. Dinții îi luceau albi pe fața arțăgoasă, mînjită de negreală. Pe el nu-l durea mîna să le tragă cîteva scatoalce ăloră de jos, „naiba să mă ia“, zicea omul, dar ce cred ei, marinarii cu grade, că poți menține presiunea în nenorocitele alea de cazane doar luîndu-i în pumni pe blestemații de fochiști ? Pe toți sfinții că nu ! Trebuie să ai și puțin curent, să dea peste el năpasta și s-ajungă un matelot timpit de punte dacă nu-i așa ! Pînă și mecanicul șef, de la amiază de cînd face tărăboi în fața manometrului și se tot învîrte prin sala mașinilor. Ce-și închipuie Jukes, care e rostul lui dacă nu e-n stare să pună pe unul din matrozii ăia ologi și netreb-nici să orienteze ventilatoarele după vînt ?

Relațiile între „sala mașinilor“ și „punte“ erau la bordul lui *Nan-Shan* frățești, cum s-a mai spus ; de aceea Jukes se aplecă peste copastie și-l rugă pe celălalt, pe un ton stăpînit, să nu facă pe dobitocul : comandantul se afla în partea opusă a covertei. Dar al doilea mecanic declară răzvrătit că lui puțin îi pasă cine se află în partea ailaltă a covertei. Atunci Jukes, trecînd fără nici o grație de la dezaprobare demnă la nervozitate febrilă, îl invită în termeni deloc măgulitori să vină sus și să răsucească aparatele acelea păcătoase cum dorește, ca să prindă tot vîntul pe care numai un nerod de teapa lui crede că-l poate găsi. Celălalt, gata de sfadă, se repezi la ventilatorul de la babord ca și cum ar fi vrut să-l smulgă cu totul și să-l arunce în mare. Nu reuși mai mult decît să rotească tromba de aerisire cu cîteva centimetri, punînd în joc o enormă risipă de forțe. Extenuat în urma efortului, se

rezemă de peretele din dos al timoneriei, în timp ce Jukes se apropia de el.

— Of, Doamne ! oftă mecanicul cu glasul slab. Înălță ochii la cer, apoi își coborî privirea sticloasă asupra orizontului care, basculînd pînă la un unghi de patruzeci de grade, rămase un răstimp pe un plan înclinat, și reveni cu încetul la locul său. Sfinți din cer ! Da' ce se-ntîmplă ?

Jukes, care-și desfăcuse picioarele lungi în compas, își luă un aer de superioritate.

— De data asta o pățim, zise el. Barometrul coboară val-vîrtej, Harry. Și tu care te-apuci să faci scandalul ăsta stupid...

Cuvîntul „barometru“ păru că-i redeșteaptă celui de-al doilea mecanic nebuneasca înverșunare. Adunîndu-și întreaga energie din nou, îl pofti pe Jukes cu glas înăbușit și aspru să-și vire instrumentul acela scîrbos pe gît. Cui îi păsa de barometrul lui turbat ? Era vorba de aburi, de presiunea aburilor care scădea ; și între fochiștii care simțeau că leșină și mecanicul-șef care se scrîntea la cap, pentru el era mai rău decît o viață de cîine ; putea să sară-n aer toată panorama, lui nu-i păsa nici cît de înjurătura unui cîrpaci, la urma urmei. S-ar fi zis că era cît pe-aci să izbucnească în plîns, dar, după ce răsufală adînc, mormăi întunecat : „Le-arăt eu leșin“, și plecă în grabă. Se opri în capătul scării doar atît cît să-și scuture pumnul la lumina nefirească a zilei ; pe urmă se prăvăli în gaura neagră cu o vociferare.

Cînd Jukes întoarse capul, privirea îi căzu pe spinarea încovoiată și pe urechile mari și roșii ale căpitanului Mac Whirr care traversase coverta.

— E un tip extrem de violent, al doilea mecanic, i se adresează imediat acesta secundului său, fără a-l privi.

— Un foarte bun al doilea-mecanic, în orice caz, obiectă Jukes. Nu reușesc să mențină presiunea, se grăbi el să

adauge și apucă strâns balustrada în vederea următoarei înclinări a vasului.

Căpitanul Mac Whirr, nepregătit, o luă la trap fără să vrea și se opri, cu o zmucitură, lângă montantul unei tende.

— Un individ grosolan, reluă el stăruitor. Dacă mai continuă așa, va trebui să scap de el cu prima ocazie.

— Căldura e de vină, zise Jukes. E o arșiță oribilă — l-ar face și pe un sfânt să spună cuvinte de ocară. Chiar și aici, pe puntea de sus, mă simt ca și cum mi-aș fi înfășurat capul într-o pătură de lînă.

Căpitanul Mac Whirr ridică ochii spre el.

— Vrei să spui, domnule Jukes, că ți-ai înfășurat vreo dată capul într-o pătură ? În ce scop ?

— E un fel de a vorbi, răspunse Jukes flegmatic.

— Unii dintre voi mergeți cam departe ! Ce mai e și asta cu sfinții care spun vorbe de ocară ? Ce fel de sfânt ar fi acela care ar înjura ? Nu mai sfânt ca dumneata, bănuiesc. Și ce amestec are o pătură în toate astea ? sau vremea... Pe mine arșița nu mă face să-njur — este ? E firea țiifnoasă și spurcată la gură. Nimic altceva. Iar dumneata, ce rost are să vorbești astfel ?

Așadar căpitanul Mac Whirr se ridica împotriva figurilor de stil în vorbire, iar ca încheiere îl electriza pe Jukes printr-un fornăit disprețuitor, urmat de expresia unei înverșunate indignări.

— Să fiu al naibii ! Îl dau afară de pe vas dacă nu ia seama.

Și Jukes, incorigibil, gândi : „Vai de mine ! Cineva l-a schimbat pe omul nostru pe dinăuntru. Uite că poate fi și mînios. Bineînțeles că vremea e de vină ; altceva ce ? Și un înțger ar deveni certăreț, darămite un sfânt.“

Toți chinezii de pe punte păreau că sînt gata să-și dea ultima suflare.

La asfințit, soarele își îngustase diametrul și mocnea roșu-brun, fără o rază, ca și cum din zori s-ar fi scurs milioane de veacuri aducându-l în pragul stingerii. O fișie compactă de nori apăru către miazănoapte ; avea nuanța închisă, sinistră, a verdelui putred ; așa cum se întindea neclintită la nivelul mării, semăna cu un obstacol în calea navei. Aceasta înainta cu greu, ca o făptură sleită de puteri, mînată la moarte. Amurgul arămiu dispăru încet, iar întunericul aduse pe cer o puzderie de stele mari, cu pilpiiri nestatornice, tremurătoare, parcă ar fi suflat cineva asupra-le, și care păreau animate foarte aproape de pămînt.

La ora opt Jukes intră în camera de navigație ca să scrie în jurnalul de bord. Transcrise pe curat din carnetul lui de însemnări numărul miilor, ruta vasului, iar la coloana „vînt“ notă cu litere largi cuvîntul „calm“ de sus pînă în josul paginii, pentru cele opt ore care trecuseră de la amiază. Îl exaspera ruliul monoton, fără conținere al navei. Călimara greoaie luneca și fugea de condei într-un fel care te ducea cu gîndul la o inteligență perversă. În largul spațiu de sub titlul „Observații“ scrisese „Căldură sufocantă“ ; după aceea își vîri între dinți capătul condeiului, ca și cum ar fi fost o pipă, spre a-și șterge fața cu grijă.

„Vasul înaintează cu greu pe o puternică hulă contrară“, reluă el notările, comentînd în sinea sa : „«Cu greu» nu e cel mai nimerit cuvînt.“ Scrisese în continuare : „Apus amenințător cu o masă joasă de nori la nord-est. Cerul senin deasupra noastră.“

Întinzîndu-și bustul peste masă, cu condeiul în mînă, aruncă o privire afară, prin ușă, și în acel cadru al ușorilor din lemn de teck văzu cum toate stelele goneau în sus pe fondul negru al cerului. Toate pînă la una își luară zborul împreună și se făcură nevăzute, lăsînd în loc un întuneric de tuci stropit cu pete albe, căci marea era ca și cerul de sumbră, iar în depărtare stropită cu spumă.

Stelele care fugiseră odată cu valul de ruluu își făcură din nou apariția în momentul oscilației de revenire a navei, prăbușindu-se spre mare în scînteietoare miriade ; dar, dintr-un punct de foc, fiecare stea se transformase într-un disc minuscul ce emana o strălucire limpede și umedă.

Jukes urmări un răstimp stelele mari, zburătoare, apoi scrise : „Ora 8 seara. Hula în creștere. Vasul oboșește și ia apă peste punți. Culi închiși jos pentru noapte. Barometrul mereu în scădere.“ Făcu o pauză și își spuse în gînd : „Poate că, totuși, nu se va întîmpla nimic.“ Apoi își încheie observațiile cu hotărîre : „Toate aparențele unui taifun care se apropie.“

Ieșind, trebui să se dea deoparte în fața căpitanului Mac Whirr, care păși peste prag fără să-i adreseze un cuvînt sau să-i facă un semn.

— Închide ușa, Jukes, te rog, îi strigă dinăuntru.

Jukes se întoarse ca s-o închidă, murmurînd ironic printre dinți : „Ți-e frică, probabil, să nu răcești.“ Era rîndul lui să fie de cart, dar tînjea după o comunicare cu cineva, oricine ar fi fost, de aceea îi adresă în treacăt celui de-al doilea ofițer cîteva cuvinte voioase : „Nu stau atît de rău lucrurile, în definitiv, ce părere ai ?“

Al doilea ofițer umbla încoace și încolo pe covertă, cînd cu pași mărunți și repezi, cînd escaladînd cu dificultate panta mereu schimbătoare a punții. La sunetul vocii lui Jukes se opri dintr-o dată, cu fața la proră, dar nu dădu nici un răspuns.

— Atenție ! Vine unul zdravăn, zise Jukes, balansîndu-se ca să țină piept imensului talaz pînă cînd atinse scîndurile cu un braț întins în lături. De astă dată al doilea ofițer scoase din gîtlej un zgomot deloc amical.

Era un tip scund, cu aspect bătrînicios și ponosit, spînatec la chip și cu dinții stricați. Îl imbarcaseră în grabă la Shanghai într-o călătorie în care al doilea ofițer venit din Anglia întîrziase plecarea vasului cu trei ore din

cauza unui accident. Printr-o întâmplare nefericită (pe care căpitanul Mac Whirr n-a reușit niciodată să și-o explice) căzuse peste bord într-o șalandă de cărbuni goală, amarată alături, și trebuise să fie trimis la spital cu o comotie cerebrală și câteva fracturi ale membrelor.

Jukes nu rămase descurajat în fața bolboroselii neprietenoase ale celuilalt.

— Chinezii îmi închipui că petrec de minune acolo jos, glumi el. Norocul lor că „barca“ noastră are un ruliu mai lin decât oricare alt vas pe care am navigat. Ei, acum ! Valul ăsta n-a fost atât de rău.

— Așteaptă puțin, mîrîi al doilea ofițer.

Cu nasul său ascuțit, roșu la vîrf, și buzele subțiri, strînse punga, avea întotdeauna aerul că turbează în ascuns, iar la vorbă era concis pînă la insolență. Cînd nu era de serviciu stătea tot timpul în cabina sa, cu ușa închisă, într-o liniște atît de deplină încît se credea că adoarme imediat, însă omul care intra să-l trezească pentru cart îl găsea de fiecare dată, fără excepție, cu ochii larg deschiși, întins pe cușetă, cu capul înfundat într-o pernă murdară și fulgerîndu-l supărat cu privirea. Nu scria niciodată scrisori, nu părea că așteaptă vești de niciăieri ; o singură dată fusese auzit vorbind de localitatea West Hartlepool, dar cu multă amărăciune, și numai în legătură cu chiria de speculă ce i se pretindea într-o pensiune. Era unul din acei marinari culeși la nevoie prin porturile lumii. Nelipsiți de o anumită competență, acești oameni par strîmtorați fără șanse de îndreptare, nu manifestă nici un viciu evident, și poartă pecetea unei iremediabile ratări. Vin la bord într-o situație de forță majoră, nu se atașează sufletește de nici un vas, trăiesc în propria lor atmosferă de relații ocazionale cu diverșii camarazi care nu știu nimic despre ei, și se hotărăsc să părăsească vasul în cel mai nepotrivit moment. Își iau tălpășița fără un cuvînt de rămas bun și coboară în ci-

te-un port neștiut de Dumnezeu, unde altuia i-ar fi teamă să eșueze, cu un cufăr de marinar prăpădit, legat bine cu sfoară ca un sipet prețios, avînd aerul că ar fi gata să arunce în urma lor și cu o oală spartă.

— Așteaptă numai puțin, repetă el, clătîindu-se în oscilații ample, cu spatele la Jukes, care, imobil, îl chesiona neîndurător.

— Vrei să spui că e de rău ? îl întrebă cu o curiozitate aproape copilăroasă.

— Să spun ?... Eu nu spun nimic. N-ai să mă prinzi, vorbi scurt mărunțul său camarad, cu un amestec de trufie, dispreț și șiretenie, ca și cum dovedise marea istețime de a descoperi capcana din întrebarea lui Jukes. A, nu ! N-are să mă păcălească nici unul dintre voi, mormăi el ca pentru sine.

Jukes reflectă cu repeziciune că acest al doilea ofițer era un dobitoc și un nemernic, și regretă din adîncul inimii că bietul Jack Allen își zdrobise oasele în șalanda aceea.

Îndepărtata întunețime din fața vasului *Nan-Shan* era ca o altă noapte văzută prin noaptea înstelată a pămîntului — ca noaptea fără stele a imensităților de dincolo de universul creat, revelată cu înfricoșătoarea ei tăcere printr-o spărtură în luminoasa sferă al cărei nucleu e pămîntul.

— Orice-o fi, într-acolo mergem, zise Jukes.

— Dumneata ai spus-o, sublinie celălalt, stînd mereu cu spatele la Jukes. Bagă de seamă, dumneata ai spus-o, nu eu !

— Ah ! du-te la dracu' ! exclamă Jukes pe neocolite, iar celălalt scoase un chicotit triumfător.

— Dumneata ai spus-o ! repetă.

— Și ce-i cu asta ?

— Am cunoscut niște marinari cu-adevărat destoinici care au dat de necaz cu comandanții lor pentru că au spus

lucruri mult mai puțin grave, răspunse agitat al doilea ofițer. A, nu ! Pe mine nu mă prinzi.

— Pari nemaipomenit de preocupat să nu te dai de gol, zise Jukes, pe care toată acea absurditate îl înăcrise de-a binelea. Mie nu mi-e teamă să spun ce gîndesc.

— Da, unuia ca mine. Asta nu-i mare grozăvie. Eu sînt un nimic, un zero tăiat, și știu asta.

După o pauză de relativă stabilitate, vasul se angajă într-o serie de ruliuri, unul mai neplăcut decît altul, și Jukes, atent să-și păstreze echilibrul, nu mai deschise gura un răstimp. De îndată ce violentul balans se liniști oarecum, zise :

— Tot ce e prea mult nu e bun. Dacă vine ceva sau nu, eu socot că ar trebui să navigăm cu marea din prova ¹. Bătrînul tocmai s-a dus că se culce. Blestemat să fiu dacă n-am să-i vorbesc.

Dar cînd deschise ușa camerei hărților, îl văzu pe căpitan citind dintr-o carte. Nu ședea culcat ; stătea în picioare apucînd strîns cu o mîină marginea etajerei de cărți, iar cu cealaltă ținînd deschis în față un volum gros. Lampa se răsucea în balansiere ; pe raft, cărțile scăpate din strînsoare se răsturnau dintr-o parte într-alta ; lungul balometru descria arcuri de cerc sacadate ; masa își schimba înclinarea în fiecare clipă. În mijlocul acestei instabilități generale, căpitanul Mac Whirr, rămas ferm pe poziție, își arată doar ochii deasupra marginii de sus a cărții și întrebă :

— Ce s-a întîmplat ?

— Hula se înrăutățește, domnule căpitan.

— Am observat asta și de-aici, răspunse într-un mormăit Mac Whirr. A intervenit ceva supărător ?

Jukes, descumpănit de seriozitatea privirii ce-i era adresată pe deasupra scoarțelor cărții, schiță un zîmbet încurcat.

¹ A naviga primind valurile din față.

— Ne rostogolim ca niște ciubote vechi, domnule căpitan, vorbi el cuprins de o sfială prostească.

— Da ! Mare rea, foarte rea. Ce dorești ?

La această întrebare Jukes își pierdu cumpătul și se înămoli de tot.

— Mă gîndeam la pasagerii noștri, spuse el, ca omul care se agață de un păi.

— Pasagerii ? se miră sincer Mac Whirr. Care pasageri ?

— Păi, 'chinezii, domnule căpitan, explică Jukes, pe care acest gen de conversație începea să-l dezguste.

— Chinezii ? De ce nu vorbești lămurit ? Nu izbuteam să-nțeleg la ce te referi. N-am mai auzit ca un lot de *culi* să fie numiți pasageri. Asta-i bună — „pasageri“ ! Ce ți-a venit ?

Mac Whirr închise cartea peste degetul său arătător și coborî brațul ; arăta complet dezorientat.

— De ce te-ai gîndit la chinezi, domnule Jukes ?

Încolțit, Jukes își luă hotărîrea și dădu asaltul.

— Vasul ia multă apă la fiecare ruliu, domnule căpitan. M-am gîndit că l-ați putea îndrepta cu marea din prova, pentru cîtăva vreme. Pînă se mai calmează — foarte curînd, înclin să cred. Să puneți capul spre est. N-am mai văzut în viața mea un vapor care să aibă un asemenea ruliu.

Stătea în cadrul ușii, în picioare. Mac Whirr, găsind că polița etajerei nu-i mai oferea un punct de sprijin satisfăcător, îi dădu drumul brusc și căzu greoi peste cușetă.

— Capul spre est ? zise el, luptîndu-se să stea așezat. Asta înseamnă mai mult de patru puncte depărtare de ruta vasului.

— Da, domnule căpitan. Cîncizeci de grade... Asta ar întoarce capul navei suficient ca să nu înfrunte..

Căpitanul Mac Whirr şedea acum în capul oaselor. Nu lăsase să-i cadă cartea, şi nici măcar nu pierduse pagina unde citea.

— Spre est ? repetă el cu uimire crescîndă. Spre... Dar ce destinaţie îţi închipui dumneata că avem ? Îmi ceri să schimb direcţia unui vapor navigînd la presiune maximă cu patru puncte de pe ruta lui, care să stea mai comod chinezii ? Ei poftim ! am auzit de multe aiureli săvîrşite pe lumea asta, dar aşa ceva... Dacă nu te-ai cunoaşte, domnule Jukes, aş zice că ai băut. Să deviez ruta cu patru puncte... Şi pe urmă ce ? Patru puncte în direcţia opusă, presupun, ca să recuperez ruta cea bună. De unde ţi-a venit ideea că o să-ncep să navighez în voltă cu un vapor cu aburi ca şi cum ar fi o corabie cu pînze ?

— Norocul nostru că nu este, prinse repede ocazia Jukes să arunce o replică amară. În după-amiaza asta s-ar fi făcut praf tot greementul.

— Da ! Iar dumneata n-ai fi avut altceva de făcut decît să-ţi încrucişezi braţele şi să te uiţi cum se duce, zise Mac Whirr cu oarecare însufleţire. Acum e calm plat, nu-i aşa ?

— Da, domnule căpitan. Dar vine ceva cu totul neobişnuit, asta-i sigur.

— Se poate. Ideea dumitale e c-ar trebui să evit acel lucru, bănuiesc, vorbi căpitanul Mac Whirr cu cea mai mare simplitate de ton şi atitudine, fixînd cu un aer grav bucata de linoleum întinsă pe podea. De aceea nu observă nici expresia de înfrîngere, nici amestecul de jîgnire şi respect ce i se citeau pe faţă lui Jukes.

— Uita, de pildă, cartea asta, continuă el cu glas chibzuit, lovindu-şi coapsa cu volumul închis. Am citit de-aici capitolul despre furtuni.

Era purul adevăr. Citise întregul capitol care trata despre furtuni. Cînd intrase în camera hărţilor, nu avu-sese intenţia să consulte vreo carte. Ceva care plutea în

aer — aceeași influență, poate, care-l făcuse pe steward să aducă sus, în camera de navigație, cizmele de marinăr și baina de ploaie a căpitanului fără a mai aștepta ordine — parcă-i călăuzise mîna spre raft ; și fără a-și îngădui timp ca să se așeze, străbătuse anevoios, dar cu conștiinciozitate, toată terminologia tematică. Se pierdu printre semicercuri de înaintare, sectoare de cîrmă de stînga și de dreapta, curbe de traiectorii, relevment probabil al centrului, deplasări ale vîntului și citiri de barometru. Încercă să aducă toate acele indicații într-o relație directă cu el, și sfîrși prin a resimți pică și dispreț față de un atare diluviu de vorbe și sfaturi, fruct al muncii cerebrale și al ipotezelor, fără o licărire de certitudine.

— E cea mai infernală chestie, Jukes, zise el. Dacă ar fi să creadă un marinăr tot ce scrie aici, ar însemna să-și petreacă mai tot timpul rătăcind pe mare ca să încerce să se țină în urma furtunii.

Din nou își plesni coapsa cu cartea ; Jukes deschise gura, dar nu spuse nimic.

— Să fugi ca să treci în urma furtunii ! Înțelegei una ca asta, domnule Jukes ? E cea mai smintită chestie ! exclama cu întreruperi Mac Whirr, cu ochii în podea, adîncit în gînduri. Ai zice că a fost scrisă de vreo babă fricoasă. Pe mine mă depășește. Dacă asemenea recomandări au un înțeles util, atunci eu ar trebui să-mi schimb numaidecît ruta, să umblu pe undeva la dracu'n praznic și să sosesc la Fu-Ceu cînd nu sînt așteptat, venind dinspre nord, la coada furtunii care bîntuie după cît se pare în calea noastră. Dinspre nord ! Înțelegei, domnule Jukes ? Trei sute de mile distanță în plus, și o frumoasă notă de cărbuni pe care va trebui s-o arăt. Nu m-aș putea hotărî să fac asta chiar dacă fiecare cuvînt de-aici ar fi literă de evanghelie, domnule Jukes. Să nu te-astepti din partea mea...

Iar Jukes, tăcut, se minuna de această desfășurare de sentimente și de acest acces de locvacitate.

— Dar adevărul e că nu știi dacă omul are sau nu dreptate, la urma urmei. Cum poți spune care e natura unei furtuni pînă cînd nu dai de ea ? Cel care scrie nu e cu noi la bord, așa e ? Perfect. Spune aici că centrul acestor furtuni se află în relevment la opt puncte distanță de vînt ; dar noi nu avem vînt deloc, deși barometrul e în scădere. Ei, atunci unde-i centrul ?

— Vom avea vînt în curînd, îngăimă Jukes.

— Să vină atunci, zise căpitanul Mac Whirr cu demnă indignare. Am vrut numai să-ți arăt că nu găsești totul în cărți, domnule Jukes. Toate regulile astea cum să te ferești de brize și să ocolești vînturile cerului mi se par nebunie curată, dacă stai și judeci cîminte.

Ridică ochii și, văzînd că Jukes îl privea cu îndoială, căută să-și illustreze gîndirea cu exemple.

— Sînt cam la fel de bizare ca nemaiauzita dumitale idee să-ntorci vasul cu marea la prova, pentru nu știu cît timp, ca să asiguri tihna chinezilor ; pe cînd tot ce avem de făcut noi e să-i transportăm la Fu-Ceu unde sîntem programați să ajungem vineri înainte de amiază. Dacă mă întîrzie vremea, asta-i altceva. E jurnalul dumitale de bord care să arate cu precizie detaliile vremii. Dar să presupunem că mi-aș devia ruta și aș sosi cu două zile întîrziere, iar cei de-acolo m-ar întreba : „Unde ai fost tot timpul ăsta, căpitane ?” Ce-aș putea răspunde ? „Am făcut un ocol ca să mă feresc de furtună“, aș zice. „Trebuie să fi fost înspăimîntătoare“, mi-ar spune ei. „Nu știu, ar trebui să răspund ; eu am ocolit-o cu desăvîrșire.“ Înțelegi, Jukes ? Am reflectat la asta toată după-amiaza.

Ridică din nou privirea aceea care părea că nu vede, că nu imaginează nimic. Nu-l auzise nimeni scoțînd atîtea vorbe dintr-o dată. Jukes, cu brațele deschise în cadrul

ușii, era ca un om chemat să asiste la un miracol. O uimire fără margini i se citea în ochi, în timp ce întreaga sa fizionomie exprima scepticismul.

— O furtună e o furtună, domnule Jukes, reluă căpitanul, iar un vapor la presiune maximă trebuie să-i facă față. E destulă vreme rea care colindă lumea și lucrul cel mai nimerit e s-o înfrunți, nu să adopți ceea ce numește căpitanul Wilson de pe *Melita* „strategia furtunii”. Deunăzi, la țarm, îl auzeam ținând o predică pe tema asta unui grup de căpitani de vase comerciale care tocmai se așezaseră la o masă vecină cu a mea. Mi s-a părut cea mai grozavă gogomănie. Le povestea cum, odată, „manevrase mai abil decât o furtună cumplită cu toate tertipurile ei”, așa parcă s-a exprimat, astfel că n-a reușit să se apropie de vas la mai mult de cincizeci de mile. Un lucru executat magistral, zicea el. Cum a știut cât era de cumplită la depărtare de cincizeci de mile nu pot să pricep. Parcă ascultai pe un smintit. La vârsta lui l-aș fi crezut pe căpitanul Wilson mai înțelept.

Mac Whirr se opri o clipă, apoi spuse :

— E cartul dumitale, domnule Jukes ?

Jukes își reveni cu o tresărire.

— Da, domnule căpitan.

— Dă ordin să fiu chemat la cea mai mică schimbare, adăugă.

Întinse brațul să pună cartea la loc și își vârî picioarele sub pătura cușetei.

— Închide ușa ca să nu se mai deschidă singură, te rog. Nu pot să sufăr o ușă care se trîntește. Au pus broaște de calitate inferioară cu duiumul pe vasul ăsta, trebuie s-o spun.

Căpitanul Mac Whirr închise pleoapele.

Făcu astfel ca să se odihnească. Se simțea istovit și încerca starea aceea de vid mental ce urmează unei discuții obositoare din care s-a desprins o convingere formată

în ani de meditație. În realitate își definise o profesiune de credință fără măcar să-și dea seama ; efectul ei a fost să-l lase pe Jukes nedumerit de cealaltă parte a ușii, scărpinându-și capul un lung răstimp.

Căpitanul Mac Whirr deschise ochii.

Avu impresia că dormise. Ce era zgomotul acela puternic ? Vântul ? De ce nu fusese chemat ? Lampa se zăbătea în balansiere, barometrul oscila în rotații ample, masa se apleca dintr-o parte într-alta ; o pereche de cizme de marinar cu carimbul pleoștit lunecă pe lângă cușetă. Înținse imediat mâna și prinse una din ele.

Chipul lui Jukes apăru în crăpătura ușii ; numai chipul, roșu-stacojiu, cu ochii holbați. Flacăra lămpii săltă, o foaie de hîrtie zbură în sus, un curent de aer îl învălui pe Mac Whirr. Trăgîndu-și cizma, îl întrebă cu privirea pe Jukes, căruia îi vedea trăsăturile congestionate, febrile.

— A venit așa, dintr-odată. „, strigă Jukes, acum cinci minute...

Capul dispăru odată cu pocnetul ușii, iar de partea cealaltă se auzi o improșcare grea, apoi un răpăit de picuri ca și cum cineva ar fi aruncat o găleată cu plumb topit peste camera de navigație. Un șuier se ridica acum pe deasupra zgomotului profund care vibra afară. De obicei ermetic închisă, chiar sufocantă, camera hărților părea acum străbătută de curenți ca un hangar. Căpitanul Mac Whirr înșfăcă și cealaltă cizmă în cursul unui violent lunecuș de-a lungul podelei. Nu era tulburat, totuși nu reuși să găsească repede deschizătura ca să-și introducă piciorul. Ghetele pe care și le scosese alergau de la un capăt la altul al cabinei, săltînd jucăuș una peste alta ca niște căței. De îndată ce fu în picioare le lovi minios, dar fără rezultat.

Se avîntă într-o atitudine de duelist care fandează pentru a-și apuca haina impermeabilă ; după aceea umblă clătîindu-se pe toată suprafața spațiului strîmt în timp ce o îmbrăca printr-o serie de zmucituri. Pătruns de gravitate, cu picioarele cît mai larg desfăcute și lungindu-și gîtul, începu să-și lege pe-ndelete-sub bărbie șireturile pălăriei de marinar, cu degete groase care tremurau puțin. Îndeplinea toate mișcările unei femei care-și pune boneta în fața oglinzii cu atenția încordată și urechea la pîndă, ca și cum s-ar fi așteptat în fiecare clipă să-și audă strigat propriul nume în vuietul confuz care-i invadase deodată nava. Creștea acest vuiet umplîndu-i urechile în timp ce el se pregătea să iasă și să țină piept amenințării, de oriunde ar fi venit. Zgomotul devenea vijelios, asurzitor, amestecînd iureșul vîntului cu mugetul mării și cu acea vibrație profundă și prelungită a aerului, ca bubuitul unei imense și depărtate tobe bătînd asaltul furtunii.

Se opri o clipă în lumina lămpii, voluminos, stîngaci, inform, ca într-o armură, de luptă, vigilent și roșu la față.

— Chestiunea devine serioasă, bodogăni el.

De cum încercă să deschidă ușa, o prinse vîntul. Agățat de clanță, Mac Whirr fu tras afară peste prag, și se pomeni încheștat pe loc cu vîntul într-un fel de conflict personal al cărui obiect era închiderea acelei uși. În ultimul moment o limbă de aer se năpusti și stinse flacăra lămpii.

În fața vasului se îngrămădea o beznă groasă, la poalele căreia desluși mii de scînteieri albe ; deasupra traversului de tribord un mic număr de stele cu înfățișare stranie intrau în declin, aruncînd licăriri palide, intermitente, peste întinderea imensă a mării în zbucium, ca și cum o pînză de fum ar fi trecut pe dinaintea lor în nebunească derivă.

Pe covertă, câțiva oameni într-un grup nelămurit forfoteau și depuneau mari eforturi la lumina ferestrelor timoneriei care proiecta luciri nebuloase peste creștetele și spinările lor. Deodată, întunericul cuprinse unul dintre geamuri, pe urmă altul. Glasurile grupului pierdut în tenebre ajungeau la el cum ajung glasurile oamenilor într-o furtună — sfârtecate în frânturi de strigăte disperate, prinse rapid și cu întreruperi în pîlnia urechii. La un moment dat Jukes apărură lângă el urlînd, cu capul plecat :

— Cart... fixat obloane... timonerie... mă tem... sparg geamurile.

Jukes își auzi comandantul cum îl admonestează.

— A venit... asta... orice... v-am prevenit... mă eheați.

Secundul încercă să se justifice, în timp ce vacarmul general îi astupa gura.

— Adierea... rămas... covertă... brusc... nord-est... putea schimba... credeam... sigur... auziți.

Trecuseră la adăpost, sub tenda de protecție, și puteau acum să converseze ridicînd glasul, ca doi oameni care se ceartă.

— Am trimis echipajul să închidă peste tot ventilatoarele. Bine c-am rămas pe punte. Nu-mi închipuiam că ați adormit, așa că... Ce-ați spus, domnule căpitan ?

— Nimic, strigă Mac Whirr. Am spus — perfect.

— Pe toți sfinții din cer ! Am pățit-o de data asta, răcni Jukes.

— N-ai modificat ruta ? întrebă căpitanul Mac Whirr strigînd cît îl ținea gura.

— Nu, domnule căpitan. Nici vorbă că nu. Vîntul a venit drept din față. Iar acum iată, vin valuri contrarii.

O afundare a navei se încheie cu un șoc, de parcă piciorul etravei ar fi acostat pe ceva solid. După un moment de încremenire, stropii grei duși de vînt într-un zbor înalt le plesniră obraji.

— Ține-o pe direcție cit timp va fi posibil, strigă Mac Whirr.

Pînă cînd Jukes reuși să-și stoarcă apa sărată din ochi, toate stelele dispăruseră.

CAPITOLUL 3

Jukes era tot atît de expeditiv ca oricare alți tineri ofițeri de marină pe care-i poți pescui cu zecile pe mările lumii ; și, cu toate că fusese oarecum luat prin surprindere de năprasnica intensitate a primei rafale, redevenise numaidecît stăpîn pe sine, chemase echipajul și dăduse ordin să se baricadeze grabnic orice deschideri pe punte care nu fuseseră bine astupate cu șipci mai devreme. Cu glasul său puternic, de stentor, țipa la ei : „Haideti, băieți, dați o mîna de ajutor !“ și conducea munca, spunîndu-și între timp că era „tocmai ceea ce prevăzuse.“

Dar în același timp deveni conștient că ceea ce se petrecea îi depășea așteptările. De la prima tulburare a aerului care-i izbi obrazul avu impresia că furtuna își asumă elanul acumulat al unei avalanșe. Stropi grei năpădiră de la proră la pupă vasul *Nan-Shan* care, dintr-o dată, trecu de la ruliul său regulat la niște zmucituri și afundături cumplite, de parcă ar fi înnebunit de frică.

Jukes gîndi : „Nu-i de glumă.“ În timp ce schimba urlete explicative cu căpitanul său, întunericul se întîi brusc în noapte, lăsîndu-se în fața privirii lor ca o draperie pe care ar fi putut s-o atingă. S-ar fi zis că pînă și luminile învăluite ale lumii se stinseseră. Jukes era sincer bucuros să-l aibă pe căpitan alături. Se simțea ușurat ca și cum omul acesta, prin simpla lui sosire pe punte, luase asupra umerilor aproape tot greul furtunii.

Atît de mare e prestigiul, privilegiul, ca și răspunderea comenzii.

Căpitanul Mac Whirr nu putea spera o asemenea ușurare de la nimeni pe lume. Cel care comandă e întotdeauna singur. Cu vigilența unui om al mării care scrutează vîntul în ochi ca pe un adversar, el căuta să pătrundă intențiile ascunse ale atacului, să-i cîntărească ținta și tăria. Vîntul se năpustea vijelios asupra lui dintr-o obscuritate vastă ; căpitanul simțea sub picioare neliniștea navei sale, și nu-i putea desluși nici măcar umbra conturului. Ar fi dorit să nu fie așa ; calm și neclintit, stătea în așteptare, simțindu-se lovit de neputința orbului.

Tăcerea era starea lui naturală, pe întuneric ori pe lumină. Lîngă el, Jukes se făcu auzit zbierînd a îmbărbătare printre răbufnirile vîntului.

— Am avut, cred, dintr-odată tot ce-a fost mai rău, domnule căpitan.

Un fulger țîșni slab, tremurîndu-și scăpărările în jurul lor ca într-o cavernă — ca într-o sală neagră și tainică a mării, cu pardoseală de creste înspumate.

Dezvălui, pentru un moment de tulburare sinistă, masa zdrențuită a unor nori coborîți, clătînările lungilor contururi ale navei, siluetele sumbre ale oamenilor surprinși pe punte, cu capetele plecate, ca pietrificați în acțiunea de a căuta să împungă. Peste acest tablou căzu într-o zvîcnire vălul întunericului, și abia atunci veni adevărata calamitate.

A fost ceva rapid și nemaipomenit, ca spargerea subită a șipului miniei. Dezlănțuirea păru să învâluie întreaga navă cu zguduiți biruitoare și cu puhoi de ape, ca și cum un uriaș zăgaz ar fi sărit în aer la bordul în vînt. Într-o clipită oamenii pierdură contactul unii cu alții. Tocmai aici stă forța dezintegratoare a unui vînt cotropitor : îl izolează pe om de semenii săi. Un cutremur, o alunecare de teren, o avalanșă, se abat asupra indi-

vidului accidental și, ca să spunem astfel, fără patimă. O furtună atacă omul cu înverșunare, ca pe un dușman personal, îi încleștează membrele, caută să-i spulbere moralul, să-i pună în derută orice urmă de curaj.

Jukes fu purtat departe de comandantul său. Avu impresia că un vârtej l-a luat pe sus, în aer, foarte departe. Totul dispăru — chiar pentru o clipă, propria-i forță de a gândi ; însă cu mîna găsisese un baston de balustradă. Tendința pe care o resimțea de a nu crede în realitatea acestei experiențe nu-i ușura întru nimic starea de nefericire. Deși tînăr, văzuse destulă vreme rea, și nu se îndoise niciodată că-i lipsește capacitatea de a închipui tot ce poate fi mai cumplit. Dar ceea ce se întîmpla acum îi depășea atît de mult resursele imaginative, încît nu părea compatibil cu rezistența nici unui vas de pe lume. Aceeași neîncredere ar fi nutrit-o, poate, și în privința propriei sale rezistențe, dacă n-ar fi fost hărțuit fără preget de necesitatea de a lupta împotriva unei forțe ce voia să-i smulgă punctul de sprijin. De altfel, însăși senzația că se află zdruncinat cu brutalitate, pe jumătate înecat, înăbușit, îi readucea cu prisosință convingerea că nu e învins pe de-a-ntregul.

I se păru că a rămas acolo, într-o precară singurătate, stringînd bastonul balustradei, multă, foarte multă vreme. Ploaia cădea potop, asupra lui ; vîntul o bătea în straturi. Răsufla cu greu, întretăiat ; iar apa pe care o înghițea era uneori dulce și alteori sărată. În cea mai mare parte a timpului, își ținea ochii strîns închiși, ca și cum s-ar fi temut să nu-și piardă vederea în acea imensă frămîntare a elementelor. Cînd se încumetă să-i întredeschidă într-o clipire fugară, simți un soi de încurajare zărintd focul verde de tribord care lucea slab printre torentele ploii și jerbele grele aruncate de valuri. Ba chiar privea într-acolo cînd, în lucirile focului verde, se ridică un val înalt cît un zid care îl stinse. Văzu creasta valului

năruindu-se peste bord, adăugîndu-și zgomotosul obol^a la înfricoșătorul vacarm din jur, și aproape în aceeași clipă bastonul balustradei îi fu smuls din brațele cu care-l strîngea. O lovitură grea în spate îl doborî, și se pomeni deodată plutind și purtat de un șuvoi în sus. Primul gînd care-i năpădi mintea fără putință de împotrivire fu acela că Marea Chinei se revărsase toată pe puntea de comandă. Pe urmă, revenind la un raționament ceva mai sănătos, ajunsese la concluzia că fusese aruncat peste bord. Tot timpul cît se simți săltat, hîținat, dat de-a rostogolul în noiane de ape, își repeta în gînd fără încetare și cu extraordinară repeziciune : „Doamne ! Doamne ! Doamne ! Doamne !“.

La un moment dat, din adîncul amarului și-al disperării, își luă nebunește hotărîrea să scape de-acolo. Începu să se zvîrcolească încoace și încolo cu brațele și cu picioarele. Dar de îndată ce încercă acele jalnice opințeli, descoperi că se încurca și se împiedica, cine știe cum, de impermeabilul, cizmele și capul altuia. Se prinse ca un sălbatic cu ghearele de fiecare din acestea pe rînd, le pierdu și le regăsi, le pierdu din nou, și în cele din urmă niște brațe zdravene îl îmbrățișară strîns. Își regăsisese căpitanul.

Se duseră de-a berbeleacul de cîteva ori, încleștîndu-se și mai strîns unul de altul. Brusc, apa îi lăsă cu brutalitate să cadă ; și, eșuați lingă o latură a timoneriei, plini de vînatăi și abia respirînd, se ridicară clătînîndu-se în bătaia vîntului, și agățîndu-se de tot ce puteau.

Jukes ieși din toate astea oarecum scandalizat, ca și cum scăpase din nu știu ce ultragiu adus sentimentelor sale. Încrederea în sine îi era diminuată. Începu, fără a urmări conștient vreun scop, să strige înspre omul pe care îl simțea aproape, în bezna aceea infernală : „Dumneata ești, domnule căpitan ? dumneata ești ?“ pînă cînd simți că-i plesnesc tîmplele. Și auzi drept răspuns un glas

venind de departe, zbierîndu-i ursuz, ca de pe alt tărîm, unica vorbă : „Da !“

Alte tălăzuiuri măturară puntea de sus. Jukes le întîm-pină fără să se apere, primindu-le în plin peste creşte-tul gol, în timp ce căuta să se țină cu amîndouă mîinile.

Mișcarea vasului era zănatică. Ambardeele dovedeau o îngrozitoare lipsă de împotrivire ; cînd se apleca îna-inte, vasul făcea ca un plonjon în gol, și de fiecare dată parcă se lovea de un zid. Mișcarea de ruluu îl răsturna precipitat pe o latură, și revenea la verticală printr-o izbitură atît de grea, încît Jukes îl simțea că se clatină amețit, ca un om lovit cu măciuca în cap înainte de a se prăbuși. Furtuna urla și se învălmășea gigantică în noapte, și lumea întreagă părea o gură întunecată de canal. În răstimpuri aerul trecea rapid pe lîngă pereții vasului, ca aspirat printr-o pîlnie, cu o forță intensă de șoc ce părea că înalță vasul deasupra apei și, pentru o clipă, îl menține așa, doar cu un tremur străbătîndu-l de la un capăt la altul. Apoi își reîncepea oscilațiile, de parcă ar fi fost lăsat să cadă la loc în clocotele.cazanului. Jukes se sili să-și vină în fire și să judece lucrurile cu sînge rece.

Marea, netezită sub rafalele mai grele, își ridica iarăși valurile și inunda extremitățile vasului *Nan-Shan* cu spumegări albe ca zăpada, ce se prelungeau departe, din-colo de ambele parapete, în noapte. Și pe această întin-dere strălucitor de albă, care, sub norii de funingine, căpăta reflexe albastrii, căpitanul Mac Whirr reușea să deosebească fugar imaginea tristă a cîtorva mici pete negre — partea de sus a cîte unui bocaport, guri de tam-buchi închise cu șipci, capete de tambur acoperite, cîte un picior de catarg. Era tot ce putea să vadă din nava lui. Ruful ¹, de sub coverta ce-l susținea pe el însuși și

¹ Construcție deasupra punții superioare a unei nave, ex-tinsă numai pe o porțiune a ei, în care sînt amenajate, de obicei, locuințele echipajului.

pe secundul său, ca și pe omul care, închis în timonerie, guverna vasul cuprins de spaima că va fi măturat peste bord cu tot restul într-un dezastru general — ruful semăna cu o stîncă de semimaree spălată de valuri lingă coastă. Sau cu o stîncă în larg înconjurată de ape care o asediază clocotitoare, năvălesc puhoi asupra ei, se retrag și-i izbesc marginile — cu o stîncă între brizanți, de care s-ar agăța niște naufragiați într-un ultim și disperat efort — doar că suprastructura aceasta se înălța, se cufunda, suporta neîntrerupt mișcarea de rulu a mării, fără oprire sau odihnă, stîncă desprinsă de țarm și miraculos pornită în voia valurilor, pe mare.

Furtuna jefuia vasul *Nan-Shan* cu o furie distructivă, lipsită de orice noimă : vele aurice¹ smulse din baerele lor suplimentare, tende cu duble legături luate de vînt, coverta măturată cu desăvîrșire, tende de protecție rupte, balustrade răsucite, crane de faruri sfărîmate — și două dintre bărcile de salvare pierdute. Dispăruseră, topite parcă în șocul vârtejurilor, fără să le vadă sau să le audă cineva. Abia mai tîrziu, în scînteierea palid-alburie a unei noi mări umflate care se năpustea perpendicular pe punte, Jukes zări două perechi de grui de ambarcație răsărind negre și goale din bezna compactă, cu un capăt gros de fungă care flutura sfîșiat și un scripete desprins din cabluri și jucînd prin aer ; atunci își dădu seama ce se întimplase la numai trei metri în spatele său.

Întinse gîtul, bîjbîind după urechea comandantului. În sfîrșit o atinse cu buzele — o ureche mare, cărnoasă și udă. Răcni cu nestăpîinită neliniște :

— Pierdem bărcile, domnule căpitan !

Și din nou auzi acel glas, silindu-se să răzbată cu timbrul său înfundat, dar avînd darul să comunice o profundă liniștire în neînchipuitul vălmășag de zgomote

¹ Velă aurică, velă mare a arborelui principal.

discordante, ca și cum ar fi venit de pe-un meleag îndepărtat al păcii, dincolo de mohoritele pustiiri ale furtunii; din nou auzi un glas omenesc — precarul și neîmblinzitul sunet în stare să poarte o infinitate de gând, hotărîre și voință, și care în ziua din urmă, cînd vor cădea cerurile și se va face dreptate, va rosti cuvinte pline de încredere — din nou îl auzi, și-i striga ca de la mari depărtări : „Bine !“

Crezu că nu izbutise să se facă înțeles.

— Bărcile... am spus bărcile... bărcile, domnule căpitan ! Două s-au dus !

Același glas, la o jumătate de metru de el și totuși ca de la mii de leghe, scoase într-un urlet cuvinte de bun simț :

— N-avem ce face.

Căpitanul Mac Whirr nu întorsese fața spre el, dar Jukes mai prinse cîteva vorbe.

— Ce poți... aștepta... cînd ciocănesc... așa hal.... Si-lit să lași.. ceva în urmă... la mintea oricui.

Atent, Jukes asculta, doritor să mai audă. Dar nu mai urmă nimic. Era tot ce avea de spus căpitanul Mac Whirr ; iar Jukes mai mult își imagina decît vedea spațele lat și masiv dinaintea lui. Întunericul de nepătruns se lăsa apăsător peste lucirile fantomatice ale mării. Jukes se simți invadat de sumbra convingere că nu mai era nimic de făcut.

Dacă transmisia cîrmei nu avea să cedeze, dacă enormele mase de apă nu spărgeau puntea sau nu sfărîmau vreun capac de tambuchi, dacă mai rezistau motoarele, dacă putea fi menținută viteza împotriva cumplitului suflu al vîntului și nava rămînea definitiv îngropată sub unul din acele înspăimîntătoare talazuri, ale căror creste albe se puteau întrezări vag, cu mult deasupra prorei — atunci exista o șansă de salvare. Ceva se răsuci în sufletul lui Jukes, aducînd pe primul plan sentimentul că *Nan-Shan* era pierdut.

— S-a zis cu vasul, își spuse, cu o agitație de care și el se mira, ca și cum descoperise un înțeles neașteptat în gândul acesta. Una sau alta trebuia să se întâmple, din toate. Acum nimic nu putea fi oprit, și nimic nu putea fi remediat. Oamenii de la bord nu mai erau de nici un ajutor, iar nava nu mai putea ține piept. Vremea se arăta peste măsură de haină.

Jukes simți un braț lăsându-i-se greu pe umeri ; și la această invitație răspunse în modul cel mai adecvat apucându-și căpitanul de mijloc.

Stăteau astfel înălțuiți în noaptea oarbă, susținându-se unul pe celălalt împotriva vântului, obraz lângă obraz, buze lângă ureche, în felul a două carcase vechi de corăbii amaratate alături, proră la pupă.

Iar Jukes auzea glasul comandantului său nu mai tare ca înainte, ci mai aproape, ca și cum, pornind să taie în curmeziș formidabilul asalt al uraganului, ar fi ajuns în sfârșit la el, purtând acel straniu dar de liniștire ca pe o aură senină.

— Știi unde sînt oamenii ? întreba glasul, viguros și totodată evanescent, biruind puterea vântului, și mînat departe de Jukes în aceeași clipă.

Jukes nu știa. Se aflau cu toții pe punte cînd uraganul a lovit nava din plin. Nu avea nici cea mai mică idee unde se viriseră. În situația actuală nu se aflau nicăieri, din punct de vedere al serviciului pe care l-ar fi putut îndeplini. Dintr-un motiv sau altul, dorința căpitanului de a fi informat îl chinuia pe Jukes.

— Aveți nevoie de oameni, domnule căpitan ? strigă el cu teamă.

— S-ar cuveni să știu, afirmă Mac Whirr. Ține-te bine.

Se ținură neclintiți. Un acces de furie dezlănțuită, un asalt necruțător al vântului, literalmente echilibrară vasul ; se balansă doar repede și ușor, ca un leagăn de copil, în cursul unui teribil răstimp de teroare, pe cînd întreaga atmosferă s-ar fi zis că trecea ca o vijelie pe alături,

cu un bubuit continuu ce răbufnea din măruntaiele pământului.

Abia respirînd, cu ochii închiși, își încleștară strîsoarea. Ceea ce, după amplitudinea șocului, era probabil o coloană de apă învîrtejindu-se dreaptă în noapte, se izbi de vas, se frînse și căzu violent peste punte, din înalt, cu întreaga ei greutate mortală.

Un fragment din această prăbușire, o simplă stropeală, îi învălui într-o unică trîmbă de apă din creștet pînă-n tălpi, umplîndu-le năvalnic urechile, gura și nările cu apă sărată. Le trîntea picioarele la pămînt, le sucea brațele, șiroia în bulbuci pe sub bărbie ; și, deschizînd ochii, văzură mase enorme de spumă precipitîndu-se încoace și-ncolo peste ceea ce semăna cu sfărîmăturile navei. Căzuse învins, vasul *Nan-Shan*, ca străpuns de o lovitură directă. Inimile lor, care palpitau convulsiv, erau gata să cedeze și ele în fața dezastrului ; dar, cu un avînt neașteptat, vasul își reluă primejdioasa plutire, străduindu-se parcă să iasă la suprafață de sub propriile-i ruine.

Din întineric marea părea că-și aruncă valurile de jur împrejurul navei ca s-o afunde spre pierzanie. Era o adevărată vrăjmășie în felul cum năvăleau acele valuri, și o îndîrjire crudă în loviturile lor. S-ar fi zis că nava era o ființă vie, pradă pornirilor demente ale unei mulțimi ; o îmbrînceau aspru și izbeau în ea crîncen, o împingeau în sus ca s-o azvîrle apoi cu brutalitate și s-o calce în picioare. Căpitanul Mac Whirr și Jukes continuau să se țină strîns unul de altul, asurzii de zgomot, cu gura astupată de vînt ; iar vastul tumult al materiei care dădea tîrcoale trupurilor celor doi, le aducea în suflet o profundă tulburare, asemenea unei patimi neînfrîmate.

Unul din acele țipete sălbatice și cutremurătoare ce se aud cîteodată în mijlocul vuietului constant al unui uragan, și trec în chip misterios pe deasupra capetelor

noastre, se abătu ca purtat de aripi peste navă, iar Jukes căută să-l acopere, tipînd la rîndul său :

— Va supraviețui oare vasul nostru ?

Strigătul îi țîșnise din piept la fel de spontan ca încolțirea unui gînd în minte, iar el însuși nici nu-l auzi. Totul se stinse instantaneu — gînd, voință, efort — și vibrația neauzită a strigătului se adăugă la undele sonore ale furtunii.

Nu aștepta nimic de pe urma strigătului său, absolut nimic. Căci într-adevăr, ce răspuns i s-ar fi putut da ? Totuși, după un răstimp, auzi cu uluire în urechea sa tenacele glas lipsit de sonoritate, pigmeu nebiruit de uriașul vacarm.

— Ar putea !

Era un fel de răget înăbușit, mai greu de sesizat decît o șoaptă. Curînd glasul reveni, pe jumătate înecat în răsunătoarele bubuituri, ca un vas luptînd cu valurile oceanului.

— Să sperăm ! striga glasul slab, solitar și impasibil, străin de viziunile speranței sau spaimei ; apoi pîlpîi în cuvinte răzlețe : „Vasul... asta... niciodată... Oricum... cît mai bine.“

Jukes renunță să înțeleagă.

Pe urmă, ca și cînd descoperise brusc unicul lucru apt să țină piept violențelor furtunii, glasul păru să dobîndească tărie și fermitate pentru ultimele vociferări întrerupte :

— Continuă să bubuie... constructori... buni băieți... Și norocul... mașinile... Rout... minunat om.

Căpitanul Mac Whirr își retrase brațul de pe umerii lui Jukes, și printr-asta încetă să mai existe pentru secundul său în întunericul dens. După ce-și încordase la maximum fiecare mușchi, Jukes simțea acum că i se înmoaie tot trupul. Paralel cu o intensă indispoziție fizică îl învingea o nespusă poftă de somn ; parcă izbiturile și frămîntările suferite îl aduseseră în pragul toropelii. Nu-și mai putea

ține capul drept împotriva vîntului, care încerca să i-l smulgă de pe umeri ; hainele, îmbibate de apă, i se păreau grele ca plumbul, reci și pline de picuri ca o armură de gheață care s-ar fi topit ; îl străbătu un frison, care dură mult timp ; și, cu amîndouă mîinile încleștate pe punctul său de sprijin, se lăsă încet să alunece în profunzimile nefericirii trupesti. Spiritul i se concentra asupra lui însuși cu indolență, fără a urmări vreun scop în mod conștient, și cînd ceva îl împinse ușor dinapoia genunchilor îi tresări inima de sperietură.

Făcînd un salt înainte, se ciocni de spinarea căpitanului Mac Whirr, care nici nu se clinti ; atunci mîna cuiva i se agăță de coapsă. În timp se statornicise o acalmie, una din acele acalmii amenințătoare ale vîntului, în care furtuna își regăsește suflul. Jukes simți că mîna aceea ca o labă îl pipăie. Era șeful de echipaj. Îi recunoștea mîinile, atît de groase și de late încît s-ar fi spus că aparțin unei alte rase umane.

Nostromul ¹ ajunsese pe covertă, cățărîndu-se în patru labe împotriva vîntului, și dăduse cu creștetul de picioarele secundului. Numaidecît se chirci și începu să explozeze persoana lui Jukes de jos în sus, cu atingeri prudente, smerite, cum i se cădea unui inferior.

Era slut la chip, mic de statură, morocănos din fire ; un marinar în vîrstă de cincizeci de ani, cu păr aspru, picioare scurte și brațe lungi, semănînd bine cu o maimuță bătrînă. Avea o forță fizică impresionantă ; cu mîinile lui mari și butucănoase, umflate ca niște mănuși de box cafenii la capătul unor antebrațe păroase, mînuia cele mai grele obiecte ca pe niște jucării. În afara părului sur de pe piept, a atitudinii amenințătoare și a glasului său răgușit, nu era înzestrat cu nici unul din atributele clasice ale categoriei din care făcea parte. Bunătatea lui mergea pînă la imbecilitate : oamenii făceau ce voiau cu

¹ Șeful de echipaj, care răspunde de buna întreținere a navei, a utilajului și a inventarului ei.

el, din cauză că era prietenos și vorbăreț, și n-avea nici un dram de inițiativă. Pentru aceste motive, Jukes nu-l agrea; dar căpitanul Mac Whirr, spre disprețuitoarea nemulțumire a lui Jukes, părea că-l consideră un subofițer de mîna întîii.

Izbuti să se ridice în picioare trăgînd de haina lui Jukes, dar luîndu-și această libertate cu cea mai mare modestie, și numai în măsura în care era constrîns de uragan.

— Ce este, boțmane¹, ce este? urlă Jukes pierzînd răbdarea. Ce oare voia pe covertă impostorul acela de nostrom? Taifunul îi zdruncinase nervii lui Jukes. Răgușitele zbierete ale celui alt, deși neinteligibile, păreau că denotă o vie satisfacție. Nu încăpea îndoială. Bătrînul nătărău avea un motiv oarecare de mulțumire.

Dar tonul zbieretelor sale se schimbă cînd, cu mîna cealaltă, găsi încă un trup.

— Dumneata ești, domnule căpitan? Dumneata ești? începu el să întrebe. Vîntul îi sugruma vorbele.

— Da! răcni căpitanul Mac Whirr.

CAPITOLUL 4

Din prisosul de zbierete ale nostromului, ceea ce reieși limpede pentru căpitanul Mac Whirr fu bizara știre că „toți chinezii ăia de pe interpuntea de la prova sînt dați de-a dura.”

Jukes, care se afla la bordul sub vînt, îi auzea pe cei doi scoțînd strigăte la cincisprezece centimetri de urechea lui, cum poți auzi pe o noapte calmă doi oameni, la opt sute de metri depărtare, stînd de vorbă peste un ogor. Îl auzi pe căpitan repetînd disperat: „Cum? Cum?”

¹ Boțman, o altă denumire uzuală pentru șeful de echipaj.

apoi încordarea pițigăiată a răgușelii celui alt : „Toti în bloc... văzut cu ochii mei... Groaznic, domnule căpitan... m-am gândit... să vă spun.“

Jukes rămase nepăsător, ca și cum forța uraganului, care făcea zadarnic pină și gândul la acțiune, l-ar fi absolvit de orice răspundere. În plus, la anii lui tineri, constata că era atât de absorbantă preocuparea de a-și păstra inima oțelită împotriva a tot ce-i mai rău, încât ajunsese să simtă o copleșitoare repulsie față de orice altă formă de activitate. Nu intrase în panică ; știa asta deoarece, fiind perfect incredințat că nu va mai vedea un nou răsărit de soare, rămânea stăpîn pe sine în ciuda acestei convingeri.

Există momente de eroism inactiv la care cedează uneori chiar și cei mai valoroși. Mulți ofițeri de marină își amintesc fără îndoială, din experiența lor, o situație în care întregul echipaj al unei nave cade într-o asemenea transă de stoicism buimac. Jukes însă nu avea o experiență prea largă a oamenilor sau a furtunilor. El își închipuia că posedă un calm de nezdruncat ; în realitate se găsea doar într-o stare de înlemnire ; nu sub o formă blamabilă, ci numai în măsura în care se poate găsi astfel un om, fără a deveni obiect de dezgust pentru el însuși.

Era mai degrabă un fel de amortire a spiritului impusă dinafară. Îndelungata tensiune pe care o provoacă furtuna are acest efect ; tortura așteptării într-o catastrofă cu un interminabil punct culminant ; oboseala trupului în simpla cramponare la existență înlăuntrul unui tumult excesiv ; o oboseală care explorează insidios și pătrunde adînc în pieptul omului spre a-l descuraja și a-i umple inima de obidă — inima, care în chip imuabil, mai presus de toate bunurile pămîntului, chiar mai presus de viață, aspiră la pace.

Jukes căzuse pradă inerției mai mult decît bănuia. Totuși continua să reziste — ud pînă la piele, înfrigurat, cu membrele înțepenite ; și, ca într-o halucinație, ima-

gini rapide îi trecură prin fața ochilor (se spune că omul își revede astfel viața când se înecă), reînviind amintiri fără nici o legătură cu actuala lui situație. Își amintea, de pildă, de tatăl lui : un comerciant respectabil care, într-un moment nefast de criză în afaceri, se urcă în pat și își dădu duhul în deplină resemnare. Jukes, firește, nu-și amintea de amănunțele acelor împrejurări, dar rămânând străin de ele revedea cu acuitate chipul bietului om ; de asemenea, o anumită partidă de cărți jucată pe când era foarte tânăr, în golful Table, la bordul unui vas care pierise mai târziu cu tot echipajul ; apoi, sprîncenele groase ale primului său comandant ; în sfîrșit, fără altă emoție decît cea pe care ar fi avut-o intrînd distrat în camera ei și găsind-o acolo cu o carte, cu ani în urmă, și-o aminti pe mama lui — și ea moartă, acum — pe femeia aceea plină de hotărîre, rămasă la strîmtoare, și care depusese eforturi perseverente ca să-l crească.

Totul nu durase mai mult de o secundă, poate nici atît. Un braț greoi îi căzu în jurul umerilor ; glasul căpitanului Mac Whirr îi trîmbița numele în urechi.

— Jukes ! Jukes !

Desluși un ton de adîncă îngrijorare. Vîntul își aruncase toată greutatea asupra navei, încercînd s-o ținutiască pe loc printre valuri. Acestea făceau salturi impresionante pe deasupra ei, ca și cum ar fi fost un buștean plutind în imersiune ; și încă de departe amenințau monstruos cu povara lor acumulată. Talazurile se ridicau la mari înălțimi în noapte, cu o lumină spectrală pe creste — lumina palidă a spumei efervescente care, într-o fulgerare nemiloasă, dezvăluia asupra trupului firav al navei asaltul în cataractă, năruirea și goana nebună, clăcătitoare, a fiecărui val în retragere. Nici pentru o clipă nu izbutea nava să-și scuture de pe ea toată apa. Jukes, țeapăn de încordare, percepu în mișcarea ei semnul rău prevestitor al unei înaintări anevoioase, la voia întîmplării. Nu mai era o luptă conștientă. Era începutul sfîr-

șitului ; de aceea nuanța de activă îngrijorare din glasul căpitanului Mac Whirr îl scîrbi ca o etalare de nebunie dăunătoare și oarbă.

Furtuna acționa asupra lui Jukes ca un sortilegiu. Se simțea pătruns de ea, absorbit în sînul ei ; prinsese rădăcini în ea cu rigurozitatea unei atenții mute. Căpitanul Mac Whirr continua să strige, dar vîntul se intercala între ei ca o pană solidă de despicaț lemne. Atunci comandantul se agăță de gîtul lui Jukes, greu ca o piatră de moară, astfel că la un moment dat își ciocniră capetele unul de altul.

— Jukes ! Domnule Jukes, ascultă !

Trebuie să răspundă glasului care nu voia să tacă. Dădu răspunsul obișnuit : „Da, domnule căpitan.“

Dar, numaidecît, inima sa pervertită de furtuna care generase în ea o năzuință după trai pașnic, se răzvrăti împotriva tiranicei discipline și a oricăror ordine.

Căpitanul Mac Whirr ținea capul secundului său imobilizat în îndoitura cotului, și îl lipea într-un fel misterios de buzele sale care urlau. Uneori Jukes îl întreprușea, prevenindu-l grabnic : „Atenție, domnule căpitan !“, alteori Mac Whirr răcnea un aprig îndemn : „Ține-te bine !“ și întregul univers de catran părea că se învîrtește odată cu nava. Tăcură un răstimp. Încă mai pluteau. Iar căpitanul Mac Whirr își reluă strigătele.

— ...Zice... tot grupul... dat de-a dura... Ar trebui să vezi... ce este...

Din clipa în care uraganul lovise vasul *Nan-Shan* cu toată forța, nici o parte a punților sale n-a mai putut fi apărută ; iar marinarii, năuci și îngroziți, se refugiaseră în aliveiul de la babord, sub covertă. Culoarul acesta avea o ușă spre pupa, pe care o închiseră ; era întuneric beznă, frig — o atmosferă lugubră. La fiecare mișcare violentă a vasului gemeau toți laolaltă ; se auzeau tone de apă prăbușindu-se și deplasîndu-se în goană peste tot, ca și cum ar fi căutat un loc pe unde să-și sfre-

delească drum pînă la ei. Nostromul le ținuse un cuvînt pe un ton aspru, dar — spunea el mai tîrziu — o gașcă de oameni mai fără judecată nu văzuse în viața lui. Se aflau destul de bine adăpostiți acolo, în afara primejdiei, și nu li se cerea să facă nimic ; și totuși bombăneau și se plîngeau arțăgoși ca niște copii bolnavi. În cele din urmă, unul dintre ei zise că dacă ar avea măcar o lumină cît de slabă ca să-și vadă mutrele n-ar fi atît de rău. Simțea că se ȋcnește la cap, declara acesta, stînd așa în întunecime și așteptînd să se dea la fund corabia aceea blestemată.

— De ce nu ieși afară atunci, ca să termini mai repede ? i-o întorcea nostromul.

Asta îi aduse un val de ocări. Se văzu copleșit de învinuiri de tot felul. S-ar fi zis că luau în nume de rău faptul că nu se scoate ca din pămînt, din iarbă verde, o lampă pentru ei. Se văicăreau după o lumină la care să se ȋnece — măcar atît ! Și cu toate că lipsa de ȋnțelepciune a reproșurilor lor era evidentă — de vreme ce nimeni nu putea spera să ajungă pînă la lampisterie, care se găsea la prova — nostromul se simțea adînc mîhnit. Nu socotea că era corect din partea lor să-l cicălească astfel. Le-o și spuse, dar fu ȋntîmpinat de obrăznicii din partea tuturor. Căută, așadar, refugiu ȋntr-o tăcere plină de amărăciune. În același timp bodogănelile, oftaturile și rumoarea generală nu-i dădeau pace deloc, și curînd îi veni în minte că la interpunkte se găseau atîrnate șase lămpi cu glob, și că nu le-ar fi pricinuit nici un neajuns *culilor* dacă-i lipsea de una din ele.

Vasul *Nan-Shan* avea un buncăr de cărbuni situat în curmezișul navei, și care, fiind utilizat uneori ca magazie de mărfuri, comunica printr-o ușă de fier cu interpunktea de la prova. În acel moment buncărul era gol, iar „gura de om”¹ pe unde se intra era prima de pe alivei. Nostromul putea, deci, pătrunde acolo fără să fie nevoit să

¹ Trapă ȋngustă de acces pentru oamenii din echipaj.

iasă pe punte ; dar, spre marea lui mirare, constată că nu voia nici unul să-i ajute să scoată învelișul de protecție. Îl caută atunci singur, pe dibuite, însă unul dintre mateloți, întins pe jos în calea lui, refuză să se dea la o parte.

— Păi bine, dar vreau să vă aduc afurisita de lumină pe care mi-ați cerut-o, obiecta el, aproape implorîndu-le mila.

Careva îi strigă să se ducă să-și vîre căpățîna într-un sac. Regreta, răspunse el, că nu recunoștea glasul, și că n-avea cum să vadă pe întuneric, altfel ar fi pus el un cap de catarg pe spinarea celui nemernic oricum, fie că pluteau, fie că se duceau la fund. Totuși, își luase hotărîrea să le arate că e în stare să le facă rost de o lampă chiar dacă ar fi fost să nu mai vadă lumina zilei pentru asta.

Din cauza ruliului violent, fiecare mișcare devenea periculoasă. Pînă și a sta culcat însemna destulă osteneală. Aproape își frînse gîtul prăvălindu-se în buncăr. Căzu pe spate și începu să fie zvîrlit fără putință de împotrivire dintr-o parte într-alta, în tovărășia unui drug greu de fier — unealta pentru nivelat cărbunii, probabil, lăsată acolo de marinarul de serviciu. Drugul acela îl neliniștea nu mai puțin decît dacă ar fi fost o fiară sălbatică. Nu putea să-l vadă, întrucît interiorul buncărului, căptușit cu praf de cărbune, era mai negru ca noaptea ; dar îl auzea lunecînd și zăngănind, ba chiar ciocnindu-se ici și colo, totdeauna în vecinătatea capului său. Făcea o larmă nemaipomenită sau dădea lovituri grele, înăbușite, parcă ar fi fost mare cît o traversă de punte. Era un lucru vrednic de luat în seamă faptul că el observa toate acestea în timp ce se rostogolea de la babord la tribord și înapoi, și se agăța cu disperare de pereții netezi ai buncărului încercînd să se oprească. Ușa către interpunte nefiind chiar etanșă, zări un firicel de lumină în partea de jos.

Ca marinar, și bărbat încă în putere, prinse ușor pri-lejul de a se ridica în picioare ; și, printr-un noroc, în timp ce se țira de-a bușilea, puse mîna pe bara de fier și o culese de jos. Altminteri, i-ar fi fost teamă ca nu cumva să-i zdrobească picioarele sau, în orice caz, să-l doboare din nou. La început stătu pe loc. Se simțea ne-sigur în bezna aceea în care mișcările navei i se păreau nefamiliare, neprevăzute, greu de contracarat. Un răs-timp zgîlțirile se succedară atît de neîntre-rup-t, încît nu îndrăzni să se miște, de frică să nu fie din nou trîntit la pămînt. Nu avea cituși de puțin poftă să fie făcut zob în buncărul acela.

Se lovise la cap de două ori ; se simțea ușor amețit. I se părea însă că aude atît de limpede zăngănitul și poc-niturile barei de fier în urechi, încît o înșfăcă și mai strîns ca să-și dovedească lui însuși că se afla la loc sigur, în mîna lui. Era întrucîtva mirat de claritatea cu care, acolo jos, auzea frămîntările furtunii. Urletele și țipetele ei păreau că împrumută, în spațiul gol al buncărului, ceva din caracterul omenesc, din furia și suferința omului, nemaifiind uriașe, ci nesfîrșit de dureroase. Iar la fiecare ruliu se auzeau și niște lovituri surde — profunde, apă-sătoare, ca și cum un corp masiv de vreo cinci tone ar fi jucat în cală. Însă nu exista un asemenea lucru ca în-cărcătură în magazie. Ceva pe punte ? Cu neputință. Sau alături ? N-avea cum.

Gîndi toate acestea rapid, cu mintea limpede și com-petență de marinar, dar în cele din urmă rămase nedume-rit. Zgomotul, totuși, venea amortit din exterior, însoțind coloanele și masele de apă ce se revărsau pe punte, dea-supra capului său. Era oare vîntul ? Foarte probabil. Fă-cea, acolo jos, o zarvă care te ducea cu gîndul la un cîrd numeros de smintiți. Descoperi atunci că și în el se is-case dorul după o lumină — măcar ca să nu te îneci

pe întuneric — și-l cuprinse o agitată nerăbdare să iasă de-acolo cît mai repede.

Trase zăvorul : placa grea de fier se învîrți pe propriile-i balamale ; și a fost ca și cînd ar fi deschis ușa către sunetele furtunii. Îl întîmpină o răbufnire de urlete stridente : în văzduh era totuși un moment de calm ; iar potopirile apei, deasupra, erau acoperite de un tumult de țipete guturale, sugrumate, care creau o impresie de învălmășeală disperată. Se înfipse bine pe picioarele desfăcute, pe întreaga lărgime a pragului, și întinse gîtul. Dar la început zări doar ceea ce venise să caute : șase flăcărui galbene zbătîndu-se violent deasupra trupului imens al întunericului.

Interpunea era sprijinită ca o galerie de mină, cu un șir de stîlpi în mijloc și grinde transversale pe plafon, pierzîndu-se parcă la nesfîrșit, în tenebre. Dar la babord se desena nedeslușit ceva ca o surpare a unei laturi, un fel de îngrămădire voluminoasă cu profil înclinat. Întregul spațiu, cu umbre și forme, se afla în continuă mișcare. Nostromul holbă ochii mari : vasul se aplecă spre tribord, și un urlet ca de fiare sălbatice ieși din masa aceea cu înclinare de pămînt surpat.

Bucăți de lemn vîjîiau șuierîndu-i pe la urechi. Scînduri, gîndi el, speriat la culme și ferindu-și capul. La picioarele lui un om luneca pe spate, cu ochi larg deschiși, căznindu-se să apuce ceva și întinzînd brațele după... nimic ; un altul veni în salturi ca un bolovan desprins, cu capul între picioare și pumnii închești. Codița împletită bătea aerul ca un bici ; omul îl înșfăcă pe nostrom de picior, și din mîna desfăcută îi căzu un disc strălucitor care se rostogoli pe jos. Chiuind de uimire, șeful de echipaj recunoscu un dolar de argint. Cu un sunet repezit de picioare goale care tropăie sau se tîrăsc, și cu strigăte scoase din fundul gîtului, movila de trupuri contorsionate de la babord se dezlipi de peretele vasului și lunecă, într-o zvîrcolire neputincioasă, spre peretele de la tribord,

unde se izbi cu zgomot surd, brutal. Strigătele încetară. Nostromul auzi un geamăt prelung străbătînd mugetele și suierăturile vîntului ; văzu o încâlceală indescritibilă de capete și umeri, de tălpi goale zvirlindu-se în sus, de pumni ridicați, de spinări, picioare, codițe și chipuri care se rostogoleau.

— Sfînte Dumnezeule ! exclamă el îngrozit, și trînti ușa de fier asupra acestei imagini.

Pentru a povesti cele văzute urcase el pe covertă. Nu putea păstra pentru sine o asemenea viziune ; iar la bordul vasului există un singur om căruia merită să-i spui ce ai pe suflet. La întoarcere, oamenii din alivei îi adresa ră injurii și-l tratară drept imbecil. De ce nu adusesese lampa ? Cui naiba îi păsa de acei *culi* ? Dar cînd ieși afară, ananghia la care se găsea vasul făcu să i se pară neînsemnat tot ce se petrecea înăuntru.

La început, crezu că părăsise aliveiul chiar în clipa scufundării vaporului *Nan-Shan*. Scările covertei fuseseră luate de valuri, dar o masă enormă de apă care umplu duneta îl făcu să plutească pînă sus. După aceea fu nevoit să zacă întins pe burtă cîtva timp, ținîndu-se de un inel de punte, regăsindu-și în răstimpuri răsuflarea, sau înghițind apă sărată. Se luptă să înainteze pe mîini și pe genunchi, prea înspăimîntat și rătăcit la minte ca să se întoarcă înapoi. În felul acesta ajunsese în spatele timoneriei. În acel loc relativ adăpostit îl găsi pe al doilea ofițer. Nostromul fu plăcut surprins, impresia lui fiind că toți cei rămași pe punte fuseseră demult măturați în mare. Întrebă nerăbdător unde se găsea căpitanul.

Ofițerul ședea tupilat ca un mic animal rău sub un tufiș.

— Căpitanul ? Dus peste bord, după ce ne-a băgat în beleaua asta. Secundul și el, după cît știa. Alt idiot.

N-avea importanță. Totul avea să se ducă la fund peste puțin.

Nostromul se tîrî ieșind din nou în puterea vîntului ; nu fiindcă ar fi nădăjdut să mai întîlnească pe cineva, dar ca să se depărteze de „omul acela“, avea să povestească el mai tîrziu. Mergea de-a bușilea cum merg proscrișii ca să înfrunte o lume lipsită de clemență. De-aici marea lui bucurie cînd i-a găsit pe Jukes și pe căpitan. Dar ceea ce se petrecea între timp la interpuște dobîndise pentru el o importanță cu totul secundară. Afară de asta era greu să te faci auzit. Izbuti totuși să comunice ideea că toți chinezii erau aruncați la nimereală împreună cu lăzile lor, și că el venise sus anume ca să raporteze. Cît despre echipaj, se găsea la adăpost. Pe urmă, ușurat, se lăsă să cadă în capul oaselor, strîngînd cu brațele și picioarele suportul telegrafului de la sala mașinilor — o piesă turnată în fontă, de grosimea unui par. Cînd se va duce acela, ei bine ! nu-i va mai rămîne decît să se ducă și el. Nici nu se mai gîndi la *culi*.

Căpitanul Mac Whirr îl făcuse să înțeleagă pe Jukes că dorea ca el să coboare la interpuște, ca să vadă.

— Ce pot eu să le fac, domnule căpitan ? Și tremurul trupului ud făcu să-i sune glasul a behăit.

— Să vezi întîi... Boțmanul... zice... de-a dura.

— Boțmanul e un cretin, urlă Jukes scuturat de fiori.

Absurditatea lucrului ce i se pretindea îl umplea de revoltă. Nu era cîtuși de puțin dispus să plece, ca și cum ar fi fost sigur că vasul se va scufunda în clipa cînd va părăsi el puntea.

— Trebuie să știu... nu pot părăsi...

— O să se-aseze ei cumva, domnule căpitan.

— Se bat... boțmanul spune... se bat... De ce ? Nu permit... bătaie... la bord... Aș prefera... te țin aici... în caz... eu însumi... luat de val... Oprește-i... într-un fel... Vezi, și-mi spui... prin tub... din sala mașinilor... Nu-i nevoie... urci iar... Periculos... miști... pe punte.

Cu capul prins în menghine, Jukes trebui să asculte aceste îndemnuri care i se păreau inacceptabile.

— Nu vreau... să te pierd... cît timp... nu-i pierdut vasul... Rout... bun băiat... Nava.. poate... ieși cu bine.

Jukes pricepu imediat că era dator să se ducă.

— Credeți că va putea ? țipă el.

Dar vîntul înghiți răspunsul, din care Jukes nu înțelese decît un singur cuvînt, rostit cu toată energia : „...Totdeauna...”

Căpitanul Mac Whirr îl eliberă pe Jukes din strînsoare, și, aplecîndu-se către nostrom, urlă :

— Întoarce-te jos cu secundul.

Jukes își dădu seama doar că brațul se ridicase de pe umerii lui. Era trimis cu instrucțiuni — să facă ce anume ? Se simțea atît de exasperat, încît dădu drumul fără precauții punctului său de sprijin, și pe loc fu împins de vînt. I se păru că nimic nu-l putea opri să nu fie dus de suflu peste copastia de la pupa. Se aruncă în grabă pe jos, iar nostromul, care îl urma, căzu peste el.

— Nu vă ridicați încă, domnule Jukes, strigă boțmanul. Nu-i grabă !

O nouă tălăzuire trecu peste ei. Jukes înțelese din bolboroseala cu improșcări de apă a nostromului că scările covertei nu mai existau. „Vă cobor eu, domnule, cu mîinile“, strigă el ascuțit. Mai zbieră ceva despre coșul de fum care avea toate șansele să zboare peste bord. Jukes gîndi că lucrul era foarte posibil, și imaginea focurile stinse, nava plutind neajutorată... Nostromul, alături de el, țipa întruna. „Ce e ? Ce spui ?“ îl întrebă Jukes adus la disperare ; iar celălalt repetă : „Ce-ar zice nevastă-mea dacă m-ar vedea acum ?“

În alivei, unde intrase o bună cantitate de apă care plescăia în întuneric, oamenii păstrau o tăcere de moarte ; împiedicîndu-se de unul dintre ei, Jukes îl înjură cu patimă fiindcă-i stătuse în cale. Două-trei glasuri între-

bară atunci, slabe, lacome să afle : „Mai e vreo speranță, domnule Jukes ?“

— Ce vă este, neghiobilor ? le replică el brutal.

Se simțea atât de chinuit, încît îi venea să se arunce jos, printre ei, și să nu mai miște. Însă oamenii păreau încurajați, și, cu avertizări smerite : „Luați seama ! Atenție la clapa de închidere, domnule Jukes,“ îl coborîră prin gura de om în buncăr. Nostromul se rostogoli și el pe urmele lui, și de îndată ce se adună de pe jos comentă : „Ar zice nevastă-mea : «Așa-ți trebuie, nătărău bătrîn, dacă pleci pe mare».“

Era un om oarecum înstărit, și-i plăcea să facă deseori aluzie la acest fapt. Soția sa — o femeie voluminoasă — împreună cu două fiice mai mari țineau un magazin de legume și fructe la Londra, în East End.

În întuneric, Jukes, nesigur pe picioarele lui, ascultă răsunetul unor duduiri mărunte, repetate. Ca un fond sonor, un vaiet înfundat se auzea la un pas de el, s-ar fi zis ; iar de deasupra, freamătul mai puternic al furtunii covîrșea aceste zgomote. Simți că i se învîrtește capul. În buncărul acela și lui i se părea mișcarea vasului neobișnuită și amenințătoare, măcinîndu-i forța de hotărîre ca și cum nu mai fusese niciodată în largul mării.

Aproape că-l ispită gîndul să se cațere înapoi prin gura de om ; dar amintindu-și de glasul căpitanului Mac Whirr își dădu seama că nu era cu putință. Îi dăduse ordin să se ducă să vadă. La ce bun ? ar fi vrut să știe. Turbînd de furie își spuse că va vedea, desigur. Însă nostromul, clătînîndu-se stîngaci, îl avertiză să deschidă ușa cu prudență : înăuntru se desfășura o harță oribilă. Iar Jukes, ca atins de o chinuitoare suferință fizică, întrebă iritat pentru ce dracu' se băteau.

— Pentru dolari ! pentru dolarii lor, domnule. Toate prăpăditele lor de lăzi s-au pocnit și au crăpat. Afurisiții lor de bani sar peste tot, iar ei se dau de-a berbeleacul

ca să-i prindă — să se sfîșie unii pe alții și mai multe nu. Un adevărat iad ce-i acolo la ei.

Cu un gest spasmodic Jukes deschise ușa. Pe sub brațul său, iscodi cu ochii și nostromul cel scund.

Una dintre lămpi se stinsese, probabil spartă. Niște strigăte pizmașe, scoase din gîtlej, le străpunseră puternic auzul, însoțite de o ciudată opinteală a respirațiilor ieșind din acele piepturi încordate. Tocmai atunci o lovitură grea izbi latura vasului : masele de apă se prăvăliră deasupra, pe punte, cu un șoc năucitor, și în primul plan al obscurității, unde aerul era dens și roșietic, Jukes văzu un cap ciocnindu-se violent de dușumea, două gambe groase bițiindu-se în sus, niște brațe musculoase încolăcite în jurul unui trup gol, un chip galben, cu gura căscată, ridicînd o privire fixă, delirantă și lunecînd apoi în grămadă. Un cufăraș gol se răsturnă zgomotos ; un om căzu cu capul în jos printr-un salt, ca proiectat de o lovitură de picior ; iar mai departe, nedeslușiți, alții veneau la vale ca prundișul pe un mal înclinat, lovind puntea cu călcîiele și fluturînd brațele bezmetic. Scara bocaportului era plină de *culi* care roiau pe ea ca albinele pe-o creangă. Se agătau de trepte, într-un ciorchine tîrîtor, fremătînd, și băteau nebunește cu pumnii în partea inferioară a capacului de bocaport astupat cu șipci, iar impetuoasa năvală a apelor mării se auzea de sus în intervalele țipetelor lor. Nava se aplecă și mai mult pe un bord, și atunci chinezii începură să cadă de pe scară : întii unul, pe urmă alți doi, și în sfîrșit tot restul veni grămadă dintr-odată, cu o larmă imensă.

Jukes rămase înmărmurit. Nostromul, exprimîndu-și cu glas răgușit îngrijorarea, îl imploră : „Nu intrați la ei, domnule.”

Întregul spațiu al interpunții părea că se răsucesce pe loc, făcînd și salturi între timp ; iar cînd vasul se înălță pe spinarea unui talaz uriaș, Jukes avu impresia că toată acea viermuială de oameni avea să fie aruncată

în masă asupra lui. Se dădu înapoi, închise ușa și, cu mâini tremurătoare, împinse zăvorul...

Îndată după plecarea secundului, căpitanul Mac Whirr, rămas singur pe covertă, se îndreptă pieziș și clătinat spre timonerie. Ușa deschizându-se spre exterior, fu nevoit să se lupte cu rafalele ca s-o tragă spre el ; iar când în cele din urmă izbuti să intre, ea se trînti numaidecît cu o detunătură, ca și cum comandantul ar fi fost împușcat înăuntru prin lemnul ei. Rămase așa, cu mîna pe clanță.

Transmisia cîrmei pierdea aburi, și în cuprinsul îngust al încăperii sălășluia o ceață albă, străvezie din care geamul habitacului apărea ca un oval luminos. Vîntul urla; vuia, vîjîia, cu bruște bubuituri de rafale care zgîlțiau ușile și obloanele sub jerbe de stropi grei. Doi colaci de sonde de saulă și un săculeț din pînză de cort, agățate pe un odgon lung, făceau oscilații ample, apoi reveneau lipindu-se de peretele etanș. Grătarul de sub picioare era aproape scufundat. Cu fiecare țîsnire a valurilor, apa împrôșca violent și se infiltra prin toate crăpăturile din jurul ușii, iar omul de la cîrmă își azvîrlise bereta și haina, și stătea proptit de carcasa transmisiei într-un tricou de bumbac în dungi, desfăcut la piept. Timona de alamă din mîinile lui părea o jucărie strălucitoare și fragilă. Venele grumazului ieșeau în relief tari și subțiri, o pată întunecoasă îi marca scobitura din față a gitului, iar chipul îi era imobil și tras ca al unui mort.

Căpitanul Mac Whirr își șterse ochii. Talazul care fusese pe punctul de a-l smulge peste bord îi răpise, spre marea lui supărare, pălăria de ploaie de pe creștetul pieșuv. Părul blond, scămos, acum înmuiat și închis la culoare, te ducea cu gîndul la niște umile fire de jurubiță împodobindu-i craniul despuiat. Obrajii, lucioși de-atîta apă sărată, se făcuseră stacojii din pricina vîntului și a întepăturii stropilor împrôșcați. Arăta ca și cum ar fi ieșit leocă de sudoare din față unui cuptor încins.

— Ești și dumneata aici ? bolborosi la un moment dat, fără nici o tragere de inimă.

Al doilea ofițer se strecurase și el în timonerie cu citva timp înainte. Se înfipsea într-un colț, cu genunchii la gură, cu pumnii strinși la temple ; iar atitudinea lui sugera furie turbată, amărăciune, resemnare, capitulare, dimpreună cu un aer concentrat, neiertător. Vorbi pe un ton de jale sfidătoare :

— Eh, e rîndul meu să fiu de cart pe punte, nu-i așa ?

Transmisia huruia, se oprea, iar huruia ; pe chipul flămînd al timonierului globurile ochilor se proiectau în afară ca și cum cadranul busolei, sub geamul habitaculului, ar fi fost o bucată de carne. Dumnezeu știe de cîtă vreme fusese lăsat acolo să piloteze nava, uitat de toți camarazii. Clopotele nu mai sunaseră, nu mai existase nici un schimb ; rutina vasului o suflase vîntul ; dar el încerca să păstreze mai departe direcția nord-est. Axul elicei putea să dispară, focurile să se stingă, mașinile să-și întrerupă funcționarea, vasul putea să se întoarcă pe burtă ca un cadavru, el nu mai știa nimic. Grija lui era să nu se încurce și să nu piardă controlul direcției, deoarece acul magnetic oscila departe în ambele sensuri, zvîrcolindu-se pe pivot, iar uneori făcea parcă o rotație completă. Stresul la care era supus însemna un chin. Pe deasupra, îl mistuia groaza ca nu cumva întreaga timonerie să fie luată de valuri. Munți de apă se izbeau de pereții ei. Cînd nava se lăsa într-unul din acele disperate plonjoane, își răsucea colțurile gurii într-un spasm.

Căpitanul Mac Whirr ridică ochii spre ceasul timoneriei, fixat într-unul dintre pereții etanși. Pe albul cadranului acele negre păreau că nu mișcă. Arătau ora unu și jumătate dimineața.

— O nouă zi, murmură ca pentru el însuși.

Al doilea ofițer îl auzi și, înălțînd capul ca unul care ar fi bocit printre ruine, exclamă :

— N-o veți vedea răsărind ! Se vedea cum tremură nestăpînit din toate mădularele. Nu, ferit-a sfîntul ! N-o veți vedea !...

Își vîrî iarăși capul între pumni.

Trupul timonierului se mișcase ușor, dar capul nu i se clintise de pe gît — ca un cap de piatră fixat pe o coloană ca să privească într-o singură direcție.

În timpul unui rului care a fost cît pe-aci să-l doboare la pămînt, cu cizmele lui solide cu tot, și chiar în timp ce se poticnea ca să-și recapete echilibrul, căpitanul Mac Whirr vorbi cu austeritate : „Nu da atenție la ceea ce spune acest om.“ Și adăugă cu o imperceptibilă schimbare a tonului spre gravitate : „Nu e de serviciu“.

Marinarul nu răspunse.

Uraganul bubuia, zguduind cabina care părea etanșă la aer, iar lumina habitaculului pîlpiiă în continuu.

— N-ai fost schimbat, urmă căpitanul Mac Whirr cu ochii în jos. Vreau, totuși, să rămii mai departe la cîrmă, atît timp cît vei putea. Îi știi rostul. Dacă ar veni altul, poate ar încurca treburile. E de nepermis. Nu-i lucru de joacă. Iar oamenii sînt ocupați, probabil, cu ceva, acolo jos... Crezi că poți ?

Transmișia trecu dintr-odată la un huruit scurt, încetă să mai scoată aburi ca un tăciune aprins, iar omul nemișcat, cu privirea fixă, răbufni de parcă tot clocotul din el îi venise pe buze :

— Pe toți sfinții, domnule căpitan ! Pot să țin cîrma în vecii vecilor dacă nu-mi vorbește nimeni.

— Ah, bun ! Perfect... și căpitanul ridică pentru prima oară ochii către matelot... Hackett.

Și păru că-și alungă lucrul acesta din minte. Se plecă peste tubul de porta-voce care făcea legătura cu sala mașinilor, suflă în el, apoi își încovoie capul. Domnul Rout răspunse de jos, și imediat căpitanul Mac Whirr își puse buzele la pîlnia porta-vocii.

Cu tot vacarmul furtunii din jurul său, își lipea cînd buzele, cînd urechea de tub, iar glasul mecanicului-șef urcă pînă la el, aspru ca din focul unei încăierări. Unul dintre fochiști era declarat inapt, ceilalți se dăduseră bătuți, dar al doilea mecanic și omul de la cazanul auxiliar întrețineau focul. Al treilea mecanic stătea de pază lîngă ventilul pentru aburi. Mașinile erau controlate manual. Cum mergeau lucrurile sus ?

— Destul de rău. În voi e nădejdea, răspunse căpitanul Mac Whirr. Venise jos secundul ? Nu ? Ei, va fi acolo în curînd. Îl ruga pe domnul Rout să-i spună secundului să vorbească prin tubul porta-voce — prin cel ce se lega cu puntea, fiindcă el, căpitanul, urma să iasă din nou pe punte, neîntîrziat. Erau dezordini la chinezi. Se băteau între ei. Nu putea admite să se bată, în nici un caz...

Solomon Rout plecase, iar căpitanul Mac Whirr simțea în ureche pulsațiile mașinilor, ca bătaia inimii vasului. Glasul lui Rout striga ceva, de la distanță. Vasul se plecă înainte precipitat, pulsațiile crescuseră într-un tumult de fluierături, apoi se opriră brusc. Chipul căpitanului Mac Whirr rămăsese impasibil, iar ochii săi fixau la întîmplare silueta ghemuită a celui de-al doilea ofițer. Din nou se auziră strigătele mecanicului-șef undeva în adîncuri, iar pulsațiile reîncepură, întii încet, pe urmă într-un ritm tot mai accelerat.

Domnul Rout se întorsese la tub. „N-are prea multă importanță ce fac chinezii, spuse el în grabă ; apoi cu iritare : „Nava ia niște plonjoane de parcă n-ar mai vrea să iasă iar la suprafață.“

— E-o mare cumplită, vorbi căpitanul de sus.

— Nu mă faceți s-o dau la fund, lătră Solomon Rout în țeavă.

— Întuneric și ploaie. Nu pot să văd ce vine, cuvîntă glasul. Trebuie... să-i menținem... viteza... ca s-o putem pilota... și să ne-asumăm riscul, continuă să pronunțe distinct.

— Fac tot ce mă pot încumeta.

— Sintem... izbiți rău... aici sus, reluă glasul cu blindețe. Totuși... rezistăm... destul de bine. Desigur, dacă timoneria ar dispărea...

Domnul Rout, cu urechea atentă, mormăi ursuz niște cuvinte neauzite.

Dar glasul hotărât de sus se însufleți pentru a întreba :

— A sosit Jukes ? Apoi, după o scurtă pauză. Aș dori să dea o mână de ajutor. Să termine și să vină sus pentru orice eventualitate. Să supravegheze nava. Sînt singur. Al doilea ofițer e pierdut...

— Cum ? țipă domnul Rout înspre sala mașinilor, depărtîndu-și capul. Apoi, în porta-voce, strigă : „Pierdut în mare ?” și își lipi repede urechea.

— Și-a pierdut curajul, continuă glasul pe un ton realist. Al naibii de neplăcută împrejurare.

Ascultînd cu gîtul aplecat, domnul Rout făcu ochii mari la o asemenea veste. Deodată auzi sunete ca de pași tîrșiiți la înghesuială și niște exclamații întrerupte venind pînă la el. Își încordă auzul ; în tot acest timp Beale, al treilea mecanic, cu brațele ridicate, ținea între palmele sale rama circulară a unei mici roți negre ce ieșea afară din peretele unei țevi groase de aramă. Părea că o cumpănește deasupra capului, ca și cum ar fi fost atitudinea corectă în cine știe ce joc sportiv.

Ca să-și păstreze echilibrul, își apăsă umărul de cloazonul alb, cu un genunchi îndoit ; o cîrpă de șters transpirația, vîrită în cingătoare, îi atîrna pe șold. Obrajii imberbi, acoperiți de negreală și îmbujorați, ca și praful de cărbune de pe pleoape, parcă anume conturate cu creionul, scoteau în relief albul strălucitor și umed al ochilor, dînd chipului său tînăr o înfățișare oarecum feminină, exotică, fascinantă. Cînd nava se apleca mult înainte, înșuruba roțița cît putea de tare, cu mișcări rapide.

— A înnebunit, vorbi fără veste glasul căpitamului în tub. S-a repezit la mine... Adineauri. A trebuit să-l bușesc... în clipa asta. Ai auzit, domnule Rout ?

— Al dracului ! bombăni Rout. Fii atent, Beale !

Strigătul său răsună ca semnalul de alarmă al unei trompete între pereții de fier ai sălii mașinilor. Vopsiți în alb, acești pereți se înălțau pînă sus, în penumbra spiraiului, luînd o înclinare de acoperiș ; și tot acel spațiu împunător semăna cu interiorul unui monument, divizat prin planșeuri din grilaj de fier, cu lumini ce pîlpiiau la diverse niveluri, și o masă de întuneric dăinuind în mijloc, înăuntrul mișcării verticale a mașinilor, sub imobila bombare a pieselor cilindrice. O vibrație tunătoare, frenetică, alcătuită din toate zgomotele uraganului pătrunsese în aerul cald și liniștit al sălii. Plutea un miros de metal încins, de petrol, și un ușor abur străveziu. Izbiturile valurilor păreau că străbat sala dintr-o latură într-alta cu un șoc năucitor, fără reverberații sonore.

Reflexe sclipitoare, ca niște flăcări palide, tremurau de-a lungul suprafețelor de metal șlefuit ; din tabla varangă¹ a podelei se iveau la rîndul lor, cu cîte o lucire rapidă de oțel sau alamă, enormele capete de manivelă — și piereau ; în timp ce bielele, cu racorduri groase ca membrele unui schelet, păreau că le împing în jos și le trag din nou în sus cu ineluctabilă precizie. Iar în adîncul penumbrei alte biele făceau deliberate eschive încolo și-ncoace, cruci cardanice dădeau din cap aprobator, discuri de metal se atingeau ușor unul de altul, în rotiri lente, delicate, într-un amestec de licăriri și umbre.

Uneori toate acele mișcări puternice și infailibile încetineau simultan, ca și cînd ar fi fost funcțiile unui organism viu, lovit năprasnic de pacostea lingoarei ; iar ochii domnului Rout aruncau vîlvătăi mai sumbre peste

¹ Grindă componentă a scheletului transversal al fundului unei nave, constituită dintr-o fișie de tablă solidarizată cu bordajul exterior.

obrajii prelungi, gălbejiți. Bătălia aceasta o ducea încălțat cu tîrlci de pîslă. O haină scurtă care prinsese lustru abia îi ajungea la șolduri, iar încheieturile palide ale mîinilor ieșeau mult în afara mînecilor strîmte, ca și cum situația aceea critică îi înălțase statura, îi alungise membrele, îi accentuase paloarea și îi dusesese ochii mai în fundul capului.

Se afla în continuă mișcare, cățărîndu-se tocmai sus, dispărînd undeva pe jos, cu o hărnicie plină de neastîmpăr, dar mereu îndreptată asupra unui scop bine determinat, iar atunci cînd stătea pe loc, ținîndu-se de apărătoarea din fața mecanismului de demarare, se uita tot timpul la dreapta spre manometrul de abur și la indicatorul de nivel pentru apă, fixate pe peretele alb în lumina lămpii oscilante. Pilniile a două porta-voce se căscau grotesc lîngă cotul său, iar cadranul telegrafului de mașini semăna cu un orologiu de gară care ar fi avut înscrise, nu cifre, ci cuvinte. Literele grupate reieșeau groase și negre în jurul pivotului ce susținea acul indicator, și simbolizau emfatic ordine energice: ÎNAINTE, ÎNAPOI, ÎNCETINIȚI, VITEZĂ REDUSĂ, ATENȚIE, FIȚI GATA; iar limba lată, neagră arăta în jos spre cuvintele: TOATĂ FORȚA, care, astfel desprinse de celelalte, captau privirea după cum un strigăt ascuțit atrage atenția.

Masivul cilindru de joasă presiune parcă se încrunta impunător de sus, din cutia de lemn, și emitea un slab șuierat astmatic la fiecare împingere a pistonului, dar în afara acestui zgomot scăzut mașinile își puneau în acțiune membrele de oțel, impetuqs sau lent, cu aceeași tăcută și hotărîită ușurință. Și toate acestea, pereții albi, mișcările pieselor de oțel, tabla varangă de sub picioarele lui Solomon Rout, planșeurile din zăbrele de fier de deasupra capului său, întunericul, licăririle, se ridicau și se afundau la unison, după aprigele izbituri ale valurilor în bordurile navei. Întreg acel spațiu cuprinzător, răs-

nînd cavernos la glasul sever al vîntului, se legăna ca un vîrf de arbore, sau se răsturna ca un singur trup, purtat în toate sensurile după bunul plac al înfiorătoarelor vijelii.

— Trebuie să vă grăbiți pe puntea de sus, strigă domnul Rout de îndată ce-l văzu pe Jukes apărînd în ușa compartimentului căldării.

Privirea lui Jukes era rătăcitoare, amețită ; chipul său roșu se tumefiase ca după un somn prea lung. Parcursese o cale anevoioasă cu o sprinteneală demnă de toată lauda, întrucît agitația spiritului său era pe măsura eforturilor fizice. Se năpustise afară din buncăr, străbătuse poticnit aliveiul întunecos prin îngrămădeala oamenilor tulburați care, chiar dacă-i călca din greșală, se strîngeau în jurul lui ca să-l întrebe cu teamă respectuoasă : „Ce se întîmplă, domnule locotenent ?“ ; apoi coborîse scara mobilă a compartimentului căldării, ratînd nu odată, în grabă, treptele de fier, pînă într-un loc adînc ca un puț și negru ca iadul, care bascula încoace și-ncolo asemenea unui scrînciob. Apa din santină bubuia la fiecare ruluu, și bulgări de cărbune săreau în toate părțile, duruind ca o avalanșă de pietriș pe o pantă de fier.

Cineva acolo înăuntru gemea de durere, iar altcineva ședea chircit, aplecîndu-se peste un trup culcat pe burtă care părea al unui om mort ; un glas plin de vigoarea sănătății blestema ; iar roșeața incandescentă de sub fiecare ușă de focar semăna cu o baltă de sînge în flăcări răspîndind raze domol în întunericul catifelat.

O rafală de vînt îl izbi pe Jukes drept în ceafă ; în momentul următor o simți cum îi înfioară gleznele umede. Ventilatoarele compartimentului căldării bîzîiau ; în fața celor șase uși de focar două siluete dezlănțuite, cu bustul gol, se clătinau și se încovoiau, luptîndu-se cu două lopeți.

— Hei ! Avem curent din belșug acum, urlă al doilea mecanic de cum îl văzu, ca și cum tot timpul îl așteptase pe Jukes. Mecanicul auxiliar, un mărunțel sprinten, cu

pielea uluitor de albă și cu o mustăcioară roșcată, trudea, cuprins de un acces de furie mută. Mențineau presiunea maximă a aburilor, astfel că o bubuială profundă, ca atunci cînd un camion gol trece peste un pod de scînduri, forma un bas prelungit pentru toate celelalte zgomete din încăpere.

— Trebuie să evacuăm aburul mereu, continuă să urle al doilea mecanic.

Cu un sunet ca de o sută de tigăi rîciite, orificiul ventilatorului scuipe un jet brusc de apă sărată pe umărul său, la care omul răspunse cu un potop de blesteme pentru tot ce-i pe lume, inclusiv sufletul său, făcînd spume la gură, înjurînd și afurisind, dar văzîndu-și în continuare de treabă. O clipă, gura focului care înălța vîlvătăi palide se deschise cu clinchet scurt luminîndu-i capul rotund ca o ghiulea, buzele cîrtoare, chipul insolent, și cu alt zăngănit se închise, pleopă de metal încinsă la alb.

— Unde-i acum tîmpenia asta de vapor ? Puteți să-mi spuneți ? Dracu' să mă ia ! Sub apă — sau ce ? Vine marea aici peste noi cu tonele. Păcătoasele alea de capote s-au dus pe lumea cealaltă ? Ai ? Nu știți nimic ? Marin-ar grozav ce-mi sînteți...

Jukes, după un moment de stupefacție, fusese ajutat de un ruliu să străbată ca săgeata camera cazanelor ; și nici nu apucă bine să cuprindă cu ochii relativa pace și vasta strălucire a sălii mașinilor că nava, cufundîndu-și greoi pupa în apă, îl trimise cu capul înainte să-l șarjeze pe domnul Rout.

Brațul mecanicului-șef, lung ca o tentaculă, și întinzîndu-se ca acționat de un resort, îl întîmpină și-i devie năvala, făcîndu-l să se rotească spre porta-voce. Domnul Rout repetă în același timp stăruitor :

— Trebuie să urcați repede pe punte, nu știu ce-o fi.

Jukes răcni în aparat : „Sînteți acolo, domnule căpităn“ ? și ascultă. Nimic. Deodată mugetul mării îi

răsună drept în ureche, dar în curînd un glas scăzut înlătură calm urletele uraganului.

— Dumneata ești, Jukes?... Ei ?

Jukes era dispus să vorbească : numai timpul părea că lipsește. Își explica destul de ușor tot ce se întîmplase. Își imagina limpede *culii* închiși jos, în duhoarea interpunții, zăcînd cu rău de mare și cu frica în oase printre șirurile de lădițe. Pe urmă, una dintre ele — sau poate mai multe deodată — desprinzîndu-se într-un ruliu, ciocnindu-se de alte lăzi, laturile crăpînd, capacele deschizîndu-se, și acei chinezi neciopliți sărînd toți laolaltă ca să-și salveze bunurile. După aceea, fiecare săltare a navei avea să azvîrle dintr-o parte într-alta grămada de oameni care zbierau și tropăiau, într-o învolburare de lemne sfărîmate, haine rupte, dolari rostogoliți. Încăierarea odată începută, ei nu erau în stare să se oprească singuri. Nimic nu le mai putea veni de hac decît forța. Era un adevărat dezastru. El, Jukes, îl văzuse ; mai mult nu putea spune. Unii dintre ei erau morți, poate. Ceilalți continuau să se bată...

Cuvintele urcau, suprapunîndu-se înghesuite în tubul îngust. S-ar fi zis că suie către tăcerea unei înțelegeri luminate sălășluind singură, acolo sus, cu furtuna. Iar Jukes dorea să fie eliberat de povara respingătoarei complicații ce venea să se adauge restriștei în care se afla vasul.

CAPITOLUL 5

Rămase în așteptare. În fața ochilor săi mașinile funcționau cu o trudă lentă care, în momentul cînd ar fi fost gata să-și ia un avînt nebunesc, înceta brusc la strigătul domnului Rout : „Atenție, Beale !“ Ele își încetau

mersul într-o imobilitate inteligentă, încremenind la jumătatea cursei, cîte o manivelă grea oprindu-se pe cant, ca și cum ar fi fost conștiente de primejdie și de scurgerea timpului. Apoi, cu un „Hai, acum !” din partea mecanicului-șef, și odată cu sunetul unei expirații printr-o dinți încleștați, îndeplineau revoluția întreruptă și începeau o alta.

Mișcările celor doi mecanici vădeau agerimea prudentă a experienței și calculul chibzuit al unei forțe considerabile. Aceasta era partea lor de muncă — înduplecarea răbdătoare a unei nave descumpănite în mijlocul furiei valurilor și împotriva vîntului însuși. În răstimpuri, bărbia domnului Rout îi cădea pe piept, în timp ce, cu sprincenele încruntate, supraveghea mersul mașinilor pierdut în gînduri.

Glasul care gonea uraganul din urechea lui Jukes începu : „Ia oamenii cu dumneata...”, dar lăsă brusc fraza în suspensie.

— Ce să fac cu ei, domnule căpitan ?

Deodată, un zăngănit aspru, imperios, izbucni ; cele trei perechi de ochi se îndreptară asupra transmițătorului de ordine pentru a vedea limba cadranului sărind de la TOATĂ FORȚA la STOP ca înhățată de un demon. Și atunci cei trei bărbați din sala mașinilor avură senzația vie a unei înfrînări, a unei ciudate mișcări de recul, ca și cum nava și-ar fi adunat puterile pentru un salt disperat.

— Oprește ! răcni domnul Rout.

Nimeni, nici chiar căpitanul Mac Whirr, care, singur pe punte, zărise o linie albă de spumă înaintînd la o atît de mare înălțime încît nu-și putea crede ochilor, nimeni nu avea să cunoască exact amploarea aceluia talaz abrupt, nici înspăimîntătoarea adîncime a hăului săpat de uragan îndărătul zidului mișcător de apă.

Alerga acest zid în întîmpinarea vasului, și, cu o pauză, ca și cum s-ar fi gătit de luptă, *Nan-Shan* își înălță prora și făcu saltul. Flăcările tuturor lămpilor se micșorară, întunecînd sala mașinilor. Una dintre ele se stinse. Cu tunet de urgie și tumult de vîrtejuri sălbatice, tone de apă se năruiră peste punte, ca și cum vasul s-ar fi avîntat la picioarele unei cataracte.

Jos, în sala mașinilor, se uitară unul la altul năuci.

— Măturat de la un cap la altul, sfinte Dumnezeu! strigă Jukes ca din gură de șarpe.

Nava se cufundă drept în adîncul hăului, ca și cum ar fi trecut dincolo de marginea lumii. Sala mașinilor se răsturnă amenințător în față, ca interiorul unui turn clătinat de cutremur. O larmă cumplită de fierărie care cade veni dinspre compartimentul căldării. Vasul își menținu această înfricoșătoare înclinare destulă vreme pentru ca Beale să cadă în patru labe și să înceapă să se tîrască de parcă ar fi vrut să iasă astfel din sala mașinilor; și ca domnul Rout să întoarcă încet spre ei un chip cu obraji țepeni, scobiți, și cu maxilarul inferior atîrnînd. Jukes închise ochii, și, într-un moment, trăsăturile lui deveniră în mod iremediabil inexpresive și blinde, ca acelea ale unui orb.

În cele din urmă nava reveni pe linia de plutire, cu încetineală și clătînîndu-se, ca și cum ar fi trebuit să ridice un munte cu prora.

Domnul Rout închise gura; Jukes clipi din ochi; iar măruntul Beale se puse repede pe picioare.

— Încă una ca asta și s-a dus cu nava, exclamă mecanicul șef.

El și Jukes se uitară unul la altul, și același gînd le trecu prin minte. Căpitanul! Marea dezlănțuită măturase totul, cu siguranță. Timona dusă, vasul plutind ca un buștean. Totul era terminat, în mod inevitabil.

— Fugi sus ! strigă domnul Rout, cu glasul îngroșat de emoție, uitându-se cu ochi mari, plini de îndoială la Jukes, care-i răspunse cu o privire nehotărită.

Clinchetul telegrafului de mașini le alină pe loc frământarea. Limba neagră căzu de la STOP la TOATĂ FORȚA.

— Ei, acum, Beale ! strigă domnul Rout.

Vaporii sîsiiră ușor. Tijele pistoanelor lunecară în mișcarea lor de translație. Jukes puse urechea la tub. Glasul îl aștepta. Spuse : „Adună toți banii. Dă o mîna de ajutor acum. Pe urmă am nevoie de dumneata aici.“ Și asta a fost tot.

— Domnule căpitan ! chemă Jukes. Nu primi nici un răspuns.

Se îndepărtă împleticindu-se ca un învins de pe cîmpul de bătălie. Se alesese, cine știe în ce fel, cu o tăietură deasupra sprîncenei stîngi, o tăietură pînă la os. Nu era conștient de ea cîtuși de puțin : cantități enorme de apă din Marea Chinei, care ar fi fost suficiente ca să-i frîngă gîtul, trecuseră peste capul lui, curățaseră și spălaseră rana, turnînd peste ea saramură. Nu mai sîngera, doar își căsca buzele roșii, iar această creștătură adîncă deasupra ochiului, părul zbîrlit și dezordinea îmbrăcăminții îi dădeau înfățișarea unui om care primise o chelfăneală zdravănă.

— Trebuie să adun dolarii, se adresă el domnului Rout, zîmbind într-o doară cu un aer care ar fi inspirat mila oricui.

— Ce-i asta ? întrebă mecanicul-șef, total dezorientat. Să aduni... ? Puțin îmi pasă... Apoi, tremurînd din fiecare mușchi, dar exagerîndu-și tonul patern, adăugă :

— Pleacă acum, pentru Dumnezeu ! Voi, ofițerii, mă zăpăciți la cap. Uite, și-al doilea ofițer, care s-a dat la bătrînul nostru. Ce zici de asta ? Voi aștia de pe punte o luați razna fiindcă n-aveți ceva precis de făcut...

La aceste cuvinte, Jukes simți cum urcă în el un clocot de minie. N-a avut ceva de făcut, într-adevăr... Plin de dispreț aprins împotriva mecanicului-șef, plecă pe unde venise.

În compartimentul căldării rotofeiul mecanic auxiliar trudea cu lopata pe mutește, parcă i-ar fi tăiat cineva limba ; în schimb, al doilea mecanic îi dădea înaintea cu gura ca un maniac gălăgios nedomolit, care și-ar fi păstrat totuși dibăcia în arta de a întreține focul la căldarea marină.

— Salut, ofițer rătăcitor ! Hei ! Nu poți să-mi trimiți pe unul din nătăfleții dumitale să scoată nițel cenușa asta ? Simt că mă înăbușă cită s-a strîns, fir-ar să fie ! Alo ! Hei ! Adu-ți aminte de articolul din cod : *Mateloții și fochiștii sînt obligați să se ajute între ei*. Hei ! M-auzi ?

Jukes se cățara înnebunit pe scara mobilă, iar celălalt, întorcînd capul după el, urlă : „Nu poți vorbi ? La ce-ți viți nasul pe-aici ? Cu ce scamatorii îmi umbli ?“

O adevărată frenezie puse stăpînire pe Jukes. În momentul cînd se află înapoi printre oamenii din întunericul aliveiului, simți că e gata să le sucească gîtul la toți pentru cel mai mic semn de șovăială. Numai la un asemenea gînd și-l apuca furia. El n-avea voie să șovăie. Nici lor nu li se cădea.

Impetuozitatea cu care veni în mijlocul lor îi atrase după el. Încă dinainte se simțiseră stimulați și impresionați de toate ivirile și disparițiile lui, de violența și rapiditatea mișcărilor sale ; și, mai mult simțit decît văzut în acele iureșuri, le apărea ca un personaj de temut — preocupat de probleme de viață și de moarte care nu sufereau întîrziere. La primul ordin îi auzi dîndu-și drumul supuși în buncăr, unul după altul, cu bufnituri greoaie.

Nu le era limpede ce aveau de făcut. „Ce este ? Ce este ?“ se întrebau unii pe alții. Nostromul încercă să le explice ; zgomotele unei răfuieli aprinse îi umplu de

mirare ; iar izbiturile puternice, cu ecouri neliniștitoare în buncărul negru, le trezi în minte ideea primejdiei. Când nostromul dădu ușa în lături li se păru că un vârtej de uragan, furișându-se prin pereții metalici ai vasului, rotea toate acele trupuri ca pe un nor de pulbere : ajungea la ei o zarvă confuză, un vacarm furtunos, o mormăială barbară, țipete care țîșneau și se stingeau, tropăituri de picioare ținînd isonul bubuiturilor mării.

Un răstimp rămaseră cu ochii țintă, uluiți, blocînd intrarea. Jukes îi împinse la o parte cu brutalitate. Nu le spuse o vorbă, pur și simplu țîșni ca săgeata înăuntru. Un nou grup de *culi*, agățați de scara mobilă, se luptau cu orice risc să pătrundă prin gura bocaportului, bătută în cuie, pe puntea inundată ; ca și înainte se desprinseseră și căzură unii peste alții, iar Jukes dispăru sub ei ca un om surprins de o avalanșă.

Nostromul răcni agitat :

— Veniți după mine ! scoateți-l pe secund de-acolo ! O să-l strivească de tot. Haideți !

Oamenii dădură asaltul, călcînd peste piepturi, degete, chipuri, încurcîndu-se în grămezi de haine, izbind cu piciorul din calea lor bucăți de lemn sfărîmat, dar înainte de a pune mîna pe el, Jukes ieși la iveală pînă la brîu dintr-o mulțime de mîini care tindeau să-l înhațe ca niște gheare. În timpul cît îl pierduseră din vedere toți butonii de la tunică îi săriseră, tunică însăși se spintecase în spate pînă la guler, iar vesta era complet sfîșiată. Odată cu următorul rului, grămada principală a chinezilor care se băteau se răsturnă în partea opusă — o hărmălaie vagă, sumbră, nevolnică, în care mulțimi de ochi scînteiau delirant la lumina slabă a lămpilor.

— Lăsați-mă-n pace, naiba să vă ia. N-am pățit nimic, se auzi țipătul strident al lui Jukes. Împingeți-i în față. Prindeți momentul cînd se apleacă vasul la prova. În față cu ei. Înghesuiți-i lîngă cloazon. Să nu mai miște unul.

Asaltul mateloților înăuntrul interpușii clocotitoare a avut efectul unui duș rece peste un cazan în fierbere. Pentru moment, agitația scăzu.

Cea mai mare parte a chinezilor erau prinși într-o atît de strînsă îmbulzeală încît mateloții, înlănțuindu-și brațele și ajutați de un teribil plonjon al navei, îi îmbrînciră în față dintr-o dată, ca pe un bloc compact. Înapoia lor, cîteva mici grupuri și indivizi răzleți se mai duceau de-a rostogolul de la un bord la altul.

Nostromul săvîrși adevărate tururi de forță. Cu lungile-i brațe desfăcute și, cu palmele late strîngînd tare cîte un montant, opri năvala a șapte chinezi încolăciți care veneau la vale ca un bolovan. Îi auziră încheieturile pîrîind, un icnet de efortare din gîtlej, și chinezii zburară care încotro. Însă tîmplarul dădu dovadă de cea mai mare iscusință. Fără să spună cuiva un cuvînt, se întoarse în alivei să aducă mai mulți colaci de odgoane și lanțuri, servind la instalația de încărcare, pe care-i văzuse acolo. Din ele au fost alcătuite niște baraje îndărătul cărora să fie reținuți chinezii.

La drept vorbind n-a existat nici o împotrivire. Lupta, oricum va fi început, degenerase într-o învălmășeală de panică oarbă. Dacă acești *culi* se luaseră la hartă întii pentru dolarii lor împrăștiați, în momentul de față se băteau numai pentru a-și găsi un echilibru stabil. Își puneau mîna în gît unul altuia doar ca să nu fie azvîrliți într-o harababură generală. Oricine apuca un punct de sprijin dădea cu piciorul în cei care căutau să se agațe de trupul său, pînă cînd un ruliu îi trimitea de-a dura pe toți împreună, de la un capăt la altul al interpușii.

Sosirea diavolilor albi a însemnat pentru ei ceva înspăimîntător. Veniseră să-i ucidă ? Cei smulși individual din magma omenească deveneau complet neputincioși în mîinile marinarilor : unii, tîrîți de călcîie la o parte, rămîneau pasivi și țineau ochii deschiși și ficși ca niște cadavre. Cîte un *culi* cădea în genunchi, parcă cerînd

îndurare ; mai mulți, pe care teama excesivă îi incita la nesupunere, primeau câte un pumn zdravăn între ochi și se făceau blinzi pe loc ; pe cînd cei care erau răniți acceptau să fie manevrați fără menajamente, strîngînd iute din ochi fără să se plîngă. Sîngele șiroia pe unele chipuri ; capetele rase ofereau vederii locuri jupuite pînă la carne vie, zgîrieturi, contuzii, sfîșieri, tăieturi. Pentru cele din urmă, de vină erau, în majoritatea cazurilor, porțelanurile sparte care ieșiseră din lădițe. Ici și colo, cite un chinez cu ochii rătăciți și coada despletită își îngrijea rana din talpă.

Pînă la urmă au fost așezați în rînduri strînse, după ce au primit mai întîi o scuturătură bună ca să învețe ce înseamnă supunerea, și cîtiva ghionți ca să-și potolească surescitarea, iar apoi li s-au adresat niște cuvinte severe de încurajare care sunau mai mult a răsteală. Ședeau acum pe jos, galbeni și ofiliți, iar la un capăt al șirurilor, tîmplarul, ajutat de doi oameni, întindea și lega strîns acele lanțuri și odgoane de care urmau să se țină. Nostromul, îmbrățișînd un montant, pe care îl încolăcise și cu un-picior, se lupta cu o lampă lipită strîns de piept, încercînd s-o desfacă și mormăind tot timpul ca o gorilă harnică. Siluetele mateloților se încovoiau mereu, cu gestul celor care adună spice, și toate resturile erau aruncate în buncăr : rupturi de haine, sfărîmături de lemne, spărturi, precum și dolarii, pe care-i înfășurau în hainele chinezilor. De câte ori un matelot înainta legănîndu-se pe picioare spre ușa buncărului cu brațele pline de asemenea rămășițe, o mulțime de ochi oblici, îndurerați, îi urmăreau mișcările.

Cu fiecare ruliu, Fiii Cerului așezați în lungi șiruri oscilau neregulat, iar plonjoanele impetuoase ale navei le ciocneau de la o extremitate la alta capetele rase. Cînd zgomotul potopirilor de apă se stinse o vreme sus pe punte, Jukes, încă tremurînd în urma eforturilor, avu impresia că în lupta sa disperată acolo jos învinsese

într-un fel oarecare puterea vîntului : că o tăcere se lăsase asupra navei, o tăcere în care marea îi izbea bordurile vuind.

Totul fusese curăţat de pe interpunte — toate epavele, cum ziceau oamenii. Ei stăteau drepti, făcînd neîncetat paşi clătinaţi, dominînd capetele şi spinările plecate. Iei şi colo, cite un *culi* încerca să respire adînc cu un plîns de durere. Acolo unde lumina bătea mai din plin, Jukes vedea coastele ieşite în afară ale unuia, chipul galben, mistuit de regrete al altuia ; grumaji îndoiţi ; sau întîlnea o privire mohorîtă ce-i era adresată direct. Îl uimea faptul că nu găsise nici un cadavru ; în schimb toţi arătau ca la ultima lor suflare, ceea ce lui Jukes i se părea şi mai vrednic de milă decît dacă ar fi fost morţi.

La un moment dat unul dintre *culi* începu să vorbească. Lumina venea şi pleca neconţinut pe chipul său slab, supt de oboseală nervoasă ; îşi azvîrlea capul pe spate ca un dulău care latră. Din buncăr se auzeau sunete de ciocniri şi zornăitul cîtorva dolari împrăştiaţi ; întinse braţul într-acolo, gura i se căscă neagră, şi nişte sunete guturale, de neînţeles, care sunau a huiduială, dar nu păreau să aparţină unui limbaj omenesc, îi comunicară lui Jukes o emoţie stranie, ca şi cum ar fi asistat la eforturile unui animal de a prinde grai.

Alţi doi începură să articuleze ceva ce Jukes interpretă drept crunte acuzaţii ; ceilalţi începură să se agite şi ei cu bombăneli şi mîrieli ameninţătoare. Jukes dădu ordin echipajului să iasă în grabă din spaţiul interpunţii. El ieşi ultimul, mergînd spre uşă de-a-ndăratelea, în timp ce bodogănelile creşteau pînă la proteste vii, şi mîini întinse îl arătau ca pe un răufăcător. Nostromul trase zăvorul şi comentă stingherit :

— S-ar părea că vîntul a încetat, domnule locotenent.

Mateloții erau bucuroși că se aflau din nou în alivei. În sinea lui, fiecare gîndea că, la momentul hotărîtor, se putea rezezi afară, pe punte, iar asta însemna o alinare. Ideea de a muri înecat sub punte cuprinde în ea ceva respingător, odios. Acum că isprăviseră cu chinezii, deveniră din nou conștienți de situația vasului.

Ieșind din alivei, Jukes se pomeni pînă la gît în vîltoarea apei. Ajunse pe covertă și constată că putea desluși unele forme obscure ca și cînd privirea lui dobîndise o acuitate supranaturală. Vedeă vagi contururi; ele îi evocau nu aspectul familiar al vasului *Nan-Shan*, ci o imagine păstrată în amintire — un vechi vapor eșuat, pe care-l văzuse cu ani în urmă putrezind pe un banc de nisip. Epava aceea i-o readucea în minte.

Nu mai era vînt, nici o suflare, afară de slabii curenți generați de ambardeele vasului. Fumul expulzat pe coș se statornicea pe punte. În trecere, Jukes fu silit să-l respire. Simțea pulsația bine cumpănită a mașinilor și auzea mici sunete care păreau să supraviețuiască uriașului vacarm: păcănitul unor accesorii desprinse, rostogolirea rapidă a vreunei sfărîmături pe punte. Întrezări ca printr-o negură forma îndesată a căpitanului său, care se ținea de o copastie răsucită, nemișcat și balansîndu-se de parcă ar fi prins rădăcini în scîndurile punții. Neașteptata liniște a aerului îl apăsă pe Jukes.

— Am făcut ce mi-ați spus, domnule căpitan, vorbi el abia trăgîndu-și răsufierea.

— Știam că ai să reușești, zise căpitanul Mac Whirr.

— Adevărat? murmură Jukes ca pentru sine.

— Vîntul a încetat brusc, reluă căpitanul.

Jukes izbucni:

— Dacă vă-nchipuiți c-a fost ușor...

Însă căpitanul, agățat de copastie, nu dădu atenție.

— Dacă ne luăm după cărți, ce e mai rău n-a trecut încă.

— Dacă majoritatea n-ar fi fost pe jumătate morți din cauza răului de mare și a fricii, nici unul dintre noi nu mai ieșea viu de la interpunte, spuse Jukes.

— Trebuia să facem pentru ei ceea ce se cade, mormăi flegmatic Mac Whirr. Nu găsești totul în cărți.

— Ce mai vorbă, cred că săreau asupra noastră dacă nu dădeam ordin oamenilor s-o șteargă repede de-acolo, continuă Jukes cu însuflețire.

După strigătele pe care cu câțiva timp înainte le auzeau în chip de șoapte, acum, în surprinzătoarea liniște a aerului, fiecare cuvânt rostit clar, pe tonul cel mai normal, răsună să le spargă urechile. Aveau impresia că stau de vorbă sub o boltă de întuneric, plină de ecouri.

Printr-o spărtură crestată în domul norilor lumina câtorva stele cădea peste valurile negre care se ridicau și coborau nebulos. Uneori vârful unui con de apă se prăbușea peste bord și se contopea cu volbura de spumă care se rostogolea peste puntea inundată ; iar *Nan-Shan* se bălăcea greoi la fundul unui bazin circular de nori. Inelul de vapori denși, într-o nebunească mișcare giratorie în jurul calmului din centru, înconjura vasul ca un zid neclintit, neîntrerupt, cu un aspect neînchipuit de sinistru. La mijloc, marea, ca agitată de un impuls lăuntric se înălța în piscuri ascuțite ce se ciocneau unele de altele, lovind greu bordurile navei ; un geamăt slab, plînsul infinit al furiei furtunii, venea de dincolo de marginile acestui calm amenințător. Căpitanul Mac Whirr rămase tăcut, iar Jukes, cu urechea la pîndă, înregistră brusc mugetul prelungit, încă slab, al unui talaz imens care venea cu iureș nevăzut la adăpostul peretelui gros de întunecime ce alcătuia fiorosul hotar al cîmpului său vizual.

— Bineînțeles, reîncepu el plin de ranchiună, ei și-au închipuit că noi am profitat de ocazie ca să-i prădăm. Bineînțeles ! Ați spus : adunați banii. Mai ușor de zis decît de făcut. Ei n-aveau cum să ghicească ce era

în mintea noastră. Am intrat, pac... drept în mijlocul lor. Am fost obligați să dăm un asalt.

— De vreme ce s-a făcut... bolborosi căpitanul fără să întoarcă măcar o privire spre Jukes. Trebuia să facem ceea ce e drept.

— Și-o să mai vedem noi pe dracu' la sfîrșit, cînd vom da socoteală, adăugă Jukes, simțindu-și sensibilitatea rănită. Numai să-și vină puțin în fire, și veți vedea. O să ne pună mîna-n gît, domnule căpitan. Nu uitați, domnule căpitan, că *Nan-Shan* nu mai e un vas britanic. Brutele astea știu foarte bine și ei. Blestematul ăla de pavilion siamez !

— Dar ne aflăm noi la bord, orice s-ar spune, reluă Mac Whirr.

— Necazurile nu s-au terminat, stăruie Jukes profetic, rotindu-se și apucînd din nou un punct de sprijin. E o epavă, adăugă șoptit.

— Da, necazurile nu s-au terminat, încuviință căpitanul cu jumătate de glas... Ai grijă de navă un minut.

— Părăsiți puntea, domnule căpitan ? întrebă pripit Jukes, ca și cum furtuna avea să se năpustească asupra lui în mod sigur din clipa în care ar fi rămas singur.

Contemplă nava, solitară, ca ieșită de sub un foc puternic de artilerie, înaintînd cu trudă într-un decor de ape negre cît muntele de înalte, luminate de sclipiri din alte lumi. Se mișca lent, aruncînd în afară, în inima încremenită a uraganului, prisosul forței sale sub forma unui nor alb de aburi, iar vibrațiile cu tonuri grave ale echipamentului sunau ca trîmbița sfidătoare a unei vietăți marine dornică să reia lupta. Fără veste, încetară. Aerul împietrit gemea. Deasupra capului lui Jukes străluceau cîteva stele într-o gheenă de vaporii negri. Marginea de smoală a celui disc de nori părea că aruncă asupra vasului o privire vitregă sub petecul de cer înstelat. S-ar fi zis că și stelele îl priveau atent, ca pentru ultima oară,

și mănunchiul lor fastuos ședea ca o diademă pe o frunte încruntată.

Căpitanul Mac Whirr se dusesese în camera hărților. Nu era acolo nici o lumină, dar își putea da seama de dezordinea acelei încăperi unde domnea de obicei o rînduială perfectă. Fotoliul se răsturnase. Cărțile căzuseră pe jos din rafturi ; zdrobi sub cizmă un ciob de sticlă, Căută pe bijbuite o cutie de chibrituri și găsi una pe o poliță cu bordură adîncă. Aprinse un chibrit și, încreșindu-și colțurile ochilor, întinse flăcăruia spre barometrul al cărui capăt din sticlă și metal lucitor parcă-i făcea semn mișcîndu-se mereu.

Arăta o presiune foarte scăzută — neînchipuit de scăzută, încît căpitanul Mac Whirr scoase un mormăit gros. Chibritul i se stinse, și luă repede altul cu degete groase și țepene.

Din nou o mică flacără aruncă sclipiri peste sticla și metalul capătului care-i făcea semn. Privi cu ochi îngustați de atenție, ca și cum ar fi așteptat un indiciu imperceptibil. Cu chipu-i solemn, semăna cu un preot budist diform, purtînd cizme și arzînd esențe parfumate în fața oracolului unui zeu asiatic. Nu încăpea îndoială. Era cea mai scăzută presiune din cîte văzuse în viață.

Căpitanul Mac Whirr fluieră încet. Uită de sine, și flacără micșorată pînă la o scînteie albastră îi arse degetele, apoi se stinse. Poate că se defectase instrumentul !

Mai exista un barometru aneroid înșurubat deasupra cușetei. Se îndreptă într-acolo, aprinse alt chibrit, și descoperi cadranul alb al celui alt instrument privindu-l semnificativ de pe cloazon, fără puțință de contrazicere, ca și cum înțelepciunea omului nu putea deveni infailibilă decît grație materiei inerte. Nu mai era nici un dubiu acum. Căpitanul Mac Whirr scoase o exclamație scîrbită și aruncă chibritul.

Așadar, ce era mai rău abia acum urma să vină, iar dacă tratatele aveau dreptate, acest „mai rău“ avea să fie foarte grav. Experiența ultimelor șase ore îi lărgise noțiunea despre ceea ce putea să însemne vremea de furtună. „Va fi înspăimântător“, articulă el răspicat în gând. Nu se uitase cu bună știință la nimic altceva decât la barometru când aprinsese chibriturile ; și totuși, într-un fel oarecare, văzuse că atât carafa sa, cât și cele două pahare fuseseră aruncate din suporturile lor. Asta îi dădea o idee mai viu conturată despre zdruncinăturile prin care trecuse nava. „N-aș fi crezut“, reflectă el. Iar masa îi fusese de asemenea golită ; riglele, creioanele, călimara — toate obiectele care își aveau locul lor sigur, bine determinat — zburaseră, ca și cum o mână răutăcioasă le-ar fi luat unul câte unul și le-ar fi făcut vînt pe dușumeaua udă. Uraganul dăduse peste cap ordinea stabilită a vieții lui particulare. Acest lucru nu i se mai întimplase niciodată ; un sentiment de descurajare îi cuprinsese pînă în adînc obișnuitul său echilibru. Iar ceea ce era mai rău abia urma să vină ! Se bucură măcar că tulburările de la interpunkte fuseseră descoperite la timp. Dacă vasului îi era dat să se scufunde, atunci cel puțin, nu va cădea la fund cu o mulțime de oameni încăierăți, gata să se sfîșie. Asta ar fi fost oribil. Iar cu acest sentiment se îmbina o concepție umanitară și totodată un nelămurit instinct al decenței.

Asemenea gânduri fugare erau în esență greoaie și lente, împărțându-se din natura omului. Întinse mîna ca să pună la loc cutia de chibrituri în colțul ei de pe poliță. Se găseau întotdeauna chibrituri acolo, din ordinul său. Stewardul primise instrucțiuni care i se întipăriseră demult în minte. „O cutie... în locul ăsta, vezi ? Nu prea plină... Aici, unde pot să pun mîna pe ea, steward. Poate am nevoie de lumină în grabă. Nu poți să știi la bordul unei nave ce anume îți va trebui la rezezeală. Ai grijă !“

Și, bineînțeles, la rîndul său avea grijă s-o pună cu meticulozitate în același loc. Așa făcu și acum, dar înainte de a-și retrage mîna îi trecu prin gînd că poate nu va mai avea niciodată prilejul s-o folosească. Vivacitatea ideii îi opri gestul, și pentru o fracțiune de secundă degetele i se strînsură din nou peste măruntul obiect, ca asupra unui simbol al neînsemnatelor deprinderi ce ne în-lănțuie de ciclul fad și repetitiv al vieții. Îi dădu drumul, în sfîrșit și, lăsîndu-se să cadă pe banchetă, pîndi cu urechea primele sunete ale vîntului ce urma să revină.

Încă nimic. Auzea doar ciocnirea valurilor, împruscările grele, bufniturile surde ale revărsărilor mării care-i asaltau vasul din toate părțile într-un vîlmășag continuu. Începea să se întrebe dacă *Nan-Shan* va mai avea vreodată prilejul să-și elibereze punțile.

Liniștea aerului purta în ea o încremenire și o nesigurăță care înfiora, ca o sabie atîrnînd deasupra capului de un fir de păr. Tocmai în timpul acestui răgaz îngrozitor pătrunse furtuna dincolo de ultimele forturi de apărare ale omului și-i despecetlui buzele. În solitudinea și în întunericul de smoală al cabinei sale, căpitanul vorbi cu glas tare, parcă adresîndu-se unei alte ființe ce i se trezise în suflet.

— Mi-ar părea rău să-mi pierd nava, dădu el glas temerilor sale.

Ședea nevăzut de nimeni, despărțit de mare, de nava lui, ca retras din însăși curgerea propriei lui existențe, unde asemenea toane precum a vorbi de unul singur neîndoișor că nu-și aveau locul. Palmele și le rezema pe genunchi, își încovoia gîtul scurt și sufla greu, cedînd unei ciudate senzații de oboseală pe care, în neștiința lui, n-avea cum s-o recunoască drept epuizare nervoasă.

De la locul lui putea ajunge cu mîna pînă la dulăpiorul lavoarului. Acolo trebuia să fie un prosop. Într-adevăr era. Bun... Îl scoase, își șterse fața, după care își frecă părul ud. Se fricționează energic pe întuneric, apoi

rămase nemișcat, cu prosopul pe genunchi. Se scurse un răstimp într-o liniște atît de profundă, încît nimeni n-ar fi putut ghici că în cabina aceea ședea un om. Pe urmă se înalță un murmur :

— Încă se mai poate salva, totuși.

Cînd căpitanul Mac Whirr ieși pe punte — lucru pe care-l făcu brusc, ca și cum dintr-odată și-ar fi dat seama că stătuse prea mult timp departe — calmul dura de mai bine de cincisprezece minute ; un interval destul de lung spre a ajunge de neîndurat chiar și pentru un om cu imaginația lui săracă.

Jukes, nemișcat în partea din față a covertei, începu imediat să-i vorbească. Glasul său, inexpressiv și forțat ca și cum ar fi vorbit printre dinții încheștați, părea că se răsfiră în toate sensurile, în bezna care devenea din nou mai densă deasupra mării.

— Am schimbat omul de la timonă. Hackett începuse să țipe că e vlăguit. Zace acolo, lîngă transmisie, cu o față ca de mort. La început nu reușeam să-l hotărăsc pe nici unul din ei să se tîrască afară ca să-l schimbe pe bietul om. Boțmanul nu e bun de nimic, am spus-o întotdeauna. Am crezut că va trebui să mă duc personal să-l trag afară de ceafă pe vreunul din ei.

— Nu mai spune, mormăi căpitanul. Stătea vigilent alături de Jukes.

— Al doilea ofițer e și el acolo, cu capul în miini. E rănit, domnule căpitan ?

— Nu — e nebun, răspunse scurt Mac Whirr.

— Totuși arată ca și cum ar fi căzut.

— A trebuit să-i dau un ghionț, îl lămuri căpitanul.

Jukes scoase un oftat de nemulțumire.

— Are să-nceapă foarte brusc, zise căpitanul Mac Whirr, și cred că din partea aceea. Dar numai Dumnezeu știe. Cărțile astea sînt bune numai să-ți zăpăcească mintea și să te facă nervos. O să fie rău și asta-i

tot. Numai dac-am putea să virăm la timp ca să-i facem față...

Trecu un minut. Cîteva stele clipiră repede și se stinseră.

— I-ai lăsat oarecum în siguranță ? începu căpitanul pe neașteptate, de parcă n-ar mai fi suportat tăcerea.

— Vă gîndiți la *culi*, domnule căpitan ? Am montat mai multe rînduri de atîrnătoare de-a curmezișul interpunții.

— Așa ? Bună idee, domnule Jukes.

— Nu m-am... gîndit că vreți să... știți, spuse Jukes — ambardeele vasului îi întretăiau frazele ca și cum l-ar fi smucit cineva de colo pînă colo în timp ce vorbea — ... cum am rezolvat... treaba aceea infernală. Am reușit s-o facem. Și s-ar putea să nu aibă nici o importanță în cele din urmă.

— Eram obligați să ne comportăm corect, față de ei ca față de oricare, sînt niște bieți chinezi. Să le dăm aceleași șanse ca și nouă înșine, ce naiba ! Vasul nu e încă pierdut. Destul de greu să stai închis jos pe furtună...

— Asta m-am gîndit și eu cînd mi-ați încredințat misiunea, domnule căpitan, interveni Jukes, meditativ.

— ... fără să mai fii făcut și terci, în plus, urmă căpitanul Mac Whirr cu vehemență crescîndă. Nu puteam tolera una ca asta pe vasul meu, chiar dacă aș fi știut că nu mai am decît cinci minute de trăit. Nu puteam să rabd așa ceva, domnule Jukes.

Un zgomot cu răsunset sepulcral, ca al unui strigăt care se prăvălește într-o prăpastie stîncoasă, se apropie de navă, apoi se îndepărtă iar. O ultimă stea, încetoșată și mărită, întoarsă parcă la nebulozitatea ei originară, se luptă cu hăul nesfîrșit de întuneric ce atîrna deasupra vasului... și se stinse.

— Acum e-acum ! bolborosi căpitanul Mac Whirr. Domnule Jukes !

— Aici, domnule căpitan.

Cei doi abia se mai vedeau unul pe altul.

— Trebuie s-avem încredere că va reuși să treacă printr-asta și să iasă de partea cealaltă. E cât se poate de clar. Aici nu-i loc pentru strategia furtunii așa cum o vede căpitanul Wilson.

— Nu, domnule căpitan.

— Vasul va fi înăbușit de nori și măturat de valuri din nou, ore în șir, îngăimă căpitanul. De astădată n-a mai rămas mult pe punte care să poată fi luat în mare, afară de dumneata sau de mine.

— Amîndoi, domnule căpitan, șopti Jukes cu suflul la gură.

— Întotdeauna vii în întâmpinarea necazului, Jukes, îi adresează căpitanul Mac Whirr curioasa mustrare. Deși e o realitate că al doilea ofițer nu-i bun de nimic. Mă ascuți, domnule Jukes? Dumneata ai rămîne singur în cazul cînd...

Se întrerupse, iar Jukes, aruncînd priviri în toate părțile prin beznă, rămas tăcut.

— Nu te lăsa descumpănit de nimic, continuă căpitanul, într-un ritm precipitat. Întotdeauna să-i faci față furtunii. Zică ei ce-or vrea, dar cele mai agitate mări fug odată cu vîntul. Să-i ții piept, întotdeauna să înfrunți vîntul, ăsta e mijlocul de a ieși la liman. Ești un marinar tînăr. Fă-i față! Orice bărbat poate face atîta lucru. Păstrează-ți sîngele rece!

— Da, domnule căpitan, zise Jukes, cu inima palpitînd de emoție.

În următoarele secunde căpitanul vorbi cu sala mașinilor și primi răspuns.

Pentru un motiv sau altul, Jukes încerca un sentiment de încredere în el însuși, o senzație care îl năpădea din afară ca o suflare caldă și-l făcea să se simtă la înălțimea oricărei exigențe. Murmurul depărtat al întunericului i se furișă în urechi. Îl înregistrează fără să se

tulbure în vreun fel, datorită acelei subite încrederi în el însuși, cum ar privi vârful unei spade un om îmbrăcat în armură.

Vaporul trudea fără răgaz printre colinele negre de apă, răscumpărându-și viața cu prețul acestor dure clătinări. Bubuia în adâncurile sale, iar afară, în noapte, își filfia panașul alb al aburilor ; gândurile lui Jukes lunea ca-n zbor de pasăre prin sala mașinilor, unde domnul Rout, om de nădejde, aștepta pregătit. Când bubuitul încetă, lui Jukes i se păru că toate sunetele intraseră în repaos, și în acel moment de încremenire, glasul căpitanului Mac Whirr răsună pătrunzător.

— Ce-i asta ? Un suflu de vînt ? și glasul vibra puternic, cum nu-l mai auzise Jukes niciodată pînă atunci. La prova. Foarte bine. Poate să iasă teafără și dintr-asta.

Rumoarea vîntului se apropia cu pași repezi. În prim plan se distingea un plîns, parcă atunci trezit din toropire, și care trecea mai departe, iar la mari depărtări creștea un vuiet repetat, în marș falnic, extinzîndu-și aria. Se deslușeau în el pulsațiile unei mulțimi de tobe, o notă ranchiunoasă, agresivă, și un fel de litanie a unor cohorțe tropăind greoi.

Jukes nu-și mai putea zări căpitanul. Întinericul se aduna în grămezi enorme deasupra vasului. Cel mult dacă mai putea ghici niște mișcări, o nălucire de coate întinse în lături, de creștet dat pe spate.

Căpitanul Mac Whirr încerca să-și încheie nasturele de sus al mantalei sale de ploaie cu o grabă care nu-i stătea în obicei. Uraganul, cu puterea sa de a frămînta mările pînă la demență, de a scufunda vapoare, a dezrădăcina arbori, a răsturna ziduri groase și a prăvăli la pămînt înseși păsările înălțimilor, îl întîlnise în cale pe acest om taciturn și, drept rezultat al celor mai mari efortări, izbutise să-i smulgă cîteva cuvinte. În fața miniei reînoite a vînturilor care se abătuseră asupra navei sale,

căpitanul Mac Whirr se simți răscolit în așa măsură încît exclamă, pe un ton de supărare, s-ar fi zis :

— Mi-ar părea rău s-o pierd.

De mîhnirea aceasta a fost cruțat.

CAPITOLUL 6

Pe o zi senină și însorită, vasul *Nan-Shan* sosi la Fu-Ceu însoțit de o briză care-i alunga fumul cu mult înainte. Sosirea i-a fost neîntîrziat observată de pe țărm, și marinarii din port își spuneau : „Ia privește ! Uită-te puțin la vaporul de colo ! Ce e ? Siamez, nu-i așa ? Uită-te numai cum arată !”

Părea, într-adevăr, că fusese folosit drept țintă mobilă pentru bateriile secundare ale unui crucișător. O grindină de obuze mici n-ar fi putut da suprastructurilor vasului un aspect mai avariat, mai distrus, mai devastat : avea aerul acela uzat și istovît al navelor care se întorc de la capătul lumii, și pe bună dreptate, căci în scurta sa călătorie, fusese foarte departe ; întrezărise chiar coastele „lumii celeilalte“, de unde nici o corabie nu se întoarce ca să-și aducă echipajul în pulberea pămîntului. Încrustată cu sare, nava era cenușie pînă la scripeții din vîrfurile catargelor și pînă la buza coșului de fum „ca și cum — se exprimase un matelot hîtru — oamenii de la bord o pescuiseră undeva în fundul mării și o aduseseră aici pentru prima de salvare.“ Și, stimulat de succesul găselniței sale, adăugă că oferea cinci lire sterline pe ea „așa cum se vede.“

Vasul nu se afla nici de o oră în port, cînd un bărbat mărunt și slăbănog, cu vîrfurile nasului roșu și chipul parcă turnat în tiparul miniei, coborî dintr-un sampan pe cheiul

Concesiunii străine și, fără a pierde o clipă, se întoarse către *Nan-Shan* cu pumnul amenințător.

Un individ înalt, cu picioare mult prea subțiri pentru pîntecele său rotund, și cu ochi apoși, se îndreptă spre el cu remarca :

— Ai și părăsit vasul, ai ? A mers repede treaba.

Purta un costum pătat din flanelă albastră și pantofi murdari de cricket ; o mustață sură îngălbenită de tutun îi acoperea buza, iar borurile pălăriei erau desprinse în două locuri.

— Salut ! ce faci aici ? întrebă fostul ofițer de pe *Nan-Shan*, strîngîndu-i mîna grăbit.

— Aștept un post... un prilej care ar merita... mi s-a dat a-nțelege, explică omul cu pălăria ruptă, apatic și fără suflu.

Celălalt își scutură din nou pumnul înspre *Nan-Shan*.

— E un tip acolo care nu e bun nici să comande un șlep, declară el tremurînd de furie, pe cînd celălalt privea în jurul său cu indiferență.

— Nu zău ?

Însă dădu cu ochii pe chei de un cufăr greu de marină, vopsit în cafeniu sub o husă din pînză de vele tivită, și legat cu frînghie nouă de Manila. Îl ochi cu viu interes.

— Aș spune tot și aș face scandal dacă n-ar fi blestematul ăsta de pavilion siamez. N-ai la cine să te duci, altminteri i-aș coace-o eu. Șarlatanul ! I-a spus mecanicului-șef — alt șarlatan și ăla — că eu mi-am pierdut curajul. Cea mai mare bandă de zevzeci și de țicniți care au navigat vreodată pe mare. Nu ! nu-ți poți închipui...

— Ți-ai luat plata cum se cuvine ? întrebă deodată prăpăditul său amic.

— Da. Mi-a dat banii la bord, turba ofițerul debarcat. Ia-ți micul dejun la țarm, mi-a spus.

— Calic ticălos ! comență individul înalt într-o doară, și-și trecu limba peste buze. Ce-ai zice să bem ceva ?

— M-a lovit, șuieră dușmănos celălalt.

— Ei nu ! Lovit ? Nu se poate ! Omul în albastru începu să se agite plin de înțelegere. Aici nu putem sta de vorbă. Vreau să-mi povestești tot. Te-a lovit, zici ? Să găsim un băiat ca să-ți care cufărul. Știu un loc liniștit unde are bere la sticle...

Domnul Jukes, care scruta țărmul printr-un binoclu, îl informă după aceea pe mecanicul-șef că „fostului nostru camarad nu i-a trebuit mult ca să-și găsească un prieten. Un tip care arăta a derbedeu cum nici nu se poate mai bine. I-am văzut părăsind împreună cheiul.“

Ciocănitul și bocăneala reparațiilor necesare nu-l incomodau pe căpitanul Mac Whirr. Stewardul găsi în scrisoarea din camera hărților, acum în perfectă ordine, pasaje atât de interesante încât a fost pe punctul de a fi surprins de două ori. Însă doamna Mac Whirr, citind-o în salonul casei de patruzeci de lire sterline pe an, își înăbuși un căscat, poate din respect pentru sine, căci era singură.

Ședea culcată într-un scaun pliant de lemn aurit, căptușit cu pluș, lângă un șemineu din plăci de ceramică unde ardea un foc de cărbuni ; partea de sus a căminului era împodobită cu evantaie japoneze. Ridicînd scrisoarea în fața ochilor, aruncă o privire plictisită ici și colo peste numeroasele pagini. Nu era vina ei că sunau atât de prozaic, de neinteresant pînă la exasperare — de la începutul cu „Draga mea soție“ pînă la „Soțul tău iubitor“ ca încheiere. Cum i se putea pretinde să înțeleagă toate acele chestiuni de navigație ? Se bucura, desigur, să aibă vești de la el, dar nu se întrebase niciodată de ce anume.

„...Se cheamă taifunuri... Secundului nu prea i-a plăcut misiunea incredințată... Nu e în cărți... Nici nu mă puteam gândi să las să se prelungească asemenea lucruri...“

Hîrtia foșni cu bruschete. „...Un calm care a durat mai mult de douăzeci de minute“, citi ea fără chef ; apoi privirea ei neatentă căzu pe următoarele cuvinte în partea

de sus a unei alte pagini : „... să vă revăd, pe tine și pe copii...” Nu-și stăpîni un gest de nerăbdare. Mereu se gîdea să vină acasă. Nu avusese niciodată un salariu mai bun. Ce i se năzărise ?

Nu-i dădu prin minte să întoarcă pagina și să se uite pe verso. Ar fi descoperit acolo însemnarea că, între orele 4 și 6 a.m. pe 25 decembrie, căpitanul Mac Whirr gîndise realmente că vaporul său nu va mai rezista mult pe o mare atît de furtunoasă, și că nu-și va mai revedea niciodată soția și copiii. Nimeni nu avea să afle asta (scrisorile lui se rătăceau repede prin casă), nimeni decît stewardul, care fusese adînc impresionat de acea dezvăluire. În așa măsură încît încercă să-i comunice bucătarului ideea că „am scăpat toți ca prin urechile acului”, declarînd solemn :

— Pînă și bătrînul nostru s-a îndoit că o s-o mai scoatem la capăt.

— De unde știi ? îl întrebă disprețuitor bucătarul, un fost soldat. Nu cumva a stat să-ți povestească ție ?

— Ba mi-a dat să înțeleg ceva, răspunse fără pic de sfială stewardul.

— Du-te-ncolo ! Altădată poate-o să vină să-mi spună mie ce-are pe suflet, rînji bătrînul bucătar peste umăr.

Doamna Mac Whirr căută mai departe, cu ochii în patru.

„...Am făcut ceea ce era drept... nenorociții de ei... Numai trei cu picioarele rupte, iar unul... sper că m-am comportat corect...”

Lăsă mîinile să-i cadă. Nu : nu mai spunea nimic despre înapoiere. Trebuie să-și fi exprimat doar o năzuință pioasă. Gîndurile doamnei Mac Whirr se liniștiră, iar ceasul de marmură neagră, evaluat de bijutierul local la prețul de trei sterline, 18 șilingi și 6 pence, își continuă ticăitul discret, neobservat.

Ușa se dădu în lături, și o fată la vîrsta fustelor scurte și a picioarelor lungi intră în cameră ca o vijelie. Părul

lins, fără nuanță definită, i se împrăștia pe umeri. Văzîndu-și mama, se opri în loc, apoi își îndreptă ochii spălăciți, curioși, asupra scrisorii.

— De la tata, murmură doamna Mac Whirr. Ce-ai făcut cu panglica ?

Fata își duse mîinile la cap și se bosumflă.

— E bine, sănătos, continuă cu indiferență doamna Mac Whirr. Cel puțin așa cred. Nu-mi spune niciodată. Avu un rîset scurt. Chipul fetei exprima o indiferență visătoare, iar maică-sa o contemplă cu drăgăstoasă mîndrie.

— Du-te și ia-ți pălăria, spuse după un răstimp. Mergi cu mine la cumpărături. Sînt solduri la Linom.

— O, ce bine ! exclamă copila cu neașteptate tonuri profunde, și ieși din cameră sărind într-un picior de bucurie.

După-amiaza era frumoasă cu cer senin, albastru-cenușiu ; trotuarele erau uscate. În fața magazinului de țesături doamna Mac Whirr îi zîmbi unei femei îmbrăcate într-o mantie neagră de proporții generoase, blindată cu jeuri¹ și purtînd pălărie cu flori care-i încununau artificial tenul bilios de matroană. Se avîntară cît ai clipi din ochi într-o pălăvrăgeală întreruptă de exclamații, și atît de grăbite păreau amîndouă, încît ai fi zis că strada stătea gata să se caște și să le înghită plăcerea asta înainte de-a o putea exprima.

Îndărătul lor, ușile înalte de sticlă se balansau fără încetare. Lumea nu mai avea loc să intre, bărbații așteptau răbdători deoparte, iar Lydia era ocupată să împungă cu vîrfurile umbreluței spațiul dintre dalele de piatră. Doamna Mac Whirr îi dădea cu gura :

— Mulțumesc mult. Încă nu se întoarce acasă. Sigur că e trist să-l știm departe, dar e o mîngiere s-avem vești că-i merge bine. Doamna Mac Whirr se opri să-și mai tragă sufletul. Clima de-acolo îi priește, adăugă ea

¹ Mărgеле confecționate dintr-o varietate de antracit foarte lucios (din fr. *jais*).

radioasă, ca și cum bietul Mac Whirr ar fi plecat să facă turism pe Marea Chinei de hatîrul sănătății.

Nici mecanicul-șef nu se întorcea deocamdată la căminul său. Domnul Rout cunoștea prea bine cît prețuiește un post bun.

— Solomon zice că minunile nu vor înceta niciodată, își strigă doamna Rout bucuria, vorbindu-i bătrînei doamne care ședea în fotoliu, la gura sobei. Mama domnului Rout avu o mișcare abia perceptibilă, în timp ce mîinile ofilite, în mitene negre, îi odihneau mai departe în poală.

Privirea soției mecanicului părea de-a dreptul că dansează pe foaia de hirtie.

— Căpitanul vasului pe care lucrează — un om destul de mărginit, îți amintești, mamă ? — a făcut o faptă deosebit de isteată, zice Solomon.

— Da, draga mea, răspunse cu blindețe bătrîna ; ședea cu capul ei argintiu plecat, cu acel aer de liniște interioară caracteristică celor foarte înaintați în vîrstă, care par absorbiți în contemplarea ultimelor pîlpîiri ale vieții. Cred că mi-aduc aminte.

Solomon Rout, Sol Bătrînul, Taica Sol, șeful, „Rout, omul de nădejde“ — domnul Rout, prietenul condescendent și patern al tinerilor, fusese mezinul numeroșilor ei copii, morți cu toții acum. Dar ea și-l amintea cel mai bine ca băiat de zece ani, cu mult timp înainte de a pleca să-și facă ucenicia la secția mecanică a unei mari uzini din nord. Îl văzuse atît de rar de-atunci, străbătuse atîția ani, încît era nevoită acum să meargă îndărăt pe același drum pînă departe ca să-l recunoască prin ceața vremurilor. Uneori i se părea că nora ei vorbește de un străin.

Doamna Rout cea tînără părea dezamăgită.

— Hm ! hm ! Întoarse pagina. Ce supărător ! Nu explică ce-a fost. Zice că n-aș putea înțelege toate cît le cuprinde întîmplarea. Ce poate fi atît de isteț ? E un nesuferit fiindcă nu vrea să ne povestească !

Citi mai departe cu calm, fără alte remarci, și la sfârșit rămase cu ochii ațintiți asupra focului. Rout scria doar câteva cuvinte despre taifun ; însă ceva îl îndemnase să-și exprime dorul parcă mai puternic după vesela sa soție.

„Dacă n-ar fi mama care trebuie îngrijită, ți-aș trimite chiar astăzi banii pentru călătoria pe mare. Te-ai putea stabili într-o căsuță aici, și ai avea prilejul să te văd din când în când. Nu întinerim...”

— E bine, sănătos, mamă, oftă doamna Rout, dezmeticindu-se.

— A fost întotdeauna un băiat sănătos și voinic, adevări bătrîna cu placiditate.

Relatarea domnului Jukes a fost, în schimb, plină de însuflețire și cît se poate de completă. Prietenul său din serviciul de navigație al Oceanului Atlantic o împărtășea în mod spontan camarazilor săi de pe același pachetbot.

— Un tip pe care-l cunosc îmi scrie despre extraordinara chestie care s-a întîmplat la bordul vasului său în timpul taifunului, știți, despre care am citit în ziare acum două luni. E cea mai nostimă istorie ! Să vedeți și voi ce spune. Am să vă arăt scrisoarea.

Erau acolo fraze făcute să dea impresia unei hotărîri de neînvins, luate cu inima ușoară. Jukes le formulase de bună credință, fiindcă așa se simțea în momentul cînd scrisese. Înfățișa scenele de la interpunkte într-o lumină sinistă.

„...M-a străfulgerat gîndul că blestemații aceia de chinezi n-aveau cum să-și dea seama că noi nu eram o ceată de tîlhari disperați. Nu e bine să-l desparți pe chinez de banii lui, mai ales cînd el e cel mai tare. Ar fi trebuit să fim într-adevăr niște disperați ca să ne apucăm de tîlhărie pe o asemenea furtună, dar ce puteau ști sărăntocii ăia despre noi ? Așadar, fără să mai stau pe gînduri, am scos echipajul afară într-o clipită. Treaba era făcută — cea pe care o pusese atît de mult la inimă bătrînul nostru. Am șters-o imediat, fără să mai pierdem vremea să-i în-

trebăm cum se simt. Sînt convinși că, dacă nu i-am fi scuturat fără milă și dacă nu le-ar fi fost frică — la toți pînă la unul — să se ridice în picioare, ne-ar fi sfîșiat în bucăți. O, a fost destul de groasă, pot să te asigur ; dacă ai să cutreieri Atlanticul pînă la sfîrșitul veacurilor n-o să ți se pună în spinare o asemenea sarcină.“

După unele evaluări, făcute cu ochi de profesionist, ale pagubelor suferite de vasul *Nan-Shan*, Jukes continua astfel :

„Cînd furtuna s-a potolit, abia atunci situația a devenit cu adevărat delicată. Nu ne-o ușura cîtuși de puțin faptul că fuseserăm transferați de curînd sub pavilion siamez ; deși comandantul nu vedea că asta schimbă lucrurile într-un fel oarecare, «atîta timp cît sîntem noi la bord», zicea el. Există stări de spirit de care acest om e pur și simplu străin, și atîta tot. Ori că ai încerca să convingi un stîlp de lemn ori pe el e același lucru. Dar lăsînd asta la o parte, e o situație de izolare de-a dreptul infernală ca un vas să circule în mările Chinei fără consuli, fără să aibă undeva o canonieră proprie, fără un organ administrativ căruia să i se adreseze în caz de nevoie.

Ideea mea era să-i țin pe maimuțoi ăia închiși în cală timp de vreo cincisprezece ore, adică atît cît ne trebuia ca să ajungem la Fu-Ceu. Aveam să găsim acolo, după toate probabilitățile, un vas de război oarecare, și odată la adăpostul tunurilor sale, ne-am fi aflat în siguranță ; fiindcă e neîndoios că orice comandant al unui vas de război — englez, francez sau olandez — sare în ajutorul albilor cînd e vorba de un conflict la bord. Puteam să scăpăm după aceea de ei și de banii lor dîndu-i pe mîinile unui mandarin sau unui șef taoist, sau cum se cheamă tipii aceia cu ochelari fumurii, purtați cu lectica pe străzile lor pestilențiale.

Din nu știu ce motiv, bătrînul nu voia să înțeleagă deloc lucrurile în felul ăsta. El dorea să treacă sub tăcere chestiunea. Își vîrîse ideea asta în cap și nu i-o puteai scoate nici cu vinciul. Dorea cît mai multă discreție cu putință din considerație pentru numele navei, al armatorilor, «din considerație pentru toți cei interesați», mi-a spus, străpungîndu-mă cu privirea. Îmi venea să turbiez. Se înțelegea de la sine că nu puteai trece sub tăcere o asemenea istorie ; dar lădițele fuseseră fixate în modul obișnuit ca să înfrunte orice furtună pămînteană, nu însă acea urgie drăcească despre care nu-ți pot da nici măcar o idee.

Între timp, abia mă mai puteam ține pe picioare. Nici unul dintre noi n-a avut vreo clipă de răgaz în curs de aproape treizeci de ore, și iată că bătrînul nostru ședea frecîndu-și bărbia, scărpinîndu-și creștetul, și avînd aerul atît de sîcîit că nici măcar nu se gîndea să-și scoată cizmele lungi.

— Sper, domnule căpitan, am spus eu, că n-o să le dați drumul pe punte pînă cînd nu ne vom pregăti luînd anumite măsuri. Și asta nu pentru că m-aș fi simțit foarte încrezător în forțele noastre de a-i stăpîni pe acei neobrăzați, dacă le-ar fi venit gîndul să ne atace. O răfuială cu un transport de chinezi nu-i lucru de joacă. Pe de altă parte eram al naibii de obosit. „Aș prefera, am adăugat, să ne lăsați să le-aruncăm toți dolarii grămadă, acolo jos, și n-au decît să se bată între ei în timp ce noi ne vom odihni.“

— Am impresia că bați cîmpii, Jukes, mi-a răspuns el, ridicînd privirea în felul lui lent care, nu știu cum, îți dă crampe de durere în tot corpul. Trebuie să punem la cale ceva care să fie cinstit pentru toată lumea.

Aveam de lucru pînă peste cap, după cum îți poți închipui, astfel că am împărțit sarcini oamenilor, și pe

urmă m-am gândit să intru pentru cîteva clipe în cabina mea ca să mă odihnesc puțin. Nu stăteam de zece minute culcat pe cușetă cînd stewardul dă buzna înăuntru și începe să mă tragă de picior :

— Pentru Dumnezeu, domnule Jukes, veniți ! Ieșiți repede pe punte, vă rog !

Omul mă băga în sperieți. Nu știam ce se întîmplă : alt uragan sau ce. Nu auzeam nici un fel de vînt.

— Căpitanul le dă drumu' afară. Ah, le dă drumu' ! Săriți pe punte, domnule Jukes, și salvați-ne. Mecanicul-șef a luat-o la fugă adineauri după revolver.

Iată ce-am înțeles de la nătingul acela. Însă taica Rout jură că s-a dus numai să-și ia o batistă curată. În orice caz mi-am tras pantalonii într-o secundă și am alergat pe puntea de la pupa. Era, într-adevăr, mare gălăgie în fața covertei. Patru mateloți împreună cu nostromul aveau de lucru spre pupa. Le-am înmînat cîteva dintre puștile pe care orice vapor circulînd în zona coastei chineze le ține în cabina-salon a comandantului, și i-am condus pe covertă. Din fugă am dat peste Sol Bătrînul, care, cu o mutră speriată, sughea dintr-un trabuc neaprins.

— Hai, vino, i-am strigat.

Am dat asaltul, toți șapte, pînă sus la camera hărților. Însă totul se terminase. Acolo se afla căpitanul nostru, purtînd încă cizmele lungi pînă la șolduri, dar îmbrăcat doar în cămașă — se încălzise imaginînd planul de acțiune, probabil. Lîngă el, spilcuitul slujbaş al firmei Bun-Hin, acum mînjit ca un coșar, era încă verde la față de spaimă. Mi-am dat seama numaidecît că am sfeclit-o.

— Ce dracu' înseamnă scamatoriile astea, domnule Jukes ? mă întreabă comandantul, cum nu se poate mai furios. Îți spun sincer că parcă mi s-a legat limba în gură. „Pentru Dumnezeu, domnule Jukes, îmi spune, ia puștile,

te rog, din mâinile oamenilor. Se poate răni cineva dacă nu le iei mai repede. Să fiu afurisit dacă pe vasul ăsta nu-i mai rău ca la balamuc ! Fii atent, acum. Am nevoie de dumneata să m-ajuti împreună cu chinezul de la firma Bun-Hin să numărăm banii. Fii bun și dă-ne o mână de ajutor și dumneata, domnule Rout, fiindcă tot ești aici. Cu cât sintem mai mulți, cu atât mai bine.“

El își clarificase totul în minte în timp ce eu ațipisem. Dacă am fi fost un vapor britanic, sau numai dacă ar fi trebuit să predăm transportul de *culi* într-un port englez, ca Hong Kong de pildă, ar fi avut loc nesfârșite anchete și bătăi de cap, cereri de despăgubire și așa mai departe. Însă acești chinezi își cunoșteau funcționarii mai bine decât noi.

Capacele gurilor de bocarport fuseseră scoase, și toți chinezii se găseau pe punte după o noapte și o zi petrecute în cală. Îți venea rău să vezi atâtea chipuri înnebunite și slabe, numai piele și os, laolaltă. Iar acești prăpădiți căscau ochii în jurul lor, la cer, la mare, la vasul nostru, ca și cum se așteptaseră ca totul să se fi spulberat. Și nu e de mirare ! Înduraseră chinuri care ar fi smuls din piept sufletul oricărui alb. Dar despre chinezi se zice că n-au suflet. Au, totuși, în ei ceva al naibii de rezistent. Era un individ (între alți cîțiva mai grav răniți) care avea un ochi aproape scos. Ieșea afară din orbită cam cît o jumătate de ou de găină. Pe un alb asta l-ar fi culcat la pat pentru o lună ; dar acel tip dădea din coate prin mulțime și vorbea cu ceilalți de parcă nu i s-ar fi întîmplat nimic rău. Făceau o zarvă imensă, dar de cîte ori își arăta comandantul capul său chel, sus, lîngă balustrada covertei, încetau trîncăneala și se uitau la el de jos.

Se pare că, după ce a stat la chibzuială, l-a trimis jos pe omul de la Bun-Hin ca să le explice chinezilor care era

singura modalitate de a-și recupera banii. Mi-a spus mai târziu că, întrucît acei *culi* lucraseră în același loc pentru aceeași perioadă de timp, el a considerat că tot ce putea face mai corect era să împartă toți banii adunați în mod egal între ei. N-aveai cum să deosebești dolarii unuia de ai altuia, mi-a spus, iar dacă l-ar fi întrebat pe fiecare cu cîți bani a venit la bord risca să primească răspunsuri mincinoase și să nu-i ajungă banii. Aici cred că a avut dreptate. Cît despre ideea de a încredința suma totală oricărui funcționar chinez contactat la Fu-Ceu, mi-a spus că putea la fel de bine să-i pună în propriul său buzunar în privința folosului pe care l-ar fi dobîndit bieții *culi*. Cred că ei înșiși la fel gîndeau.

Am isprăvit distribuirea înaintea asfințitului. Era un adevărat spectacol : marea în creștere, nava cu aspect de epavă, chinezii clătinîndu-se sus pe covertă unul cîte unul ca să-și ia partea, iar bătrînul nostru, tot cu cizmele înalte și în cămașă, lac de sudoare, ocupat să facă plata la ușa camerei hărților, și din cînd în cînd muștrîndu-ne usturător pe mine sau pe taica Rout pentru cine știe ce amănunt care nu-i era pe plac. Celor schilodiți le-a dus personal partea convenită la gura de hambar numărul 2. Mai rămăseseră trei dolari, și aceștia au fost dați ca un surplus celor trei *culi* cu leziuni mai grave, cîte unul de fiecare. Apoi ne-am pus pe lucru și am cărat pe punte cu lopata grămezi de zdrențe ude, sfărîmături de tot felul fără formă și fără nume, și i-am lăsat pe chinezi să hotărască singuri cui aparțin.

E cert că, astfel, lucrurile s-au petrecut cît mai aproape cu putință de o rezolvare discretă, spre binele tuturor celor interesați. Care-i părerea ta, marinar de pachebot, șic și răsfățat ? Mecanicul-șef zice că a fost, categoric,

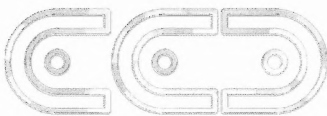
unica soluție. Deunăzi, căpitanul, vorbind cu mine, făcea următoarea observație :

— Există lucruri despre care nu găsești nimic scris în cărți.

Eu socot că, pentru un om atît de mărginit, a scos-o la capăt admirabil.

CUPRINS

JOSEPH CONRAD : Viziune și creație	:	:	:	:	:	:	V
Tabel cronologic	:	:	:	:	:	:	XXV
HOTARUL DE UMBRĂ	:	:	:	:	:	:	9
TAIFUN	:	:	:	:	:	:	149

Scanare și prelucrare digitală

EM

de

Anonim

și
CAT Graur

Antwerpen
2025

